

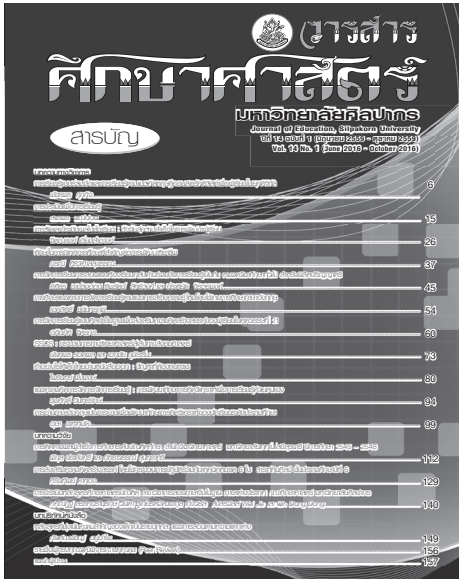
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Journal of Education, Silpakorn University

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน 2559 - ตุลาคม 2559) Vol. 14 No. 1 (June 2016 - October 2016) ISSN 1686-3089

ผู้จัดพิมพ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่ปรึกษา	วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม
ผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ	คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ บัวสนธิ์ ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา คุณารักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองจิ๋ว รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ รองศาสตราจารย์ลิขิต กาญจนารักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมัครสมร ภัคดีเทวา รองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุณารักษ์
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย
กองบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิรณา จิตต์จรัส ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา เตียเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวินิต อรรถวุฒิกุล อาจารย์วชิระ จันทร์ราช อาจารย์ ดร.อภิมาส มากจ้อย อาจารย์ ดร.ดวงหทัย ไชยไชยวงค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วัฒนอมศักดิ์ อาจารย์ ดร.ยุวรี ผลพันธ์ อาจารย์ ดร.พีรเทพ รุ่งคุณากร อาจารย์ ดร.กัญต์มพัชญ์ อยู่อำไพ อาจารย์ ดร.เพ็ญพนา พ่วงแพ อาจารย์ ดร.ภัทรีธรา เทียนเพิ่มพูน อาจารย์ศศิธรณ์ สรรคบุรานุรักษ์ อาจารย์กนิยรัตน์ สอาดเย็น อาจารย์ ดร.นันทวัฒน์ ภัทรภรณ์นท์ อาจารย์ณัฐกิตติ์ นาทา
เลขานุการกองบรรณาธิการ	นางสาวชยปภา ศรีสุทัศน์
ผู้ช่วยเลขานุการกองบรรณาธิการ	นางนิตยา จิตรคำ นางสาวอารีรัตน์ สายทอง นางสาวเกวลิน รัชนิดากุล นายสุเมธา ปานพริ้ง
วัตถุประสงค์	1. เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นเชิงวิชาการของคณาจารย์และนักวิชาการทางการศึกษาทั้งในและนอกสถาบัน 2. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
กำหนดเผยแพร่	ปีละ 2 ฉบับ (มิถุนายน - ตุลาคม และ พฤศจิกายน-มีนาคม)
ข้อมูลการติดต่อ	บรรณาธิการ วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 โทร. 0-3425-5095 โทรสาร 0-3425-5796 E-mail : edu.journal.su@gmail.com
พิมพ์ที่	โรงพิมพ์เพชรเกษม จังหวัดนครปฐม
แบบปก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษณพรรศน์ บุญมี
การสมัครเป็นสมาชิก	โปรดยื่นความจำนงได้ตามแบบใบสมัครสมาชิกในหน้าสุดท้ายของวารสาร พร้อมส่งเงินสดหรือธนาคัตติ ปณ.สนามจันทร์ ส่งจ่ายในนาม นางสาวเกวลิน รัชนิดากุล สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 ค่าบำรุงสมาชิก ปีละ 150 บาท (รวมค่าส่ง) (2 เล่มต่อปี) จำหน่ายเล่มละ 85 บาท
การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่	โปรดดูรายละเอียดการเตรียมต้นฉบับในหน้าก่อนหน้าสุดท้ายของวารสาร
การลงโฆษณา	ติดต่อลงโฆษณาได้ที่ นางสาวเกวลิน รัชนิดากุล สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 โทร. 0-3425-5095 โทรสาร 0-3425-5796

- บทความทุกเรื่องได้รับการพิจารณา (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ
- บทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ในวารสาร ถือเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป
- กองบรรณาธิการไม่สงวนสิทธิ์ในการคัดลอกบทความเพื่อการศึกษาแต่ให้อ้างอิงแหล่งที่มาให้ครบถ้วนสมบูรณ์

บทบรรณาธิการ

วารสารศึกษาศาสตร์ฉบับนี้เป็นปีที่ 14 ฉบับที่ 1 เนื้อหาของบทความในฉบับนี้ยังคงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการศึกษาทั้งในรูปแบบบทความวิชาการและบทความวิจัยที่ผ่านการกลั่นกรองคุณภาพจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาเพื่อให้มั่นใจว่าทุกบทความเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างแท้จริงและเพื่อให้วารสารเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ วารสารฉบับนี้ได้เสนอบทความจำนวน 14 เรื่อง โดยเป็นบทความวิชาการจำนวน 11 เรื่อง และบทความวิจัยจำนวน 3 เรื่อง ซึ่งแต่ละบทความได้เสนอมุมมองขององค์ความรู้ในแต่ละด้านได้อย่างสมเหตุสมผลตามหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่กล่าวอ้าง มีคุณค่าทางวิชาการ และสามารถ

นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนได้อย่างดีเยี่ยม นอกจากนี้วารสารยังมีการแนะนำหนังสือ เรื่อง “หลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็กเป็นรายบุคคล : แนวการสอนตามความแตกต่าง” (Individualized Child-Focused Curriculum : A Differentiated Approach) โดยอาจารย์ ดร.กันต์ฉัตรพัชร์ย์ อยู่อำไพ ซึ่งนำเสนอเนื้อหาทางการศึกษาปฐมวัยได้อย่างน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

วารสารฉบับนี้สำเร็จลงได้เพราะความร่วมมือจากทุกภาคส่วนคือ คณะที่ปรึกษาวารสาร คณะทำงานวารสารศึกษาศาสตร์ กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกที่กรุณาอนุเคราะห์พิจารณาปรับปรุงแก้ไขบทความทุกบทความจนสมบูรณ์ กองบรรณาธิการหวังว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับผู้อ่านทุกท่าน ถ้าท่านใดประสงค์ที่จะส่งบทความเพื่อเผยแพร่กองบรรณาธิการยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการดำเนินการ ท่านที่สนใจสามารถส่งผลงานผ่านทาง E-Mail : edu.journal.su@gmail.com และติดตามอ่านวารสารผ่านเว็บไซต์ของคณะศึกษาศาสตร์ได้ทาง www.educ.su.ac.th ซึ่งเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สะดวกและสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย
รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร : บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความทางวิชาการ

การเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อผู้เรียนในยุคดิจิทัล พัชรพร ศุภกิจ Collaborative Learning and Constructivist Learning for Learners in the Digital Age <i>Pacharaporn Suphakit</i>	6
การประเมินเพื่อการเรียนรู้ สมาพร มณีอ่อน Assessment for Learning <i>Samaporn Manee-on</i>	15
การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน : ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน จิตณรงค์ เขี่ยมสำอางค์ Classroom Assessment : Key to Success of Students Development <i>Chitnarong Lamsam-ang</i>	26
ทักษะในการนิเทศการศึกษาที่สำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพ ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ Education Supervision Skills is important to Professional Development <i>Poranee Sirivisalsuwan</i>	37
การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้เป็นทีม หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับนิสิตปริญญาตรี ศศิธร นาม่วงอ่อน ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์ และ ประหยัด จิระวรพงศ์ The flipped classroom and team based learning on general education for undergraduate students <i>Sasithorn Namoungon Tipparat Sittiwong and Prayat Jirawrapong</i>	45
การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ใหม่โดยใช้เกมการศึกษา เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ The study guidelinies for learning theory Constructivism using Educational games. <i>Akesit Chanintarapum</i>	54

การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อภิณภัศ จิตรกร Arts-Based Learning to Enhance Creativity of Learners in 21 st Century <i>Apinapus Chitrakorn</i>	60
SSCS : กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สู่เส้นทางสังคมศาสตร์ นันทพร รอดผล และ เอกชัย ภูมิระวี SSCS : Scientific Procedures to social science course <i>Nanthaporn Rodphon and Akkachai Poomraru</i>	73
ทำอย่างไรให้เด็กไทยอ่านหนังสือออก : ปัญหาที่ต้องทบทวน ไพรินทร์ พึ่งพงษ์ How to Improve Reading Skill for Thai Students <i>Pairin pungpong</i>	80
แนวความคิดการจัดการเรียนรู้ : การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ The Thought on Learning Management : Skill Development on Critical Thinking for Self - Directed Learning <i>Choomsak Intarak</i>	94
การอ่านภาษาอังกฤษเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับประถมศึกษา อุษา มะหะหมัด English Reading Based On Task-Based Learning for Develop Analytical Thinking Skills of Primary School Students <i>Usa Mahamud</i>	99
บทความวิจัย	
การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2545 – 2548 พิกุล ประดับศรี และ ภัทราวรรณ สุนทราศรี A follow – up study of graduates of the suranaree university of technology institute of science's graduate programs' academic year 2002 - 2005 <i>Pikun Pradabsri and Pattrawan Suntrasri</i>	112

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ
 สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ศรินทิพย์ ดาทอง

Enhancing Creative Thinking through the Performance Process with Six Thinking Hats
 Technique, Visual Arts Strand, Protomsuksa 6 Students

Sirinthip Datong..... 129

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะ ภาษาต่างประเทศ
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศศิณัฐ สุวรรณบุรณรัักษ์ วนิดา ชูเกียรติวัฒนากุล เกียรติวิวัฒน์ ตั้งสิริวิวัฒน์

Wei Jie and Qin Dong Dong

The Curriculum Evaluation of Bachelor's Degree Program in Teaching Chinese as a Foreign
 Language, Faculty of Education, Silpakorn University

Sasinat Sankaburanurak Wanida Chukiatwatthanakul Kejviral Tangsiriwat

Wei Jie and Qin Dong Dong..... 140

บทปริทัศน์หนังสือ

หลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็กเป็นรายบุคคล: แนวการสอนตามความแตกต่าง

กันต์ฉัพพัชร์ อยู่อำไพ

Individualized Child-Focused Curriculum: A Differentiated Approach

Kanchapat Yooumpai..... 149

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)..... 156

แนะนำผู้เขียน..... 159

การเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎี คอนสตรัคติวิสต์เพื่อผู้เรียนในยุคดิจิทัล

Collaborative Learning and Constructivist Learning for Learners in the Digital Age

พัชรพร ศุภกิจ*

บทคัดย่อ

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์
ผนวกกับการพัฒนาของเทคโนโลยีอันทันสมัยในยุคดิจิทัล มีการเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการความก้าวหน้าของ
ชีวิตในทุกๆ มิติเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของคนใน
สังคมอย่างทั่วถึง คนเราใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันไปกับกิจกรรมทางสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ระดับความ
สนใจในการเรียนรู้ทางวิชาการ ความรับผิดชอบ การมีปฏิสัมพันธ์ ทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น
ลดน้อยลง จึงเป็นเหตุให้การจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง
เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานการ
เรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎี การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้
ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ การเรียนรู้ทั้ง 2 แบบ จึงเป็นทางเลือกของการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้
ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล ตามแนวคิดที่มาจากกรวิจัยของกลุ่ม Partnership for the 21st
Century Skills ที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการการศึกษา คือ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ
ทักษะและเจตคติ ตามหลักการทางวิชาการ ได้แก่ ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม
และทักษะด้านข้อมูล สื่อและเทคโนโลยี

Abstract

In the 21st century, the trend of social change combining the globalization and the technology
development of the digital age has advanced the living progress of every dimension rapidly and
severely. The social media use has influenced widely on lifestyle of people in society. People
spend most of their daily lifetime for online social media activities. It decreases their academic
attention, responsibility, interaction, communication skills and working collaboration. Accordingly,
all level of education, especially the Higher Education, should adjust to effectively develop the
students to have the knowledge, understanding and learning abilities as conform to the standard
learning outcomes of higher education commission. Collaborative Learning and Constructivist
Learning both are alternatives for learning activities suitable to the digital age. They conform to the

* อาจารย์ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

research concept of Partnership for the 21st Century Skills, which widely accepted in educational affair, the core academic subjects including life and career skills, learning and innovation skills and data, media and technology skills.

บทนำ

กระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (The Globalization) ผสมกับการพัฒนาของเทคโนโลยีอันทันสมัยในยุคดิจิทัล (The Digital Age) มีการเปลี่ยนแปลงหรือได้เกิดวิวัฒนาการความก้าวหน้าในทุกๆ มิติเป็นไปอย่างรวดเร็วและรุนแรง การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของคนสังคมอย่างทั่วถึง คนเราใช้เวลาส่วนใหญ่ในแต่ละวันไปกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทำให้ระดับความสนใจในการเรียนรู้ทางวิชาการ ความรับผิดชอบ การมีปฏิสัมพันธ์ ทักษะสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่นลดน้อยลง จึงเป็นเหตุให้การจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนด รวมถึงการมีทักษะสำคัญที่ผู้เรียนควรมีและจำเป็นต้องมีสำหรับการดำรงชีวิตจริง ดังปรากฏชัดเจนในงานวิจัยของกลุ่ม Partnership for the 21st Century Skills ที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติตามหลักการทางวิชาการ (Core Academic Subjects) ได้แก่ ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ทักษะการเรียนรู้ และทักษะด้านนวัตกรรม และทักษะด้านข้อมูล สื่อและเทคโนโลยี ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

จากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557) ที่ได้เสนอต่อ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ข้อที่ 4 คือนโยบายการศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา

ศิลปะและวัฒนธรรม จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนานตนเองได้ตามศักยภาพ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลังคนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการระยะเฉพาะหน้า จะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา จัดระบบการสนับสนุนให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีสิทธิเลือกรับบริการการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยจะพิจารณาจัดให้มีคู่มือการศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งให้องค์กรภาคประชาสังคม ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไปมีโอกาสร่วมจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและทั่วถึง และร่วมในการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา สู่สถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาสามารถเป็นนิติบุคคลและบริหารจัดการได้อย่างอิสระและคล่องตัวขึ้น ดังนั้น การพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีความรู้ตรงตามวิชาที่สอน นำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตัวเอง เช่น การเรียนทางไกล รวมทั้งระบบการประเมินสมรรถนะที่สะท้อนประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญทะนุบำรุงและอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ สนับสนุนให้องค์กรทางศาสนา มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างสันติสุขและความ
ปรองดองสมานฉันท์ในสังคมไทยอย่างยั่งยืน

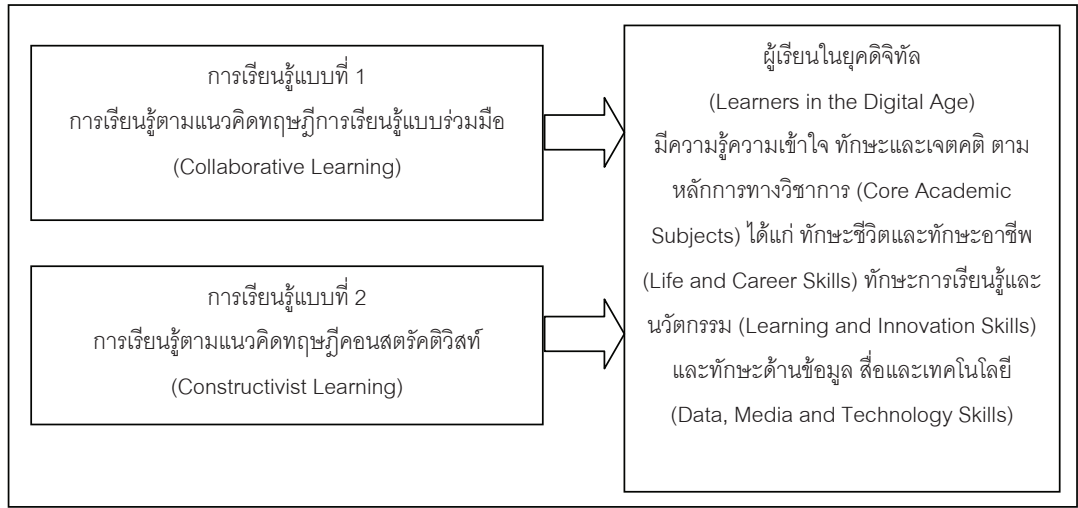
จากการประเมินคุณภาพภายนอกของ
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ
ศึกษา (องค์การมหาชน) (2552) ได้พบว่า มาตรฐาน
ด้านคุณภาพบัณฑิต มีสถาบันอุดมศึกษาจำนวนหนึ่งมี
ผลการประเมินในระดับ “พอใช้” และระดับ “ควร
ปรับปรุง” แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอน
ไม่เอื้อให้นักศึกษาคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น
การเรียนการสอนมุ่งเน้นการท่องจำมากกว่าเน้นให้
ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือปฏิบัติ ขาดการแสวงหาความรู้
ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน อาจารย์และชุมชนสิ่งแวดล้อม
เน้นการฟังบรรยายในห้องเรียน ซึ่งเป็นตัวขัดขวาง
การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกับ
ผู้อื่น (คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการศึกษา, 2543: 3)
ส่งผลกระทบถึงคุณภาพของผู้เรียนโดยตรง จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ควบคู่กับทักษะ
การทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการ
เรียนรู้ในระดับปริญญาตรี” (พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย,
2543) พบว่า แนวโน้มของการปรับเปลี่ยนกระบวนการ
เรียนรู้ในปัจจุบัน มีรูปแบบการดำเนินการโดยการใช้
กลุ่มเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการฝึกฝน
ทักษะการทำงานร่วมกัน การคิดวางแผน การพัฒนา
ทักษะและทัศนคติเชิงบวกในการทำงานกลุ่ม และ
การเรียนแบบร่วมมือเรียนรู้ (Collaborative Learning)
ซึ่งเป็นวิธีการทางการศึกษาที่จะสอนหรือเรียนโดยมี
กลุ่มนักศึกษาทำงานร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา ทำงาน
ให้สำเร็จครบถ้วน หรือการสร้างผลงาน นอกจากนั้น
มหาวิทยาลัยต่างๆ พยายามที่จะคิด กลไกวิธีการเพื่อ
ปรับเปลี่ยนการสอนให้ทันสมัย มีนวัตกรรมตลอดจน
การดำเนินงานที่ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การสอนที่พัฒนาทักษะ
ทางสังคมและการทำงานเป็นทีม (Social Skill
& Teamwork) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ
อุบลวรรณ ส่งเสริม (2555) พบว่า ผลการเรียนรู้ของ
นักศึกษาหลังเรียนด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือกัน
เทคนิคทีมเกมแข่งขันสูงกว่าก่อนเรียน นักศึกษามี
พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ส่งเสริมให้ นักศึกษามีการ
อธิบาย แนะนำ และให้คำปรึกษากับสมาชิกในกลุ่ม
มีการช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีการพูดคุย
แบ่งหน้าที่กันทำงานและความรับผิดชอบอย่างเป็น
กันเอง และนักศึกษามีความคิดเห็นมีความสัมพันธ์ที่ดี
ระหว่างเพื่อนสมาชิกในกลุ่มมีความภาคภูมิใจในการมี
ส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน
หรือเป็นทีมทำให้นักศึกษาได้มีการสื่อสารที่ดีระหว่าง
กันและเกิดความอบอุ่นใจในการทำงาน ส่งผลให้เกิด
การเรียนรู้ที่มีความหมายได้ (Meaningful Learning)

ในระหว่างการทำงานร่วมกันยังช่วย
เสริมสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้ทุกคนที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน
เห็นความสำคัญที่จะต้องมีการแสวงหาความรู้
เพิ่มขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองตลอด
เวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับการ
เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร
ใหม่ๆ และความต้องการทางสังคม การเรียนรู้แบบ
ร่วมมือด้วยการทำงานเป็นทีม (Team Working)
จึงเป็นการนำความแตกต่าง ความเหมือนและศักยภาพ
ของแต่ละคนในทีมมาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดเป็น
พลังที่หลากหลาย ทำให้ทีมงานมีประสิทธิภาพมาก
ยิ่งขึ้น จะเห็นว่าโดยทั่วไปแล้ว วัตถุประสงค์หลักของ
การเข้าทีมหรือการทำงานเป็นทีมคือการรวมตัวกัน
ของกลุ่มคนที่มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ และความ
สามารถแตกต่างกัน ดังนั้น การเรียนรู้ของผู้เรียน
ยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเรียนรู้เทคโนโลยี เพิ่มพูนทักษะ
และควมมีประสิทธิภาพในการทำงาน

การเรียนรู้แบบร่วมมือ คือการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกัน ประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งเป็นลักษณะของการร่วมมือกัน คือ ต่างคนต่างรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และช่วยให้สมาชิกคนอื่นเรียนรู้ด้วย ดังนั้น การเรียนรู้แบบร่วมมือ จึงสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้โดยรวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคม และการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต การเรียนรู้แบบร่วมมือมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การพึ่งพาและเกื้อกูลกัน (Positive Interdependence) กลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ ต้องมีความตระหนักว่า สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความสำคัญความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ดังนั้นแต่ละคนต้องรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน และช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นเพื่อประโยชน์ร่วมกัน การจัดกลุ่มเพื่อให้เกิดการพึ่งพาช่วยเหลือ เกื้อกูลกันทำได้หลายอย่าง เช่น ให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ให้รางวัลตามผลงานของกลุ่ม เป็นต้น

2. การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด (Face-to-face Promotive Interaction) เมื่อสมาชิกในกลุ่มมีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงเป็นปัจจัย

ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันหาทางช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย สมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ใ่วางใจ ส่งเสริมช่วยเหลือกันในการทำงานส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

3. ความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบ และพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ ไม่มีใครได้ประโยชน์โดยไม่ทำหน้าที่ของตน ดังนั้นกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีระบบตรวจสอบผลงานทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม วิธีการส่งเสริมให้ทุกคนทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่หลายวิธี เช่น การจัดกลุ่มให้เล็ก เพื่อจะได้เอาใจใส่กันอย่างทั่วถึง การทดสอบเป็นรายบุคคล การสุ่มเรียกชื่อให้รายงาน เป็นต้น

4. การใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interpersonal and Small-group Skills) การเรียนรู้แบบร่วมมือจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะที่สำคัญหลายประการ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการสื่อสาร และทักษะการแก้ปัญหาขัดแย้ง รวมทั้งการเคารพ ยอมรับและใ่วางใจกัน

5. การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) เพื่อช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น การวิเคราะห์กระบวนการกลุ่มเป็นยุทธวิธีหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้กลุ่มตั้งใจทำงาน เพราะรู้ว่าจะได้รับข้อมูลย้อนกลับและช่วยฝึกทักษะการรู้คิด (Metacognition) คือสามารถประเมินการคิดและพฤติกรรมของตนที่ได้ทำไป การวิเคราะห์การเรียนรู้อาจทำโดยครู นักเรียนหรือผู้เรียนหรือทั้งสองฝ่ายก็ได้

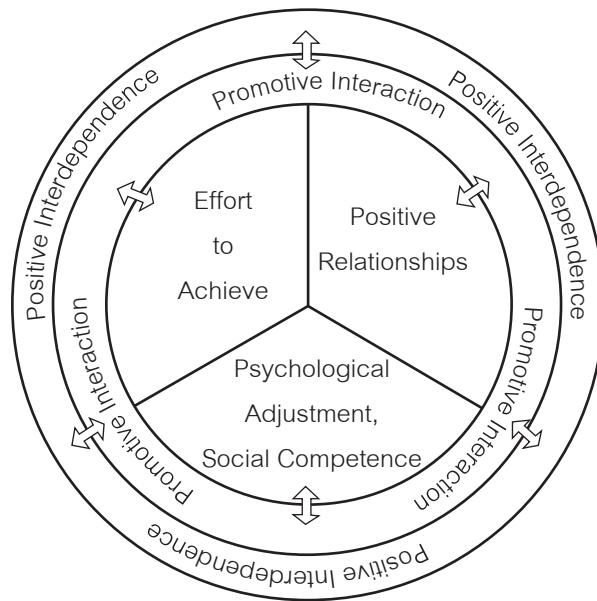
การเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลดีต่อผู้เรียนในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ (Johnson, Johnson and Holnbec, 1994: 13-14 อ้างถึงใน ทิศนา แชนมณี, 2555: 101-102)

1. มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น (Greater Efforts to Achieve) เป็นผลให้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้นมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความอดทนมากขึ้น

2. มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น (More Positive Relationship Among Students) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจนักกีฬามากขึ้น ใส่ใจผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์ และการรวมกลุ่ม

3. มีสุขภาพจิตดีขึ้น (Greater Psychological Health) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่างๆ ผลดีทั้ง 3 ด้านดังกล่าว แสดงได้ดังแผนภาพด้านล่าง

ที่มา: ทิศนา แชนมณี, (2555) ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 102

การเรียนรู้แบบที่ 2 การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Learning)

ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ แสดงให้เห็นจุดเปลี่ยนทางการศึกษา กล่าวคือ เปลี่ยนจากรูปแบบการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ซึ่งเน้นในเรื่องเขาวงกตปัญญา (Intelligence) จุดประสงค์ (Objective) ระดับความรู้ (Level of Knowledge) และการให้แรงเสริม (reinforcement) มาเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เน้นทฤษฎีความรู้ความคิด (Cognitive Theory) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Learning) ที่มีความเชื่อที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ของตนเอง (Construct their own knowledge) จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (Gagnon & Collay, 2001:1) จากการศึกษาแนวคิด เกี่ยวกับความรู้และการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ สรุปได้ ดังนี้ Henrique (1997) ได้ศึกษาทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ และตีความทฤษฎีนี้ โดยพิจารณาจากมุมมองด้านปรัชญา ด้านจิตวิทยา ด้านญาณวิทยาและด้านการเรียนการสอนและจำแนกทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ได้ 4 แนวคิด ได้แก่

1. แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ แบบกระบวนการทางสมองในการประมวลผล (Information Processing approach) หรือแนวคิดแบบการประมวลผลข้อมูลนั้น ใช้พื้นฐานที่ว่านักเรียนเรียนรู้สิ่งที่เป็นความจริงไม่ว่าจะเรียนจากผู้สอนหรือการได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการประมวลผลข้อมูลนี้ใช้หลักว่ามีความจริงที่เป็นกลางที่สามารถวัดและทำเป็นแบบได้ ตามหลักปรัชญาของพอสิทีวิสต์ (Positivist Philosophical Tradition)

2. แนวคิดอินเตอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์ (Interactive Constructivist Approach) แนวคิดแบบอินเทอร์แอคทีฟคอนสตรัคติวิสต์ เป็นมุมมองที่ว่าผู้เรียนสร้างความรู้และเรียนรู้เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่จับต้องได้และผู้คนรอบข้าง

3. แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคม (Social Constructivist Approach) แนวคิดแบบโซเชี่ยลคันทันสตรัคติวิสต์ แนวคิดนี้ใช้หลักการว่าความรู้เกิดขึ้นในระดับชุมชนเมื่อผู้คนที่อยู่ในชุมชนนั้นมีปฏิสัมพันธ์กัน

4. แนวคิดเรดิคอลลคอนสตรัคติวิสต์ (Radical Constructivist Approach) แนวคิดแบบเรดิคัลคันทันสตรัคติวิสต์แนวคิดนี้เชื่อว่าความคิดมากมายหลากหลายล้วนแต่มีทางที่จะเป็นจริงได้ แนวคิดนี้จึงบอกว่าไม่มีความคิดใดเป็นจริงมากกว่ากัน

แกนอนและคอลเลย์ (Gagnon & Collay, 2001 :2) ได้เสนอแนวคิดในการออกแบบการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist Learning Design) ว่าประกอบด้วย 6 ส่วนที่สำคัญได้แก่ สถานการณ์ (Situation) การจัดกลุ่ม (Grouping) การเชื่อมโยง (Bridge) การซักถาม (Questions) การจัดแสดงผลงาน (Exhibit) และการสะท้อนความรู้สึกลงในการปฏิบัติงาน (Reflection) โดยในการออกแบบครั้งนี้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสะท้อนกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน (Reflection About the Process of Student Learning) กล่าวคือ ครูจะจัดสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนอธิบายเลือกกระบวนการในการจัดกลุ่ม (Grouping) นักเรียนหรือสื่ออุปกรณ์ สำหรับใช้ในการอธิบายสถานการณ์พยายามสร้างความเชื่อมโยง (Bridge) ระหว่างสิ่งที่เป็นความรู้เดิมของนักเรียนกับสิ่งที่นักเรียนต้องการจะเรียนรู้

สรุปคุณลักษณะของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มีดังนี้

1. ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้สิ่งใหม่ขึ้นกับความรู้เดิมและความเข้าใจที่มีอยู่ในปัจจุบัน
3. การมีปฏิสัมพันธ์ต่อสังคมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้
4. การจัดสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่คล้ายคลึงกับชีวิตจริงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ทั้ง 4 แนวคิด มีข้อ
ตกลงเบื้องต้น สรุปได้ 3 ประการคือ

1. การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น
ภายในตัวบุคคล ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบการเรียนรู้
ของตน ไม่มีบุคคลใดสามารถเรียนรู้แทนกันได้

2. ความรู้ ความเข้าใจและความเชื่อที่มีอยู่
เดิมส่งผลต่อการเรียนรู้

3. ความขัดแย้งทางความคิดเอื้ออำนวยให้
บุคคลเกิดการเรียนรู้ เพื่อลดความขัดแย้งทางความคิด
ข้อตกลงเกี่ยวกับการเรียนรู้ตามแนวคิด
ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์

1. ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ เมื่อทำ
กิจกรรมการเรียนรู้

2. ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้เกี่ยวกับ
สัญลักษณ์ หรือสร้างความหมาย เมื่อผู้เรียนปฏิบัติ
กิจกรรม

3. ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้เกี่ยวกับสังคม
เมื่อต้องการนำความหมายที่ตนเองสร้างขึ้นไป
มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

จากงานวิจัยของ สุเทพ อ่วมเจริญ (2557)
พบว่า การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
จะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มุ่งเน้น
ให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่มีความ
เคร่งครัด ความถูกต้องแม่นยำ (Rigor) มีทักษะเกี่ยว
กับเทคโนโลยีสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ผู้เรียนจะมี
บทบาทสำคัญในกลยุทธ์การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์
ที่เหมือนจริง หรือใกล้เคียงกับความจริงในลักษณะ
Blended Learning อันเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้แบบ
บูรณาการที่มุ่งเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้
และลดค่าใช้จ่าย ด้วยการนำใช้เทคโนโลยีในการรับส่ง
สารสนเทศมาเป็นจุดแข็ง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ที่
ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน มิใช่เป็นไปตาม
ความสนใจของผู้สอนเท่านั้น ผู้เรียนปฏิบัติการเรียนรู้
ลงมือทำด้วยตนเองก่อนแล้วผู้สอนจึงจะมีบทบาทใน
การแนะนำชี้แจงเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้

ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ
สร้างความรู้ได้ด้วยตนเองและความรู้นั้นยังคงทนอีกด้วย

การเรียนการสอนตามการเรียนรู้แบบที่ 2 นี้
จะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้
ของมนุษย์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตและอาชีพ
สามารถแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ (Relevance)
อันเป็นผลจากการมีทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยี
สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลัก
ศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทาง
ประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตนตามกฎหมาย
ดำรงตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือ
เกื้อกูลกัน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและ
ประเทศชาติ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ทั้งในด้านพฤติกรรมที่แสดงออกและ
ด้านจิตใจ เป็นคนที่มีคุณธรรม มีเหตุผล รู้หน้าที่
รับผิดชอบ มีวินัย ซื่อสัตย์ อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์
เสียสละ มีค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วยการ
เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น การเคารพความคิดเห็น
และสิทธิของผู้อื่น ทำหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์
เคารพกติกาสังคมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี
ความสุข นอกจากนี้ การเรียนการสอนตามแนวคิด
ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์จะสนับสนุนให้ผู้เรียนอยู่ใน
สังคมที่มีความสุข มุ่งเน้นความสุขในการเรียนรู้ โดย
สอดแทรกไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถ
แสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ภาพ (Relationships) ใน
การศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้
ด้วยตนเองและนำความรู้ที่ได้มานำเสนอ โดยที่ผู้สอน
ไม่กำหนดหรือระบุชี้ชัดว่า ต้องไปศึกษาหาความรู้
จากแหล่งใดเพื่อเป็นการให้นักศึกษามีความสุขใน
การเรียนรู้ด้วยการเลือกที่รับและแสวงหาความรู้ด้วย
ตนเอง มุ่งพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ
และรู้เท่าทันสื่อ และมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
(Active Learning) มากกว่าการที่จะเรียนในรูปแบบ
ที่รับอย่างเดียว (Passive Learning) ในการศึกษา
เรียนรู้ในชั้นเรียน มีการเรียนรู้พัฒนาทักษะด้านความ

ร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะด้าน
ความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะ
ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสาร

สรุป

ศตวรรษที่ 21 คือยุคแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์
ผนวกกับการพัฒนาเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล
ข้อที่ 4 คือ นโยบายการศึกษาและเรียนรู้ การทำนุบำรุง
ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม จัดให้มีการปฏิรูป
การศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้ง
การศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน
เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนา
ตนได้เต็มตามศักยภาพ นำเทคโนโลยีสารสนเทศ
และเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอน
เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครูหรือเพื่อการเรียนรู้ด้วย
ตัวเองของผู้เรียน

การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือ (Collaborative Learning) และการเรียนรู้
ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist
Learning) การเรียนรู้ทั้ง 2 แบบที่ได้นำเสนอดังกล่าว
ข้างต้น จึงเป็นทางเลือกของการจัดการเรียนการสอน
เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล ตาม
แนวคิดที่มาจากทฤษฎีวิจัยของกลุ่ม Partnership for
the 21st Century Skills ที่เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง
ในวงการการศึกษา คือ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้
ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติ ตามหลักการทาง
วิชาการ (Core Academic Subjects) ได้แก่ ทักษะ
ชีวิตและทักษะอาชีพ (Life and Career Skills) ทักษะ
การเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation
Skills) และทักษะด้านข้อมูล สื่อและเทคโนโลยี
(Data, Media and Technology Skills)

การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือ มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ควบคู่
กับทักษะการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

ให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น
(Greater Efforts to Achieve) มีความสัมพันธ์ระหว่าง
ผู้เรียนดีขึ้น (More Positive Relationship Among
students) และมีสุขภาพจิตดีขึ้น (Greater Psychological
Health) ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อ
ผู้เรียนได้

การเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์
ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มุ่งพัฒนา
ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้าน
พฤติกรรมที่แสดงออกและด้านจิตใจ สามารถอยู่ร่วมกับ
ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนปฏิบัติการเรียนรู้
ลงมือทำด้วยตนเองก่อนแล้วผู้สอนจึงจะมีบทบาทใน
การแนะนำ/ชี้แจงเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้
ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถ
สร้างความรู้ได้ด้วยตนเองและความรู้นั้นจะยังคงทน

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แชมมณี. (2555). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้
เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์. (2543). **การปฏิรูปการเรียน
การสอนระดับอุดมศึกษา: การพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี**.
สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2556. จาก [http://
www.edu.chula.ac.th/eduinfo/ed_resch/
pansak.pdf](http://www.edu.chula.ac.th/eduinfo/ed_resch/pansak.pdf).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ
ศึกษา (องค์การมหาชน). (2552). **รายงาน
ประจำปี 2551 (1 ตุลาคม 2550 – 30
กันยายน 2551)**. สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน
2556. จาก [http://www.onesqa.or.th/onesqa
/th/reportyear/show_allGovernment.php?
SystemMenuID=1&Key](http://www.onesqa.or.th/onesqa/th/reportyear/show_allGovernment.php?SystemMenuID=1&Key).

- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559. จาก www.opdc.go.th/Law/File_download/law19957.pdf
- สุเทพ อ่วมเจริญ. (2557). SU Model : การประยุกต์การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal** ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2557. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559. จาก www.educ.su.ac.th/images/journal/web/57-1/24.pdf
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2555). **เอกสารประกอบการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ สาขาการศึกษาและสาขาที่เกี่ยวข้อง ปี พ.ศ. 2555: การศึกษาผลการเรียนรู้เรื่อง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ด้วยวิธีสอนแบบร่วมมือ**. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2559. จาก www.educ.su.ac.th/2013/images/stories/research/journal/55/09.pdf
- Gagnon, G W. & Collay, M. (2001). **Designing for Learning: Six Elements in Constructivist Classrooms**. Thousands Oaks: Corwin Press Inc.
- Henrique, Laura. (1997). **Constructivist Teaching and Learning**. Long Beach: California State University.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. (1989). **Cooperation and competition: Theory and research**. Edina, MN: Interaction Book Company.
- Johnson, D.W., Johnson R.T., & Holnbec, E.J. (1994). **The Nuts and Bolts of cooperative learning**. Edina, Minnesota: Interaction Book Company.
- Joyce, Bruce R., Weil, Marsha and Balhoun, Emily. (2015). **Models of Teaching**. (9th ed.) NJ: Pearson.

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ Assessment for Learning

สมาพร มณีอ่อน*

บทคัดย่อ

การประเมินผลเป็นธรรมชาติ เป็นพลวัตในห้องเรียน การจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินต้องไปด้วยกัน เครื่องมือและวิธีการที่ใช้มีหลากหลายประเภท แต่ไม่ได้หมายความว่าครูจะต้องใช้ทุกแบบ แต่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ กิจกรรมการสอน พฤติกรรมของนักเรียน และสภาพของสถานการณ์จริงของการเรียนรู้ ณ ขณะนั้น ซึ่งครูต้องเลือกเป็นและเลือกให้เหมาะสม จึงจะเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ปัญหาของการประเมินระหว่างเรียน พบว่า นักเรียนไม่กล้าถามคำถาม ครูอาจแก้ไขด้วยการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและช่วยกันระดมเขียนข้อคำถามลงในกระดาษ โดยผ่านการทำงานเป็นทีม ถ้านักเรียนไม่มีคำถาม ครูก็ต้องกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามขึ้นมา ว่าสิ่งที่เขาไม่รู้เขาไม่รู้อะไร การตั้งคำถามเป็นกลยุทธ์การสอน (Progressive Inquiry) ประเภทฟินแลนด์ใช้ทักษะการตั้งคำถามในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันไปตามประเด็นปัญหาซึ่งการทำงานเป็นทีมก็จะช่วยสื่อสารในด้านการคิด สำหรับทักษะการประเมินตนเองและประเมินเพื่อน ครูจะต้องออกแบบให้นักเรียนฝึกฝนจึงจะมีทักษะนี้

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ ต้องทำอย่างจริงจัง ค่อย ๆ เปลี่ยนวิถีคิดของครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสอนและการประเมินต้องมีการวางแผนให้ไปด้วยกัน ต้องพยายามทำความเข้าใจและสร้างความตระหนักให้ครูเห็นว่า ถ้าเปลี่ยนแปลงวิธีประเมินจะทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น ให้ครูเข้าใจว่าการประเมินคือการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ไม่ใช่การวัดอันดับ การประเมินจึงเป็นทุกอย่างตั้งแต่การปรับปรุงพัฒนาเพื่อการเรียนรู้ เป็นเทคนิคการสอน หรือเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ที่ผ่านมา การประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) ของครูส่วนใหญ่มุ่งที่การเก็บคะแนน ครูและนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผล ถ้าครูมีความรู้ความสามารถในการวัดผล ทั้งการประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Summative Assessment) ก็จะเป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน และในงานวิจัย OECD (2006) พบว่า การประเมินเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างแท้จริง

* ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

Abstract

Assessment was dynamic and natural for learning process in the classroom and should be coincided with measurement. Although there was a variety of tools and strategies of assessment, teachers did not need to use all of them depending on learning objectives, activities, learners' behaviors and actual learning situations. Teachers had to concern on authentic assessment with reasonable and appropriate selection. The problem was found that learners' questioning in the classroom was lacked, teachers could solve it by grouping, brainstorming curious questions and writing to teachers through teamwork. Teachers could also encourage learners to question by asking learners about what they did not know. Questioning was progressive inquiry strategies. In the case in Finland, questioning skills were applied into science instruction with different ways according to science problems. Teamwork would help learners to communicate each other in groups and improve thinking skills. Self-assessment and peer-assessment should be designed for practicing learners to improve questioning skills.

Assessment for learning need to do seriously and change teachers and stakeholders perspectives. While instruction and assessment need to plan correspondingly. In addition, understanding and awareness of assessment for learning should be classified whether changing assessment methods would improve learning process. Encouraging teachers to be clear that assessment is learners' learning progress not being the ranking. Therefore, assessment would be overall in learning process: developing for learning, being teaching techniques, or being tools for learning. In the recent years, typical formative assessment was emphasized on scoring, teachers and learners lacked of clear understanding on assessment. If teachers were knowledgeable on both formative and summative assessment, it would impact directly to quality of learning and research from OECD (2006) stated that assessment for learning and progressive assessment for learning influenced learners' achievement.

บทนำ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนรอบด้าน ในอดีตที่ผ่านมาครูมักวัดและประเมินผลด้วยแบบทดสอบ และแบบฝึกหัดในหนังสือจากสำนักพิมพ์ เป็นการวัดในระดับสมรรถภาพขั้นต่ำ คือความรู้ ความจำเป็นส่วนใหญ่ วัดไม่ตรงกับมาตรฐานและตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด ขาดการบูรณาการและเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง การจัดการเรียนรู้ไม่ได้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินตาม

สภาพจริงเป็นไปอย่างไม่มีคุณภาพ ขาดทักษะและเทคนิควิธีการประเมินในระหว่างเรียนที่เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) การจัดให้มีการประเมินตนเอง/ประเมินเพื่อน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การมอบหมายให้นักเรียนสร้าง หรือจัดทำชิ้นงาน/ภาระงานที่มีคุณค่า และมีความหมาย การใช้คำถามสำคัญที่กระตุ้นการคิด ครูยังปฏิบัติได้น้อย จึงทำให้ความสามารถด้านการคิดที่เป็นความสามารถพื้นฐานที่ต้องใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไม่เกิดขึ้น จึงเป็นที่มาของคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำอยู่ในขณะนี้

เนื้อหา

การประเมินในศตวรรษที่ 21 จะปรับเปลี่ยนจากการถามเพียงความรู้ ความจำและกระบวนการที่ไม่มีมีความต่อเนื่อง ไปสู่การแสดงถึงความเข้าใจผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะประสบการณ์ทั้งหลายผ่านบริบทที่หลากหลาย คำว่าโลกแห่งความเป็นจริงจะเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประเมิน เช่นเดียวกับกับการประเมินด้วยตนเอง

ทักษะการรู้ (ทัน) (Literacy) ในข่าวสารแสดงโดยการที่เด็กสามารถจัดการกับประเด็นที่เป็นสภาพจริงในโลกจากสภาพแวดล้อมจนถึงความยากจนที่ยกมาให้เรียนรู้และประเมินการใช้เทคโนโลยีและสื่อผสมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ออกแบบและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ วิชญา การโฆษณา สร้างเอกสาร หนังสือ สารคดี และอื่นๆ นำเสนอต่อผู้ชมจริงๆ เพื่อให้ตระหนักว่า สามารถสร้างสรรค์และเปลี่ยนแปลงสังคมให้ไปสู่สิ่งที่ตั้งงามได้ เรียนรู้ที่จะเป็นประชากรที่มีส่วนร่วม และดำรงความเป็นประชากรของชุมชนแต่ละระดับตั้งแต่เด็กจนถึงอนาคตที่เราไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเป็นอย่างไร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556: 24)

ด้วยเหตุที่ใช้สภาพจริงในการประเมินความคิดของเด็ก คาดหวังว่า ผลการประเมินจะชี้ให้เห็นถึงความสามารถที่จะอยู่ในโลกนี้ในอนาคตได้และเมื่อเป็นดังนั้น การสร้างสรรค์จะมากขึ้นเพื่อสิ่งที่ดีในชีวิตของเขาเอง การประเมินจะต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานที่ทำนาย และมีผลต่อหลักสูตรทุกระดับ ทั้งในท้องถิ่น ประเทศ และโลก เป็นมาตรฐานที่ทำให้เกิดความท้าทายต่อหลักสูตรและการเรียนการสอนว่า จะต้องเรียนรู้อะไร จะเรียนรู้อย่างไร และโรงเรียนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการอย่างไร จึงจะตอบสนองต่อความต้องการจำเป็น

(Needs) ของสังคม และเศรษฐกิจของเด็กที่จะต้อง (เติบโตขึ้นมา) เผชิญหน้าในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556: 24)

ในยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร ยุคของแท็บเล็ต (Tablet), ไอโฟน (i-Phone), ยูทูบ (Youtube), เฟสบุ๊ค (Facebook) ฯลฯ ซึ่งในยุคนี้ ความรู้อยู่แค่ปลายตาและนิ้วสัมผัสนั้น การประเมินจึงอยู่ที่การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ต้องสามารถใช้เหตุผล และวิจารณ์ญาณในการแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ทับถมเข้ามา เพื่อนำมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสร้างสรรค์ เด็กได้รับข่าวสารลักษณะใด จากที่ใด ในสภาพแวดล้อมอย่างไร สิ่งที่จะนำมาประเมินว่า เด็กมีความสามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า และสังเคราะห์ได้หรือไม่ จึงต้องมีที่มา และลักษณะที่สอดคล้องกัน ที่สำคัญคือ เป็นการประเมินความสามารถในการนำไปใช้เพื่ออนาคต การประเมินต้องคิดออกไปข้างนอกห้องเรียน ที่บ้าน ที่ทำงาน ที่สังคม จะต้องเจอทุกวัน มีปัญหาอะไรบ้างในแต่ละบริบทที่ต้องเจอ และแก้ไขหรือพัฒนา และต้องทำในฐานอะไร ของลูก ของผู้ซื้อ ของผู้ขาย หรืออะไร สถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าต้องเป็นสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ใช้ทักษะการคิดเพื่อแสดงผลการคิดในระดับต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556: 24-26)

การประเมินในศตวรรษที่ 21 จึงต้องเป็นการประเมินที่ต่อเนื่อง เป็นการประเมินที่ไม่เน้นประเมินการเรียนรู้ (Assessment of Learning) แต่จะบูรณาการการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning/ Learning Feedback) และการประเมินที่เป็นการเรียนรู้ (Assessment as Learning) ไปด้วย เช่น ประเมินเพื่อให้เด็กได้เกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำงานเป็นทีม เรียนรู้ในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ด้วยการทำงานที่ซับซ้อนเรียนรู้ในการพูดเพื่อสื่อสารการเรียนรู้ในการเขียนเพื่อสื่อสารให้เรียนให้รู้เรื่องเทคโนโลยี และการใช้ประโยชน์พัฒนา

ความเป็นประชากรที่ดี จากหน้าที่ของพลเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและโลก เรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในสภาพจริง

ทั้งนี้ การประเมินจะมีทั้งประเมินความก้าวหน้า และสรุปรวม การประเมินสรุปรวมจะหลอมรวมทุกสิ่งที่ได้มีการประเมินเพื่อการเรียนรู้เป็นส่วนๆ มาแล้ว และด้วยหลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้ จะเน้นการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยใช้การประเมินตนเองเป็นหลักที่สำคัญอันจะเป็นการสร้างคนที่สามารถนำตนเอง (Self-directed Learners) ได้ในสังคมแห่งอนาคต แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) เป็นกระบวนการในการค้นหาและตีความหมายหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้โดยนักเรียนและครูเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับการเรียนรู้ของนักเรียน เป้าหมายการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องบรรลุ และการบรรลุเป้าหมายที่ต้องไปให้ถึงนั้นทำอย่างไร การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้และการสอน การประเมินนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับครูในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลการพัฒนาในตัวผู้เรียนแต่ละคนอย่างดีที่สุด การประเมินตามแนวคิดนี้ ครูจะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนรายบุคคลเพื่อกระตุ้นและช่วยเหลือผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายในขั้นต่อไป นั่นคือการประเมินเพื่อการเรียนรู้จะเป็นหัวใจสำคัญว่าผู้เรียนจะต้องทำอย่างไร หรือเรียนรู้ได้อย่างไร หลังจากที่ได้รับผลการประเมินของตนเองแล้ว หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของ สติกกิน และคณะ (Stiggins R. J., Arter J., Chappuis J and Chappuis, 2002: 42-45) ประกอบด้วย คำถาม 3 คำถาม และกลยุทธ์ 7 ประการ ได้แก่ คำถามที่ 1: Where am I going? 1) จัดทำเป้าหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน นักเรียนเข้าใจได้ 2) ให้นักเรียนแสดงตัวอย่างของงานที่ดีและไม่ดี คำถามที่ 2: Where am I now? 3) ให้ข้อมูล

ย้อนกลับบ่อย ๆ 4) สอนให้นักเรียนรู้จักประเมินตนเอง และสร้างเป้าหมายการเรียนรู้ คำถามที่ 3: How can I Close the gap? 5) ออกแบบการสอนให้เน้นเนื้อหาย่อยๆ ทีละเรื่อง 6) สอนให้นักเรียนแก้ไข ปรับปรุงงานหรือการเรียนรู้ของตนเอง 7) กระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

นอกจากนั้น ทอมลินสัน (Tomlinson, 2014: 10-14) ได้ให้ความเห็นว่าการประเมินระหว่างการสอน เป็นสะพานทางเชื่อมระหว่างแผนการสอนวันนี้และวันพรุ่งนี้ ครูมักให้ความสำคัญกับการเก็บผลคะแนนนักเรียนมากกว่าการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ และจะพยายามที่จะให้นักเรียนตอบคำถามได้ถูกต้องมากกว่าการตอบตามความคิดเห็น และการประเมินระหว่างการสอน สามารถพัฒนาทั้งการสอนและการเรียน ถ้าดำเนินการอย่างถูกต้องตามขั้นตอนทั้ง 10 ประการ ได้แก่

1. ทำความเข้าใจกับนักเรียนให้เข้าใจบทบาทว่าการประเมินจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ เป้าหมายไม่ได้อยู่ที่ความสำเร็จของคะแนน แต่อยู่ที่ความก้าวหน้าของความรู้
2. ต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการเรียนรู้ KUDs อะไรคือสิ่งสำคัญที่สุด ระหว่างการรับรู้ การเข้าใจ การทำได้ อาจมีการมอบหมายงานก่อนการประเมิน และทำการประเมินที่ต่อเนื่อง
3. สร้างห้องเรียนให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ควรยืดหยุ่นในการประเมินระหว่างการสอน การประเมินสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ
4. ให้ผลสะท้อนกลับเป็นส่วนหนึ่งในการสอน จะทำให้นักเรียนเข้าใจเป้าหมายในการเรียนของตนเอง ผลสะท้อนกลับจะมีประโยชน์ ช่วยให้นักเรียนรู้ตัวเองว่าตัวเองควรพัฒนาอะไรและนักเรียนต้องเชื่อว่าครูใช้ผลการประเมินเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียน

5. ให้ผลสะท้อนกลับอย่างมีกัลยาณมิตร ผลสะท้อนกลับควรชัดเจน ตรงประเด็น ทำทนายเหมาะสมกับนักเรียน นักเรียนได้แนวคิดในการพัฒนาตนเอง การให้ผลสะท้อนกลับที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคน แต่ต้องมีความทำทนายเพื่อให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายได้

6. มีการประเมินอย่างสม่ำเสมอ ครูสังเกตว่านักเรียนทำอะไร และต้องการสิ่งใดมาเสริมสร้างความก้าวหน้า ครูเดินดูรอบ ๆ ขณะนักเรียนปฏิบัติภาระงาน คอยตอบคำถามเพื่อยืนยันความคิดของนักเรียน การประเมินต้องต่อเนื่องทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประเมินทั้งรายบุคคลและแบบกลุ่ม

7. ส่งเสริมความสามารถด้วยการประเมินระหว่างการสอน นักเรียนเป็นผู้ประเมินตนเองประเมินเพื่อน มีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลสะท้อนกลับจากเพื่อน จากครู ถามคำถามย้อนกลับเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน เพื่อความก้าวหน้าของการเรียนรู้

8. มองหาแบบแผนการประเมินระหว่างการสอน ไม่อาจะระบุจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์หรือไม่

ผ่านเกณฑ์ ครูผู้สอนต้องหารูปแบบในการวางแผนการสอนครั้งต่อไปจากชิ้นงานหรือสิ่งที่นักเรียนทำ

9. วางแผนการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาที่จำเป็น และความต้องการของนักเรียน การประเมินระหว่างการสอน จะหมายถึงการออกแบบการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และไม่ได้จบเมื่อประเมินเสร็จจึงลดลง บางกรณีการประเมินระหว่างการสอนระบุว่านักเรียนทุกคนในชั้นต้องฝึกทักษะบางประเภทมากขึ้น

10. ทำกระบวนการข้างต้นซ้ำ การประเมินระหว่างการสอนควรทำอย่างสม่ำเสมอ มากกว่าทำบางช่วงเวลา ชั้นเรียนหลายชั้นมักสอนโดยปราศจากการคำนึงถึงพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน เป็นการสิ้นเปลืองเวลา ทรัพยากร ศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นการให้ข้อมูลสำหรับแผนการสอนในประสบการณ์ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ห้องเรียนเป็นระบบที่พึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ คุณภาพหลักสูตรการใช้การประเมินระหว่างการสอน การวางแผนการสอน และการประยุกต์กิจกรรมในชั้นเรียนให้ทำงานประสานกัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ถ้าองค์ประกอบไม่มีประสิทธิภาพ องค์ประกอบนั้นจะขัดขวางการเรียนรู้ของนักเรียน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการประเมินเพื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Formative/Assessment for learning)	การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Summative/Assessment of learning)
1. เกิดขึ้นระหว่างการสอน	1. เกิดขึ้นเมื่อสอบจบหน่วย
2. ตลอดเวลา	2. เป็นระยะ
3. ข้อมูลย้อนกลับพรรณนา	3. ข้อมูลย้อนกลับประเมิน
4. ไม่มีเกรด	4. มีเกรด
5. เน้นกระบวนการ	5. เน้นผลผลิต

ที่มา: โชติมา หนูพริก. (2553). การพัฒนาระบบการประเมินการเรียนการสอนคณิตศาสตร์สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. หน้า 94.

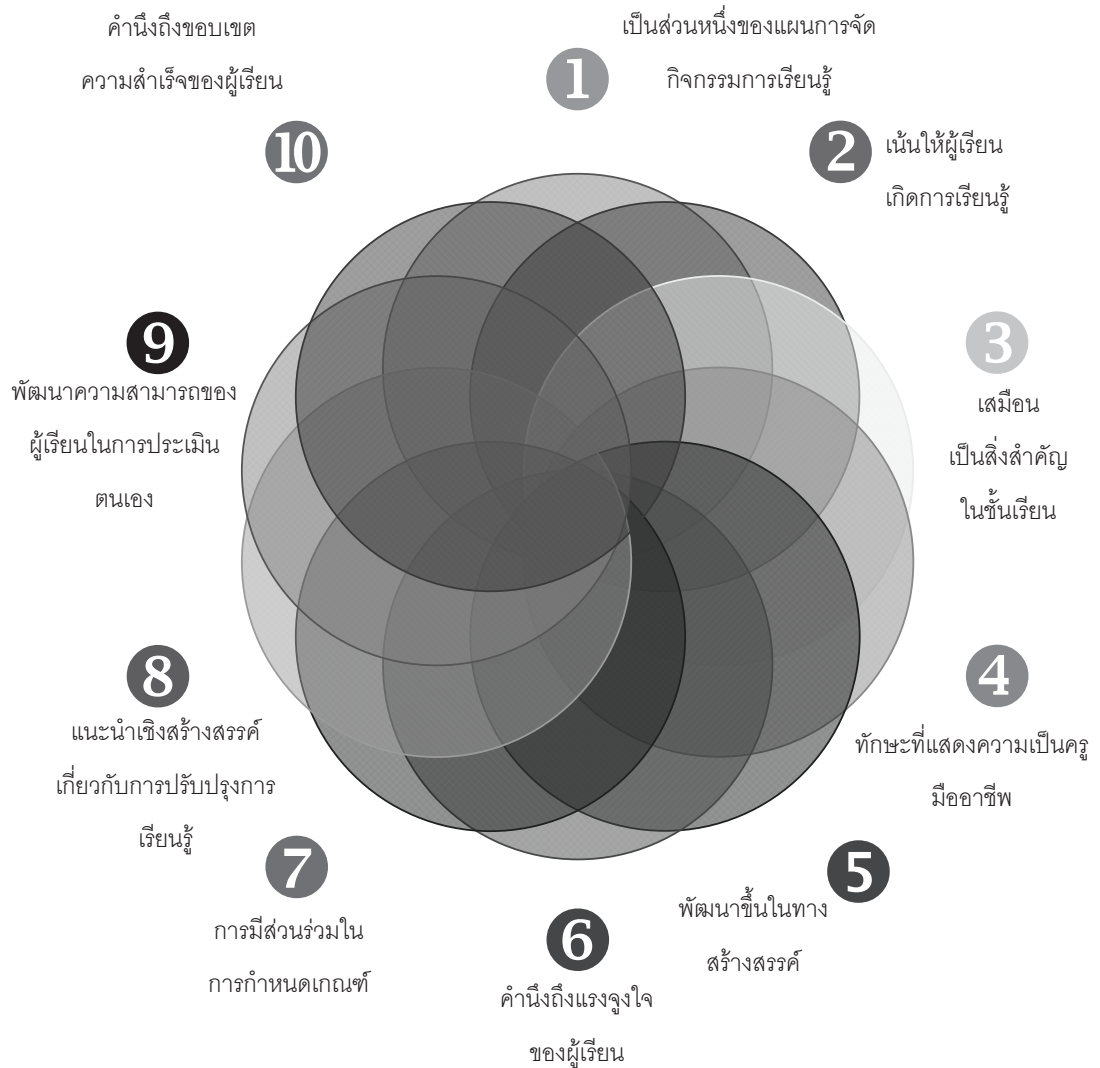
ดังนั้นการวัดและประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ว่าจะพัฒนาหรือปรับปรุงผลการเรียนของตนเองหลังจากผู้ผลิการประเมินของตนเองแล้ว ซึ่งคุณครูจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการประเมิน เพื่อความก้าวหน้าหรือกระบวนการ (Formative Evaluation)

ตารางที่ 2 ประเภท เป้าหมาย และลักษณะของการประเมิน

ประเภทการประเมิน	เป้าหมายการประเมิน	ลักษณะของการประเมิน
การวัดและประเมินเพื่อการ พัฒนา (Formative Assessment)	การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) คือกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ ที่ดำเนินการโดยครูและผู้เรียนในการใช้ข้อมูลสารสนเทศทางการประเมินเพื่อระบุและวินิจฉัยจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียน ผู้การปรับปรุงการเรียนรู้หรือการทำงานของนักเรียน จนผู้เรียนสามารถปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ในขั้นตอนต่อไปให้สำเร็จได้	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดขึ้นก่อนเริ่มการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ครูสามารถตัดสินความพร้อมของผู้เรียนที่จะเรียนรู้องค์ความรู้และทักษะกระบวนการใหม่ และให้ข้อมูลสารสนเทศที่น่าสนใจแก่ผู้เรียนและการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงพอใจ - เกิดขึ้นบ่อยและต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ ขณะที่ยังคงกำลังได้เรียนรู้องค์ความรู้และปฏิบัติงานตามทักษะ
	การประเมินขณะการเรียนรู้ (Assessment as Learning) คือ กระบวนการประเมินที่นักเรียนได้วิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งด้วยตนเอง เพื่อปรับปรุงการเรียนรู้และผลงานของตนเองได้ ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนสะท้อนความรู้ความสามารถของตนเอง ประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้วิธีใช้การประเมินเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ จนผู้เรียนกลายเป็นผู้ประเมินตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้สามารถควบคุมการรู้คิดของตนเองได้ในที่สุด	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดขึ้นบ่อยและต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ ด้วยการสนับสนุนตัวแบบ และแนะนำจากครูอย่างต่อเนื่อง อาทิ - เพื่อประเมินทักษะทั่วไปของนักเรียนด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดขั้นสูงที่กำหนดให้เป็นเป้าหมายการเรียนรู้หนึ่ง - ผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับที่สนับสนุนให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีศักยภาพมากขึ้น - ผู้เรียนประเมินตนเองโดยไตร่ตรองเป้าหมายการเรียนรู้ที่ได้กำหนดร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับครูอย่างต่อเนื่อง
การวัดและประเมินเพื่อสรุปผล การเรียนรู้ (Summative Assessment)	การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) คือ การใช้หลักฐานการเรียนรู้เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการเทียบกับเกณฑ์ หรือมาตรฐานการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดขึ้นตอนจบปลายภาค/ปลายปี - เพื่อประเมินว่านักเรียนรอบรู้ตามเนื้อหาและทักษะในรายวิชาได้เพียงไร - เพื่อตัดสินผลการเรียนโดยเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานการเรียนรู้

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ:พัฒนาบุคลากรครูและศึกษานิเทศก์ด้านเทคนิคการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. หน้า 22.

หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ: พัฒนาคณาจารย์และศึกษานิเทศก์ด้านเทคนิค การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. หน้า 24.

ตารางที่ 3 หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้

หลักการ	แนวคิด
<p>หลักการที่ 1 การประเมินผลเพื่อ การเรียนรู้ควรเป็นส่วนหนึ่ง ของการวางแผนการสอน และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ</p>	<p>แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูควรให้โอกาสทั้งผู้เรียนและครูได้รับและใช้ข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าไปถึงเป้าหมายการเรียนรู้การวางแผนควร ประกอบด้วยกลวิธีที่เชื่อมั่นได้ว่าผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายที่ผู้เรียนกำลังทำให้สำเร็จลุล่วง และเข้าใจในเกณฑ์ที่จะถูกนำมาใช้ประเมินการทำงานของผู้เรียน วิธีการที่พวกเขาจะ ได้รับข้อมูลป้อนกลับ หรือวิธีการที่ผู้เรียนจะได้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินการเรียนรู้ ของพวกเขาเอง ครูผู้สอนจึงควรวางแผนวิธีการช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้า ในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้</p>
<p>หลักการที่ 2 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ ควรเน้นไปที่วิธีการให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้</p>	<p>กระบวนการเรียนรู้ต้องอยู่ในจิตใจทั้งของผู้เรียนและครู ในขณะที่มีการวางแผน การประเมินรวมทั้งในขณะที่มีภาระที่แจ่มชัดเกี่ยวกับหลักฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนควรตระหนักรู้เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ของตนเองเท่าๆ กับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้</p>
<p>หลักการที่ 3 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ ควรแสดงให้เห็นว่าเป็นเสมือน สิ่งสำคัญในชั้นเรียน</p>	<p>มีกิจกรรมการวัดประเมิน (Assessment) มากมายที่ครูและผู้เรียนทำในชั้นเรียน ดังเช่น ชิ้นงานและการที่ผู้เรียนซักถามเพื่อแสดงให้เห็นถึงองค์ความรู้ ความเข้าใจและทักษะ ของพวกเขา สิ่งนี้เกิดขึ้นเพื่อแสดงให้ เห็นถึงวิธีการเรียนรู้ที่ปรากฏขึ้นในตัวผู้เรียน กระบวนการ เรียนรู้เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินกิจกรรมประจำวันในชั้นเรียนที่จำเป็นยิ่ง อีกทั้ง ผู้เรียนและครูควรร่วมกันสะท้อน พูดคุย และร่วมกันตัดสินใจได้</p>
<p>หลักการที่ 4 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ เป็นทักษะสำคัญที่แสดงความเป็น มืออาชีพของครู</p>	<p>ครูมืออาชีพกำหนดให้มีองค์ความรู้และทักษะในเรื่อง การวางแผนการประเมิน การสังเกตการเรียนรู้ การตีความหลักฐานแห่งการเรียนรู้ (Evidence of Learning) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียน และสนับสนุนผู้เรียนในการประเมินตนเอง (Self-Assessment) ครูจึงควรได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาทักษะเหล่านี้อย่าง ต่อเนื่องสู่การพัฒนาความเป็นมืออาชีพ</p>
<p>หลักการที่ 5 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ ควรตอบสนองได้อย่างแลพัฒนาขึ้น ในทางสร้างสรรค์ เนื่องจาก ไม่ว่าการประเมินผลใดๆ ย่อมเกิดผลกระทบต่อความรู้สึก</p>	<p>ครูควรตระหนักถึงผลกระทบ (ความคิดเห็น คະแนน ระดับผลการเรียน) มีผลต่อ ความมั่นใจและความกระตือรือร้นของผู้เรียน และผู้สอนควรให้ข้อมูลย้อนกลับ ในทางสร้างสรรค์เท่าที่จะเป็นไปได้ ข้อคิดเห็นที่เน้นไปที่การทำงานของนักเรียนมากกว่า ตัวผู้เรียนช่วยให้การเรียนรู้และแรงจูงใจพัฒนาขึ้น</p>

ตารางที่ 3 หลักการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (ต่อ)

<p>หลักการที่ 6 การประเมินผลควรคำนึงถึงความสำคัญกับแรงจูงใจของผู้เรียน</p>	<p>การประเมินที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจด้วยการให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าและผลสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว การเปรียบเทียบกับผู้เรียนคนอื่นที่เก่งกว่าไม่น่าจะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจขึ้นได้ แต่กลับทำให้ผู้เรียนรู้สึกไม่ดี และคิดล้มเลิกที่จะพัฒนาความก้าวหน้า วิธีประเมินผลสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจด้วยการรักษาความเป็นตัวของตัวเองไว้จากการให้ทางเลือก ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นไปในทางสร้างสรรค์ และสร้างโอกาสให้กำหนดทิศทางด้วยตัวเอง</p>
<p>หลักการที่ 7 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ควรส่งเสริมให้เกิดความรับผิดชอบที่ผู้เรียนทำตามเป้าหมายและแบ่งปันความเข้าใจในเกณฑ์ที่ผู้เรียนจะถูกประเมิน</p>	<p>สำหรับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้น ผู้เรียนจำเป็นต้องเข้าใจในสิ่งที่ผู้เรียนกำลังพยายามทำให้สิ่งนั้นประสบความสำเร็จ หรือต้องการให้มันสำเร็จ ความเข้าใจเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเป้าหมายและมีส่วนร่วมในการระบุเกณฑ์สำหรับประเมินความก้าวหน้า การสื่อสารเกณฑ์การประเมินจะเกิดขึ้นเมื่อครูและนักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายเกณฑ์ ถึงคำศัพท์ที่ใช้ที่ผู้เรียนจะสามารถเข้าใจได้ จัดหาตัวอย่างที่บรรลุตามเกณฑ์การประเมิน และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองและประเมินเพื่อน</p>
<p>หลักการที่ 8 ผู้เรียนควรได้รับการแนะนำเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับวิธีที่จะปรับปรุง</p>	<p>ผู้เรียนต้องการข้อมูลสารสนเทศและการแนะนำเพื่อที่จะวางแผนขั้นตอนในการเรียนรู้ของพวกเขาต่อไป ดังนั้น ครูควรที่จะหาจุดเด่นของผู้เรียนและให้คำปรึกษาถึงวิธีที่จะพัฒนาผู้เรียน ซึ่งต้องชัดเจนและเป็นไปอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับจุดที่ควรพัฒนา ให้โอกาสผู้เรียนปรับปรุงการทำงานของนักเรียน</p>
<p>หลักการที่ 9 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้พัฒนาความสามารถของผู้เรียนในการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้สะท้อนและบริหารจัดการตนเองได้</p>	<p>ผู้เรียนที่เป็นอิสระจะมีความสามารถในการค้นหาและเพิ่มทักษะ องค์ความรู้ และความเข้าใจใหม่ ๆ ผู้เรียนเหล่านั้นจะง่วนอยู่กับการสะท้อนความคิดด้วยตนเอง ครูควรจัดให้ผู้เรียนตามความต้องการและความสามารถด้วยการแนะนำการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการพัฒนาทักษะในการประเมินตนเอง</p>
<p>หลักการที่ 10 การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ควรคำนึงถึงขอบเขตความสำเร็จของผู้เรียนทุกคน</p>	<p>การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ควรถูกใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคนในเนื้อหาทั้งหมดของกิจกรรมทางการศึกษา และเพิ่มศักยภาพให้กับผู้เรียนทุกคนได้ประสบความสำเร็จที่ดีที่สุดของผู้เรียนแต่ละคน</p>

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). เอกสารประกอบกรรณิการอภิปรายเชิงปฏิบัติการ: พัฒนาบุคลากรครูและศึกษานิเทศก์ ด้านเทคนิคการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. หน้า 25-27.

จากหลักการประเมิน 10 ข้อข้างต้น ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 เทคนิคการใช้คำถาม (Questioning Technique)

องค์ประกอบที่ 2 การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน (Providing Feedback to Learner)

องค์ประกอบที่ 3 การให้ผู้เรียนประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน (Self and Peer - Assessment)

บทสรุป

การประเมินผลแนวคิดใหม่ ประกอบด้วย (1) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning: AfL) เป็นการนำการประเมินมาเป็นเครื่องมือช่วยเหลือพัฒนาความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างการทำกิจกรรม ซึ่งถือเป็นการวัดและประเมินผลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้รับการยอมรับและนำไปใช้อย่างกว้างขวางทั่วโลก ว่าสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างแท้จริงอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน มีผลงานวิจัยจำนวนมากยืนยันจากสถาบันทางการศึกษาที่มีชื่อเสียง ให้ผลตรงกันในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (ไตรรงค์ เจนการ, 2549: 1) (2) การประเมินขณะการเรียนรู้ (Assessment as Learning: AaL) คือมองการประเมินผลเป็นเรื่องเดียวกันกับการจัดการเรียนรู้ และ (3) การประเมินการเรียนรู้ (Assessment of Learning: AoL) เป็นการประเมินที่เน้นการตัดสินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็น การประเมินผลที่เราคุ้นเคยและใช้อยู่เป็นประจำ

การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงเป็นองค์ประกอบหลักของการเรียนรู้และการสอน มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับครูในการปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลพัฒนาในตัวนักเรียนได้อย่างดีที่สุด สอดรับกับทฤษฎี Constructivism

สามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน เมื่อปรับเปลี่ยนการเรียน การสอน การวัดและประเมินผลก็ต้องปรับเปลี่ยนตาม การประเมินเพื่อการเรียนรู้จึงสามารถใช้ได้ผลดีกับนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการประเมินตามแนวคิดนี้ ครูเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนรายบุคคล เพื่อกระตุ้นและช่วยเหลือให้บรรลุผลการเรียนตามเป้าหมายเป็นลำดับขั้นไป และถ้าจะให้ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง ต้องนำมาใช้ร่วมกับระบบ PLC (Professional Learning Community) โดยผู้บริหารให้การส่งเสริมสนับสนุน คอยกำกับติดตาม (Monitoring) และการดูแลช่วยเหลือ แนะนำ (Mentor) อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ ที่สำคัญครูเองต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง ให้ความร่วมมือรับผิดชอบ มุ่งมั่นอดทนที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งเมื่อนำไปปฏิบัติก็จะสามารถทำการวัดและประเมินผลนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพผู้เรียนก็จะสูงขึ้นอย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- โชติมา หนูพริก. (2553). การพัฒนาระบบการประเมินการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไตรรงค์ เจนการ. (2549). การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning). กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ: พัฒนาบุคลากรครูและศึกษานิเทศก์ ด้านเทคนิคการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้** ระหว่างวันที่ 20-22 ธันวาคม 2557 ณ โรงแรมรอยัลซิติ์กรุงเทพมหานคร. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556) **หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการประเมินความสามารถด้านการคิดสำหรับครูและศึกษานิเทศก์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Assessment Reform Group. (2002). **Assessment for Learning: 10 Principles**. Cambridge : University of Cambridge Faculty of Education.
- Brookhart, S. M. (2008). **How to give effective feedback to your students**. ASCD: Alexandria, VA, USA.
- Carol Ann Tomlinson. "The Bridge Between Today's Lesson and Tomorrow's" **Educational Leadership** 2014, VOL.71 NO.6 March.
- Stiggins, R. J., Arter J. A., Chappuis J. and Chappuis S.. (2004). **Classroom assessment for student learning**. Assessment Training Institute: Portland, OR, USA.

การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน : ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ในการพัฒนาผู้เรียน

Classroom Assessment : Key to Success of Students Development

จิตณรงค์ เขียมสำอางค์*

บทคัดย่อ

การประเมินในชั้นเรียนถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในเรื่องที่ตนเองสนใจจะศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งการประเมินในชั้นเรียนมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างหลากหลายทั้งเพื่อใช้ในการตรวจสอบความรู้ของผู้เรียนระหว่างกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งผลการประเมินไปสู่การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ตลอดจนพัฒนาและสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้คิดกำกับติดตามและประเมินการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

Abstract

The classroom assessment is considered as a systematic mechanism enhancing student learning or engaging their attention into the study. This multi-purposed technique includes checking students' knowledge during ongoing process of teaching, modifying and differentiating teaching and learning activities, developing and supporting students' metacognition, and emphasizing the students' role in self-monitoring and self-assessment in learning.

บทนำ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องอยู่บนจุดมุ่งหมายพื้นฐานสองประการ ประการแรก คือ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูล แล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน หากขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดการเรียนการสอนก็ขาดประสิทธิภาพ การประเมินระหว่างการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

เช่นนี้เป็นการวัดและประเมินผลย่อย (Formative Assessment) ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนทุกวัน เป็นการประเมินเพื่อให้รู้จุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง จึงเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาในการเก็บข้อมูล ผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม การระดมความคิดเห็นเพื่อให้ได้มิติข้อมูลของประเด็นที่กำหนด การใช้แฟ้มสะสมงาน การใช้ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติ การประเมินความรู้เดิม การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อนประเมินเพื่อน และการใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) สิ่งสำคัญที่สุดในการประเมินเพื่อพัฒนา

* อาจารย์ ดร. รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการราชดำเนิน และอาจารย์ประจำหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

คือการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนในลักษณะคำแนะนำที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ทำให้การเรียนรู้พอกพูน แกไขความคิดความเข้าใจเดิมที่ไม่ถูกต้อง ตลอดจนการให้ผู้เรียนสามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนเองได้ จุดมุ่งหมายประการที่สอง คือ การวัดและประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน เป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) ซึ่งมีหลายระดับ ได้แก่ เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้ จบรายวิชาเพื่อตัดสินให้คะแนน หรือให้ระดับผลการเรียน ให้การรับรองความรู้ความสามารถของผู้เรียนว่าผ่านรายวิชาหรือไม่ ควรได้รับการเลื่อนชั้นหรือไม่ หรือสามารถจบหลักสูตรหรือไม่ ในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีต้องให้ออกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่หลากหลาย และพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าใช้เปรียบเทียบระหว่างผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 2)

ดังนั้นการประเมินจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทุกระบบทางการศึกษา ข้อมูลจากการประเมินถูกนำไปใช้อย่างหลากหลาย แต่ในปัจจุบันรูปแบบการประเมินในชั้นเรียนนั้นมีหลากหลาย ซึ่งนำมาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment Of Learning) 2) การประเมินการเรียนรู้ (Assessment As Learning) และ 3) การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment For Learning) ซึ่งการประเมินแต่ละวิธีการมีความหมายดังนี้

การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment Of Learning : AOL) คือ การประเมินสรุป (Summative Evaluating) ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยจากประเมินภายหลังการฝึกกระบวนการเรียนการสอนครบตามเนื้อหาว่าจะดำเนินการประเมินโดยผู้สอนมีการใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพผลของการประเมินจะอยู่ในรูปของคะแนนหรือ เกรด และผลคะแนนดังกล่าวจะแจ้งไปสู่ผู้ปกครองเพื่อพัฒนาถึงระดับการเรียนของผู้เรียน

การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment For Learning : AFL) หมายถึง กลยุทธ์ วิธีการ ในการวัดและประเมินผู้เรียนระหว่างเรียนโดยมีเป้าหมายเพื่อทราบถึงผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่มีประสบความสำเร็จและเป็นปัญหา เพื่อนำไปสู่การวางแผนการเรียนการสอนของคุณ เพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานต่อไป

การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment As Learning : AAL) หมายถึง กลวิธีในการประเมินกำหนดติดตามการเรียนรู้ของตนเอง โดยผู้เรียนทั้งในการเรียนการรักษาดตนเอง และการกำหนดกลยุทธ์วิธีการในการเรียนรู้ของตนเอง ช่วยตั้งการกำหนดตนเองให้กลับสู่เป้าหมายของการเรียนรู้ โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในความสะดกสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

จากความหมายของการประเมินในชั้นเรียนที่กล่าวมานั้นเห็นได้ว่าการประเมินในชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินระหว่างการจัดการเรียนการสอน ทั้งการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (AFL) และการประเมินขณะเรียนรู้โดยผู้เรียน (AAL) ซึ่งถือเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ทักษะและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งถ้าผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องย่อมส่งผลต่อการประเมินสรุป หรือการประเมินผลการเรียนรู้ (AOL) ไปสู่มาตรฐาน ดังนั้นครูควรเข้าใจถึงหลักการแนวคิด กลวิธีและบทบาทหน้าที่ของตนในการนำแนวคิดถึงกลวิธีไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ปัจจัยสู่การประเมินที่มีคุณภาพ (Key to Assessment Quality)

การประเมินผู้เรียนจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพของการประเมินซึ่งจะต้องเกิดขึ้นทุกขั้นตอนของกระบวนการ ซึ่ง Stiggins and

Others (2011 : 17 -20) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่สำคัญต่อการประเมินดังนี้

1. เริ่มต้นจากเป้าหมายที่ชัดเจน : ทำไมจึงต้องประเมิน (Start with a Clear Purpose Why Am I Assessment)

การกำหนดจุดประสงค์ของการประเมินเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลในสิ่งที่เป็นปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาที่แท้จริง

2. การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่ชัดเจนและเป็นไปได้ : ประเมินอะไร (Start with Clear and Appropriate Achievement Targets : Assess What)

ผู้สอนทุกคนล้วนแต่มีความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นที่โดดเด่นในทุกด้านแต่สภาพของความเป็นจริงในทางปฏิบัติอาจจะต้องมีการเกิดปัญหากับความสำคัญและเป็นไปได้ นำมาสู่การพัฒนาแก้ไข โดยการนำผลที่เกิดขึ้นจากการประเมินมากำหนดเป็นเป้าหมายที่มีความเหมาะสม ชัดเจน สามารถนำมาปฏิบัติได้และเริ่มต้นการประเมินโดยมุ่งเก็บข้อมูลเพื่อนำมาสู่การพัฒนาในจุดดังกล่าวต่อไป

3. สร้างการประเมินที่มีมาตรฐานสูงอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลหลักฐาน (Create High – Quality Assessment That Yield Dependable Information)

ซึ่งลักษณะของการประเมินที่มีมาตรฐานสูงมีดังนี้

1) เลือกใช้วิธีการประเมินที่ถูกต้องและเหมาะสม คือ กำหนดวิธีที่ใช้ในการประเมินให้ถูกต้องสอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการจะเก็บตลอดจนการเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่ถูกต้อง

2) เลือกผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสมเพียงพอ คือ กำหนดตัวอย่างหรือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรทั้งด้านคุณลักษณะขนาดและวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ถูกต้องตามหลักวิชา

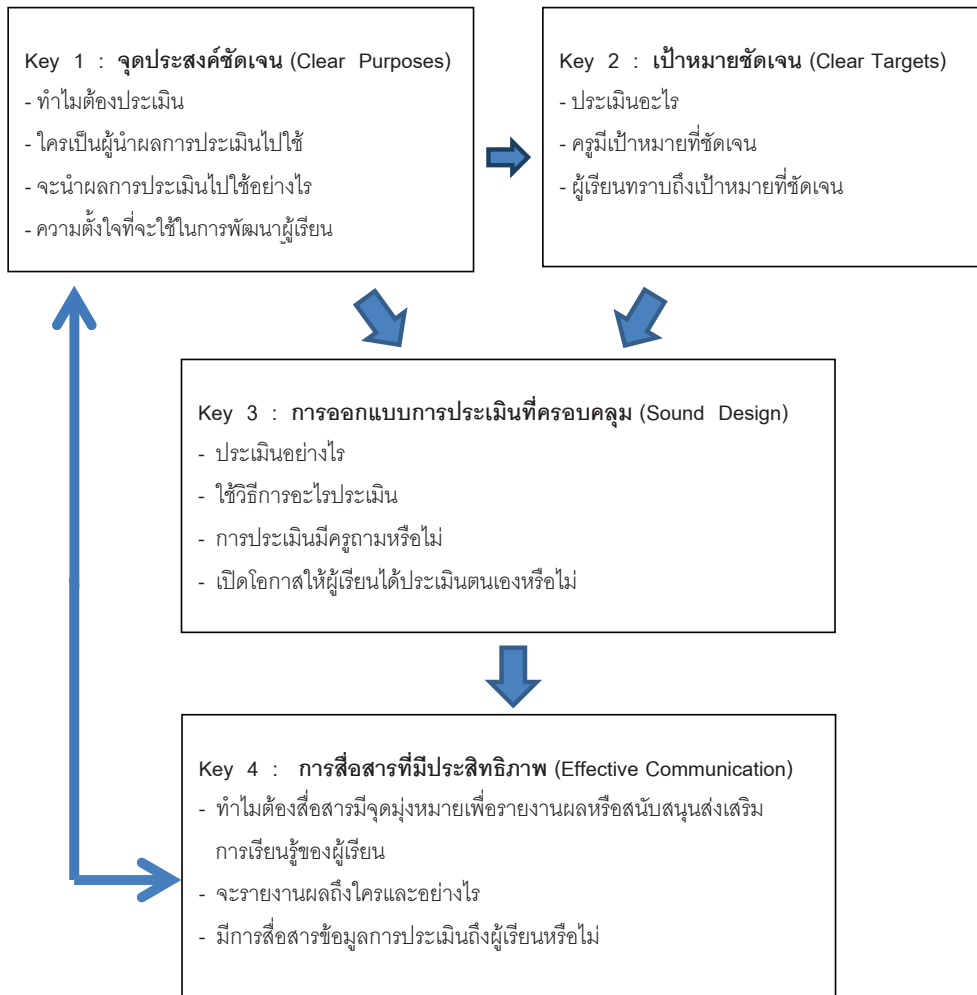
3) มีเครื่องมือที่ถูกต้องเหมาะสมมีคุณภาพ (มีความตรง ความเที่ยง) คือ มีการพัฒนาและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและสอดคล้องกับข้อมูลที่ต้องการประเมิน

4) ปรารถนาจากคติในการประเมิน คือ ผลของการประเมินเป็นข้อมูลที่เป็นจริงปราศจากการปรุงแต่งหรือดัดแปลงตามความต้องการของผู้ประเมิน

4. การสื่อสารข้อมูลการประเมินที่มีประสิทธิภาพ (Communicate Results Effectively)

ข้อมูลจากการประเมินเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาระบบการเรียนการสอน ซึ่งข้อมูลที่ครูผู้สอนนำมาใช้นั้นจะเป็นข้อมูลที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยทั่วไป เช่น เกรดคะแนนต่าง ๆ และข้อมูลย้อนกลับซึ่งเป็นข้อมูลที่นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงโดยเป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพที่เป็นอยู่รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ในการพัฒนาต่อไป

จะเห็นได้ว่าการประเมินที่มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องมีจุดประสงค์และเป้าหมายที่มีความชัดเจนเพื่อนำไปสู่การออกแบบการประเมินที่ครอบคลุมชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนการสื่อสารผลของการประเมินที่มีถูกต้องตรงจุดและนำไปวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้พัฒนาผู้เรียนต่อไป ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการประเมินที่มีคุณภาพและมีจุดประสงค์ชัดเจน (Stiggins and Others, 2011 : 24)

จุดมุ่งหมายของการประเมินในชั้นเรียน

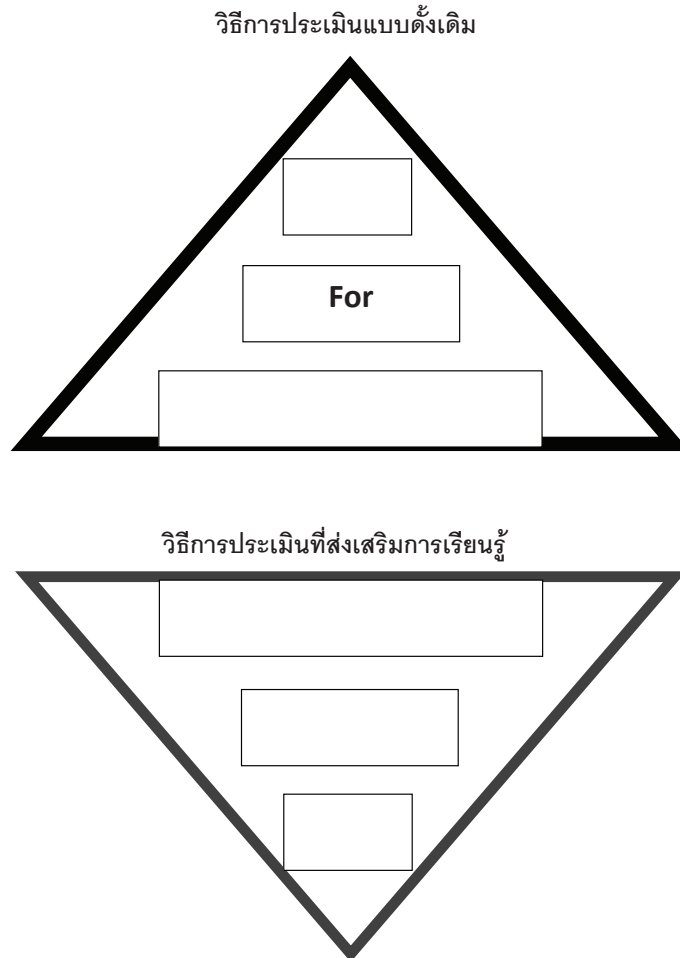
ไม่ว่าจะเป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) การประเมินขณะเรียน (Assessment as Learning) และการประเมินผล การเรียนรู้ (Assessment of Learning) ลักษณะเป็น รูปแบบการประเมินในชั้นเรียนที่มีความสำคัญ ซึ่งในแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันที่วัตถุประสงค์ของการประเมิน

ถ้าการประเมินมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน รูปแบบและวิธีการประเมินจะเน้นไปที่การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (AFL) และการประเมินขณะเรียน

(AAL) แต่การต้องการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก็จะใช้รูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ (AOL) ที่มีความเป็นทางการและเป็นการประเมิน หลังจากการซักถามเรียนรู้เสร็จสิ้น

ในอดีตการประเมินจะมุ่งเน้นไปที่การตัดสิน ผลการเรียนรู้ และในเวลาเดียวกันครูผู้สอนได้มีการ ใช้การประเมินเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อการให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่รู้คิด ดังนั้นรูปแบบของการประเมินจะเป็นการประเมิน ขณะที่ยังเรียนรู้อยู่โดยผู้เรียนคิดวางแผน วิเคราะห์ ตนเอง ว่าตนเองมีความรู้แค่ไหน อย่างไร และจะทำ

อย่างไรให้ถึงความรู้ันั้นได้ด้วยกลยุทธ์ วิธีการคิดนั้นก็ การประเมินแบบดั้งเดิมและวิธีการประเมินที่ส่งเสริม
คือ การประเมินตนเอง ซึ่งแสดงในรูปพีระมิดแสดงวิธี การเรียนรู้ของผู้เรียน ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 พีระมิดแสดงวิธีการประเมิน

จากภาพที่ 2 พีระมิดแสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างวิธีการประเมินกับบทบาทหน้าที่ของครูและผู้เรียน จะเห็นได้ว่าการประเมินแบบเดิมให้ความสำคัญกับการประเมินผลการเรียน (AOL) เป็นอย่างมากโดยครูมีบทบาทหน้าที่และมีส่วนสำคัญในการประเมินทำให้การประเมินเป็นไปตามมาตรฐานด้วยเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพแต่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินอยู่ในระดับน้อยแต่การประเมินที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ความสำคัญ

สำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองขณะเรียนโดยครูมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำหรือเติมเต็มเพื่อการพัฒนาผู้เรียน

ดังนั้นการประเมินที่มีคุณภาพส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเป็นการก็สำคัญของคุณครูผู้สอนที่ต้องหาวิธีการกระบวนการต่างๆ ที่หลากหลาย ตามความแตกต่างของผู้เรียน ซึ่งวิธีการและเครื่องมือในการประเมินที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนมีตัวอย่างสำคัญดังต่อไปนี้

วิธีการ/เครื่องมือ (Method / Tool)	คำอธิบาย
1. เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล (Gathering Information)	
1. การใช้คำถาม (Questioning)	ใช้คำถามสำคัญเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ
2. การสังเกต (Observation)	ใช้สังเกตพฤติกรรมผู้เรียนในขณะปฏิบัติงาน
3. การบ้าน (Homework)	การมอบหมายงานเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน
4. การสนทนา/สัมภาษณ์ (Learning Conversation or Interviews)	การอภิปรายด้วยผู้เรียนเพื่อสำรวจตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน
5. การนำเสนอ/ การสาธิต (Presentation / Demonstrations)	ให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งความรู้ทั้งในรูปแบบของคำพูด การใช้สื่อ และการนำเสนอ
6. การแข่งขัน การทดสอบ (Quizzes, Tests, Examinations)	ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบทั้งแบบอัตนัยโดยการเขียนตอบหรือแบบปรนัยโดยการทำแบบทดสอบ
7. มอภะวะงานที่ยาก (Rid Assessment Tasks)	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติตามภาระงานที่มอบหมายโดยใช้ความรู้ที่มี
8. การประเมินโดยใช้คอมพิวเตอร์ (Computer Based Assessment)	การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินความรู้ของผู้เรียน
9. สถานการณ์จำลอง (Simulation, Docudramas)	การใช้สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติในการเสนอสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม
10. บันทึกการเรียนรู้ (Learning Logs)	การบันทึกความคิดเห็นของผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนในสิ่งที่ผู้เรียนนี้คิดเพื่อการปรับปรุงการสอน
11. โครงการและการสำรวจ (Project and Investigation)	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาใช้วิเคราะห์หาความรู้และผลิตงาน
2. เครื่องมือเพื่อการตีความข้อมูล (Interpreting Information)	
1. แบบรายงานการพัฒนาตนเอง (Developmental Continua)	แบบรายงานการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อการประเมินความรู้ พัฒนาการ และความสำเร็จในชั้นต่อไปของนักเรียน
2. แบบตรวจสอบรายการ (Check Lists)	แบบตรวจสอบความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. คะแนนคุณภาพผลงาน (Rubrics)	เกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพการปฏิบัติงานของผู้เรียน
4. บันทึกประเมินตนเอง (Reflective Journals)	การบันทึกเกี่ยวกับตนเองในสิ่งที่ได้เรียนรู้ และสิ่งที่ควรพัฒนาต่อไป
5. การประเมินตนเอง (Self – Assessment)	กระบวนการในการประเมินการปฏิบัติของตนเอง
6. การประเมินโดยเพื่อน (Peer – Assessment)	กระบวนการที่ผู้เรียนได้มีการสะท้อนผลการปฏิบัติโดยเพื่อนเป็นผู้ให้ข้อมูลการประเมินย้อนกลับ

วิธีการ/เครื่องมือ (Method /Tool)	คำอธิบาย
3. เครื่องมือในการบันทึกเก็บข้อมูล (Record – Keeping) 1. แบบบันทึกนอกเวลา (Anecdotal Records)	แบบบันทึกเชิงพรรณนาสำหรับการสังเกตการณ์เรียนรู้ของนักเรียนนอกเวลา
2. ประวัตินักเรียน (Student Profiles)	ข้อมูลภูมิหลัง ข้อมูลด้านความรู้ความสามารถและทัศนคติของผู้เรียน
3. วีดีโอ วิทยูเทป รูปถ่าย (Video or Audio Taps, Photographs)	ผลงานของผู้เรียนในรูปแบบของสิ่งต่าง ๆ
4. แฟ้มผลงาน (Portfolios)	การรวบรวมผลงานที่ประสบความสำเร็จของผู้เรียนและสะท้อนถึงบทบาทของผู้เรียน
4. เครื่องมือเพื่อการสื่อสารให้ข้อมูล (Communicating) 1. การสาธิตและการนำเสนอ (Demonstrations, Presentations)	การนำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้อย่างเป็นทางการต่อผู้ปกครอง คณะกรรมการและบุคคลอื่น
2. การประชุมร่วมระหว่างครู – นักเรียน – ผู้ปกครอง (Parent – Student – Teacher Conferences)	การเปิดโอกาสให้ครู นักเรียนและผู้ปกครองได้อภิปรายแลกเปลี่ยนถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนและการวางแผนต่อไปในอนาคต
3. บันทึกผลการเรียน (Records of achievement)	ข้อมูลความสำเร็จของผู้เรียนในหลักสูตร
4. บัตรรายงาน (Report Cards)	บัตรรายงานผลการเรียนของผู้เรียนโดยย่อถึงผู้ปกครอง
5. จดหมายการเรียนรู้และการประเมิน (Learning and Assessment Newsletters)	การรายงานการปฏิบัติงาน ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กและการประเมินการเรียนรู้

Manitoba Education, Citizenship and Youth, (2006 : 17)

จากที่กล่าวมาการประเมินไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามล้วนมีความหมายต่อการพัฒนาผู้เรียน แต่ก่อนที่ผู้เรียนจะได้รับการประเมินผลการเรียน (AOF) ซึ่งเป็นการประเมินขั้นสุดท้ายเพื่อตัดสินผลควรใช้การประเมินในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพซึ่งการประเมินเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ (AFL) และการประเมินขณะเรียนรู้ของผู้เรียน (AAL) มีความสำคัญและครูผู้เรียนควรมีความรู้ความเข้าใจซึ่งจะได้นำเสนอดังต่อไปนี้

การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Assessment for Learning)

การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (AFL) คือ กระบวนการที่ครูเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจการจัดการเรียนการสอน โดยการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะเป็นวิธีการประเมินต่าง ๆ ที่ถูกออกแบบสู่การปฏิบัติโดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน มิใช่มุ่งเพื่อรับรองหรือทดสอบความสามารถของผู้เรียนโดยวิธีการ

ประเมินโดยให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) โดยครู การประเมินตนเองของผู้เรียนและการประเมินโดยเพื่อนซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนากิจกรรมสอนและการเรียนรู้โดยปกติผลกระทบจากการประเมินจะแสดงผล 2 ประการ คือ

1) ผู้เรียนที่ได้ผลการเรียนดีจะมีความภูมิใจเชื่อมั่นว่าตนทำได้ (Can do) ทำให้สนใจเรียน
2) ผู้เรียนที่ล้มเหลวจะเลิกล้มความพยายามในการเรียนเพราะขาดความเชื่อมั่นและท้อถอยซึ่งแนวคิดของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (AFL) นี้ครูสามารถใช้ข้อมูลจากการประเมินจริงให้นักเรียนทุกคนประสบความสำเร็จโดยครูจะมีการวินิจฉัยปัญหาและนำมาสู่การพัฒนาผู้เรียนต่อไป โดยกระบวนการที่นำเสนอนี้มีขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดสำคัญคือ

1. การให้ความรู้ที่เพียงพอ (Acquire knowledge) คือ ผู้สอนมีการจัดประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องและเพียงพอให้กับผู้เรียนทั้งด้านเนื้อหาสาระ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. การประเมินการเรียนรู้ (Assess Learning) คือ กระบวนการที่ครูผู้สอนทำการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นระยะ และนำข้อมูลจากการประเมินไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาผู้เรียน

3. การเลือกวิธีสอน (Adjust Teaching) คือกระบวนการพิจารณาหาแนวทางวิธีการและกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้เรียนโดยคำนึงถึงความบกพร่องและความแตกต่างของผู้เรียนโดยอาศัยข้อมูลจากขั้นตอนของการประเมินการเรียนรู้ในการตัดสินใจออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

4. การให้ผลการเรียน (Receive Grade) คือการสะท้อนผลของการจัดการเรียนการสอนผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผลดังกล่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่จำเป็นและการพัฒนาต่อไป

หลักการของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Principles of Assessment for learning)

1. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ถือเป็นส่วนสำคัญของการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ
2. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน
3. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ต้องมีความเข้าใจในเป้าหมายและเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้
4. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะมีความยืดหยุ่นและสถานการณ์
5. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะต้องจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ
6. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การมุ่งสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาในภาพรวม
7. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน
8. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ถึงแนวทางการพัฒนาตนเอง
9. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มุ่งสร้างสมรรถภาพ โดยการประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน
10. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นกุญแจสู่การพัฒนาวิชาชีพครู

จากหลักการที่กล่าวมาสามารถเชื่อมโยงถึงการปฏิบัติ (Principles to Practice) ได้ดังนี้

หลักการ	แนวการปฏิบัติ
1. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ถือเป็นส่วนสำคัญของ การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ	สร้างความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มิใช่เพื่อประกอบการเรียนรู้แต่เป็นส่วนสำคัญของ การเรียนรู้ เกี่ยวข้องถึงกระบวนการเรียนรู้ โดยครูจะมีการกำหนดเป้าหมายและเกณฑ์ และทำความเข้าใจกับผู้เรียน เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเกณฑ์การประเมินจะเป็นไปตามหลักฐานที่ปรากฏ
2. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน	
3. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ต้องมีความเข้าใจในเป้าหมายและเกณฑ์การประเมินการเรียนรู้	
4. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะมีความยืดหยุ่นและสถานการณ์	หลักการในกลุ่มที่ 2 ที่จะส่งผลถึงการสร้างความสนใจในการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ข้อมูลย้อนกลับ ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รู้ในสิ่งที่การทำแนวทางการปรับปรุงแก้ไข มากกว่าการบอกว่าใช่ หรือ ไม่ใช่ ถูกต้อง หรือว่า ผิด
5. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะต้องจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ	
6. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้การมุ่งสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาในภาพรวม	
7. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน	
8. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ถึงแนวทางการพัฒนาตนเอง	ให้ความสำคัญกับการฝึกปฏิบัติของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครู โดยมุ่งสร้างความตระหนักในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และการให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ในการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยเพื่อนและการประเมินตนเอง เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนโดยการให้ข้อมูลย้อนกลับ ไม่ตำหนิเมื่อผิด
9. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มุ่งสร้างความสามารถโดยการประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อน	
10. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นกุญแจสู่การพัฒนาวิชาชีพครู	
	จุดที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการประเมินเพื่อการเรียนรู้ คือการเรียนรู้สู่การพัฒนาผู้เรียนโดยการให้ความสำคัญกับการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาวิชาชีพครู

Flovez and Sammons (2013 : 6)

กลยุทธ์ของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (Strategies of Assessment for Learning)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ AFL พบว่า กลยุทธ์สำคัญของ AFL มีดังนี้

1. การใช้คำถาม (Questioning) ซึ่งครูจำเป็นต้องใช้คำถามให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่ข้อค้นพบจากงานวิจัยพบว่า คำถามที่ครูใช้ส่วนใหญ่

เป็นคำถามที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บางครั้งครูถามแต่ไม่ให้เวลาผู้เรียนในการตอบ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้คิดคำตอบอย่างถ่องถ้วน ดังนั้นคำถามที่ใช้ควรเป็นคำถามที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูง (Higher – order thinking) และอีกประการที่สำคัญคือการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนปราศจากแรงกดดัน ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้เรียนหาข้อสรุปจากข้อผิดพลาดหรือประเด็นสำคัญ

2. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นพื้นฐานสำคัญของการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัย พบว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับในรูปแบบของข้อเสนอแนะ (Comment – Only Making) ส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนมากกว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยการให้คะแนนอย่างเดียว (Marking – Centered Feedback) วิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับโดยปกติแบ่งออกเป็น 2 ประเภทสำคัญ ได้ดังนี้

1. ข้อมูลย้อนกลับเชิงประเมิน (Evaluation Feedback) คือการให้ข้อมูลใช้เชิงการตัดสินคุณภาพตัดสินผลงานของผู้เรียน เช่น การบอกว่าผลงานนี้ดี (Good) หรือ ล้มเหลว (Fail)

2. ข้อมูลย้อนกลับเชิงให้ข้อมูลและบรรยาย (Informative and Descriptive Feedback) ซึ่งเป็นการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพกับผู้เรียน โดยบอกถึงคุณภาพของงานจุดควรพัฒนาและแนวทางการพัฒนาผลงานต่อไปซึ่งเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (AFL)

**ตารางสรุปเพื่อวางแผนการประเมินเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้และการประเมินขณะเรียนรู้
(Planning Assessment for Learning & Assessment As Learning)**

ประเด็น	Assessment for Learning	Assessment as Learning
เหตุผลการประเมิน	ครูนำข้อมูลจากการประเมินไปสู่การวางแผนในการพัฒนาผู้เรียน	แนะนำให้ผู้เรียนแต่ละคนมีโอกาสในการกำกับติดตามสะท้อนเกี่ยวกับความรู้ของตนเองและการกำหนดการเรียนรู้ในขั้นต่อไป
ประเด็นในการประเมิน	นักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการและความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน	นักเรียนคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนจะใช้กลยุทธ์ใดในการเรียนรู้
วิธีการประเมิน	การเลือกวิธีการประเมินขึ้นอยู่กับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล	วิธีการขึ้นอยู่กับความแตกต่างการคิด ความรู้ความสามารถของผู้เรียนและกระบวนการรู้คิด
คุณภาพของการประเมิน	- มีการสังเกตการณ์ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง - ชัดเจนและมีความเป็นไปได้อื่น - มีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน	- ความถูกต้องและความต่อเนื่องในการสะท้อนผลการปฏิบัติกำกับติดตามและการตัดสินใจประเมิน - ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดปัญหา - นักเรียนจดบันทึกผลการเรียนรู้ของตนเอง
การใช้ข้อมูล	- ให้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียนในอนาคต - มีการจัดการเรียนที่หลากหลายตามความแตกต่าง - ให้ข้อมูลเพื่อพัฒนากับผู้เกี่ยวข้องพัฒนาผู้เรียน	- ให้ข้อมูลย้อนกลับ และช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนไปพัฒนาตนเอง ได้อย่างมีอิสระ - มุ่งพัฒนาในสิ่งที่ผู้เรียนแต่ละคนยังสับสนและไม่เข้าใจ - ให้แนวคิดเพื่อการตัดสินใจ คิดทบทวนในสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ - ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายหาข้อสรุปในการประเมินต่าง ๆ ก็ยังสับสน - นักเรียนรายงานเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551. **เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ. กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- Costa and other. (2001). *Developing Mind : A Resource Book for Teaching Thinking* (3rd Edition). ASCD Alexandria Virginia USA.
- Flovez and Sammons. (2013) . *Assessment for learning effects and impact*. Oxford University Department of Education, USA.
- Krathwohl R. David.(2002). *Theory into Practice*, Volume 41, Number 4, Autumn 2002, College of Education, The Ohio State University.
- Manitoba Education, Citizenship and Youth. (2006). *Rethinking Classroom Assessment with Purpose in mind : Assessment for Learning, Assessment as Learning, Assessment of Learning* Canada.
- Marzano J. Robert. (1998). *A Theory – Based Meta-Analysis of Research on Instruction*. MCREL, Colorado
- Stiggins and Others. (2011). *AN INTRODUCTION TO STUDENT-INVOLVED ASSESSMENT FOR LEARNING* (6th edition). Pearson assessment training institute.

ทักษะในการนิเทศการศึกษาที่สำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพ

Education Supervision Skills is important to Professional Development

ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ*

บทคัดย่อ

ทักษะในการนิเทศการศึกษา สรุปได้ว่า ผู้นิเทศหรือศึกษานิเทศก์ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่จนประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญ ๆ ดังนี้ 1. ทักษะด้านความเป็นผู้นำ 2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3. ทักษะด้านกระบวนการกลุ่ม 4. ทักษะในการสร้างเสริมกำลังใจ 5. ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล 6. ทักษะด้านเทคนิควิธี 7. ทักษะด้านความคิดรวบยอดและ 8. ทักษะด้านการประเมินผล ซึ่งในแต่ละทักษะในการนิเทศการศึกษาก็ยังมีทักษะย่อย ๆ หลากหลายอีกด้วย ทักษะในการนิเทศการศึกษาล้วนมีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการเป็นศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการนิเทศเป็นอย่างยิ่ง

Abstract

Educational supervision skills that the supervisor is to be successful that it is necessary to have the skills of the following: 1. Supervision as skill in Leadership 2. Supervision as skill in the Human Relationship 3. Supervision as skill in the group process 4. Supervision as skill in the Behavior Management 5. Supervision as skill in Personnel Administration 6. Supervision as skill in Technical 7. Supervision as skill in Conceptual and 8. Supervision as skill in Evaluation. In which each skill in the Educational Supervision also has the variety skills. They are important and need for Supervisor very much.

บทนำ

การนิเทศการศึกษาคือศาสตร์สาขาหนึ่งและถือความเป็นวิชาชีพชั้นสูง เช่นเดียวกับวิชาชีพครูและวิชาชีพอื่น ๆ อีกทั้งยังได้มีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู หรือผู้ปฏิบัติงานการศึกษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้ความร่วมมือร่วมกันของทุกฝ่าย ศึกษานิเทศก์ยังเป็นผู้ช่วยหาทางแก้ปัญหา เสนอแนะ ศึกษานิเทศก์ควรพึง

ตระหนักอยู่เสมอว่า “การนิเทศมุ่งเพื่อปรับปรุงสร้างสรรค์และส่งเสริมการทำงานของบุคลากรหรือผู้รับการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยการพัฒนาคุณภาพการสอนของครู ให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น” จะเห็นได้ว่าการนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของการบริการทางวิชาการ อาจเปรียบเทียบได้ว่า ผู้นิเทศคือ

* ครูโรงเรียนวัดบางปะกอก

หูและตาของผู้บริหารที่จะช่วยผู้บริหารดูแลและช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษา การนิเทศการศึกษาเริ่มจากการศึกษาในระบบโรงเรียนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการช่วยเหลือให้คำแนะนำ ปรีกษา แก่ครู ผู้สอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง พัฒนาคูให้มี ความรู้ความสามารถในการพัฒนางานด้านการจัด การเรียนการสอน ช่วยในการประสานงานและความ ร่วมมือให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง กล่าวโดยสรุปการนิเทศการศึกษา คือการประยุกต์ใช้ ความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และทักษะที่จำเป็น เพื่อพัฒนา ปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้นโดยผ่านกระบวนการ ส่งเสริมสนับสนุน ชี้แนะ และการให้ข้อมูลย้อนกลับ แก่ผู้ปฏิบัติงานนั้น

ความสำคัญของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามของผู้จัดการศึกษา ในการแนะนำครูให้รู้จักปรับปรุงวิธี สอน ช่วยในการพัฒนาครูให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง ครูยังสามารถประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเอง ช่วยในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งยังได้เรียนรู้วิธีการให้ความช่วยเหลือการ สนับสนุนแก่ครูคนอื่นๆ และปรับปรุงวัตถุประสงค์ ของการศึกษา ที่ช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพ ด้านการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร โรงเรียน การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในด้านการ จัดกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นใหม่ได้ตลอดเวลา การ นิเทศการศึกษาคือช่วยให้ครูมีความรู้ที่ทันสมัยอยู่ เสมอ ยังช่วยในด้านการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ต่างๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพพัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศการศึกษา จากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะ การศึกษาของประเทศ จำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ เพื่อคอยควบคุมดูแลด้วย ระบบการนิเทศการศึกษา การนิเทศการศึกษา มีความ จำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมกิจกรรมการ

เรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีส่วนในการให้การส่งเสริม และสนับสนุน เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิด ผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวัง การนิเทศการศึกษา จะเกิดผลดีได้ต้องอาศัย การประสานงานของบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง

ทักษะในการนิเทศการศึกษา

ในการดำเนินงานนิเทศการศึกษานั้น ผู้นิเทศ จะนิเทศได้ดีจะต้องประกอบด้วย การมีความรู้และ ทักษะ ทักษะทุกชนิดใช้จะเกิดขึ้นได้เอง จะต้องมีการ ฝึกฝน เรียนรู้และลงมือปฏิบัติ ทักษะจึงจะเกิดขึ้น เพิ่มขึ้น ทักษะในการนิเทศการศึกษาซึ่งจะทำให้ผู้นิเทศ มีความสามารถนิเทศได้ดีนั้น เป็นการใช้ทักษะความ ชำนาญและความเชี่ยวชาญเฉพาะบุคคล รวมถึง ประสบการณ์ในการนิเทศที่ต้องสั่งสมทักษะความ ชำนาญต่างๆ ผู้นิเทศต้องเป็นผู้ที่ทำงานในด้านวิชาการ และติดต่อกับบุคคลหลายระดับ จึงจำเป็นต้องมีทักษะ สำคัญหลายประการ ผู้นิเทศควรมีทักษะที่สำคัญ (ปรีชา นิพนธ์พิทยา, 2537; รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2557; วชิรา เครือคำอ้าย, 2558; วชิรา เล่าเรียนดี, 2556; Harris, Ben M., 1963.; Spear, Harold., 1967; Zepeda Sally J., 1956) ดังนี้

1. ทักษะด้านความเป็นผู้นำ (Supervision as Skill in Leadership)

ปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญที่สุดในการบริหาร งานคือ ผู้นำ หน่วยงานใดที่มีผู้นำที่มีความรู้ความ สามารถรอบด้าน หน่วยงานนั้นย่อมประสบความสำเร็จเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี แต่การเป็นผู้นำมิได้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งเพียงอย่างเดียว ผู้นำ แบบบริหารงานสามารถให้ทั้งคุณและโทษได้ แต่ผู้นำ ทางการนิเทศการศึกษาเป็นผู้ให้วิชาการมากกว่าการ ควบคุมลงโทษ ผู้นำทางการนิเทศการศึกษาจะ ต้องใช้ความดีเป็นเครื่องเชื่อมศรัทธา ความเชื่อถือ เมื่อเขามีศรัทธาแล้วการเผยแพร่ความคิด หลักการ แผนงานต่างๆ ย่อมจะสัมฤทธิ์ผลได้

ทักษะในความเป็นผู้นำนั้น มีความสำคัญ
ในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติ มีดังต่อไปนี้ คือ

1. ทักษะเกี่ยวกับพฤติกรรม คำนี้ถึง
1.1 มีความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
1.2 เข้าใจความต้องการของผู้อื่น
1.3 ตั้งใจและให้ความสนใจฟังในสิ่งที่
ผู้อื่นพูด
1.4 ละเว้นการวิพากษ์วิจารณ์หรือ
หัวเราะเยาะเย้ย ข้อเสนอแนะของสมาชิก
1.5 ให้สมาชิกแต่ละคนมีความรู้สึกว่าเขา
มีความสำคัญและกลุ่มต้องการเขา
1.6 ไม่ควรมีการโต้เถียง หรือโต้แย้งกัน
2. ทักษะในด้านสื่อความหมาย
2.1 มั่นใจว่าแต่ละคนเข้าใจว่าจะไร
เป็นอะไร และทำไมจึงเป็นเช่นนั้น
2.2 มีความสามารถในการสื่อ
ความหมายดี ให้กลุ่มได้รู้งานประจำ
3. ทักษะในการยอมรับ
3.1 แต่ละคนมีความสามารถที่
แตกต่างกัน
3.2 ความเป็นผู้นำควรเฉลี่ยไม่ควร
เป็นการผูกขาด
3.3 ผู้นำเจริญงอกงามเมื่อนำที่
ความเป็นผู้นำแผ่ขยายออกไป
4. ทักษะในการจัดดำเนินงาน
4.1 พัฒนาวัตถุประสงค์ทั้งระยะสั้น
และระยะยาว
4.2 สามารถแก้ไขปัญหายุ่งยาก
ซับซ้อนให้เป็นปัญหาที่ง่าย
4.3 แบ่งปันโอกาส และความ
รับผิดชอบร่วมกัน
4.4 วางแผน ปฏิบัติ ติดตามผลและ
ประเมินผล
5. ทักษะในการตรวจสอบตนเอง
5.1 ตระหนักในการให้คำแนะนำ

5.2 ตระหนักถึงสภาพความอดทน
หรือความขัดแย้งว่ามีขอบเขตจำกัดและหาแนวทาง
แก้ไขให้ได้

5.3 พยายามหาข้อเท็จจริงจาก
พฤติกรรมที่แสดงออก

5.4 ช่วยให้กลุ่มได้ตระหนักถึงอำนาจ
เจตคติ และค่านิยมของตนเอง

ศึกษานิเทศก์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่
จะต้องมีทักษะในการนำหรือทักษะการเป็นผู้นำ
เพื่อปฏิบัติรับผิดชอบต่อการบริหารงานซึ่งศึกษานิเทศก์
จะต้องเรียนรู้และปรับปรุงตนเองให้มีทักษะในด้าน
ความเป็นผู้นำให้ได้ เพื่อปฏิบัติภาระหน้าที่ที่ได้รับ
รับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Supervision as skill in Human Relations)

ทักษะที่จำเป็นอีกประการหนึ่งของ
ศึกษานิเทศก์ คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ใน
การนิเทศการศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้หลัก
มนุษยสัมพันธ์ เพราะ ศึกษานิเทศก์ต้องมีปฏิสัมพันธ์
กับบุคคลอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี งานนิเทศเป็นงานที่
เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งมีลักษณะแตกต่าง
กันออกไป การนิเทศการศึกษาเน้นเรื่องการทำงาน
ร่วมกัน (Group Task) จึงต้องใช้หลักมนุษยสัมพันธ์
ในการนิเทศ ศึกษานิเทศก์จำเป็นต้องปลูกฝังพฤติกรรม
เหล่านี้ให้เกิดแก่ตนเองและหมู่คณะ

ความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์มีหลัก 4
ประการ คือ

2.1 มีความเคารพนับถือบุคคลอื่น
(Human Dignity) เราต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อเรา
เช่นไร ก่อนอื่นเราจะต้องปฏิบัติเช่นนั้นกับคนอื่นก่อน
การยอมรับนับถือคนอื่นให้เกียรติคนอื่น นับเป็นพื้นฐาน
ประการหนึ่งของมนุษยสัมพันธ์

2.2 ยอมรับเรื่องความแตกต่าง
ระหว่างบุคคล (Individual Differences) บุคคลย่อม
แตกต่างกัน การยอมรับว่าทุกคนต่างจิตต่างใจย่อม
ไม่เหมือนกัน เป็นการสร้างความเข้าใจคนอื่นได้

2.3 การให้ความสนใจกันและกัน (Mutual Interest) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม โดยธรรมชาติ ต้องการอยู่กันเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันทำงานให้ความ สนใจซึ่งกันและกัน การที่มนุษย์มารวมกลุ่มกัน และ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันภายในกลุ่มของตนและ ระหว่างกลุ่มทั้งหลาย มีความสนใจกันทำให้เกิดความ สนิทสนมกลมเกลียว

2.4 แรงจูงใจ (Motivation) การทำงาน ร่วมกับบุคคล องค์กรหรือหน่วยงาน จะต้องเพ่งเล็ง ความสามัคคีของหมู่คณะ (Spirit de Corps) เพื่อ ประสิทธิภาพผลของการทำงาน การร่วมแรงร่วมใจเป็น เรื่องการใช้เทคนิคด้านกรนำ (Leadership)

หลักในการสร้างมนุษยสัมพันธ์

1. ให้การยอมรับนับถือผู้อื่นไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น ให้ความสำคัญแก่ทุกคน
2. รู้จักตนเอง รู้จักการประมาณตนเอง โดยไม่ถือว่าตนดีกว่าผู้อื่น
3. เข้าใจผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความเมตตากรุณา
4. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พยายามเข้าใจความต้องการและปัญหาของแต่ละคน
5. มีความอดทน มีความมั่นคงทางอารมณ์
6. มีความสุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้ม และเป็นกันเองกับผู้อื่น

7. ทำตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นคนเที่ยงตรง มีความยุติธรรม มีความตรงไปตรงมา ไม่นินทาว่าร้ายผู้อื่น

8. มีความจริงใจต่อผู้อื่นและให้การช่วยเหลือโดยบริสุทธิ์ใจ

9. ยกย่องความรู้ ความคิดริเริ่มของผู้อื่น และให้เกียรติชมเชยผู้อื่น

10. รู้จักถ่อมตน มีความสามารถในการติดต่อ สื่อสาร

3. ทักษะด้านกระบวนการหมู่พวก (Supervision as skill in Group Process)

ในสังคมประชาธิปไตยปัจจุบันนั้น เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การทำงานจะสำเร็จได้ผลดี จะต้องมาจากความคิดเห็นและการร่วมกันปฏิบัติงาน ของบุคคลหลายฝ่าย ร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันตัดสินใจ มีประสิทธิภาพเหนือกว่า รอบคอบ กว่า และมีข้อบกพร่องน้อยกว่าการทำงานเพียงคนเดียว ดังนั้น ผู้ที่เป็นศึกษานิเทศก์จึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้วิธีการใช้พลังของกลุ่มทำงาน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การนิเทศการศึกษา จึงใช้วิธีการประชุมกลุ่ม การวางแผนร่วมกัน ทำให้อำนวยผลในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยมุ่งให้เกิด การปรับปรุงการสอนให้ดียิ่งขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมจากเดิมให้ดีขึ้น การรวมกลุ่มจะทำให้ เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานในด้านต่างๆ เป็น อย่างมาก

อ้างอิงจาก : <http://www.victorhuntconsulting.com/wp-content/uploads/2012/05/Project-Management-Process-Groups-300x283.jpg>

ลักษณะของกลุ่มที่มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

1. มีความเข้าใจอันดีต่อสมาชิกภายในกลุ่ม
2. มีการยอมรับซึ่งกันและกัน ยอมรับในความคิดเห็นของแต่ละคน
3. มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
4. มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในกันและกัน
5. ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน

หลักของกระบวนการหมู่พวก

1. สร้างจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติงานร่วมกัน ประธานจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนร่วมกันสร้างความมุ่งหมายในการทำงาน (Group Goal) หรือแจ้งให้สมาชิกเข้าใจงานเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของงาน
2. อภิปรายร่วมกัน โดยมีการแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ อย่างเต็มที่

3. วางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความสามารถของแต่ละบุคคล

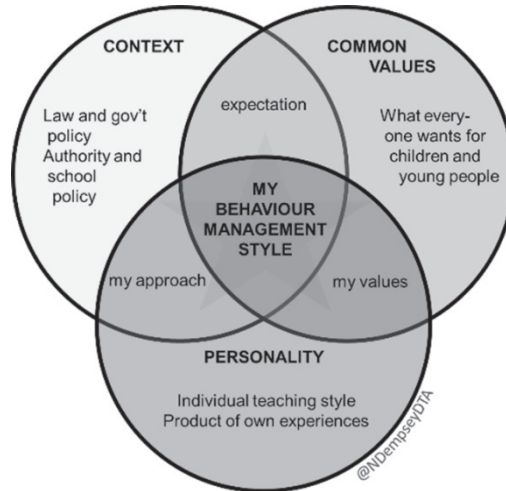
4. ลงมือปฏิบัติงานให้ทุกคนรู้จักรับผิดชอบงานตามที่ได้รับมอบหมาย

5. มีการประเมินผลงานร่วมกันเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานศึกษานิเทศก์ มีความเกี่ยวข้องกับการประชุม จึงจำเป็นต้องมีทักษะในกระบวนการหมู่พวกและพยายามใช้หลักส่งเสริมการใช้กระบวนการหมู่พวกในที่ประชุมหรือการปฏิบัติงานดังนี้

1. หากทางให้มีการประชุมและปฏิบัติงานโครงการร่วมกัน เพื่อจะได้รับทราบความคิดเห็นของกลุ่มในการปฏิบัติงาน

2. หากทางให้ทุกคนได้ร่วมแรงร่วมใจ มีโอกาสแสดงความคิดเห็นปฏิบัติงานและประเมินผลร่วมกันตามกระบวนการประชาธิปไตย

4. ทักษะในการสร้างเสริมกำลังใจ (Supervision as skill in Behavior Management)

อ้างอิงจาก : <http://www.thinkinclusive.us/wp-content/uploads/2015/10/Behaviour-Management-Style.png>

การสร้างเสริมกำลังใจมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการนิเทศเป็นอย่างมาก หากปราศจากการสร้างเสริมกำลังใจแล้วพฤติกรรมใหม่จะเกิดขึ้นได้ยาก หรือหากจะเกิดขึ้นก็จะเป็นการเพียงชั่วคราวเท่านั้น โดยเหตุนี้การสร้างเสริมกำลังใจ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับผู้รับการนิเทศการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารต้องทำหน้าที่สร้างเสริมกำลังใจให้แก่ผู้รับการนิเทศ โดยการให้ความสนใจเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และด้วยความจริงใจ ผู้บริหารทำหน้าที่สนับสนุนการนิเทศ มีส่วนช่วยทำนุบำรุงด้วยวิธีการต่าง ๆ และเข้ามามีส่วนรับทราบการทำงานของกลุ่มอย่างใกล้ชิด

เนื่องจากการเสริมสร้างกำลังใจเป็นกระบวนการที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการนิเทศ เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ และเนื่องจากเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับการนิเทศจะมีความคงทนถาวรเพียงใด จะขึ้นอยู่กับขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นการสร้างเสริมกำลังใจจึงมีส่วนสำคัญ

อย่างยิ่งในการสร้างขวัญของผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ผู้นิเทศได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นการถาวร ซึ่งเป็นเป้าหมายของการนิเทศการศึกษานั้นเอง

5. ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล (Supervision as Skill in Personnel Administration)

การบริหารงานบุคคล คือ หัวใจของการบริหาร เพราะงานทุกงานจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องร่วมกัน ดังนั้น ศึกษานิเทศก์จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยอาศัยกิจกรรมทางการนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือ เทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ในการนิเทศการศึกษาจึงมีจุดมุ่งหมายที่สนับสนุนพัฒนาครูให้เจริญก้าวหน้าในวิชาชีพและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นภารกิจของการบริหารงานบุคคล ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล จึงนับเป็นสิ่งสำคัญ ดังนี้

5.1 การสรรหาสมาชิกใหม่ของกลุ่มปฏิบัติงาน

5.2 การจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับหน้าที่การงาน

5.3 การให้คำปรึกษาแก่กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

5.4 การช่วยเหลือให้กำลังใจแก่กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน

5.5 การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่

5.6 การสืบเปลี่ยนตัวบุคคลากร

ทักษะด้านการบริหารงานบุคคลสำหรับ ผู้นิเทศประกอบด้วยการวางแผน การจัดบุคลากร การจัดการ การควบคุมดูแลการปฏิบัติ และการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับประเด็นที่อภิปรายร่วมกัน ซึ่งการปฏิบัติงานในทุกเรื่องจะต้องสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้น สร้างการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับครูเป็นสำคัญ

6. ทักษะด้านเทคนิควิธี (Supervision as Skill in Technical)

ทักษะด้านเทคนิควิธี หมายถึง ความเข้าใจและความสามารถในกิจกรรมเฉพาะอย่าง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการดำเนินการหรือเทคนิค ทักษะทางด้านเทคนิคนี้จะครอบคลุมถึงความรู้ ความชำนาญพิเศษ ความสามารถเชิงวิเคราะห์ในสาขาวิชานั้นๆ และต้องรู้ เข้าใจเทคนิควิธีและสามารถใช้เทคนิควิธีเหล่านั้นได้ด้วย อันได้แก่

6.1 รู้จักการอ่าน เขียน พุด ฟัง

6.2 เขียนแผนภูมิและวาดภาพได้

6.3 จัดลำดับเรื่องเป็น

6.4 คำนวณเป็น

6.5 สาริตได้

6.6 เป็นประธานที่ประชุม

7. ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Supervision as Skill in Conceptual)

ทักษะด้านความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นภาพรวมทั้งหมดของ

องค์กร กล่าวคือ สามารถที่จะมองเห็นว่างานด้านต่างๆ ภายในองค์กรนั้นขึ้นอยู่ซึ่งกันและกันอย่างไร และการที่มีการเปลี่ยนแปลงบางส่วน จะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ โดยทั้งหมดอย่างไร ผู้นิเทศก็จะต้องมองเห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ภายในองค์กรของตน และสามารถปฏิบัติการทุกอย่างเพื่อความก้าวหน้าขององค์การโดยส่วนรวม ได้แก่

7.1 การมองเห็นภาพพจน์โดยส่วนรวม

7.2 การวิเคราะห์

7.3 การวินิจฉัย

7.4 การรู้จักสังเคราะห์

7.5 การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์

7.6 การรู้จักถามคำถาม

8. ทักษะด้านการประเมินผล (Supervision as Skill in Evaluation)

การประเมินผลจะช่วยให้ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาได้ทราบว่าแผนการปฏิบัติงานต่างๆ ที่กำหนดไว้บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ได้สมผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ กระบวนการประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด การประเมินผลควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งอาจจัดให้มีการประเมินผล โดยครูผู้สอนเองหรือผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา การประเมินผลอาจใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม

8.1 การประเมินผลตามกระบวนการในการทำงาน

8.2 การเก็บรวบรวมหลักฐานต่างๆ อย่างมีระบบ

8.3 การประเมินผลตามวัตถุประสงค์

8.4 การช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานประเมินผลการทำงานของกลุ่มได้

8.5 การช่วยให้ผู้ปฏิบัติตัดสินใจในการปรับปรุงกระบวนการทำงานของกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น

สรุป

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อร่วมกันพัฒนาการสอนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ตลอดจนการนิเทศการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา การนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้นิเทศหรือศึกษานิเทศก์ต้องมีทักษะในการนิเทศการศึกษาด้วย จึงจะเกิดประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้การนิเทศเป็นไปอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา นิพนธ์พิทยา. (2537). **มิติใหม่การนิเทศการศึกษา**กับการพัฒนา. กรุงเทพฯ: อีรพวงษ์การพิมพ์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557). **การนิเทศการศึกษา**. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- วชิรา เครือคำอ้าย. (2558). **การนิเทศการศึกษา**. เชียงใหม่: ส.การพิมพ์.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2556). **ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎี กลยุทธ์สู่การปฏิบัติ**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

Harris, Ben M. (1963). **Supervisory Behavior in Education**. Englewood Cliffs, New York : Prentice-Hall.

Spear, Harold. (1967). **Improving the Supervision of Instruction**. New Jersey: Prentice Hall.

Zepeda Sally J. (1956). **Instructional Supervision Applying Tools and Concept**. NewYork: Eye on Education Inc.

การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับการเรียนรู้เป็นทีม หมวดวิชาศึกษาทั่วไป สำหรับนิสิตปริญญาตรี

The Flipped Classroom and Team Based Learning on General Education for Undergraduate Students

ศศิธร นาม่วงอ่อน*
ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์**
ประหยัด จิระวรพงศ์***

บทคัดย่อ

หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักศึกษาจำนวนมาก มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยาย ขาดการส่งเสริมกระบวนการคิดการทำงานร่วมกัน เป็นต้น จึงส่งผลให้การเรียนการสอนในรายวิชานี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพผู้สอนควรปรับวิธีการและกิจกรรมในการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายและแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบเดิม อาทิเช่น การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน การเรียนรู้แบบทีม เป็นต้น

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าวิธีการที่สนับสนุนการเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปควรจะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้เป็นทีม ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากที่บ้านหรือนอกห้องเรียน แล้วนำมาอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันในห้องเรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ และให้คำปรึกษา โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานเป็นทีม เพื่อให้มีสติมีส่วนร่วมในทีม และมีความร่วมมือ ช่วยเหลือการทำงาน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้สอนชี้แจงสาระการเรียนรู้และแนวทางในการศึกษาค้นคว้า 2. ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 3. ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน 4. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาผู้เรียนศึกษาค้นคว้าถาม-ตอบข้อสงสัยต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 5. ผู้เรียนอภิปรายหรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ร่วมกัน ซึ่งเป็นการทำงานเป็นทีม โดยมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา 6. ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันเป็นทีม ดังนั้นจึงควรจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้เป็นทีมเพื่อช่วยตอบสนองการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่

* นิสิตปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

*** รองศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

Abstract

General education courses are taught to a large number of students in a large classroom. Additionally, the teaching method used is lecturing. As a result, the teaching process has not been as successful as hoped. To help generate effective teaching and learning activities, Flipped Classroom and Team-Based Learning can be adopted and made use in activities. It has been found that Flipped Classroom can support general education courses as schoolwork is finished at home and homework is done at school. In addition, Team-Based learning affords collaborative effort to achieve a common goal within the groups as well as to help promote and develop students' responsibility. To encourage ability to work as a team, there are six steps to perform, as follows – 1. The instructor explains the subject and teaching approaches in the course. 2. Students conduct independent study. 3. Divide into groups of not more than 10 people. 4. The instructor discusses the content with the students. 5. The students do activities together which promote teamwork. The instructor acts as a coach. 6. Students summarize concepts and content.

Keywords: General Education, Flipped classroom, Team-Based Learning

บทนำ

หมวดวิชาศึกษาทั่วไปเป็นการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีของระดับอุดมศึกษาทุกสถาบัน ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ซึ่งแต่ละสถาบันมีแนวทางการบริหารจัดการการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปแตกต่างกัน (ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษามจร., 2555) เกณฑ์มาตรฐานหมวดวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่ง มีแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนมีการพัฒนาเป็นบัณฑิตที่ดีและมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ดังคำกล่าวที่ว่า “รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” นั้นหมายความว่า ไม่ว่าสังคมหรือโลกจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแค่ไหน แต่เราจะต้องรู้จักปรับตัวให้สามารถอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงนั้นอย่างเหมาะสม เพียงแต่เราจะต้องทำความเข้าใจกับตนเองให้ดีกว่าก่อน เมื่อเข้าใจตนเองดีแล้วก็ไม่ลืมที่จะคำนึงถึงคนรอบข้างไม่ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่เบียดเบียนผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าจะอดีตหรือ

ปัจจุบันหากเรารู้จักปรับและเปลี่ยนแปลงตนเองอย่างเหมาะสม ย่อมอยู่รอดในสังคมได้อย่างมีความสุข (สายยันต์ ภูพินนา และคณะ, 2557)

จากรายงานการประชุมอาจารย์ผู้สอนและผู้ช่วยสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป (2559) และบทความการจัดการศึกษารายวิชาศึกษาทั่วไป (อุทัย ดุลยเกษม, 2558) พบว่าการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปที่ผ่านมา มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยาย ความรู้ ความจำ ขาดการส่งเสริมกระบวนการคิด การทำงานร่วมกัน ซึ่งไม่ตอบสนองวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป เนื่องจากการเรียนการสอนมีการจัดการสอนเป็นห้องเรียนใหญ่ มีจำนวนนักศึกษาจำนวนมาก ทำให้ผู้สอนไม่สามารถจัดกิจกรรมตามระยะที่กำหนดไว้ในแผนการสอนได้ อาจารย์ผู้สอนไม่สามารถดึงความสนใจของนักศึกษาให้สนใจในประเด็นที่กำลังสอนหรือกำลังอภิปรายได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ไม่เข้าห้องเรียนหรือแม้เข้าห้องเรียนก็เพราะถูกบังคับและไม่ค่อยให้ความสนใจกับบทเรียนมากนัก

เพราะมองไม่เห็นประโยชน์ที่แท้จริงของการเรียนรายวิชาศึกษาทั่วไป นอกจากเป็นการเรียนให้ครบจำนวนหน่วยกิตตามข้อบังคับของหลักสูตรเท่านั้น จึงทำให้การเรียนการสอนในรายวิชานี้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน คือ รูปแบบหนึ่งของวิธีการสอนแบบเรียนรู้ที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน โดยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการบ้านที่ได้รับผ่านการเรียนด้วยตนเองจากสื่อวิดีโอทัศน์นอกชั้นเรียนหรือที่บ้าน ส่วนการเรียนในชั้นเรียนปกตินั้นจะเป็นการเรียนแบบสืบค้นหาความรู้ที่ได้รับร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้น โดยที่ครูเป็นผู้คอยชี้แนะว่าแหล่งข้อมูลใดน่าเชื่อถือ และสามารถนำมาอ้างอิงได้ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556; ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์, 2558) ซึ่งการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านเป็นการเรียนการสอนที่สามารถใช้สนับสนุนวิธีการเรียนการสอนของรายวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ นอกจากการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านแล้ว การเรียนรู้เป็นทีมเป็นการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ซึ่งการเรียนรู้เป็นทีม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนซึ่งมีความสามารถแตกต่างกันได้รับการจัดให้รวมตัวกันเป็นทีม และใช้เวลาเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยมีพันธสัญญา เป้าหมาย และความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2558) ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงาน มีการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม

ดังนั้น ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนโดยปรับวิธีการและกิจกรรมในรูปแบบที่ตอบสนองการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านและการเรียนรู้เป็นทีม

ห้องเรียนกลับด้านเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ โดยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการบ้านที่ได้รับผ่านการเรียนด้วยตนเองจากสื่อวิดีโอทัศน์นอกชั้นเรียนหรือที่บ้าน ส่วนการเรียนในชั้นเรียนปกตินั้นจะเป็นการเรียนแบบสืบค้นหาความรู้ที่ได้รับร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้น โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือชี้แนะ (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556) โดยการเรียนรู้นั้นอาจเป็นการรับถ่ายทอดความรู้ที่บ้าน แล้วนำมาสร้างความรู้ต่อยอดจากวิชาที่รับถ่ายทอดมา ให้เป็นความรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีพลัง เกิดทักษะ ที่เรียกว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2556)

ห้องเรียนกลับด้านเป็นการเรียนรู้แบบผสมผสาน มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้สอนสามารถให้คำแนะนำกับผู้เรียนได้ใกล้ชิดมากขึ้น ซึ่งการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านเป็นการเรียนการสอนที่สามารถใช้สนับสนุนวิธีการเรียนการสอนของรายวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ

ตารางที่ 1 กิจกรรมและเวลาที่ใช้ในห้องเรียนระหว่างห้องเรียนแบบเดิมกับห้องเรียนกลับด้าน

ห้องเรียนแบบเดิม	ห้องเรียนกลับด้าน
นำเข้าสู่บทเรียน ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที	นำเข้าสู่บทเรียน ใช้เวลาประมาณ 5 นาที
บรรยายเนื้อหาวิชาใหม่ ใช้เวลา 95-115 นาที	สนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ถาม-ตอบข้อสงสัยต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน ใช้เวลา 20 นาที
กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ใช้เวลา 0-20 นาที	กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ใช้เวลา 95 นาที

(กิจกรรมและเวลาที่ใช้ในห้องเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศชั้นพื้นฐาน ในบริบทของมหาวิทยาลัยนเรศวร)

โดยขั้นตอนการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน อาศัยหลักการของวิจารณ์ พานิช (2556) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้สอนชี้แจงสาระการเรียนรู้ และแนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า
2. ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากที่บ้านหรือนอกห้องเรียน โดยแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เอกสารประกอบการเรียน หนังสือ ใบงาน วิดีโอ เว็บไซต์ต่างๆ เป็นต้น
3. ผู้สอนสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับเนื้อหาที่ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า โดยให้ผู้เรียนถามข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
4. ผู้เรียนอภิปราย หรือทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียน โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและให้คำปรึกษา
5. ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอด ซึ่งอาจเป็นการสรุปในรูปแบบของแผนผังความคิด (Mind Map)

มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน พบว่าการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น เช่น ผลของการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (นวพัฒน์ เก็มกาแมน, กฤษณา คิตดี และสมเกียรติ ตันติวงศ์วานิช, 2557), ผลการ

จัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้แนวคิดแบบห้องเรียนกลับด้านที่มีผลต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (นิชาภา บุรีกาญจน์, 2557), การสร้างสื่อบนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพา เรื่องการเคลื่อนไหวในระบบดิจิทัลเบื้องต้นที่ใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (ลัดน์ลลิต เขียมอำนวยสุข, 2556)

นอกจากการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านแล้ว การเรียนรู้เป็นทีมก็เป็นการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ร่วมกับการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านได้เนื่องจากรายวิชาศึกษาทั่วไป มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักศึกษาจำนวนมากและการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านนั้น ผู้เรียนอาจจะไม่มีแรงจูงใจหรือแรงกระตุ้นในการเรียน จึงใช้การเรียนรู้เป็นทีมเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เป็นทีมจึงมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปรายความรู้ที่ร่วมกันซึ่งการเรียนรู้เป็นทีม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนซึ่งมีความสามารถแตกต่างกันได้รับการจัดให้รวมตัวกันเป็นทีม และใช้เวลาเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยมีพันธสัญญา เป้าหมาย และความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน (จินดารัตน์ โพธิ์นอก, 2558) ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงาน มีการช่วยเหลือกันภายใน

กลุ่ม จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการทำงานเป็นทีม โดยการเรียนรู้เป็นทีมมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนในรายวิชาศึกษาทั่วไปออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน
2. ผู้เรียนทำการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภายในกลุ่ม ซึ่งมีหน้าที่ต่างๆ ดังนี้
  - ประธานกลุ่ม จำนวน 1 คน
  - รองประธานกลุ่ม จำนวน 1 คน
  - เลขานุการ จำนวน 1 คน
  - เหนรัญญิก จำนวน 1 คน
  - ผู้สืบค้นข้อมูล จำนวน 6 คน
3. ให้ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย
4. ผู้เรียนทำการอภิปราย หรือทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่ม
5. ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายร่วมกันเป็นทีม

มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้เป็นทีม พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นทีม เช่น ผลการจัดการเรียนการสอนแบบทีมในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ณัทกวี ศิริรัตน์ และศศิธร ชิดน้ายี, 2552) การวิจัยกรณีศึกษาการจัดกระบวนการ

เรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการเสริมสร้างมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2555 (ประกาศีร์ พรหมประกาย และศิวพร ภูระงาน, 2555) การศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อการเรียนแบบบรรยายกับการเรียนแบบทีมของนิสิตแพทย์ ในการเรียนการสอนทางนรีเวชวิทยา (ปัญญา สนั่นพานิชกุล และยศพล เหลืองโสมนภา, 2556) และพบว่าการเรียนรู้เป็นทีมมีผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มมากขึ้น และช่วยให้การจัดการเรียนการสอนที่มีผู้สอนจำนวนน้อย มีผู้เรียนจำนวนมากมีประสิทธิภาพ (ณัทกวี ศิริรัตน์ และศศิธร ชิดน้ายี, 2552)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้เป็นทีม

จากรูปแบบของการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านและการเรียนรู้เป็นทีม ได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีการศึกษาค้นคว้าจากที่บ้านหรือนอกห้องเรียน ส่วนในห้องเรียนจะเป็นการอภิปรายหรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ร่วมกัน โดยการจัดกิจกรรมในห้องเรียนใช้เวลา 120 นาที สามารถจัดกิจกรรมได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 กิจกรรมและเวลาที่ใช้ในห้องเรียนระหว่างห้องเรียนแบบเดิมกับห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้เป็นทีม

ห้องเรียนแบบเดิม	ห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้เป็นทีม
นำเข้าสู่บทเรียน 5 นาที	นำเข้าสู่บทเรียน ใช้เวลา 5 นาที
ทบทวนเนื้อหาเดิม 20 นาที	ผู้สอนและผู้เรียนสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ถาม-ตอบข้อสงสัยต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ใช้เวลา 20 นาที
บรรยายเนื้อหาวิชาใหม่ 75 นาที	ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ใช้เวลา 5 นาทีโดยให้นักศึกษาแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่ม ดังนี้ ประธานกลุ่มจำนวน 1 คน, รองประธานกลุ่มจำนวน 1 คน, เลขานุการจำนวน 1 คน, เกร็ดญิกจำนวน 1 คน และผู้สืบค้นข้อมูลจำนวน 6 คน
กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ 20 นาที	ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยทำร่วมกันเป็นทีมตามกลุ่มที่ได้จัดไว้ โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยชี้แนะและให้คำปรึกษา ใช้เวลา 90 นาที

(กิจกรรมและเวลาที่ใช้ในห้องเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศชั้นพื้นฐานเวลา 2 ชั่วโมง ในบริบทของมหาวิทยาลัยนเรศวร)

ตัวอย่างแผนการเรียนรู้รายวิชาคอมพิวเตอร์สารสนเทศชั้นพื้นฐาน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง พื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์
รายวิชา คอมพิวเตอร์สารสนเทศชั้นพื้นฐาน
ระดับปริญญาตรี ภาคเรียนที่ 1
ปีการศึกษา 2559 เวลา 2 ชั่วโมง

อนาคต องค์ประกอบของระบบคอมพิวเตอร์ ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ วิธีการทำงานของคอมพิวเตอร์ พื้นฐานระบบเครือข่าย เครือข่าย อินเทอร์เน็ตและการประยุกต์ใช้งาน ความเสี่ยงในการใช้งานระบบ การจัดการข้อมูล ระบบสารสนเทศ โปรแกรมสำนักงานอัตโนมัติ เทคโนโลยีสื่อผสม การเผยแพร่สื่อทางเว็บ การออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์อิทธิพลของเทคโนโลยีต่อมนุษย์และสังคม

คำอธิบายรายวิชา

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จากอดีตถึงปัจจุบันและความเป็นไปได้ของเทคโนโลยีใน

วัตถุประสงค์

1. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2. สามารถบอกข้อดี ข้อเสียของสื่อที่ใช้ในการส่งข้อมูลแต่ละประเภทได้

3. สามารถจำแนกประเภทของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้

4. สามารถหาความแตกต่างของเครือข่ายแต่ละประเภทได้

5. สามารถประยุกต์ใช้งานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์กับการดำเนินชีวิตประจำวันได้

สาระการเรียนรู้

1. ความรู้พื้นฐานของเทคโนโลยีเครือข่าย
2. ประเภทเครือข่ายคอมพิวเตอร์
3. สื่อที่ใช้ในการส่งข้อมูล
4. อุปกรณ์เชื่อมต่อเครือข่าย
5. สัญญาณของข้อมูลบนระบบเครือข่าย

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

1. ผู้สอนชี้แจงสาระการเรียนรู้ เรื่อง พื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ วัตถุประสงค์ การวัดและการประเมินผลโดยการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน และแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม ให้นักลิตทราพบ

2. ผู้สอนแนะนำรูปแบบการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ซึ่งมีรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้นักลิตไปศึกษาค้นคว้าเนื้อหาที่ผู้สอนกำหนดให้ ให้นักลิตจึงกลับมาอภิปรายและเปลี่ยนความรู้ หรือทำกิจกรรมร่วมกันตามที่ผู้สอนกำหนดให้ ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ผู้สอนจะแนะนำเนื้อหาสื่อการสอนที่มีคุณภาพให้กับนักลิต

3. กิจกรรมการเรียนการสอนจะใช้วิธีการเรียนรู้แบบทีม โดยให้นักลิตแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน

4. ให้นักลิตทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อประเมินความรู้พื้นฐานในด้านความรู้ ความเข้าใจของนักลิต

5. ผู้สอนสนทนากับนักลิตเกี่ยวกับพื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (เพื่อบันทึกพฤติกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านและการเรียนรู้แบบทีม ตามวัตถุประสงค์)

ขั้นระบุคำถาม

ให้นักลิตถามข้อสงสัยเกี่ยวกับพื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นกิจกรรม

1. ให้นักลิตแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน (โดยใช้เกร็ดเฉลี่ยเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม เก่งปานกลาง อ่อน) นักลิตเข้านั่งประจำกลุ่ม โดยให้นักลิตแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่ม ดังนี้

- ประธานกลุ่ม	จำนวน 1 คน
- รองประธานกลุ่ม	จำนวน 1 คน
- เลขานุการ	จำนวน 1 คน
- เกร็ดเฉลี่ย	จำนวน 1 คน
- ผู้สืบค้นข้อมูล	จำนวน 6 คน

2. นักลิตทำการศึกษา เรื่อง พื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันภายในกลุ่ม

3. ให้นักลิตสรุปความคิดรวบยอด ในรูปแบบของแผนผังความคิด (Mind Map) เรื่อง พื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยให้ร่วมกันทำเป็นกลุ่มตามที่แบ่งไว้ โดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาเพื่อประเมินการทำงาน และประเมินพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

4. ให้นักลิตแต่ละกลุ่มส่งงานผู้สอนตามระยะเวลาที่กำหนด

สื่อและอุปกรณ์

1. เครื่องคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ตที่สามารถใช้งานระบบอินเทอร์เน็ตได้

2. หนังสือ เรื่อง ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์เบื้องต้น

3. ใบงาน เรื่อง พื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

4. วิดีโอ เรื่อง ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์
5. เอกสารประกอบการเรียน เรื่อง พื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

การวัดและการประเมินผล

วิธีการประเมิน

1. ผลการทำแบบทดสอบก่อนเรียน
2. ตรวจสอบผลงานจากการทำงาน และการอภิปราย

3. สังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีม

สรุป

การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้เป็นทีมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแนวทางการพัฒนาผู้เรียนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปซึ่งเป็นรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ มีผู้เรียนจำนวนมากเนื่องจากการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เป็นวิธีที่ช่วยกำหนดกรอบให้นักเรียนได้รับการศึกษาส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับความต้องการของตน และช่วยให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันได้รับการศึกษาเฉพาะที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนเอง (ปางลีลา บุรพาพิชิตภัย, 2558) และการจัดการเรียนการสอนเป็นทีมเป็นวิธีการสอนหนึ่งที่ขจัดปัญหาในเรื่องที่ผู้เรียนมากแต่ผู้สอนไม่เพียงพอ สามารถจัดให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้นในชั้นเรียน ผู้เรียนศึกษาความรู้ก่อนเข้าเรียน

การจัดการเรียนทำให้ผู้เรียนมีการอภิปรายร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเพิ่มเติมและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ที่ได้ศึกษาก่อนการเรียน การทำกิจกรรมกลุ่มย่อยทำให้ผู้เรียนสามารถซักถามเพื่อนในทีมให้ช่วยอธิบายทำให้เกิดความเข้าใจมากกว่าเดิม เพราะเป็นการสื่อสารสองทางมากกว่าการเรียนแบบบรรยาย (ณัทกวี ศิริรัตน์ และศศิธร ชิดนายี, 2552)

เอกสารอ้างอิง

- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2558). การเรียนรู้เป็นทีม. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2559. จาก <http://www.dailynews.co.th/article/338356>.
- ณัทกวี ศิริรัตน์ และศศิธร ชิดนายี. (2552). ผลการจัดการเรียนการสอนแบบทีมในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. *วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2, 32-40.
- ทิพรรัตน์ ลิทธิวงศ์. (2558). การจัดการเรียนรู้ตามเป้าหมายบันได 5 ขั้น (QSCCS) ด้วยสื่อสังคมออนไลน์ สำหรับการเสริมสร้างศักยภาพเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology Special Issue*. 2, 517-522.
- มหาวิทยาลัยนเรศวร (2559) การประชุมอาจารย์ผู้สอนและผู้ช่วยสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นพพัฒน์ เก็มกาแมน, กฤษณา คิดดี และสมเกียรติ ตันติวงศ์วานิช. (2557). ผลของการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นทีมแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 2 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*.

- นิชามา บุรีกาญจน์. (2557). ผลการจัดการเรียนรู้วิชา
สุขศึกษาโดยใช้แนวคิดแบบห้องเรียน
กลับด้านที่มีผลต่อความรับผิดชอบ
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น. **วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา**. Vol.9 No.2, 768-782.
- ประกาศรี พรหมประกาย และ ศิวาพร ฐะรงาน (2555).
**การวิจัยกรณีศึกษาการจัดการกระบวนการ
เรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานและการเรียนรู้
โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการเสริมสร้าง
มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบ
มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2552 (TQF).**การประชุมวิชาการ
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 1-19.
- ปัญญา สนั่นพานิชกุล และศพล เหลืองไธมนภา. (2556).
การเปรียบเทียบประสิทธิภาพและ
ความพึงพอใจต่อการเรียนแบบบรรยาย
กับการเรียนแบบทีมของนิสิตแพทย์
ในการเรียนการสอนทางนรีเวชวิทยา.**วารสาร
ศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก
โรงพยาบาลพระปกเกล้า**. ปีที่ 30 ฉบับที่ 3,
192-200.
- ปางลีลา บูรพาพิชิตภัย. (2558). **The Flipped Classroom
กับการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย**.
[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2559. จาก
[http://www.academia.edu/10373765/
The_Flipped_Classroom_กับการจัดการเรียน
การสอนในประเทศไทย_The_Flipped
Classroom_to_Learning_and_teaching_
in_Thailand](http://www.academia.edu/10373765/The_Flipped_Classroom_กับการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย_The_Flipped_Classroom_to_Learning_and_teaching_in_Thailand).
- ลัลณ์ลลิต เขี่ยมอำนวยการสุข. (2556). **การสร้างสื่อ
บนอุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพา เรื่องการ
เคลื่อนไหวในระบบดิจิทัลเบื้องต้น
ที่ใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน**.
วิทยานิพนธ์ปริญญา คุุศาสตรอุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้
และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าธนบุรี.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). **ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียน
กลับทาง**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษา มจพ. (สิงหาคม 2555).
**นวัตกรรมการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไป
มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. NEWS ข่าวประกัน
คุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. [ออนไลน์]. สืบค้น
เมื่อ 22 ธันวาคม 2558. จาก [http://www.qa.
kmutnb.ac.th/qa_news/2555/
QANEWS
269_25550801.pdf](http://www.qa.kmutnb.ac.th/qa_news/2555/QANEWS269_25550801.pdf).
- สายยันต์ ภูพินนา และคณะ. (2557). **รายงานผลการ
ดำเนินงานถอดบทเรียนรายวิชาศึกษา
ทั่วไป**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม
2558. จาก [http://genedu.msu.ac.th/qa/file/
report.pdf](http://genedu.msu.ac.th/qa/file/report.pdf).
- สุรศักดิ์ ปาเส. (21 พฤษภาคม 2556). **ห้องเรียนกลับ
ทาง : ห้องเรียนมิติใหม่ในศตวรรษที่ 21**.
[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2558.
จาก [http://phd.mbuis.ac.th/academic/
flipped%20classroom2.pdf](http://phd.mbuis.ac.th/academic/flipped%20classroom2.pdf).
- อุทัย ดุลยเกษม. (2558). **การจัดการศึกษารายวิชา
ศึกษาทั่วไป**. **วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้**.
[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2558.
จาก [http://jli.wu.ac.th/backEnd/attach/
attJournal/ดร.อุทัย%20ดุลยเกษม\(3\).pdf](http://jli.wu.ac.th/backEnd/attach/attJournal/ดร.อุทัย%20ดุลยเกษม(3).pdf).

การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสร้าง ความรู้ใหม่โดยใช้เกมการศึกษา

The Study Guidelines for Learning Theory to Constructivism using Educational Games

เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ใหม่โดยใช้เกมการศึกษา เป็นการดำเนินการศึกษา โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดการเรียนรู้ภายใต้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้เกมการศึกษา พบว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเกมที่มีลักษณะการเล่นเพื่อการเรียนรู้ “Play to Learning” มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในขณะที่หรือหลังจากการเล่น เกมเกิดการเรียนไปด้วยและสนุกไปด้วยพร้อมกัน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่มีความหมาย ได้รับประสบการณ์ตรงและเป็นการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนโดยที่ผู้เรียนไม่รู้ตัว โดยสอดแทรกเนื้อหาลงในเกม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และลงมือฝึกปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยในขณะที่ลงมือเล่นผู้เรียนจะได้รับทักษะและความรู้จากเนื้อหาบทเรียนในขณะที่เล่นเกม เกมมักมีสถานการณ์จำลองเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกท้าทายและอยากจะทำเกมต่อไป

Abstract

This study aimed to study the learning theory to Constructivism using educational games. The study was conducted the concept study. Theories research , synthesis papers and synthetic approach to learning theory. Using educational games that there should be activities that focus on teaching the learners. The game looks to “Play to Learning” .The main objective is to allow the students to learn while playing the game or after the lessons and the fun together. The students have knowledge in a meaningful way. Get hands-on experience and a development process of the students by the students’ knowledge. Students inserting content into the game and practicing learning. Students will gain the skills and knowledge of lesson content while playing games. Simulation games tend to draw the attention of the students, so that students feel challenged and want to play the next game

* ครู โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

ทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องสืบค้น เสาะหา สืบตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีการต่าง ๆ จนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องใช้กระบวนการทางปัญญา สร้างความรู้โดยทำความเข้าใจความหมายของวิทยาศาสตร์ และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ค้นหาคำความรู้ พิมพ์ คอปป์ (2545: 7) และยืนฎาวรณ (2542 : 98-104) ได้อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของทฤษฎีสร้างความรู้ใหม่ว่า

1. ผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งอื่น ๆ และผู้เรียนจะปรับตนเองโดยวิธีดูดซึม (Assimilation) สร้างโครงสร้างทางปัญญาใหม่ (Accommodation) และกระบวนการของความสมดุล (Equilibrium) เพื่อให้รับสิ่งแวดล้อมหรือความจริงใหม่เข้าสู่ความคิดของตนเองได้
2. ในการนำเสนอหรืออธิบายความจริงที่ผู้เรียนสร้างขึ้นนั้น ผู้เรียนจะสร้างรูปแบบหรือตัวแทนของสิ่งของ ปรากฏการณ์ และเหตุการณ์ขึ้นในสมองของผู้เรียนเอง ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
3. ผู้เรียนอาจมีผู้ให้คำปรึกษา (Mentor) เช่น ครูผู้สอนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยให้ความหมายต่อความจริง หรือความรู้ที่ผู้เรียนได้รับเอาไว้ แต่อย่างไรก็ตามความหมายเหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
4. ผู้เรียนจะควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Regulated Learning) การที่นักเรียนดำเนินการกำกับได้มาซึ่งความรู้และทักษะต่าง ๆ โดยมีการรู้คิดของตนเอง มีแรงจูงใจ และการกระทำด้วยตนเอง

ทิสนา แชมมณี (2545: 14) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบ "CIPPA" เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่ง

ระบอบองค์ประกอบสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ

C มาจากคำว่า Construct หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดของทฤษฎีการสรสร้างความรู้ (Constructivism) โดยครูสร้างกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

I มาจากคำว่า Interaction หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า Physical Participation หมายถึง การให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย

P มาจากคำว่า Process Learning หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาคำความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง

A มาจากคำว่า Application หมายถึง การนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมที่ให้โอกาสผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้หลายอย่างแล้วแต่ลักษณะของกิจกรรม

กระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ใหม่มี 2 กระบวนการคือ 1. การซึมซับหรือดูดซึมเอาประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิมเหมือนหรือคล้ายคลึงกันโดยสมองจะได้รับเอาประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากับความคิด ความรู้ ในโครงสร้างที่เกิดจากการเรียนรู้เดิมที่มีอยู่ และ 2. การปรับโครงสร้าง

ทางปัญญา (Accommodation) เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องมาจากกระบวนการ Assimilation หรือดูดซึม หลังจากนำเอาประสบการณ์ใหม่เข้าไปในโครงสร้างเดิมแล้วก็จะทำการปรับประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากับโครงสร้างของความรู้เดิมที่มีอยู่ในสมองก่อนแล้ว แต่ถ้าเข้ากันไม่ได้ก็จะทำให้เกิดโครงสร้างใหม่ขึ้นมาเพื่อรับประสบการณ์ใหม่นั้น

เกมประกอบการสอน

เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง หรือลงมือทำ และด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเรียนรู้กันอย่างจริงจัง (Actively Involved) แม้แต่การเรียนรู้จากการฟัง ผู้เรียนก็ต้องได้ปฏิบัติภารกิจอย่างจริงจัง อย่างตั้งใจ จึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ ที่สำคัญที่สุดในงานที่ใช้การคิดขั้นสูงในระดับวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียน

บูคอก (Boocock, 1981 : 50) กล่าวว่า เกมเป็นกิจกรรมการเล่นที่มีกฎ กติกา และวิธีเล่นที่แน่นอนสามารถเล่นได้คนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและฝึกทักษะให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ไขปัญหา รู้จักการเป็นผู้แพ้ ผู้ชนะ

สคูนธ์ ลินธพานนท์ (2551:127) กล่าวว่า เกมเป็นกิจกรรมที่สร้างความสนใจและสนุกสนานให้แก่ผู้เรียน มีกฎเกณฑ์ กติกา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจและจดจำบทเรียนได้ง่ายและพัฒนาทักษะต่างๆ รวดเร็วอีกทั้งส่งผลให้ผู้เรียนได้รู้จักทำงานร่วมกันมีกระบวนการทำงานและอยู่ร่วมกันในเกม แต่ละเกมนั้นอาจมีผู้เรียนเล่นคนเดียวหรือหลายคน

แข่งขันกันหรือร่วมมือกันทำกิจกรรมตามกติกาที่ตกลงกัน มีการกำหนดระบบการให้คะแนนหรือวิธีการตัดสินให้ชนะหรือแพ้

ทิตินา แซมมณี (2552 : 365) ให้ความหมายว่า เกมคือกระบวนการที่ผู้สอนใช้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนเล่นตามกติกาและนำเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลของการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้และสาโรช โคภริรักษ์ (2546 : 104) กล่าวว่า การสอนโดยใช้เกม เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ดำเนินกิจกรรมการแข่งขันโดยกติกาที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะต้องเข้าแข่งขันในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อเอาชนะและผ่านกระบวนการสอนนั้นให้ได้ แล้วจะเกิดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ โดยผู้สอนต้องสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้ผู้เรียนได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์ โดยให้ผู้สอนยึดถือกติกา กฎเกณฑ์ที่กำหนด โดยสร้างบรรยากาศที่ตื่นเต้น สนุกสนาน และจูงใจ รูปแบบของเกมนั้นมีหลายรูปแบบ และได้แบ่งเกมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. เกมพัฒนาการ (Developmental Games) เป็นเกมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ที่ตนเองยังไม่เคยพบเห็นมาก่อน
2. เกมยุทธศาสตร์ (Strategy Games) เป็นเกมที่มุ่งช่วยผู้เรียนเกิดแนวทางการเรียนรู้ที่บรรลุจุดหมายในด้านต่าง ๆ
3. เกมเสริมแรง (Reinforcement Games) เป็นเกมที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นพื้นฐาน เพิ่มเติมความรู้เดิม และเป็นการเพิ่มพูนทักษะในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

เกมประกอบการสอนจัดเป็นสื่อการเรียนอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งเราให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานให้เป็นเครื่องมือฝึกทักษะ เกมแต่ละเกมมีจุดประสงค์ที่แน่ชัดว่าจะฝึกเนื้อหาอะไร ความสามารถอะไร ดังนั้นในการใช้เกมประกอบการสอนแต่ละครั้งจึงต้องทราบ

จุดมุ่งหมายในการใช้เกมเสียก่อน ซึ่งสุวิทย์ มูลคำ (2547:91) ได้จำแนกประเภทของเกมการศึกษาไว้ดังนี้

1. เกมเบ็ดเตล็ด เป็นลักษณะเกมง่าย ๆ ที่สามารถจัดเล่นได้ในสถานที่ต่าง ๆ โดยมีจุดประสงค์ของการเล่นเพื่อให้การเล่นนั้นไปสู่จุดมุ่งหมายในระยะเวลาสั้น ๆ เป็นการสร้างเสริมทักษะการเคลื่อนไหวเบื้องต้น คือการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญและคล่องตัว ซึ่งเกมประเภทนี้ได้แก่ เกมประเภทสนุกสนาน เกมมีจุดหมาย เกมย้ำความว่องไว และเกมฝึกสมอง เป็นต้น

2. เกมเล่นเป็นนิยาย เป็นลักษณะของกิจกรรมการแสดงออกซึ่งท่าทางต่างๆ รวมทั้งการเคลื่อนไหวแสดงออกในรูปของการเล่นหรือแสดง โดยการกำหนดบทบาททัศนคติ หรือการแสดงละครตามความเข้าใจของผู้แสดงแต่ละคน และดำเนินเรื่องไปตามเนื้อหาหรือเรื่องที่จะเล่น

3. เกมประเภทสร้างสรรค์ ลักษณะของกิจกรรมการเล่นที่ส่งเสริมการเล่นที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงออกซึ่งความสามารถในการใช้ภาษาสมองคิดเพื่อโต้ตอบ หรือกิจกรรมการเล่นอย่างสนุกสนาน

4. เกมประเภชิ่งที่หมายไล่จับ

4.1 เกมประเภชิ่งที่หมาย เป็นเกมการเล่นที่ต้องอาศัยความแข็งแรง รวดเร็ว ความคล่องตัว ไหวพริบ การหลอกล่อ และกลวิธีเพื่อจับเป้าหมายหรือชิงที่ให้เร็วที่สุด ให้ประโยชน์ด้านความสนุกสนาน พัฒนาความเจริญเติบโตและความสามารถในการตัดสินใจของผู้เรียน

4.2 เกมประเภชิ่งไล่จับ เป็นเกมที่ใช้ความคล่องตัวในการหลบหลีกไม่ให้ถูกจับต้องอาศัยความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา สมรรถภาพทางกาย ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินและเป็นการออกกำลังกายด้วย

5. เกมประเภทรายบุคคล เป็นเกมการแข่งขันประเภทหนึ่งที่ใช้ความสามารถและสมรรถภาพทาง

กายของแต่ละบุคคลเป็นหลักในการแข่งขัน ใครสามารถทำได้ดีและถูกต้องก็เป็นผู้ชนะ จัดเป็นเกมประเภทวัดความสามารถของผู้เรียน ซึ่งควรจะเป็นลักษณะเกมการต่อสู้หรือเลียนแบบก็ได้

6. เกมแบบหมู่หรือผลัด เป็นเกมที่มีลักษณะในการแข่งขันระหว่างกลุ่ม โดยแต่ละหมู่หรือกลุ่มจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มอื่น ทุก ๆ คนจะพยายามทำให้อันดับที่ดีที่สุด เพื่อประโยชน์ของกลุ่มโดยอาศัยทักษะความสามารถของสมาชิกแต่ละคนมาเป็นผลรวมของกลุ่มเพื่อฝึกทักษะเบื้องต้นทางกีฬา ส่งเสริมสมรรถภาพทางร่างกาย สนุกสนาน ว่องไว และความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

7. เกมพื้นบ้าน เป็นเกมที่เด็ก ๆ เล่นกันในห้องถิ่นแต่ละบ้าน ซึ่งมีการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นเกมที่แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น แสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีที่มีมาแต่โบราณ เช่น เกมหมากเก็บ เกมสลับขา เกมจ้ำจี้ เป็นต้น

8. เกมนำไปสู่กีฬาใหญ่ เป็นเกมการเล่นทั้งประเภทชุดและบุคคลที่ใช้ทักษะสูงขึ้นไปเป็นการนำไปสู่การเล่นกีฬาใหญ่มาดัดแปลงให้มีกฎกติกาน้อยลง เล่นง่ายขึ้น และเหมาะสมกับวัยของเด็ก แต่ยังคงอาศัยหลักและทักษะแบบเดียวกันกับกีฬาใหญ่นั้นใช้ อยู่ เช่น เกมนำฟุตบอลเกมนำบาสเกตบอล เกมนำวอลเลย์บอล เป็นต้น

9. เกมละลายพฤติกรรม เป็นเกมที่ใช้สื่อให้ผู้เรียนที่ยังไม่เคยรู้จักกัน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเคร่งครึม สงวนท่าทีที่ไม่กล้าแสดงออกมาเป็นกล้าแสดงออก ยิ้มเปิดใจร่วมกันสร้างสรรค์บรรยากาศให้ทุกคนรู้จักกันและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

10. เกมสนทนาการ เป็นเกมการเล่นที่มีจุดหมาย เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด เล่นได้ทุกเพศทุกวัย ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในการรวมกลุ่มพบปะสังสรรค์ต่าง ๆ

11. เกมเพื่อประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นเกมที่ใช้ประกอบการเรียนรู้โดยกำหนดวัตถุประสงค์

และขั้นตอนการดำเนินการไว้ชัดเจน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่จัดให้ ให้ทุกคนช่วยกันคิดและเล่นเกมหลังจากนั้นจะมีการนำเนื้อหาข้อมูลของเกมพฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่นและผลการเล่นมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปให้แนวคิดเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาหรือบทเรียนนำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน

สาโรช โคภีรักษ์ (2546 : 105-106) เสนอขั้นตอนการสอน โดยใช้เกมการศึกษาไว้ดังนี้

1. ชี้นำผู้สอนคัดเลือกเกมให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ตกลงกับผู้เรียน บอกกติกาและข้อกำหนดให้ผู้เรียนเข้าใจ แล้วเตรียมสถานที่วัสดุอุปกรณ์ในการเล่นเกมนั้น เกมบางเกมจะต้องมีการแบ่งผู้เรียน-ผู้สอนออกจากกลุ่มเอง หรือให้ผู้เรียนเป็นผู้แบ่งกลุ่มก็ได้

2. การเล่นเกมให้ผู้เรียนแบ่งเกมไปตามขั้นตอนและข้อกำหนดโดยมีผู้สอนคอยดูแลและตรวจสอบความถูกต้อง

3. ชี้นำสรุปผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเล่นเกม

โดยทั่วไปเกมจะมีส่วนนำ (Introduction) ที่มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เล่นทราบและเข้าใจหลักการและวิธีการ ผู้เรียนส่วนใหญ่มุ่งความสนใจที่จะแก้ปัญหาที่ไม่มีความสำคัญมากกว่า ในการเล่นเกม จะเห็นได้ว่า เกมที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษานั้น ต้องจัดทำอย่างมีระบบโดยจัดให้มีส่วนประกอบที่สำคัญเพื่อประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนบางครั้งเรียก Game Based Learning นั้นส่วนที่สำคัญของเกมมีดังนี้

1. เป้าหมาย (Goal) จุดมุ่งหมายแต่ละเกมนั้นขึ้นอยู่กับผู้เล่น ส่วนใหญ่ผู้เล่นมักมีจุดมุ่งหมายที่จะฝ่าฟันให้ได้ชัยชนะ บางครั้งเป้าหมายของผู้เล่นนั้นก็แตกต่างไปจากเป้าหมายของเกมที่กำหนดไว้ จุดมุ่งหมายการเล่นการศึกษายังคงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การสอนโดยใช้การเล่นการศึกษานั้น ผลสำเร็จจากการเรียนควรจะได้จากการฝึกฝนจนมีความชำนาญ หรือจากความรู้ที่ได้รับไปมากกว่าที่จะประสบผลสำเร็จ เพราะโชคช่วย

หรือด้วยความบังเอิญ การศึกษาเรื่องเป้าหมายจะส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นอย่างทันที ถ้านักเรียนเหล่านั้นเกิดความเข้าใจจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายเสียก่อน

2. กฎเกณฑ์ (Rules) กฎเกณฑ์ในการเล่นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็น เกมมักจะถูกรวบรวมกฎเกณฑ์ให้เหมาะสมแต่ละสถานการณ์ จึงมีการแบ่งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ผู้เล่น (Player) จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ของผู้เล่น

2. อุปกรณ์ (Equipment) กฎเกณฑ์มักจะกำหนดเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะใช้เล่นเกม เช่น เป้นคีย์บอร์ด

3. วิธีการเล่น (Procedure) เป็นการบอกรายละเอียดของวิธีการเตรียมเกมเพื่อจะเริ่มเล่นวิธีการเล่น

4. ข้อบังคับ (Constraints) มีไว้เพื่อเป็นการเพิ่มรายละเอียดของวิธีการเล่น โดยจะบอกขอบเขตและข้อจำกัดของผู้เล่น ข้อห้ามปฏิบัติ และยังรวมถึงการลงโทษในกรณีผู้เล่นฝ่าฝืน

5. คำแนะนำในการใช้ (Direction for Use) จะบอกวิธีการเล่นที่จะทำให้เล่นเกม นั้น ๆ ดีขึ้นหรือมีผลดีต่อการเล่น

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าเกมการศึกษามีข้อที่น่าสนใจในการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะเกมการศึกษาเป็นเครื่องมือในการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น รู้จักหาเหตุผลและการตัดสินใจด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้ผู้เรียนจดจำ เนื้อหาได้อย่างแม่นยำ และคงทน นอกจากนี้ยังส่งเสริมความเจริญงอกงามทางด้านสังคมของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ

สรุป

การจัดการเรียนรู้ภายใต้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยใช้เกมการศึกษา เป็นการดำเนินงานที่ทำให้นักเรียนสร้างความรู้ใหม่ นำประสบการณ์ใหม่เข้าสู่ประสบการณ์เดิมเหมือนหรือคล้ายคลึงกัน โดยสมองจะได้รับเอาประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากับความคิด ก็จะทำให้การปรับประสบการณ์ใหม่ให้เข้ากับโครงสร้างของความรู้เดิม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องอาศัยเครื่องมือและเทคนิคร่วมด้วยถึงจะประสบผล

เกมประกอบบางครั้งเรียก Game Based Learning การสอนควรมีเป้าหมาย (Goal) และกฎเกณฑ์ (Rules) ในการเล่นเกมนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการจูงใจให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เกม โดยทั่วไปแบ่งเป็น 2 ประเภท 1.Communicative Games เกมนี้มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนสื่อสาร สนทนา แลกเปลี่ยนหรือปรับปรุงแต่งข้อมูล โดยใช้โครงสร้างทางภาษาหรือคำศัพท์ที่กำหนดให้ 2.Non-communicative Games เกมนี้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน คลายความเครียด ส่วนใหญ่เกมเหล่านี้จะเน้นในรูปแบบการแข่งขัน มีผู้แพ้ ผู้ชนะ เกมการศึกษาเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเกมที่มีลักษณะการเล่นเพื่อการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในขณะหรือหลังจากการเล่น เกม เรียนไปด้วยและก็สนุกไปด้วยพร้อมกัน จะต้องมีการคิดและวิธีเล่น การเล่นเกมต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน อธิบายวิธีการเล่น กฎกติกา ให้นักเรียนเข้าใจ ไม่ใช่เวลาผ่านไป ก่อให้เกิดความสนุกสนาน และส่งเสริมในการเรียนรู้จากการเล่น และเกมที่นำมาใช้ต้องเหมาะสมกับวัยและระดับชั้น

ทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีความหมาย ทำให้นักเรียนได้เข้ามามีส่วนมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ค่อยดีนัก และถ้ามีการแข่งขันด้วยนักเรียนจะยิ่งทุ่มเทจิตใจในการเล่นมากยิ่งขึ้น โดยควรมีการสรุปผลการเล่นเกมให้ทราบในการเล่นทุกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

- เกตุณี ไซติกเสถียร. (2529). **การใช้เทคโนโลยีทางการสอนในห้องเรียน**. กรุงเทพมหานคร: ภาคเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). **พฤติกรรมกรรมการสอนวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพัฒนา คุณภาพวิชาการ จำกัด.
- ทิตินา แชมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แชมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน**. กรุงเทพมหานคร : ด้านสหวิทยาการพิมพ์ จำกัด.
- ยี่น ภู่วรรณ. (2542). "การศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์." **ไมโครคอมพิวเตอร์** 164 (มี.ค. 42) 98 - 104
- สาโรช โคภักษ์. (2546). **นวัตกรรมการสอนที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์ จำกัด.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2547). **19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2551). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน การใช้เกมประกอบการสอน**. กรุงเทพมหานคร : 9119 เทคนิคพรีนตริง.
- Boocock, S.D., and E.O. (1981). **Simulation Games for Language Learning**. California: Sagepublications.

การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

Arts-Based Learning to Enhance Creativity of Learners in 21st Century

อภินนาศ จิตรกร*

บทคัดย่อ

ในช่วงระหว่างทศวรรษที่ผ่านมา มีการใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมและมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา เป็นจำนวนมากในประเทศสหรัฐอเมริกา และรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ได้แพร่หลายเป็นอย่างมากทั่วโลก เป็นการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนศิลปะและทางด้านวิชาการเข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กรอบแนวคิดทางทฤษฎีได้ถูกพัฒนาขึ้นซึ่งเชื่อมโยงกระบวนการนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐาน (Arts-Based Learning) การเรียนรู้ด้วยศิลปะเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านทางการใช้รูปแบบการสอนด้วยศิลปะทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นการแสดง ดนตรี นาฏศิลป์ หรือทัศนศิลป์ เข้าร่วมในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ ที่ไม่ใช่รายวิชาศิลปะ จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางการเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำของผู้เรียน เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนและการพัฒนาทางด้านความคิด เพิ่มศักยภาพในการปรับตัวทางอารมณ์ ความฉลาดทางจิตวิญญาณ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ นอกจากนี้การบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์ (STEM) เข้ากับการจัดการเรียนการสอนแล้ว การใช้ศิลปะบูรณาการเข้าร่วมด้วย (STEAM) จะสามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสามารถแสดงออกได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน

Abstract

During the past decade, Arts-Based learning was widely implemented in primary, secondary and higher education in the United States, and nowadays was widespread throughout the world. Arts-Based learning is a learning model integrating between art and academic learning to promote the academic achievement of the students. The theoretical framework has been developed which is linked to the process of innovation and technology with Arts-Based Learning. This learning method develops students through all kinds of arts practices such as theater, music, dance or visual arts implemented in the other subjects that are not art. The study and literatures and researches has shown that, with Arts-Based instruction, students have more opportunities to explore new

* อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

experiences in learning which can promote the leadership, enhance academic achievement, stimulate learning interest, develop cognitive domain, raise up emotional adjustment, increase spiritual intelligence, and develop creative thinking of students. In addition, besides the integration of science, technology, engineering and mathematics (STEM) in an instruction, the implementation of art in the learning (STEAM) will enable students to learn more and to fully express themselves on their own potential.

บทนำ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ส่งผลกระทบทั้งโลกทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของข้อมูลข่าวสาร การเงิน สินค้าและบริการ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีการแข่งขันกันทางธุรกิจในระดับสูงในระหว่างประเทศต่างๆ จึงทำให้เกิดการรวมตัวกันในกลุ่มประเทศภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนที่ได้ผลประโยชน์ร่วมกัน ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558 ทำให้มีการตื่นตัวอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาทางด้านวิทยาการ ความทันสมัย การใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเตรียมความพร้อมและส่งเสริมการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจให้ก้าวทันหรือเป็นผู้นำในเหล่าประเทศสมาชิกในประชาคมอาเซียนด้วยกัน การพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความคิด จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมๆ กันกับการพัฒนาความเจริญทางด้านวัตถุนั้นก็ยังเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมให้มีคุณภาพพร้อมสำหรับโลกยุคใหม่และเพื่อส่งเสริมความเจริญของประเทศอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการสร้างความพร้อมสำหรับการเชื่อมโยงทางกายภาพทั้งโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน การเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิด

สร้างสรรค์ให้เป็นพลังขับเคลื่อนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11: 7) ส่งผลต่อแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ที่มุ่งเน้นให้เยาวชนไทยมีชีวิตที่ เก่ง ดี และมีสุข คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถในด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นคนที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ ทันโลกและทันเทคโนโลยี สามารถใช้สติปัญญาในการเผชิญและพิชิตปัญหาพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการพัฒนาให้เยาวชนไทยมีคุณสมบัติดังกล่าว ทุกภาคส่วนทั้งโรงเรียน ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องมีความเข้าใจและมีความมุ่งมั่นร่วมมือกันโดยการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นกระบวนการคิดอย่างมีระบบ มีเหตุมีผล มุ่งให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ เสริมสร้างคนให้มีความรู้ มีภูมิปัญญาสู่ทันโลก คิดเป็น ทำเป็น และมีความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสิ่งใหม่ๆ หรือมีวิธีการคิดแก้ปัญหาอย่างมีกลยุทธ์รอบด้าน และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต พร้อมกับการพัฒนาทางอารมณ์ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 มาตรา 24 ซึ่งกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีการประยุกต์

ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญห โดยใช้สื่อ การเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ทุกเวลาทุกสถานที่ ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ทั้งนี้ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพ ผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 ไว้ดังนี้คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ จะเห็นได้ว่าการ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา ประเทศ ซึ่งมีความเร่งด่วนในการพัฒนาที่ต้องใช้ความ ร่วมมือจากทุกส่วนทุกหน่วยงาน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2542: 8)

ความสำคัญของคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ คือ กระบวนการคิดของ สมอซึ่งมีความสามารถในการคิดได้แปลกใหม่และ หลากหลาย โดยสามารถนำไปประยุกต์กับทฤษฎี หรือหลักการจนนำไปสู่การคิดค้นและสร้างสิ่งประดิษฐ์ ที่แปลกใหม่หรือรูปแบบความคิดใหม่ๆ ความคิด สร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดในลักษณะ อเนกนัยอันนำไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ด้วยการคิด ดัดแปลงจากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดเป็น สิ่งใหม่ รวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งต่างๆ ตลอดจน วิธีการคิดทฤษฎีหลักการหรือการประยุกต์ใช้ได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทั่วไปที่ทุกคนมี ลักษณะเด่นของความคิดสร้างสรรค์ก็คือ การคิดได้ หลายทิศทางหรือการคิดแบบอเนกนัย (Divergent thinking) (อารี พันธุ์ณี, 2540: 113) การส่งเสริม การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวบุคคลนั้นมีความ สำคัญและจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากความคิด สร้างสรรค์นั้นเป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้มนุษย์สามารถ พัฒนาก้าวไปข้างหน้าได้ เกิดการคิดค้นสร้างสรรค์สิ่ง ใหม่ๆ ขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ในชีวิตประจำวัน การสาธารณสุข เครื่องมือหรืออุปกรณ์ ทางการแพทย์การคมนาคมรวมถึงงานศิลปะ วรรณกรรมและดนตรีที่แสดงออกถึงความเป็น มนุษยชาติ วราภรณ์ รักวิชัย (2535: 159) กล่าว ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและมีคุณค่าอย่าง ยิ่งสำหรับมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา ผลจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของ มนุษย์ นวัตกรรมเทคโนโลยีจะทำให้มนุษย์อยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุขสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญห ต่างๆ เฉพาะหน้าได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีความเห็น สอดคล้องกับ Bromfield (2003:143) กล่าวว่า ความ คิดสร้างสรรค์ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการ แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดี มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม รวม ทั้งสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว Torrance (1962 : 16) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถ ของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลิตผล หรือสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อน ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจจะเกิด จากการรวมความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์ แล้วเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นแต่ ไม่จำเป็นสิ่งสมบูรณ์อย่างแท้จริง ซึ่งอาจออกมาใน รูปของผลผลิตทางศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์ De Bono (1977: 1) กล่าวว่า การพัฒนาและส่งเสริม คนให้มีความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เพราะ คนจะใช้ความคิดสร้างสรรค์เหล่านั้นผลิตสิ่งใหม่ๆ ขึ้น มีวิธีการคิดแก้ปัญหาอย่างมีกลยุทธ์หลากหลาย และลึกซึ้ง ส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการทำงาน ได้ ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณภาพที่มีอยู่ในมนุษย์ ทุกคน หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาและนำไป ใช้ได้อย่างเหมาะสม ก็จะเกิดประโยชน์อย่างมหาศาล หากสังคมใดมีประชากรที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง ก็ย่อมเป็นแรงขับให้สังคมนั้นก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว คนที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นบุคคลที่เป็นการพัฒนา ของสังคมทุกสังคม ดังนั้นการพัฒนาประชากรให้มีความ คิดสร้างสรรค์นั้น จึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนา สังคมและประเทศชาติ (อารี พันธุ์ณี, 2545: 1)

นักวิชาการหลายท่านให้แนวคิดในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ ดังที่ Miles (1997) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน และสามารถส่งเสริมให้คุณลักษณะนี้ให้พัฒนาสูงขึ้นถ้ามีการพัฒนาที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ De Bono (1977) กล่าวว่าทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในตัว แต่อาจแตกต่างกันที่ระดับความมากน้อย Torrance (1962) สนับสนุนว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ ด้วยการสอน ฝึกฝนและฝึกปฏิบัติที่ถูกต้อง แต่เป็นที่น่าเสียดายที่ในสภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบันยังไม่ได้ช่วยผลักดันและเชื้อให้ผู้เรียนได้พัฒนาและแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์เท่าที่ควร ยังมีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนท่องจำและเชื่อฟังผู้สอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิด (วิทยากร เชียงกุล, 2552) ผู้ที่คิดออกนอกกรอบหรือแหวกแนวออกไปจากสิ่งเดิมๆ ที่สังคมมีอยู่อาจเสี่ยงต่อการไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมหรือคนรอบข้าง ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าที่จะคิดสร้างสรรค์ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะเฉพาะหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ อ่อนด้อยในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ไม่สามารถคิดอย่างมีระบบ อย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งส่งผลต่อทักษะการดำเนินชีวิตอย่างรู้ทันโลก จากสภาพปัญหาดังกล่าว บทบาทของครูผู้สอนจึงสำคัญยิ่งในการในการจัดการเรียนรู้ให้กระตุ้นและส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ในทางที่ถูกต้องเพื่อสร้างผู้เรียนที่เก่ง ดี มีสุข ตามที่สังคมคาดหวังไว้

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ความคิดสร้างสรรค์ หรือ Creative Thinking เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญของครูที่ได้รับการกำหนดให้เป็นทักษะที่จำเป็นจะต้องนำไปใช้ในกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานการณ์โลกมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 และ 19 ระบบการ

ศึกษา ต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นจริง

ในประเทศสหรัฐอเมริกาแนวคิดเรื่อง “ทักษะแห่งอนาคตใหม่หรือการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” ได้ถูกพัฒนาขึ้น โดยคำนึงถึงเยาวชนที่จะต้องมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 จึงได้พัฒนาวิสัยทัศน์และกรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขึ้น สามารถสรุปทักษะที่สำคัญที่เด็กและเยาวชนควรมีได้ว่า ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3Rs และ 7Cs ซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้ 3Rs ได้แก่ Reading (การอ่าน), การเขียน(Writing) และ คณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 7Cs ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน (วิจารณ์ พานิช, 2555: 19)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ที่ครูสอน

ไม่ได้ นักเรียนต้องเรียนเอง หรือพูดใหม่ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (Facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียน เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนออกไปเป็นคนที่ทำงานที่ใช้ความรู้ (Knowledge Worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (Learning Person) ไม่ว่าจะประกอบ สัมมาชีพใด มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ และเป็น คนทำงานที่ใช้ความรู้ แม้จะเป็นชาวนาหรือเกษตรกรก็ต้องเป็นคนที่พร้อมเรียนรู้และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ ดังนั้นทักษะที่สำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (Learning Skills) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำต้องเป็นเช่นนี้ก็เพราะต้องเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะสูงในการเรียนรู้และปรับตัว (วิจารณ์ พานิช, 2555: 16-18) จะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หรือ Creative Thinking เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีเพื่อที่จะสามารถอยู่ในโลกยุคใหม่นี้ได้

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นแนวคิดเรื่องการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากครูเป็นศูนย์กลางที่ถ่ายทอดความรู้มาเป็นช่วยอำนวยความสะดวกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองโดยที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งต้องอาศัยวิธีการจัดการที่หลากหลาย เนื่องจากแนวคิดทางการศึกษาไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่ นักการศึกษาและนักคิดต่างก็พยายามแสวงหาแนวคิดแนวทางและวิธีการที่จะนำการศึกษาให้ก้าวหน้าไปข้างหน้าต่อไปเรื่อยๆ (ทิตนา แคมมณี, 2550) การส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนนั้นจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบและกิจกรรมทางด้านการจัดการเรียนการสอนให้เอื้ออำนวยและส่งเสริม

ให้ผู้เรียนฝึกทักษะทางด้านการคิดได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยการจัดการเรียนการสอนแบบศิลปะเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางด้านการคิด ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะทางสังคมและความเป็นผู้นำของผู้เรียนได้ดีวิธีหนึ่ง

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐาน

ทศวรรษที่ผ่านมา มีการใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอนเป็นจำนวนมากในระดับประถม มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ได้แพร่หลายเป็นอย่างมากทั่วโลก เป็นการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนศิลปะและทางด้านวิชาการเข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กรอบแนวคิดทางทฤษฎีได้ถูกพัฒนาขึ้นซึ่งเชื่อมโยงกระบวนการนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐาน (Arts-Based Learning)

การเรียนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานเป็นเครื่องมือสำหรับการใช้ทักษะทางศิลปะ กระบวนการและประสบการณ์ทางด้านการศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ในสายสาขาวิชาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ศิลปะ เป็นการสอดแทรกกิจกรรมศิลปะเข้าไปในการส่งเสริมการเรียนรู้ในรายวิชาอื่นๆ ที่ไม่ใช่รายวิชาศิลปะ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (John M. Eger, 2015) ซึ่งคล้ายกับการที่ให้ผู้เรียนเขียนผังความคิด (Mind Mapping) ผู้เรียนจะเกิดการจดจำเป็นอันดับแรก การจำแนกแจกแจง การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเกิดความคิดสร้างสรรค์

การเรียนรู้ด้วยศิลปะเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนวิธีการหนึ่งที่สามารถพัฒนาผู้เรียนโดยผ่านทางการใช้รูปแบบการสอนด้วยศิลปะ การใช้ศิลปะเป็นฐานไม่ได้หมายถึงการทำให้ผู้เรียนกลายเป็นศิลปิน แต่เป็นการทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและสร้างสรรค์ในสิ่งที่เรียนโดยใช้ศิลปะเข้ามาช่วย เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้

ผู้เรียนได้เรียนรู้กับแนววิธีการใหม่ๆ สำหรับการตัดสินใจและการแก้ปัญหาต่างๆ ทำให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่หลากหลายไปในทางที่สร้างสรรค์ (Cathryn Lloyd, 2016)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่น่าศิลปะและการสร้างสรรค์งานศิลปะรวมทั้งกระบวนการทางทัศนศิลป์และทางศาสตร์ต่างๆ เพื่อที่จะออกแบบโปรแกรม การนำไปใช้และการประเมินผลในกระบวนการของการจัดการเรียนการสอนในศาสตร์ต่างๆ โดยที่รวมโครงการทางด้านศิลปะโดยตรงเพื่อให้เชื่อมโยงกับแนวทางในการสร้างสรรค์งานศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อมโยงกับการแสดงการติดตั้งผลงานและการเกิดขึ้น วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน คือการใช้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะทางด้านทัศนศิลป์ เป็นกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน การสร้างสรรค์รูปภาพต่างๆ หรือการกระทำต่างๆ เพื่อที่จะสอนในศิลปะศึกษา การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานเป็นการรวมโครงการทางด้านการศึกษา โครงการศิลปะ และการสร้างสรรค์แนวคิดกระบวนการ ของศิลปินในสมัยใหม่มาใช้ เป็นวิธีการที่มีเป้าประสงค์ในการบูรณาการรูปทรง ทางทัศนศิลป์ กับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทัศนศิลป์ เป็นการนำเสนอรูปภาพต่างๆ และแนวความคิดสำหรับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบไปด้วยโครงการต่างๆ ทางการศึกษา มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์โดยตรงกับวิธีที่ศิลปินใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน (Rolda'n & Mari'n Viadel, 2010 อ้างถึงใน Shifra Schonmann, 2015: 193)

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมข้อมูลเพื่อที่จะสนับสนุนและศึกษาอิทธิพลของการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานในหลายรูปแบบในการจัดการเรียนรู้ จากงานวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนศิลปะกับประสิทธิภาพในการพัฒนา

ความคิด ส่วนใหญ่จะได้ผลสรุปของการศึกษาโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนบทสรุปในการวิจัยสรุปว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานขึ้นอยู่กับการจัดเป้าประสงค์ผลการเรียนรู้ที่ต้องการโดยที่ไม่ได้ตัดสินโดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปก็คือการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานควรที่จะนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์ทางด้านศิลปะ แต่อาจมีอิทธิพลในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียน และการพัฒนาทางด้านความคิดแบบโดยทั่วๆ ไป (Robin Rooney, 2004:1)

งานวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐาน และการพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำของเยาวชน (Art Based Learning and Youth Leadership Development) เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานสามารถพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำในเยาวชนได้อย่างไร งานวิจัยกระทำโดยความร่วมมือกับองค์กร Power of Hope (POH) ซึ่งเป็นองค์กร ในการส่งเสริมเยาวชนโดยการ ใช้ศิลปะเป็นสื่อ ผู้เข้าร่วมโครงการประกอบไปด้วยเยาวชน สมาชิกบุคลากรขององค์กร และชุมชน การวิจัยเป็นการวิจัยแบบ Action Research โดยใช้ศิลปะเป็นฐาน การเล่าเรื่อง และการถามคำถาม ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง 11 คนโดยการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group) ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานสามารถพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำได้ 12 ประการ ใน 5 ขอบเขต เช่น การพัฒนาส่วนบุคคล ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างชุมชน และคำมั่นสัญญาในการพัฒนาโลกที่ดีขึ้น (Royal Roads University, 2006: Abstract) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Charleen Tupper (2008) เรื่อง "Expressive Arts-Based Learning for Leadership Development: An Integral Approach" กลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วม

10 คนใช้เวลาทดลองใน 6 สัปดาห์ โดยใช้กิจกรรมศิลปะการเล่นโยคะและศิลปะการแสดงออก จัดขึ้นที่ Hollyhock Education and Retreat Center ในแคนาดา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานสามารถสร้างศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานที่ซับซ้อนหรือในสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานได้อย่างไร การนำทฤษฎีการเรียนรู้บูรณาการกับรูปแบบที่สำคัญ (Integral Models) ทฤษฎีภาวะความเป็นผู้นำ ทฤษฎีความซับซ้อน การศึกษาร่างกายและจิต และดนตรีการแสดงออกทางศิลปะถูกนำมาใช้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทั้งแบบปริมาณและคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะการแสดงออกเป็นฐานสามารถเพิ่มศักยภาพในการปรับตัวทางอารมณ์ ความฉลาดทางจิตวิญญาณ และความคิดสร้างสรรค์ได้ (Charleen Tupper, 2008: Abstract) จากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานโดย Harvey Seifer (2016 อ้างถึงใน John M. Eger, 2016) ศึกษาผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาที่เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานพบว่า ทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์และแนวความคิดเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (13%) การวิเคราะห์ปัญหา (50%) จำนวนความหลากหลายของการคิดแก้ปัญหา (37%) ในหลายๆ กรณีศึกษานักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบ STEM จะมีการลดลงในด้านต่างๆ ของความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานและการเรียนในรูปแบบปกติจะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานจะมีประสิทธิภาพในการเพิ่มความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานยังมีอิทธิพลต่อการเรียนการร่วมมือกันสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ทำงานกันเป็น

ทีมโดยใช้การจัดการเรียนการสอนศิลปะเป็นฐานความสามารถในการทำทนายปัญหาเพิ่มขึ้น (11%) ความสามารถในการระบุปัญหาได้อย่างชัดเจน (74%) ความสามารถในการแก้ไขปัญหา (43%) และมีการคิดนวัตกรรม (68%)

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยต่างๆ พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางการเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำของผู้เรียน เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนและการพัฒนาทางด้านความคิด เพิ่มศักยภาพในการปรับตัวทางอารมณ์ ความฉลาดทางจิตวิญญาณ และความคิดสร้างสรรค์ได้

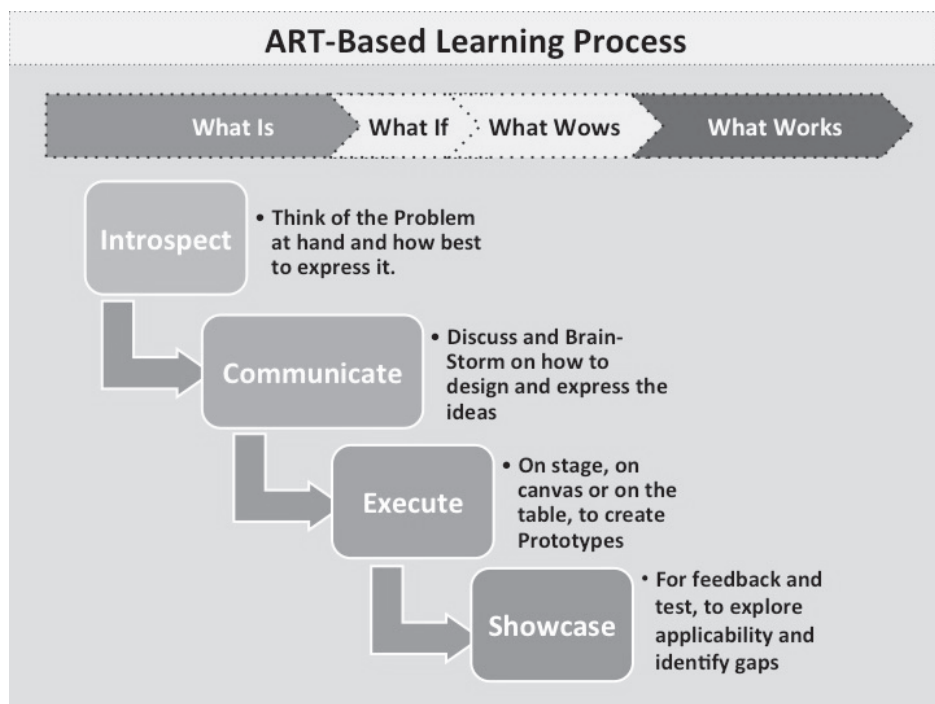
รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จะพบรูปแบบที่หลากหลายในการนำศิลปะเป็นฐานเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเน้นที่การนำไปใช้ในระดับขององค์กรชุมชนต่างๆ โรงเรียนในชั้นเรียนโดยคุณครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน นักวิชาการและผู้จัดการองค์กรใช้การจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานมาปฏิบัติอย่างหลากหลายเพื่อที่จะได้ผลลัพธ์ สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ดังรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติดังต่อไปนี้ (Robin Rooney, 2004:2-5)

ในระดับชุมชน การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานอาจจะมุ่งประเด็นอยู่ที่การพัฒนาผลผลิต สำหรับประชากรในชุมชนหนึ่งหรือทั้งกลุ่มชุมชนทั้งหมด ดังตัวอย่างเช่น Project Zero an Education Research group at the Harvard Graduate School of Education ศูนย์การจัดการศิลปะ ชุมชนในท้องถิ่นทั่วทั้งประเทศร่วมมือกันให้สมาชิกสามารถบรรลุเป้าหมายในการศึกษาและการ

มีส่วนร่วมในสังคมได้ โดยการช่วยเหลือทางด้านการเงินสำหรับผู้ด้อยโอกาส ในหลายๆ โครงการทางศิลปะของชุมชนโดยผ่านทางศิลปศึกษา ตัวอย่างเช่น การสอนทักษะที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในที่ทำงานได้ เช่น การวางแผนและการประเมินตนเอง ชุมชนร่วมกับโรงเรียนพัฒนาโครงการทางศิลปะขึ้น เพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆ ในชุมชน ผู้ร่วมโครงการทางศิลปะอาจจะประกอบไปด้วยตัวแทนต่างๆ จากภาคประชาชน โรงเรียน และองค์กรศิลปะต่างๆ ในชุมชนนั้นๆ ชุมชนพื้นที่นั้นสามารถหาแหล่งข้อมูลหรือจัดหางค์กรภายนอกมาช่วยในการ

พัฒนาหรือร่วมจัดการโครงการศิลปะเป็นฐาน โดยการจัดอบรมศิลปะสำหรับชุมชนได้ ตัวอย่างเช่น โครงการ The Community Arts Training (CAT) จัดขึ้นโดยสถาบัน St. louis Regional Arts Commission ในระดับการศึกษา การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานอาจจะถูกนำมาใช้ในโรงเรียนทั้งโรงเรียน รูปแบบจะประกอบไปด้วยกิจกรรมของโรงเรียนทั้งโรงเรียน หลักสูตรจะถูกพัฒนาขึ้นโดยใช้ศิลปะเป็นฐานทั้งโรงเรียนและการปฏิรูปโรงเรียนอย่างลึกซึ้ง กิจกรรมศิลปะของโรงเรียนอาจจะมุ่งเน้นไปที่ 1 โครงการที่นักเรียนทุกคนสามารถเข้าร่วมได้

ภาพที่ 1 กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐาน เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2559
เข้าถึงจาก <https://ubqtsolutions.com/2015/11/28/design-thinking-through-art-based-methods>

จากรูปภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงกระบวนการ การเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐาน ประกอบไปด้วย 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การคิดอย่างลึกซึ้งซึ่งเป็นการคิดถึง ปัญหาอย่างลึกซึ้งและการแสดงออกซึ่งปัญหานั้นได้ ดีที่สุดอย่างไร ขั้นที่ 2 การสื่อสาร เป็นขั้นตอนการ สนทนากันและระดมสมองเพื่อที่จะทราบถึงการ แสดงออกซึ่งแนวคิดต่างๆ ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ ไม่ว่าจะ จากการแสดงออกบนเวที บนผืนผ้าใบ การสร้างแบบ จำลอง หรือการสร้างต้นแบบเพื่อที่จะแสดงออกซึ่ง แนวความคิดต่างๆ และขั้นสุดท้ายขั้นที่ 4 การนำเสนอ เพื่อที่จะได้ผลสะท้อนกลับ การทดลองการนำไปใช้ เพื่อศึกษาแนวทางการนำไปใช้และระบุปัญหาต่างๆ

หลักสูตรการใช้ศิลปะเป็นฐานสำหรับทั้ง โรงเรียนอาจจะถูกนำมาใช้เพื่อที่จะส่งเสริมการจัดการ เรียนการสอนศิลปะในโรงเรียน หรือจะเป็นแนวทาง ในการผสมผสานเนื้อหาวิชาและเทคนิคการสอน ต่างๆ เข้าด้วยกันแบบเรียนทั้งโรงเรียน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนให้นักเรียนทุกคนต้องลงเรียนรายวิชาทัศนศิลป์ การละคร นาฏศิลป์และดนตรี รูปแบบการจัดการทั้ง โรงเรียนนี้สามารถให้บุคลากรของโรงเรียน ศิลปิน และชุมชน ที่มีส่วนร่วมในหลักสูตร สามารถเข้าร่วม ในการสอนดนตรีนาฏศิลป์การแสดงหรือทัศนศิลป์ สำหรับนักเรียนของโรงเรียน โดยใช้สื่อที่หลากหลาย และสามารถผสมผสานกับเนื้อหาวิชาอื่นๆ

โรงเรียน The Federal Comprehensive School Reform (CSR) ใช้การจัดการเรียนการสอน ศิลปะเป็นฐานโดยเป็นหลักสูตรทั้งโรงเรียนแทนที่จะ ใช้เป็นแต่ละโปรแกรมแยกต่างหาก ผลที่ได้พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสามารถส่งเสริมและ การบูรณาการศิลปะในการศึกษาและยังสามารถ ส่งเสริมกลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน ที่สามารถ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมและเป็นการเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางการเรียนมากยิ่งขึ้น

รูปแบบอื่นๆ ของการนำรูปแบบศิลปะเป็น ฐานไปใช้ ซึ่งมุ่งประเด็นตรงที่กิจกรรมการเรียนการ

สอนในระดับชั้นเรียน เป็นการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน แบบปกติโดยบูรณาการศิลปะเข้ามาในชั้นเรียน หรือ การนำศิลปินเข้าไปในชุมชน โดยมีการทำงานร่วมกัน กับผู้เรียนและคุณครูที่จะวางแผนการบูรณาการศิลปะ เข้าในบทเรียน ตัวอย่างเช่น การนำศิลปินเข้าร่วม เป็นการส่วนตัวในชั้นเรียนในทุกๆ สัปดาห์เป็นเวลา ติดต่อกัน 2 ปี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการศิลปะ เข้ากับการเรียนการสอนรายวิชาภาษา ศิลปะ เลขคณิต วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ตัวอย่างเช่น โครงการ ABC เป็นโครงการหนึ่งที่ตั้งขึ้นในรัฐ South Carolina เป็น โปรแกรมที่ช่วยเพิ่มการเข้าถึงการศึกษาศิลปะและการ บูรณาการศิลปินเข้าสู่ชุมชน โรงเรียน และส่วนอำเภอ โดยนำศิลปินผู้มีชื่อเสียงและนักการศึกษาศิลปะเข้าถึง ห้องเรียน คุณครู บุคลากรของโรงเรียนและนักเรียน ร่วมกันวางแผนในการพัฒนาบูรณาการการจัดการ เรียนการสอนศิลปะของชุมชน ทั้งสถาบันจัดให้มีการ อบรมเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และการพัฒนาระบบ นิเวศของชุมชนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนศิลปะ เป็นฐาน มีการร่วมมือการเจรจาเกี่ยวกับข้อขัดแย้ง ต่างๆ การให้ทุนการประเมิน การร่วมมือระหว่าง สาธารณะ และการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดการ อบรมการพัฒนาชุมชนโดยใช้การใช้ศิลปะ มีการให้ ความช่วยเหลือนักเรียนที่ ประสบปัญหาในการเรียน ระดับมัธยมศึกษา และมีการช่วยเหลือเพื่อพัฒนา ความสัมพันธ์ของผู้เรียนที่มีความเสี่ยงในการเรียน กับผู้เรียนที่ประสบปัญหาทางทักษะด้านสังคม

รูปแบบการเรียนการสอนเป็นทีมนี้ นอกจาก จะติดต่อผู้มีชื่อเสียงจากชุมชนแล้ว รูปแบบนี้ยังเปิด โอกาสให้คุณครูและนักศิลปะเข้าถึงการจัดการเรียน การสอนร่วมกัน ซึ่งเป็นการบูรณาการศิลปะและ การจัดการเรียนการสอนเข้าด้วยกัน ในขณะที่รูปแบบ ส่วนใหญ่จะนำ ศิลปะ เข้า ใน ชั้น เรียน ด้วย การจัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ในรูปแบบนี้จะ บูรณาการชุมชน กิจกรรมทางความคิดและห้องเรียน ศิลปะเข้าด้วยกัน ตัวอย่างเช่น Project Zero เป็น

โครงการการศึกษาการประยุกต์ใช้การจัดการเรียน การสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมโดยที่ ครูจะช่วยนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางบวกและการ ร่วมมือกันกับสังคมในด้านต่างๆ เพื่อที่จะเผยแพร่ โครงการศิลปะศึกษาให้กว้างขวางออกไป โครงการ ABC ของ South Carolina ได้พัฒนาเครือข่ายชุมชน

ทางด้านศิลปะขึ้น สมาชิกในเครือข่ายประกอบด้วย นักศิลปะศึกษา ศิลปิน ผู้บริหารโรงเรียนคุณครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้จัดการทางด้านศิลปะเครือข่ายจะ สนับสนุน ทางด้านศิลปะศึกษา โดยการจัดวางแผน ทรัพยากรการให้คำปรึกษา การสนับสนุนต่างๆ รวมทั้ง การแบ่งปันข้อมูลทางด้านศิลปะในระหว่างรัฐต่างๆ (Robin Rooney, 2004: 4-5)

ภาพที่ 2 รูปแบบการพัฒนาชุมชนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน เข้าถึงจาก Artfullife.org
เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2559

การร่วมมือกันในระดับชุมชน การจัดการ เรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานสามารถพัฒนาความ สัมพันธ์ต่างๆ และความร่วมมือระหว่างชุมชนและ โรงเรียนได้ดี จากการศึกษาพบว่าความร่วมมือกันใน สังคมและชุมชนที่ใช้การบูรณาการศิลปะในการจัดการ เรียนรู้ในชุมชนมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ตัวอย่างเช่น การสร้าง ความสัมพันธ์ที่ีระหว่างองค์กรต่างๆ การร่วมมือนั้น สามารถช่วยทำให้การแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชนได้ เป็นผลสำเร็จดียิ่งขึ้น การใช้ศิลปะเป็นฐานโดยร่วมมือ กันทั้งโรงเรียนโดยให้นักเรียนเข้าร่วมด้วย ผู้เรียนจะ สามารถเชื่อมโยงความสนใจในการสื่อสารกับชุมชน เกิดความคิดสร้างสรรค์และมีความนับถือตนเองเพิ่ม มากขึ้นอีกด้วย (Robin Rooney, 2004: 8)

ในด้านภาคธุรกิจ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ ศิลปะเป็นฐานเป็นรูปแบบในการส่งเสริมให้พนักงาน มีทักษะในการทำงานเป็นทีมสูงขึ้น มีการจัดการและ การสื่อสารที่ดีขึ้น ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าบริษัท มากกว่า 500 แห่ง ใช้ทักษะกระบวนการทางศิลปะนี้ สร้างประสบการณ์เพื่อที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานยังถูก ใช้ในโรงเรียนแพทย์ มากกว่าครึ่งหนึ่งในประเทศสหรัฐ อเมริกาเพื่อที่จะพัฒนาทักษะทางการสังเกตให้ กับผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้สามารถ ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้มแข็งในทักษะทาง ด้านการสื่อสาร และยังบูรณาการใช้ในการเพิ่มการ จัดการบริหารการศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับ

อุดมศึกษาและในโครงการผู้นำต่างๆ อีกด้วย (John M. Eger, 2015)

ในขณะที่การบูรณาการวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เข้ากับการจัดการเรียนการสอน หรือที่เรียกย่อๆ ว่า STEM ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา การบูรณาการศิลปะเข้ากับการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบศิลปะเป็นฐานจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้กับสหวิทยาการต่อการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ STEM ได้ ซึ่งศิลปะจะเป็นตัวเชื่อมโยงหรือเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการร่วมมือระหว่าง STEM และผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Nettrice Gaskins (2014) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐานจะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนแบบ STEM โดยการใช้ศิลปะเป็นเสมือนทางออกให้ผู้เรียนที่จะแสดงออกทางด้านความคิดและความคิดสร้างสรรค์อนุญาตให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้ของตนเองอย่างแท้จริง จากการรายงานผลการวิจัยของ Farrell M. Ayers (อ้างถึงใน John M. Eger, 2015) ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบบูรณาการศิลปะจะมีความคิดสร้างสรรค์ การทำท่ายในเชิงบวก และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนในห้องเรียนแบบบูรณาการศิลปะ

ในการประชุม learning and Brain ในซานฟรานซิสโก (John M. Eger, 2015) นักวิจัยได้ศึกษาแนวความคิดเบื้องต้นที่ว่าวิทยาศาสตร์สามารถที่จะส่งเสริมความจำ ความคิดและการเรียนรู้ได้ การใช้การเรียนการสอนแบบศิลปะเป็นฐานในหลักสูตรการบูรณาการความร่วมมือของผู้เรียน จะสามารถส่งเสริมเยาวชนในการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้การเคลื่อนไหว การเต้น การละคร การออกกำลังกาย แม้กระทั่งท่าทางช่วยให้เยาวชนสามารถคิดได้ชัดเจนมากขึ้น เกิดความคิดสร้างสรรค์และสามารถช่วยเพิ่มความจำ

เช่นเดียวกับ STEM การบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์และศิลปะเข้าด้วยกันในการจัดการเรียนการสอนจะทำให้เกิดความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้นจากการเรียนการสอน STEM จะบูรณาการศิลปะและการออกแบบเข้าไปด้วย หรือเรียกย่อๆ ว่า STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts, and Mathematics)

อุปสรรคที่ขัดขวางการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะเป็นฐาน

จากการศึกษาพบว่า มีอุปสรรคใหญ่ 2 ประการที่ขัดขวางการบูรณาการการใช้ศิลปะเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน ประการแรกคือ จากการที่การวิจัยไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานสามารถส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ทางด้านวิชาการของผู้เรียนได้ และประการที่ 2 คือ การทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางด้านวิชาการจากการทดสอบระดับชาติต่างๆ (Robin Rooney, 2004: 15-18)

ในประเด็นแรก งานวิจัยไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ศิลปะจะสามารถส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ ถึงแม้ว่าจะมีผลการศึกษาบางส่วนที่แสดงว่าการใช้ศิลปะเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอนสามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ ตัวอย่างเช่น ผลการวิจัยเพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างการสอนศิลปะและการสอบวัดความรู้ทางวิชาการโดย Horowitz และคณะ (2004) สรุปผลว่าเป็นการยากที่จะศึกษาความซับซ้อนและมิติที่หลากหลายของศิลปะศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดหลักสูตรแบบบูรณาการทั้งโรงเรียน เป็นการยากที่จะสุ่มกลุ่มตัวอย่างและกำหนดกลุ่มควบคุม ซึ่งการจัดการวิจัยจะต้องจัดการแบบรูปแบบดั้งเดิมเพื่อที่จะศึกษาความเชื่อมโยงของศิลปะและวิชาการ

อุปสรรคประการที่สองคือ การที่โรงเรียนจะต้องเตรียมนักเรียนสำหรับการสอบทางด้านวิชาการต่างๆ ครูจะต้องเตรียมทางด้านวิชาการให้นักเรียนอย่างเข้มข้นสำหรับการสอบวัดผลระดับชาติทางด้านวิชาการ ซึ่งจะทำให้เป็นการขัดขวางการบูรณาการศิลปะเข้ากับการเรียนการสอน เนื่องจากเวลาไม่เพียงพอ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะเป็นฐานเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางการเรียนรู้และสามารถแสดงออกได้มากขึ้น โดยการบูรณาการศิลปะทุกแขนงทั้งดนตรี นาฏศิลป์ การละคร รวมถึงทัศนศิลป์ เข้ากับการเรียนการสอนในรายวิชาที่ไม่ใช่ศิลปะ เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนในด้านต่างๆ ซึ่งการเรียนการสอนรูปแบบศิลปะเป็นฐานนี้สามารถส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียนและการพัฒนาทางด้านความคิด เพิ่มศักยภาพในการปรับตัวทางอารมณ์ ความฉลาดทางจิตวิญญาณ และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ ถ้าพิจารณาจากผลการบูรณาการศิลปะเข้ากับการจัดการเรียนการสอนทางด้านวิชาการแล้วสามารถกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบศิลปะเป็นฐานอาจเป็นทางเลือกที่ดีทางเลือกหนึ่งสำหรับการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ก็เป็นไปได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2559. จาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>

ทีศนา แชมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 6 (ฉบับพิมพ์เพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วรารินทร์ รักวิจิย์. (2535). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ :

วิทยากร เชียงกุล. (2552). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550 / 2551: ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

สมศักดิ์ ภู่วิภาดาบรรณรักษ์. (2537). **เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

อารี พันธุ์มณี. (2540). **ความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ต้นอ้อ.

_____. (2545). **ฝึกให้คิดเป็น คิดให้สร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไยใหม่.

Artfullife. (2016). **Arts-Based Community Development Model**. Available from: <http://www.artful-life.org/#!model/clxg>. [May 30, 2016]

Bromfield, C. (2003). **Promoting Creative Thinking Through the Use of ICT**. *Journal of Computer Assisted Learning*. 18(2002) : 367-378

Lloyd C. **What is arts-based facilitation?**. Available from: <http://www.maverickminds.biz/what-do-we-do/what-is-arts-based-learning.htm>. [May 30, 2016]

- De Bono. (1977). **Lateral Thinking: A Textbook of Creativity**. Penguin Books.
- Gaskins N. (201). **Advancing STEM Through Culturally Situated Art-Based Learning**. Available from: <http://www.slideshare.net/nettrice/culturally-situated-artsbased-learning-seed-questions>. [May 30, 2016]
- Horowitz, R. (2004). **Summary of large-scale arts partnership evaluations**. Arts Education Partnership.
- John M. Eger. (2015). **More Evidence Favoring Art-Based Learning of STEM**. Available from http://www.huffingtonpost.com/john-m-eger/more-evidence-favoring-ar_b_6634766.html. [May 30, 2016]
- _____. (2016). **Arts Based Learning of STEM: Works Says NSF Funded Research Firm**. Available from: http://www.huffingtonpost.com/john-m-eger/arts-based-learning-of-st_b_8724148.html. [May 30, 2016]
- Miles, E.(1997). **Tune Your Brain**. New York: The Berkley Publishing Group.
- Project Zero. (2003). **Reviewing education and the arts project (REAP)**. Available from : <http://www.pz.harvard.edu/Research/Reap.htm>. [May 30, 2016]
- Rooney R. (2004). **Arts-Based Teaching and Learning**. Available from: www.kennedy-center.org/education/vsa/resources/VSAarts_Lit_Rev5-28.pdf. [May 30, 2016]
- Royal Roads University. (2006). **Art-based Learning and Youth Leadership Development**. Canada: Royal Roads University.
- Schonmann S. (2015). **The Wisdom of the Many-Key Issues in Arts Education. International Yearbook for Research in Arts Education**. Vol. 3. New York: Maxmann.
- Torrance, E.P. and R.E. Myers. (1962). **Creative Learning and Teaching**. New York : Good, Mead and Company.
- Tupper C. (2008). **Expressive Arts-Based Learning for Leadership Development: An Integral Approach**. Abstract.Germany: VDM Publishing.
- UBQT Design Thinking Solution. (2015). **Design Thinking Through ART-Based Methods**. Available from: <https://ubqtsolutions.com/2015/11/28/design-thinking-through-art-based-methods/> [May 30, 2016]
- Wallach, Michael A. and Kogan N. (1965). **Model of Thinking in Young Children**. New York : Holt, Rinehartandwinston.

SSCS : กระบวนการทางวิทยาศาสตร์สู่เส้นทางสังคมศาสตร์

SSCS : Scientific Procedures to Social Science Course

นันทพร รอดผล*
เอกชัย ภูมิระวี*

บทคัดย่อ

ยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านอย่างรวดเร็ว ความสามารถการคิดมีความสำคัญโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนที่ส่งเสริมศักยภาพให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางความคิดไปพร้อมกับเรียนรู้จุดเด่นของตนเองควบคู่กันไป จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิชาความรู้ในปัจจุบันสามารถส่งเสริมความสามารถทางการคิดได้โดยการนำข้อมูลมาบูรณาการกันทำให้เกิดความสัมพันธ์เชื่อมโยงความคิดรวบยอด เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ของศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกันผู้เรียนสามารถมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนและนำไปใช้จริงได้ ซึ่ง SSCS เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่มีความสำคัญที่แสดงถึงการมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้เรียนและผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองไปสู่กระบวนการคิดที่ซับซ้อน การคิดเป็นลำดับขั้นตอนที่สามารถพิสูจน์จับต้องได้ ซึ่งวิชาความรู้ในโลกยุคใหม่จะอยู่ภายใต้วิชาสังคมศาสตร์ ทั้งจิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ที่สามารถใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ SSCS จึงเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการนำมาส่งเสริมการเรียนการสอนยุคแห่งการคิดและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้เพิ่มมากขึ้นได้อย่างดี

Abstract

The Contemporary Rapidly everything is changing, the potential of thinking is directly impact on quality of learning. Managing the way of learning in classroom is advantage to enhance thinking skill in tandem with seeking the best of learner's ability. Nowadays the knowledge in academic can be implement the ability of thought by integrating which is connected to the main concept of thought and building up to "Transfer of Learning" together. The learner will see the benefits and also can apply in daily life. SSCS is the method of science show reasons of thinking process these would help learner clarify in detail of science contents and develop to complexity of thinking capacity. Procedure of thinking can be rectified and these can be access in Social science subject also Psychology, Humanities, Political and Economics which can be used in method of science together with the way of learners themselves. Therefore SSCS is the most appropriated science process to contribute and to reinforce the potential of thinking and humanity to be the best way at the present.

* อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันผู้เรียนถือว่ามีความสำคัญที่สุดในการเรียนรู้สิ่งสำคัญคือต้องการให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นบูรณาการในรายวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ที่นำไปสู่ความชำนาญสามารถเกิดการตกผลึกความรู้และนำไปใช้ให้เท่าทันเหตุการณ์ต่างๆ ที่กำลังก่อตัวในยุคสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงจากการสังเกตเนื้อหาทั้งรายวิชาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา วิชาประวัติศาสตร์ วิชาภูมิศาสตร์ เนื้อหาวิชาที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดที่เป็นลำดับขั้น ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์เพื่อตอบคำถามและแก้ไขปัญหาที่ผู้เรียนตั้งสมมติฐาน สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ที่จัดการเรียนรู้ผ่านทางกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้การสังเกต การทดลอง และนำผลการศึกษามาใช้ ผ่านทางกระบวนการที่เป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Search 2) Solve 3) Create และ 4) Share (Pizzini, Shepardson and Abell, 1989 : 523-532) สอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2543 : 11) ต้องการให้เกิดการคิดที่เป็นลำดับขั้นตอนซึ่งการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบัน ต้องมีการส่งเสริมและการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง (วัชรานเล่าเรียนดี, 2555 : 1) อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เหมาะที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาทางสังคมศาสตร์ เพราะเป็นการศึกษามนุษย์หรือสังคมมนุษย์ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งไม่ว่าสาขาวิชาใดที่ศึกษามนุษย์หรือสังคมมนุษย์จะอยู่ภายใต้สังคมศาสตร์ทั้งหมด เช่น จิตวิทยา มานุษยวิทยา สังคมวิทยา การศึกษา สังคมศึกษารัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ (สมประสงค์ น่วมบุญลือ, 2555 : 38) โดยในแง่ความรู้ของสังคมศาสตร์ เป็นองค์ความรู้ของโลกสมัยใหม่ที่มียากฐานมาจากความพยายามที่จะพัฒนาความรู้เกี่ยวกับโลกในความเป็นจริงอย่างเป็นระบบที่สามารถ

พิสูจน์ด้วยการจับต้องได้ เป็นการใช่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (สมพงษ์ ดุยอนุกิจ, 2549 : 6) เมื่อมองย้อนกลับมาสิ่งที่ผู้เขียนต้องการเห็นนั่นคือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้เกิดการตกผลึกความรู้และสามารถรับมือสถานการณ์ต่างๆ นำมาปรับใช้ได้เหมาะสม (ลักขณา สิริวัฒน์, 2549: 131) โดยอาศัยกระบวนการทางสมองที่เป็นขั้นตอนไปสู่การคิดและการแก้ปัญหาได้สำเร็จ ผ่านทางกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยมีจุดมุ่งหมายทางการศึกษา รวบรวมข้อมูลตัวอย่างจากการทดลองโยงความสัมพันธ์ของเหตุผล สรุปความสัมพันธ์ (สมประสงค์ น่วมบุญลือ, 2555 : 4) ซึ่งอาศัยประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาและจัดการกับปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม (ประพันธ์ศิริ สุขเสวรัจ, 2551 : 289) และเหมาะสมกับสถานการณ์ในโลกยุคโลกาภิวัตน์อันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ผู้สอนจึงต้องมีการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมทั้งสังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 5) ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมไทย ผู้เรียนต้องมีศักยภาพในการแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในสังคมโลก โดยเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่

เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1-2) ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ในชั้นเรียนที่มีการคิดเป็นกระบวนการสร้างความรู้ใหม่ โดยใช้ข้อมูลที่มีคุณภาพมาผ่านกระบวนการคิดที่ใช้การคิดขั้นสูงเป็นเครื่องมือพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบจนได้ความรู้ใหม่ที่มีมาตรฐานตรงตามความจริง และพิสูจน์ความถูกต้องได้ (ชนาธิป พรกุล, 2554: 17) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนามาจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหา โดยการสังเกต ค้นคว้า ทดลอง และนำไปใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงได้ พร้อมวางแผนแนวทางที่แปลกใหม่อย่างสร้างสรรค์ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทางด้านผู้สอนจะคอยให้คำแนะนำอยู่ห่างๆ การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านทางจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ผู้เรียนได้เกิดความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์จากการออกแบบแนวทางในการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่พัฒนามาเป็นจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ที่สามารถใช้ได้ทุกระดับการศึกษา ทุกรายวิชา ทุกสาระการเรียนรู้ ทั้งในลักษณะเดี่ยวและลักษณะกลุ่ม ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ความเหมาะสม และความสามารถของผู้เรียน

ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS

SSCS เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการสอนแก้ปัญหาโดยการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้ Freundlich (1978: 19-22 cited in Pizzini, Shepardson and Abell, 1989: 526) เห็นว่าการเรียนรู้การแก้ปัญหาจะมีความหมายถ้ารู้จักการประยุกต์ใช้ความคิดทางวิทยาศาสตร์กับปัญหาต่างๆ เพราะเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างความคิดทางวิทยาศาสตร์กับขั้นตอนทางความคิดของผู้เรียน

การศึกษาทางวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยไอโอวาอธิบายว่าการสอนที่จัดการเรียนรู้แบบ SSCS ได้รวมการสอนการแก้ปัญหาในรูปแบบ CPS (Creative Problem Solving) และรูปแบบ IDEAL (Identify: I, Define: D, Explore: E, Act: A and Look: L) ด้วยกันโดย Pizzini, Shepardson and Abell มีความเห็นว่าน่าจะปรับให้ขั้นตอนในการแก้ปัญหานั้นชัดเจนและเหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายและผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาโดยการปรับให้เหลือเพียง 4 ขั้นตอนและให้ชื่อว่าการสอนการแก้ปัญหาที่จัดการเรียนรู้แบบ SSCS (Search: S, Solve: S, Create: C and Share: S) (Pizzini, Shepardson and Abell, 1989: 526)

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS

การจัดการเรียนรู้แบบ SSCS มีขั้นตอนที่ชัดเจนช่วยให้ผู้เรียนจัดการระบบการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ในขั้นตอนต่างๆ จะช่วยส่งเสริมการคิดขั้นสูง การแสดงออกของผู้เรียน นำไปสู่การตกตะกอนความรู้ในรายวิชาต่างๆ ที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ซึ่งเหมาะสมกับวิชาทางสังคมศาสตร์ที่เน้นการพัฒนาในโลกของความจริงที่สามารถที่สามารถพิสูจน์ได้ ซึ่งขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Search หมายถึง การค้นหาและการค้นคว้าปัญหาประกอบด้วยการระดมสมองเพื่อให้เกิดการแยกแยะปัญหาต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนในด้านมุมมองเห็นความสัมพันธ์ของมโนคติต่างๆ โดยอาจได้จากการตั้งคำถามผู้สอนอ่านจากบทความในวารสารหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้จากการสำรวจหรืองานวิจัยตามตำราต่างๆ

ขั้นตอนที่ 2 Solve หมายถึง การแก้ปัญหาหรือการหาคำตอบของปัญหาที่เราต้องการ ในขั้นนี้ต้องวางแผนการแก้ปัญหารวมไปถึงการวางแผนใช้เครื่องมือในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ถ้าพบปัญหาอีกสามารภที่จะกลับไปขั้นตอนที่ 1 ได้

ขั้นตอนที่ 3 Create หมายถึง การสร้างคำตอบการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบที่ได้มาจัดกระทำให้อยู่ในรูปของคำตอบสามารถอธิบายให้เข้าใจง่ายถ้าพบปัญหาเพิ่มเติมอาจกลับไปขั้นตอนที่ 2 เพื่อค้นหาแนวทางแก้ปัญหาใหม่อีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 4 Share หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบที่ได้ทั้งของตนเองและผู้อื่น โดยนำการแสดงความคิดเห็นไปปรับแก้ให้สมบูรณ์มากขึ้น (Pizzini, Shepardson and Abell, 1989: 528-529)

SSCS เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มีทั้งหมด 4 ขั้นตอนประกอบด้วย Search: S การค้นหา, Solve: S การแก้ปัญหา, Create: C การสร้างคำตอบและ Share: S การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาผลการเรียนรู้และความคิดของผู้เรียน

หลักการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS

การจัดการเรียนรู้ SSCS ให้มีประสิทธิภาพผู้สอนจะเป็นผู้ที่คอยให้ความช่วยเหลือในทุกขั้นตอนซึ่งข้อผิดพลาด และเสนอแนวทาง โดยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ทุกขั้นตอนตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกจนกระทั่งการนำเสนอผลงาน (Pizzini, Shepardson and Abell, 1989 : 528-529) มีดังนี้

1. ผู้สอนจะต้องให้ความช่วยเหลือในทุกขั้นตอนในการสอนการแก้ปัญหา
2. ผู้สอนจะต้องช่วยเหลือผู้เรียนในการพัฒนากลยุทธ์ที่ใช้ในการรับและดำเนินการกับข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด
3. ผู้สอนจะต้องชี้ให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในการแก้ปัญหาของผู้เรียนในขั้นตอนที่ผู้เรียนทำการแก้ปัญหาผิดพลาด
4. ผู้สอนจะต้องแสดงให้ผู้เรียนเห็นว่าผู้เรียนมีสมมติฐานที่เพียงพอในการแก้ปัญหาหรือไม่

5. ผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดอย่างเต็มความสามารถ

จะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางผู้เรียนจะต้องแยกแยะประเด็นของปัญหาและหาข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดแนวทางในการสร้างสรรค์การแก้ปัญหาโดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะแนวทางและผู้เรียนจะต้องเชื่อมโยงข้อมูลใหม่ที่ได้รับและข้อมูลเดิมจากประสบการณ์ในลักษณะที่คล้ายกันเพื่อหารูปแบบในการแก้ปัญหาหรือรังสรรค์แนวทางในการเพิ่มศักยภาพนอกจากนี้ในการสอนแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ผู้เรียนสามารถค้นหาวิธีการที่หลากหลายวิธี อาจเกิดจากการนำวิธีที่หลากหลายมาสร้างขึ้นมาใหม่ หรือ สร้างวิธีใหม่ขึ้นมา เกิดการคิดสร้างสรรค์ได้ตลอดเวลา โดยผู้สอนจะเป็นเพียงผู้ช่วยไม่ใช่ผู้บอกผู้เรียน

SSCS กับการเพิ่มทักษะทางความคิด

SSCS ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ที่มีกิจกรรมการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเกิดจากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร หนังสือเพิ่มเติม สถานการณ์ตัวอย่างต่างๆ และการฝึกปฏิบัติผ่านกิจกรรมที่ช่วยให้เกิดการฝึกคิด ฝึกวิเคราะห์ ฝึกการแยกแยะ เกิดความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนมากขึ้น พร้อมกับเพิ่มเติมความรู้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ และค้นหาข้อมูลในการฝึกฝนกิจกรรม โดยในทุกขั้นตอนผู้สอนจะคอยให้การช่วยเหลือ ซึ่งผู้เรียนต้องศึกษาและหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ที่คงทน เกิดการเพิ่มพูนความรู้ และสามารถเข้าใจความรู้ได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น Presseison (1985: 34-48 อ้างถึงใน Pizzini, Shepardson and Abell, 1989: 525) ให้ความเห็นว่าจัดการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ต้องใช้ทักษะทางความคิดซึ่งมีความจำเป็นสำหรับ

การแก้ปัญหาคือทักษะในการจัดระบบข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงการตัดสินใจว่าข้อมูลที่มีความจำเป็นอะไรบ้างที่ต้องการเพิ่มเติมสรุปหรือแนะนำทางเลือกของวิธีการแก้ปัญหาและทำการทดสอบทางเลือกเหล่านั้นพยายามบูรณาการข้อมูลให้อยู่ในระดับที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้มากที่สุดจัดความขัดแย้งต่างๆ ออกไปให้หมดและตรวจสอบความถูกต้องของวิธีการแก้ปัญหาที่เลือก เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการต่อไป

บรรยากาศภายในห้องเรียนส่งเสริมความสำเร็จของ SSCS

ความอิสระในการค้นคว้า เป็นบรรยากาศที่เหมาะสมของการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS เพราะการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และมีกิจกรรมที่น่าสนใจกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ผู้เรียนได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารต่างๆ ทั้งหนังสือ ข้อมูลทาง Internet เพื่อนำมาออกแบบแนวทางแก้ปัญหาของกลุ่มตนเอง โดยผู้สอนให้คำแนะนำบางข้อมูลเท่านั้น ผู้เรียนจึงรู้สึกถึงความอิสระในการเรียนรู้ ซึ่ง Pizzini, Shepardson and Abell (1989: 526) เห็นว่า หลักการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มความสามารถ

การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีการยอมรับ และมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อสร้างบรรยากาศในห้องเรียนซึ่งมีผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS Smith and Hildventh (1971, อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2532 : 86) และ อารี พันธุ์มณี (2537 : 122 – 126) ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ไม่เคร่งเครียด และเขาจริงเขาจังมากเกินไป รวมทั้งการขาดความกลัวของผู้เรียน ความไม่กล้าคิดไม่กล้าแสดงออกและไม่กล้ากระทำการสิ่งใดใหม่ๆ เพราะกลัวถูกตำหนิ และการถูกหัวเราะเยาะ เป็นอุปสรรคในการสร้างความคิดของผู้เรียน

การสร้างการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

SSCS ถือเป็นการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้การจัดการอย่างเป็นระบบขั้นตอน เพราะการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS มีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ลุล่วงไปอย่างรวดเร็ว โดยผู้สอนให้คำแนะนำอย่างละเอียดและต่อเนื่องโดยผู้สอนต้องให้ความช่วยเหลือในทุกขั้นตอนในการแก้ปัญหา ซึ่งให้เห็นข้อผิดพลาดในการแก้ปัญหาทุกขั้นตอนของผู้เรียน Pesseison (Pizzini, Shepardson and Abell, 1989: 526) ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS โดยใช้ทักษะทางความคิด ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับการแก้ปัญหาในการจัดระบบข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงการตัดสินใจว่าข้อมูลที่มีความจำเป็นอะไรบ้างที่ต้องการเพิ่มเติมสรุปหรือแนะนำทางเลือกของวิธีการแก้ปัญหาและทำการทดสอบทางเลือกพยายามบูรณาการข้อมูลให้อยู่ในระดับที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้มากที่สุดจัดความขัดแย้งต่างๆ ออกไปให้หมดและตรวจสอบความถูกต้องของวิธีการแก้ปัญหาที่เลือกเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการต่อไป

ดังนั้น SSCS เป็นการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน เพราะมีการจัดระบบการเรียนรู้เป็นขั้นตอน และสามารถใช้ได้หลากหลายวิชาทางสังคมศาสตร์ จะเห็นได้จากงานวิจัยดังต่อไปนี้ นวลจันทร์ ผมุดทา (2545 : 70) และ อุไรวรรณ รักดวง (2542: 95 - 98) ได้นำ SSCS ไปจัดการกับการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ทั้งระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ช่วยในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งแสดงถึงผลจากการตกตะกอนความรู้ โดยศึกษาหนังสือเพิ่มเติม นอกจากนั้นการวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาและเพิ่มความสามารถในการคิดด้านการแก้ปัญหา ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถที่ต้องผ่านการคิดขั้นพื้นฐานและการคิดขั้นสูง ซึ่งมีกระบวนการคิดอย่างเป็น

ขั้นตอน อย่างเป็นระบบ จนนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง จากงานวิจัยสรุปได้ว่า SSCS ส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนทางด้านวิชาทางสังคมศาสตร์เป็นอย่างมาก

สรุป

การศึกษายุคปัจจุบัน ผู้เรียนต้องพบเจอกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งต้องมีความรอบคอบในการนำสิ่งต่างๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องเริ่มจากผู้เรียนที่สามารถจัดระบบการคิดให้เป็นขั้นตอนและหลากหลายในการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบให้น้อยลงและสร้างความแปลกใหม่ให้เกิดขึ้น เพื่อสามารถนำไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและต่อยอดการเรียนรู้ในห้องเรียน ผู้การเตรียมความพร้อมภูมิคุ้มกันของคน สังคมและระบบเศรษฐกิจของประเทศในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ,
กรมวิชาการ.(2543). **การเรียนรู้เพื่อการพัฒนากระบวนการคิด**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559**. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

ชนาธิป พรกุล. (2554). **พิมพ์ครั้งที่ 2. การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ประพันธ์ ศิริสุเสารัจ. (2551). **การพัฒนาการคิด**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประพันธ์ศิริ.
นวลจันทร์ ผมอดทา.(2545). **ผลของการสอนคณิตศาสตร์ที่จัดการเรียนรู้แบบ SSCS ที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์ ของ ผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ยุดา รักไทย. (2545). **คนฉลาดคิด**. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
ลักขณา สิริวัฒน์. (2549). **การคิด Thinking**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
วัชรา เล่าเรียนดี.(2555). **รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, พิมพ์ครั้งที่ 9.
สมประสงค์ น่วมบุญลือ. (2555). **ตัวชี้วัด**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
_____. (2557). **สร้างสรรค์**. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
สมพงษ์ ดุลยอนุกิจ. (2549). **สังคมศาสตร์กับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
สำนักงานเลขาธิการศึกษา. (2556). **รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้อเพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาแห่งประเทศไทยครั้งที่ 1 (The 1st Thailand Constructionism Symposium 2013)**. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้อสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

- อารี พันธุ์มณี. (2537). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ 1412.
- อารี รังสินนท์. (2532). *ความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- อุไรวรรณ รักดอน. (2542). ผลของการสอนโดยใช้รูปแบบเอสเอสซีเอสที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Pizzini, L. Shepardson, P. and Abell, K. (1989). "A rationale for and the development of a problem solving model of instruction in Science Education". Science Education.

ทำอย่างไรให้เด็กไทยอ่านหนังสือออก: ปัญหาที่ต้องทบทวน

How to Improve Reading Skill for Thai Students

ไพรินทร์ พึ่งพงษ์*

บทคัดย่อ

บทความนี้บ่งชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการอ่านออกของเด็กไทยมีปัญหาตั้งแต่อดีต ยังไม่สามารถบรรลุผลได้จึงเป็นพันธกิจของภาครัฐ/กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษาทุกระดับและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลับมาทบทวน พันธกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด การผลิตผู้เรียนให้อ่านออกต้องสร้างนิสัยการรักการอ่านให้กับเด็ก มีมาตรการในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาและประเมินการอ่านออกอย่างเป็นระบบจะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้อ่านออกได้

Abstract

This article show that about the quality of Reading. There had problem of reading since in the past were not to success. We have to practice the good habit of reading to children. Develop and assessment more systematically for developing student had to educational quality.

บทนำ

จากกระแสข่าวที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายให้ “ปี 2558 เป็นปีปลอดนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้” อันเนื่องมาจากปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านต่ำ จากการสำรวจพบว่า มีนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ มีจำนวนประมาณ 25,000-26,000 คนกระจายอยู่ทั่วประเทศ หลังจากมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปฏิรูปการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่สภาพการเรียนรู้ด้านการอ่านออกยังไม่ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีการปฏิรูปการศึกษา

ในรอบที่ 1 สู่รอบที่ 2 มีการพัฒนาโรงเรียนในฝัน (Lab School) การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Stand-School) และได้พัฒนาโครงการยกระดับคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งระบบตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ในปีงบประมาณ 2553-2555 มีนโยบายเร่งรัดคุณภาพแก้ปัญหการอ่านออกเขียนได้ มีการฝึกอบรมพัฒนาศึกษานิเทศก์และพัฒนาครู มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการส่งเสริมการอ่านการเขียนของเด็ก จัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางเพื่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ต่อมาใน

* อาจารย์ ประจำหลักสูตร สาขาวิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปี 2556 ได้มีการจัดทำโครงการพัฒนาครู Browser in Service โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เป็นโครงการที่มุ่งจะพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพกระจายอยู่ทุกพื้นที่ในประเทศไทย ทุกเขต ทุกจังหวัด โดยมีความคาดหวังว่าจะเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถยกระดับคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษาช่วยพัฒนาการอ่านของนักเรียนให้ดีขึ้น (นรินทร์ สังข์รักษา, 2556 : 42-56) และในทุกยุคสมัยของรัฐมนตรีที่เข้ามาดูแลกระทรวงศึกษาธิการของทุกรัฐบาลมักจะมีนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการอ่านอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสมเด็จพระเทพฯ ทรงมีพระราชดำรัสถึงการสอนอ่านเขียนภาษาไทยแบบแจกรูปสะกดคำ ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบในอดีต และสมัยที่ทรงพระเยาว์ก็ทรงเรียนวิธีนี้มาเช่นเดียวกัน แต่ภายหลัง กระทรวงศึกษาธิการได้มีการเปลี่ยนวิธีสอนเป็นวิธีสอนให้เด็กจำเป็นคำๆ แทน ทำให้เด็กสะกดคำไม่เป็น เมื่อเจอคำใหม่ๆ หรือเปลี่ยนตัวพยัญชนะในสระเดิมก็ไม่สามารถอ่านได้และรับสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฟื้นฟูการสอนอ่านเขียนภาษาไทยแบบแจกรูปสะกดคำ เพราะมีประโยชน์และให้คิดวิธีการขยายผลการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เมื่อวันที่ 21 ม.ค. 2558 ที่ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบพระชนมพรรษา จ.เชียงใหม่ ในงานการประชุมวิชาการ การพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพฯ ในโอกาสฉลองพระชนมายุครบ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 (ศิริวรรณ ฉายะเกษตริณ, 2552 : 1-2) นอกจากนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (ฟาฏินา วงศ์เลขา, 2556 : 1) รายงานว่า การอ่านหนังสือของเด็กไทยจากเดิม 52 นาทีต่อวันซึ่งนับว่าน้อยมากอยู่แล้วเมื่อเทียบกับการอ่านของเด็กชาติอื่น อย่างเช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ได้ลดลงเหลือเพียง 39 นาทีต่อวัน บ่งบอกถึงคุณภาพการอ่านของเด็กไทย มีเด็กบางส่วนที่ยังอ่านหนังสือภาษาไทยไม่คล่อง อ่านสะกดคำไม่ได้

และอ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง เป็นสัญญาณที่บ่งชี้ให้เห็นว่าการอ่านออกของนักเรียนไทยยังเป็นปัญหาที่ต้องพัฒนาแก้ไข เพราะการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตและการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาชาติ ประเทศที่จะพัฒนาได้ต้องอาศัยประชาชนในชาติที่มีความสามารถในการอ่านเลือกนำความรู้และความคิดมาพัฒนาชาติให้เจริญรุ่งเรือง จากการสอนและงานวิจัย (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542 : 24) ได้กล่าวถึงเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาเด็กไทยอ่านไม่ออกไว้ 14 ข้อ ดังนี้

1. การใช้ทฤษฎีที่ผิดไม่สอดคล้องกับรากภาษาไทย คือครูไม่สอนแบบแจกรูป-สะกดคำ-ผันเสียง นักเรียนจึงอ่านไม่ได้ อ่านไม่ออก ส่วนมากจะเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ที่ยังจำหลักเกณฑ์ในการอ่านสะกดคำต่างๆ ไม่ได้ เช่น

1.1 อ่านคำที่ใช้อักษรต่ำและอักษรสูงที่มีวรรณยุกต์ เช่น ฟ้า ฟ่า นำ ท่า ฯลฯ

1.2 คำที่ประสมกับสระประสม เช่น เปลือก เปลี่ยน เหมือน ฯลฯ

1.3 คำที่ใช้ตัวสะกดไม่ตรงตามตัวสะกด เช่น พี่ เมฆ บริเวณ สมบัติ ฯลฯ

1.4 อ่านคำที่มีอักษรนำผิด เช่น ผลิต (ผะ-หลิต) อ่าน ผลิต ปรัมปรา (ปะ-รำ-ปะ-รำ) อ่าน ปรัมปรา ขมุขมัว (ชะ-หมุข-ชะ-มัว) อ่าน ขมุขชะมัว ฯลฯ

1.5 อ่านคำพ้องรูปผิด เช่น เพลา-เพลลา (เพ-ลา) อ่านว่า เพลา แทน-แทน(แทน) อ่านออกเสียง น สะกด ทั้งสองคำ พลี-พลี (พะ-ลี) อ่านออกเสียง พลี อ่านเป็น ล ควบทั้ง 2 คำ

1.6 อ่าน คำ หรือ ข้อ ความ ที่มีเครื่องหมายประกอบผิด เช่น คำที่มีเครื่องหมายไปยาลน้อย (ฯ) เครื่องหมายไปยาลใหญ่ (ฯลฯ) โปรดเกล้าฯ อ่านว่า โปรดเกล้า ไปยาลน้อย การอ่านที่ถูกคือ โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ในห้องเรียนมีกระดานคำพัคลม ชั้น ฯลฯ อ่านผิดว่า ในห้องเรียนมีกระดานคำ

พัฒนา ชั้น ไปยาลใหญ่ ที่ถูกต้องอ่านว่า ในห้องเรียน
มี กระดานดำ พัฒลม ชั้น ละ

1.7 อ่านแยกคำหรืออ่านแบ่งวรรค
ตอนผิด ลักษณะ ดังนี้ แยกคำผิด เช่น โจนด
(จะ-โหนด) อ่านผิดเป็น โจ-นด แยกพยางค์ผิด เช่น
เพลงเขมรอกโครง (ชะ-เหมน-อก-โครง) อ่านผิดเป็น
เพลง-เขม-รอก-โครง

1.8 การอ่านออกเสียงผิด มีลักษณะ
เช่น อ่านตุ้ตัว ออกเสียงพยัญชนะตัวหนึ่งเป็นพยัญชนะ
อีกตัวหนึ่ง ออกเสียงคำที่ใช้ ร เป็น ล ออกเสียงคำ
ควบกล้ำผิด ออกเสียงคำผิดตามลักษณะของภาษา
ถิ่นเช่นเดียวกับคำพูด ออกเสียงคำที่มาจากภาษา
ต่างประเทศผิด ใช้น้ำเสียงไม่เหมาะกับเนื้อหาที่อ่าน
และอ่านลากเสียงยานคาง โดยมากเป็นผู้เรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 จะอ่านออกเสียงในลักษณะเช่นนี้
เมื่อให้อ่านพร้อมๆ กัน คือ จะลากเสียงยาวทำให้เกิด
ผลเสียหายหลายประการ เช่น ทำให้เกิดคิดช้า ความ
คิดเกี่ยวกับเนื้อเรื่องไม่ต่อเนื่องกัน ถ้าไม่แก้ไขจะติด
เป็นนิสัยทำให้เสียบุคลิกภาพในการอ่าน และทำให้
เป็นคนเฉื่อยชา อ่านช้า ทั้งอ่านในใจและอ่านออกเสียง
ใช้เวลาในการอ่านข้อความแต่ละบรรทัดมากเกินไป

2. นโยบายไม่มีการเข้าชั้นของกระทรวง
ศึกษาธิการปล่อยให้เด็กที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เลื่อน
ชั้นขึ้นมา

3. หนังสือเรียนไม่ดีพอขาดประสิทธิภาพ
ในลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายากและขาดระบบใน
การนำฝึก ที่ดี

4. ผู้บริหารวางตัวครูผู้สอนชั้นป. 1
ผิดพลาด ครูผู้สอนมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม ไม่เข้าใจ
วิทยาษาไทย

5. เด็กไม่รักการอ่าน อ่านหนังสือน้อยลง

6. ถูกเร่งรัดให้จดจำในสิ่งที่ผิด เช่น ให้
อ่าน ก ข ค ผสม สระ อะ อา ฯลฯ

7. อ่านในสิ่งที่ไม่มีความหมาย หรือเป็นสิ่ง
ที่เด็กไม่ชอบ

8. สอนให้อ่านแบบขาดเทคนิค ไม่สนใจ
หรือชอบลงโทษเด็ก

9. ถูกบังคับให้อ่านโดยขาดความพร้อม

10. นักเรียนที่ขาดความสนใจในการเรียน
อันเนื่องมาจากสื่อและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

11. ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา
ที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านการสอนภาษาไทย ทำให้
สอนไม่ถูกต้องตามหลักการสอนภาษาไทย
ขาดหลักการ ขาดกลวิธีการสอนอ่านและไม่สนใจสอน

12. โรงเรียนไม่มีระบบรองรับที่จะช่วยเหลือ
นักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะ สื่อการเรียนการสอนภาษาไทย
ที่มีลักษณะยึดยึดความรู้อธิบายที่ไม่จำเป็น
ไม่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

13. ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมการอ่านของบุตร
หลาน ไม่ช่วยเหลือในด้านการอ่าน ไม่ได้ใช้เวลาที่
บ้านพัฒนาด้านการอ่านหรือเขียน

14. การประเมินผลการเรียนรู้ด้านการอ่าน
ยังไม่ชัดเจนทั้งในระดับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตร
โรงเรียน

ตามความเห็นของ ดร.นฤมล เนียมหอม
(2556) วิทยากรในโครงการ Book Start Bangkok
Read For Life ได้ชี้ 8 ปัจจัยที่เป็นต้นเหตุของการ
อ่านไม่ออกของเด็ก ดังนี้

1. พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่ช่วยเตรียมตัวเด็ก
การสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็กนั้น พ่อแม่ควรมี
การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งการเลือก
หนังสือ การอ่านหนังสือก่อน เพื่อจะได้ทราบอารมณ์
ของเรื่องก่อนจะเล่าให้เด็กฟัง ผู้อ่านควรอ่านหนังสือ
นิทานเรื่องนั้น ๆ ก่อนเพื่อให้รู้อารมณ์ของเรื่องและ
เตรียมแบ่งวรรคคำให้ดี เมื่อมาอ่านให้เด็กฟัง จะทำให้
เกิดอรรถรสในการเล่าเรื่องมากขึ้น

2. พ่อแม่ ผู้ปกครอง / ครูไม่เตรียมตัวเด็ก
อย่างต่อเนื่อง การจะให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านได้ พ่อ
แม่ ผู้ปกครอง รวมถึงครูซึ่งเป็นบุคคลสำคัญของเด็ก
ต้องอ่านหนังสือร่วมกับเด็กทุกวัน การทำอย่างต่อเนื่อง

จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากทำเหมือนคนที่เขารัก โดยเฉพาะในเด็กเล็กต้องทำอย่างสม่ำเสมอ โดยมีผู้ใหญ่เป็นต้นแบบ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ต้องจัดสรรเวลาในการอ่าน เพราะถ้าหากไม่อ่านทุกวัน นิสัยรักการอ่านก็จะเกิดได้ยาก

3. ไม่วางเงื่อนไขความสุขกับการอ่าน การอ่านหนังสือกับเด็ก สิ่งสำคัญคือการสร้างบรรยากาศแห่งความสุข และถ้าเป็นไปได้ควรอ่านเวลาเดิม เพราะเด็กเล็กจะมีความสุข หากเขาสามารถคาดเดาได้ว่า จะเกิดอะไรขึ้นต่อไป นอกจากนั้น เวลาเราอ่านหนังสือ ให้เด็กฟัง ให้ชี้ตัวอักษรชี้จากบรรทัดบนลงล่าง ช้าๆ ไปขวา เด็กจะได้เรียนรู้ทิศทางของตัวอักษร และรู้ว่า ผู้ใหญ่เขาอ่านจากตัวหนังสือ ไม่ใช่อ่านจากภาพ

4. ไม่อ่านตามบทประพันธ์ การไม่อ่านตามบทประพันธ์เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่เป็นประเด็น พ่อแม่ ผู้ปกครองมักอ่านนิทานให้เด็กฟัง โดยใช้วิธีเล่าเรื่องไม่ใช้การอ่าน แต่จากมุมมองของ ดร.นฤมล เผยว่าควรอ่านตรงตามข้อความที่นักประพันธ์ได้เขียนไว้ เพราะว่าข้อความเหล่านั้น นักประพันธ์เขาคิดสรรแล้ว และควรมีการเว้นจังหวะ ทำเสียงตื่นเต้น เสียงอ่อนแรงบ้าง เพื่อสร้างความน่าสนใจ

5. ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ เพราะการอ่านไม่ได้มีแค่การสะกด หรือแคหยิบมาเปิดดู ความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือเป็นสิ่งที่จะต้องปลูกฝังด้วย เช่น การหยิบจับหนังสือ วิธีการถือหนังสือ ส่วนประกอบของหนังสือ การเปิดหนังสือ เรื่องเหล่านี้ หากสอนร่วมด้วยจะทำให้เด็กใช้หนังสือได้ถูกต้อง

6. ไม่ตอบคำถามที่เด็กถาม ระหว่างที่อ่านหนังสือกับเด็ก เมื่อเด็กมีคำถาม พ่อแม่ผู้ปกครองควรตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพราะแสดงว่าเด็กสนใจในเรื่องราวที่อ่าน

7. ไม่สร้างสรรคินิสัยรักการอ่านให้รางวัล การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านในเด็ก ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็น ทำสมุดบันทึกการอ่าน ให้เด็กสะสมคะแนนพอครบมีรางวัลพิเศษให้ เช่น หอมใหญ่ 1 พอด หรือให้เด็กเลือกซื้อนิทานด้วยตนเอง ไม่จำเป็น

ต้องเป็นของรางวัลที่มีราคาแพงก็สามารถทำให้เด็กสนุกกับการอ่านได้เช่นกัน

8. เลือกหนังสือไม่เหมาะกับวัยของเด็ก หรือความสนใจของเด็ก เด็กวัยอนุบาล หรือวัยที่เริ่มต้นการอ่าน เด็ก ๆ จะชอบหนังสือภาพ - นิทานภาพ หรือก็คือหนังสือที่สัดส่วนของภาพมากกว่าตัวหนังสือ และภาพกับตัวหนังสือมีความสัมพันธ์กัน การเลือกควรเลือกให้หลากหลาย มีทั้งแบบเล่าเรื่องด้วยภาพ 100 เปอร์เซ็นต์ นิทานแบบมีข้อความเดียวซ้ำ ๆ กัน เพื่อให้เด็กจำได้เร็ว และรู้สึกรู้ว่าเขาอ่านได้ หนังสือภาพประเภทเทพนิยายที่ปลูกฝังเรื่องคุณธรรมความดี หรือหนังสือนิทานประเภทคาดการณ์เหตุการณ์ได้ล่วงหน้า (Predictable book) ซึ่งหนังสือประเภทนี้จะมีคำซ้ำ ประโยคซ้ำ โครงเรื่องซ้ำ ๆ เด็ก จะชอบ เพราะว่าเขารู้สึกประสบความสำเร็จว่าตัวเองอ่านได้ คาดเดาเรื่องล่วงหน้าได้

ทางออกที่จะช่วยให้เด็กที่ไม่ชอบอ่านหนังสือ มีนิสัยรักการอ่าน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาอ่านไม่ออก พ่อแม่ผู้ปกครอง ควรเปลี่ยนพฤติกรรม (ภานุวัฒน์ ต๊ะลือ, 2556: 1) ดังนี้

1. ให้เด็กชินกับการอยู่กับหนังสือ ได้ใช้เวลาอยู่กับหนังสือตั้งแต่อายุน้อย จากนั้นก็ค่อย ๆ เริ่มปลูกฝังการอ่านให้กับเด็กโดยที่ไม่มีสิ่งรบกวนอื่น เช่น ทีวี โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ ให้เด็กได้เลือกหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน จากนั้นเขาจะสร้างนิสัยรักการอ่านขึ้นมาเอง

2. ทำเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็น หากผู้ปกครอง / ครูมีนิสัยรักการอ่านหรืออ่านหนังสือทุกครั้งที่มีเวลาและมีโอกาส เด็กก็จะเลียนแบบนิสัยรักการอ่าน

3. หาหนังสือแนวที่เด็กชอบมาให้ การได้อ่านหนังสือแนวที่ตนชอบจะช่วยจุดประกายนิสัยรักการอ่านได้

4. สอนให้เด็กอ่านทุกสิ่งที่อยู่รอบตัว ไม่เฉพาะในหนังสือ เช่น สอนให้เขาอ่านฉลากข้างกล่อง หรือป้ายโฆษณา เป็นต้น

5. ทำการอ่านให้เป็นเรื่องสนุก พ่อแม่ส่วนใหญ่จะอ่านหนังสือให้เด็กฟังตอนที่เด็กยังเล็กอยู่ แต่พอเด็กโตขึ้นพวกเขาก็อ่านน้อยลง มีงานวิจัยพบว่า เด็กที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังตั้งแต่ยังเด็ก เมื่อเขาโตขึ้นและพ่อแม่เลิกอ่านหนังสือให้ฟัง พวกเขาจะคิดถึงเวลาที่พ่อหรือแม่อ่านหนังสือให้ฟัง ดังนั้น แม้เด็กจะโตแล้วก็สามารถอ่านหนังสือให้เด็กฟังได้ โดยอาจสลับให้แต่ละคนในครอบครัวเป็นคนอ่านให้สมาชิกคนอื่น ๆ ฟัง

6. ให้นำหนังสือเป็นของขวัญกับเด็ก การที่พ่อแม่ คุณครู ให้นำหนังสือกับเด็กจะเป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นมากสำหรับเขา โดยเฉพาะหนังสือที่เขาอยากได้ การทำเช่นนี้จะช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็กได้

7. พูดคุยเกี่ยวกับหนังสือที่เด็กอ่าน การทำเช่นนี้จะช่วยสร้างนิสัยรักการอ่านได้ การได้พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับหนังสือที่เขาอ่านอย่างเป็นกันเอง แสดงถึงความเอาใจใส่และความสนใจที่มีต่อหนังสือของเขาด้วย

8. การใช้สิ่งล่อใจเด็ก พ่อแม่บางคนใช้วิธีนี้เพื่อจูงใจให้เด็กอ่านหนังสือ และพวกเขาก็รักการอ่านในที่สุดและไม่เรียกร้องสิ่งตอบแทน

9. การให้รางวัล เป็นการกระตุ้นอีกวิธีที่ใช้ได้ผล ไม่ว่าจะเด็กเล็กหรือเด็กโตก็ต้องการการยอมรับในความพยายามอ่านหนังสือ ลองให้ดาวหรืออะไรก็ได้ที่คิดว่าจะทำให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้รางวัล

10. พาเด็กไปห้องสมุดหรือร้านขายหนังสือไปในที่ที่มีหนังสือจำนวนมากเพื่อให้เด็กได้สนุกกับการสำรวจหนังสือต่าง ๆ มากมาย

จากวิธีดังกล่าวเป็น 10 วิธีที่ปฏิบัติได้ไม่ยาก หากพ่อแม่ ผู้ปกครองและคุณครูปฏิบัติได้ดัง 10 วิธีดังกล่าวจะเป็นการช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านแก่ปัญหาเด็กที่ไม่รักการอ่านและเด็กอ่านหนังสือไม่ออกได้มาก และเมื่อเราสร้างนิสัยรักการอ่านให้กับเด็กได้แล้ว ยังต้องอาศัยองค์ประกอบด้านอื่นๆ อีกที่จะช่วยแก้ปัญหาการอ่านไม่ออก ซึ่งจาก สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกในระบบการศึกษา

สิ่งที่ควรเปลี่ยนแปลงคือแก่ระบบการบริหารวิชาการการศึกษา ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : ก-ง)

1. ด้านผู้สอน 1) ครูผู้สอนควรจบการศึกษาในวิชาเอกที่สอนตรง เพื่อพัฒนานักเรียนได้ตรงตามหลักการสอนภาษา 2) ครูผู้สอนควรสอนแบบแจกลูกสะกดคำ การอ่านสะกดคำ เป็นการอ่านสะกดโดยการออกเสียงเริ่มจากเสียงพยัญชนะต้น ตามด้วยเสียงสระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ การอ่านต้องสะกดด้วยเสียงจะทำให้เด็กอ่านได้ถูกต้อง 3) ครูผู้สอนส่วนใหญ่ ยังคงไม่เข้าใจหลักการสอนอ่าน รวมถึงหลักการเรื่องการสอนประสมเสียง และการเรียนการสอนการอ่านตามศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งก็คงจะต้องหาโอกาสที่จะเพิ่มพูนศักยภาพในการสอนการอ่านให้มากขึ้น ซึ่งในขั้นต้นนี้ ครูควรหลีกเลี่ยงการสอนตามหนังสือ แต่เป็นการสอนโดยใช้หลักการสอนภาษา เพื่อให้แนวทางการอ่านออกเสียงแก่ผู้เรียน จากนั้นจึงเลือกเรื่อง หรือบทอ่านให้นักเรียนนำมาใช้อ่านและศึกษาเป็นลำดับต่อไป 4) สร้างเป้าหมายร่วมกันในการกำหนดให้นักเรียนทุกคนอ่านออก 5) จัดทำบัญชีคำพื้นฐานที่นักเรียนต้องอ่านออก-เขียนได้ในแต่ละชั้นเรียน โดยจัดทำบัญชีคำพื้นฐาน เพื่อเป็นเครื่องมือให้ครูสำหรับการจัดการเรียนการสอน และประเมินผลต่อการอ่านออก

2. ด้านการจัดชั้นเรียน ครูผู้สอนสามารถจัดการชั้นเรียน เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาคำอ่านไม่ออกและเขียนไม่ได้ใน 2 ลักษณะ คือ การจัดชั้นเรียนเดียวกัน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นหลายกลุ่มตามศักยภาพ และการจัดชั้นเรียนในระดับชั้นเดียวกัน ให้แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม ดังนี้ 1) การจัดชั้นเรียนเดี่ยวแบบคละศักยภาพ (ห้องเดี่ยว มีหลายกลุ่ม) หมายถึง การที่ครูพิจารณาแยกนักเรียนจำนวน 25 คนต่อชั้นเรียนที่รับผิดชอบสอนอยู่ ออกเป็นหลายกลุ่ม หรืออย่างน้อยก็แบ่งนักเรียนที่ยังอ่านไม่ออกมาจัดการเรียนรู้อะไรเฉพาะ โดยใช้อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนที่ให้เวลานักเรียนที่มีความต้องการเฉพาะเหล่านี้ได้ฝึกปฏิบัติ ควบคู่ไปเพื่อนๆ ซึ่งเรียนเนื้อหา

ปกติ หรือหากมีนักเรียนที่มีศักยภาพสูงกว่าเพื่อน ครูก็อาจมอบหมายงานที่มีความพิเศษ หรือยากกว่าปกติ เพื่อให้ให้นักเรียนกลุ่มนี้ได้ฝึกก็ได้ ครูสามารถจัดเตรียมหนังสือหรือเอกสาร ที่จะให้นักเรียนอ่านได้อย่างหลากหลาย ใช้ระบบผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันอ่าน นักเรียนกลุ่มอ่อน อ่านหนังสือที่มีความง่ายและค่อย ๆ ปรับให้ยากยิ่งขึ้น เช่นนี้ ก็ไม่จำเป็นจะต้องแยกนักเรียนที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ออกมาจากเพื่อน ๆ หรือต้องไปใช้เวลาเรียนเพิ่มเติมในช่วงเย็นหรือปิดภาคเรียน เพราะได้แก้ปัญหาไปในเวลาเรียนปกติแล้ว

2) การจัดชั้นเรียนใหม่แยกตามศักยภาพ (กลุ่มระดับเดียว มีหลายห้อง) แนวทางนี้หมายถึงการจัดนักเรียนทั้งระดับชั้น ให้เข้าห้องเรียนใหม่ตามศักยภาพ หรือความสามารถทางภาษาของตนเอง แนวคิดนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับกับการเลือกกลุ่มการเรียน (Section) ในการเรียนระดับอุดมศึกษา กล่าวคือ ผู้สอนจัดแบ่งนักเรียนด้วยการคัดกรองนักเรียนเข้ากลุ่มการเรียนต่าง ๆ โดยครูที่สอนในกลุ่มการเรียนนั้น ๆ ก็จะต้องจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กด้วย เช่น โรงเรียนแห่งหนึ่ง มีห้องเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ 3 จำนวน 5 ห้อง เมื่อถึงชั่วโมงเรียนภาษาไทย (ซึ่งควรจัดเวลาเรียนไว้ตรงกันทั้ง 5 ห้อง) นักเรียนแต่ละห้องก็จะแยกออกไปเข้าห้องเรียนใหม่ ซึ่งเรียงศักยภาพทางภาษาของนักเรียนไว้ 5 ระดับ โดยในห้องที่นักเรียนอ่านไม่ออก หรือเขียนไม่ได้ หรือห้องที่มีความสามารถต่ำสุดนั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาสามารถจัดครูเข้าช่วยพัฒนานักเรียนได้มากกว่า 1 คน หรือใช้ครูที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องของการสอนให้อ่านออกเขียนได้เข้ามา โดยใช้วิธีสอนและสื่อการสอนที่เข้มข้นมากกว่าชั้นเรียนอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือและพัฒนาให้นักเรียนกลุ่มนี้เป็นการเฉพาะ

3. ด้านสื่อและวัสดุการเรียนรู้ เป็นที่ยอมรับกันว่า หนังสือเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการใช้ ยังไม่มีคุณภาพต่อการพัฒนาการอ่าน โรงเรียนจำเป็นจะต้องจัดหาสื่อการเรียนการสอน จำพวกหนังสือ

ส่งเสริมการอ่าน ไม่ว่าจะเป็นนิทาน เรื่องสั้น หนังสือสำหรับเด็กที่มีรูปภาพประกอบสวยงามน่าอ่าน เพื่อมาจูงใจให้นักเรียนสนใจ การอ่านเพิ่มเติมด้วย และจัดให้มีมุมหนังสือภายในห้อง หรือทุก ๆ ที่ในโรงเรียน เช่น จัดสถานที่บริเวณที่นักเรียนรอผู้ปกครองมารับ ให้มีมุมหนังสือสำหรับอ่านรอ นอกจากนี้ ควรจัดทำแบบฝึก เพื่อฝึกหัดให้นักเรียนเขียนอย่างเป็นระบบ ไล่ลำดับตามความยากง่าย ซึ่งโรงเรียนสมควรที่จะจัดทำขึ้นเองตามบริบท ของโรงเรียน เพราะปัญหาการอ่านไม่ออกในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน

4. ด้านการจัดโครงสร้างเวลาเรียน สถานศึกษาจะต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนสำหรับการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มากกว่า 200 ชั่วโมงต่อปี โดยลดเวลาเรียนรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ อื่น ๆ ที่ยังไม่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในระหว่างนี้ เพราะการฝึกหัดเพียง 200 ชั่วโมงต่อปีการศึกษา ถือว่าค่อนข้างน้อย หากปรับเปลี่ยนมาเป็นประมาณ 250 ชั่วโมง หรือ 300 ชั่วโมงได้ ก็จะช่วยสร้างคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการสอนให้นักเรียนอ่านให้ออก เป็นอันดับแรก เพราะหากแก้ปัญหาไม่ได้ จะให้นักเรียนเรียนวิชาอื่น ๆ ไปก็คงจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่เข้าใจเนื้อหาเช่นกัน ซึ่งก็จะเป็นการเสียเวลาเป็นอย่างยิ่ง แทนที่จะนำเวลาในวิชาเหล่านั้น มาชดเชยเพื่อฝึกหัดให้นักเรียนอ่านได้เสียก่อน ที่สำคัญหากใช้แนวคิดของการบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้ หรือข้ามเนื้อหา โดยใช้บทอ่านในเรื่องของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มารวมกัน แล้วปรับให้สอดคล้องกับศักยภาพของนักเรียน ก็จะช่วยให้นักเรียนยังคงได้ศึกษาเนื้อหาเดิมอยู่อย่างครบถ้วน แต่เป็นเนื้อหาที่นำปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม ที่จะส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษามากขึ้นกว่าเดิมอีกด้วย

5. ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ นักเรียนจะอ่านออก เมื่ออยู่ในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนรู้หนังสือ (Literacy School) คือเป็นโรงเรียนที่จัด

บรรยากาศแวดล้อมไปด้วยสิ่งๆ ที่ให้นักเรียนอ่าน เขียน คิด อยู่ตลอดเวลา ในด้านกายภาพ โรงเรียนควรมี ป้ายนิเทศ แจ้งข้อมูล ข่าวสาร นำเสนอผลงานนักเรียน ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนโดยตลอด มีมุมหรือมีฝาผนังที่เหมาะสมแก่การจัดวางเอกสาร มีแท่นหรือโต๊ะสำหรับวางหนังสือประเภทต่าง ๆ ให้นักเรียนเลือกอ่านได้อย่างอิสระ ส่วนในด้านบรรยากาศ หรือที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ก็ควรมีกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เช่น กิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมประกวดการอ่าน กิจกรรมประกวดการเขียน กิจกรรมเลือกหนังสือ กิจกรรมเล่านิทาน กิจกรรมแต่งเรื่องจากภาพสัปดาห์ละครั้ง กิจกรรมการทำวารสารหรือหนังสือของชมรม ห้องกิจกรรมอ่านออกเสียงเป็นรายบุคคล กิจกรรมอ่านคู่ กิจกรรมพูดรายงานหน้าเสาธง รายงานหน้าห้องเรียน ฯลฯ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีนักเรียนที่อ่านไม่ออก ควรที่จะส่งเสริมสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในโรงเรียน และสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนอ่านได้อย่างอิสระโดยตลอดเวลา เพื่อให้ นักเรียนเกิดความคุ้นเคย เห็นว่าการอ่านเป็นกิจกรรมหนึ่งในชีวิตประจำวัน ไม่ทำให้พวกเขารู้สึกเบื่อหน่าย และรู้สึกว่าเรื่องการอ่านเป็นเรื่องที่ดูวิชาการ หนัก หรือยากเกินไปสำหรับพวกเขา

6. ด้านหลักสูตร 1) หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานฯ มีความซับซ้อน เข้าใจยากเกี่ยวกับทักษะ การอ่าน ผู้สอนขาดการอบรมพัฒนา ด้านหลักสูตรที่ จะนำไปเชื่อมโยงกับการอ่าน ทำให้เกิดปัญหาต่อการ จัดกิจกรรมที่จะนำไปสู่การอ่านออก 2) สถานศึกษา จัดโครงสร้างหลักสูตรเองทำให้การจัดการเรียนรู้ด้าน การอ่านออกไม่เหมือนกัน อีกทั้งสถานศึกษาไม่ได้ จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการ เนื่องจากมาสาระการ เรียนรู้มีมาก ครูไม่ได้สอนเน้นการอ่าน เพราะมีเวลา ไม่เพียงพอในการสอน 3) ปรับชั่วโมงเรียนวิชาภาษาไทยในชั้น ป.1- ป.3 ใหม่โดยเน้นการอ่านออกก่อน โดยคิดวิธีสอน หรือนวัตกรรมอื่นๆ เพื่อให้ นักเรียน อ่านออก

7. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน

1) ในหลักสูตรแกนกลางฯ ขาดการประเมินด้านการ อ่านออกอย่างจริงจัง ไม่มีข้อกำหนดในการทดสอบ การอ่านออก เป็นการวัดและประเมินโดยภาพรวมไม่ได้แยกการวัดและการประเมินการอ่าน ทำให้ผู้สอน ส่วนใหญ่ไม่วัดและประเมินผลด้านการอ่านออกเสียง เป็นรายบุคคลจึงขาดข้อมูลของนักเรียนที่จะส่งต่อไป ให้ผู้สอนในระดับชั้นต่อไปพัฒนา ทำให้เป็นปัญหาสะสม ในเรื่องการอ่านออก 2) ในหลักสูตรแกนกลางฯ ไม่มีนโยบายการเข้าชั้นมีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน ทำให้นักเรียนที่ขาดความพร้อมทางด้าน การอ่าน ยังอ่านไม่ออกได้เดือนขึ้น ขณะที่มีความรู้ไม่ เพียงพอ เมื่อต้องเรียนเนื้อหาและคำที่ยากมากขึ้นยิ่ง ทำให้นักเรียนลำบากมากขึ้นและมีปัญหาสะสมใน เรื่องการอ่านไม่ออก ทำให้การเรียนรู้อื่นๆ ไม่ได้ ผลไปด้วย 3) ครูขาดทักษะในการสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือและประเมินผลการสร้างข้อสอบส่วนใหญ่ เป็นการวัดด้านความรู้ความจำ ไม่มีการสร้างข้อสอบที่ ทดสอบด้านการอ่านออกเสียง 4) กำหนดให้มีการ ประเมินผลเป็นรายปีสำหรับผู้เรียนช่วงชั้นที่ 1, 2 และ 3 ทำให้ขาดข้อมูลผลการประเมินผลเพื่อนำมาใช้ในการ พัฒนาผู้เรียน ควรกำหนดการประเมินเป็นราย ภาคเพื่อให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และตั้งใจเรียนทั้งภาคเรียนที่ 1 และ 2 5) ประเมิน การอ่านออกของนักเรียนทุกชั้นปี ทั้งภาคเรียนที่ 1 และ ภาคเรียนที่ 2 ซึ่งผู้ประเมินควรมาจากคณะ กรรมการต่างโรงเรียน แล้วนำผลประเมินที่ได้ไป ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ นักเรียนอ่านออกเขียนได้ทุกคน

8. ด้านการผลิตครูผู้สอน

1) ต้องผลิตครู ให้มีสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิด วิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้ร่วมกับเด็ก มีเครื่องมือการสอนที่ทันสมัย เป็นต้น ควรผลิตครูให้ เป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา มีบทบาทในการฝึก อบรมและวิจัยทางการศึกษา โครงการครูทายาทเป็น โครงการที่ดี แต่ควรเพิ่มความเข้มของความเป็นครูใน

ขั้นสูงสุด ฝึกความรักในวิชาชีพครู เป็นครูมืออาชีพ และควรกำหนดสถาบันที่ผลิตครูเป็นการเฉพาะ ภาคละ 1 แห่ง และส่วนกลาง 1-2 แห่งเท่านั้น ใช้หลักสูตรเดียวกัน การฝึกปฏิบัติเดียวกัน (เทียบเท่า โรงเรียนเตรียมทหาร) และห้ามไม่ให้สถาบันที่ไม่พร้อม ผลิตครูโดยเด็ดขาด 2) ผลิตครูที่เก่งและมีความรู้ทาง พื้นฐานภาษาไทย ในระดับอุดมศึกษาคือครูมีวิชาพื้นฐาน การสอนภาษาไทยที่เน้นการอ่านออกให้กับนักศึกษา ในคณะศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐาน ความรู้ทางการสอนภาษาไทย อีกทั้งกระทรวง ศึกษาธิการต้องดำเนินโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาการ อ่านออกเขียนได้ ต้องมีแนวทางทำการทดสอบความรู้ ครูด้านภาษาไทย กล่าวคือทดสอบว่าครูขาดทักษะ ในด้านใดบ้าง เพื่อที่จะได้ทำการจัดอบรมให้ความรู้ จัดอบรมครูในภูมิภาคตามจังหวัดต่างๆ เพื่อจะช่วยให้ครูไม่ต้องเดินทางมาอบรมที่ส่วนกลาง

9. ด้านงานวิจัย การวิจัยเป็นเรื่องควรเร่ง และส่งเสริมโดยด่วนเพราะเป็นพื้นฐานในเชิงพัฒนา ประเทศต่างๆ ด้าน แต่ถ้าดูผลการประเมินประจำปี 2014 ของ World Economic Forum พบว่าด้านการ วิจัยและบริการระดับกลุ่มอาเซียนประเทศไทยอยู่ ลำดับที่ 5 (1.สิงคโปร์ 2.มาเลเซีย 3.อินโดนีเซีย 4.ฟิลิปปินส์ 5.ไทย) และอยู่ในลำดับ 61 ของโลก งานวิจัยเป็นพื้นฐานเชิงข้อมูลที่สำคัญนำไปสู่การ ค้นคว้านวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ จะทำอย่างไร ให้ผู้สอนสอนให้น้อยลงแต่ให้ผู้เรียนเรียนรู้และปฏิบัติ ให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ครู ผู้สอน นักศึกษาใน ระดับต่างๆ ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการอ่านไม่ออกเพื่อ จะได้มีแนวทางการแก้ปัญหา นวัตกรรมที่หลากหลาย ในการแก้ปัญหาการอ่านไม่ออก

นักวิจัย กลุ่มนิเทศ เขตพื้นที่การศึกษา เสนอ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการวิเคราะห์แนวทางการแก้ ปัญหาการอ่านไม่ออก (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมิน ผลการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา, 2558 : 1-38) เพื่อพัฒนาคุณภาพการ

อ่านมุ่งเป้าสู่การอ่านออก ที่ควรเร่งทำ ดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน 1) ประกาศนโยบายให้ทุกเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการเร่งรัดการอ่านออก อ่านคล่องและสื่อสาร ได้ 2) ประเมินการอ่านนักเรียนทุกระดับชั้นปีละ 2 ครั้ง 3) ส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือ สพป. ทั้งด้าน นวัตกรรม สื่อ วิธีสอน แก้ปัญหาแยกตามระดับชั้น เผยแพร่อย่างกว้างขวางรวมทั้งพัฒนาวิทยากร แกนนำเร่งรัดการอ่านออกทุกเขตพื้นที่การศึกษา 4) เปลี่ยนแปลงครูให้เป็นครูยุคใหม่ โดยเปลี่ยน วัฒนธรรมการสอน ให้เน้นการสอนแบบบูรณาการ เชื่อมโยง โดยเชื่อมโยงการสอนสู่การอ่านออก ทั้งนี้ ควรมีการอบรมและพัฒนาครู โดยเฉพาะครูที่สอนใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งระบบและทำอย่าง ต่อเนื่อง วิธีการที่จะทำให้เกิดความต่อเนื่อง คือ

1.1 ต้องหาคู่มือให้กับครู เพื่อจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ ทำสื่อที่เน้นการอ่านออก สิ่ง เหล่านี้จะเป็นวงจรที่จะทำให้ระบบการเรียนรู้นี้ห้อง เรียนเปลี่ยนแปลงไป

1.2 มหาวิทยาลัยต้องเข้ามาช่วยใน ด้านวิชาการ (Hub) มากขึ้น ครูมีวิชาพื้นฐานการ สอนภาษาไทยที่เน้นการอ่านออกให้กับนักศึกษาใน คณะศึกษาศาสตร์ / ครุศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ ทางการสอนภาษาไทย

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่เป็นเจ้าภาพ ในการอบรมครูอย่างต่อเนื่อง

1.4 มีการนิเทศภายในโดยโรงเรียน และภายนอกจากเขตพื้นที่ / ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.5 มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ให้ดูเป็นตัวอย่าง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1) ประกาศ นโยบายให้เป็นวาระสำคัญของเขต 2) ประเมินการ อ่านของนักเรียนทุกระดับชั้น วิเคราะห์สภาพปัญหา ของนักเรียน และหาวิธีแก้ปัญหาให้ตรงจุด 3) ปรับ

ระบบบริหารจัดการ พัฒนาครู จัดหาสื่อ นวัตกรรม
ช่วยเหลือครูก่อนการสอน NT ป. 3 และ O-NET ป.6
และ ม.3 4) กำกับ นิเทศ ติดตามและให้ช่วยเหลือ
โรงเรียนอย่างใกล้ชิด

3. โรงเรียน 1) ประกาศนโยบายให้ผู้ครู/
ผู้ปกครอง รับทราบและมีส่วนร่วมดำเนินการ
2) ประเมินการอ่านนักเรียนทุกระดับชั้น วิเคราะห์
และจัดทำข้อมูลนักเรียนทุกระดับชั้นที่มีปัญหาอ่าน
ไม่ได้เป็นรายบุคคลจัดทำแผนซ่อมเสริมนักเรียนเป็น
รายบุคคลตามสภาพปัญหา 3) ปรับระบบบริหาร
จัดการ ในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนของครู
ทุกคนทุกกลุ่มสาระให้ร่วมรับผิดชอบและแก้ไขปัญหานัก
เรียนอ่านไม่ออก 4) ประชุมผู้ปกครองเพื่อรับทราบ
ปัญหาและมีส่วนร่วมแก้ไข 5) พัฒนาครู จัดหา
นวัตกรรมสื่อและวิธีสอน ช่วยเหลือครู เร่งแก้ไขปัญหา
การอ่านไม่ออก ซ่อมเสริมนักเรียนให้แล้วเสร็จก่อน
สอบ NT และ O-NET 6) ภายใน 2 สัปดาห์ หลังจาก
เปิดภาคเรียนจัดสอนซ่อมเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล
ก่อนสู่ห้องเรียนปกติ

4. พ่อแม่/ผู้ปกครอง 1) เอาใจใส่ดูแล
ลูกหลานอย่างใกล้ชิด 2) ให้ความร่วมมือสนับสนุน
ช่วยเหลือโรงเรียน 3) ติดตามความก้าวหน้าผลการ
แก้ไขปัญหาของโรงเรียนอย่างใกล้ชิด

มาตรการแก้ปัญหาเด็กอ่านไม่ออก

ก. มาตรการระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่นักวิจัย เสนอให้ทำ

1. ประกาศนโยบายให้ทุกโรงเรียน เป็นปี
ปลอดนักเรียนที่อ่านไม่ออก

2. จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU)
ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับโรงเรียนทุก
โรงเรียนสังกัดเพื่อพัฒนาการอ่านออก ตั้งแต่ ป.1 ขึ้นไป
อ่านออกทุกคน

3. จัดทำคู่มือแนวทางในการพัฒนาการอ่าน
ออก รวมทั้งยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการ
เรียนภาษาไทย

4. จัดทำเครื่องมือแบบทดสอบการอ่านทุก
ระดับชั้น เพื่อสำรวจนักเรียนและจัดกลุ่มนักเรียนที่
อ่านไม่ออก พร้อมทั้งจัดทำเกณฑ์การประเมินพิจารณา
ตัดสินการจัดกลุ่ม

5. สำรวจ รวบรวม สังเคราะห์นวัตกรรมด้าน
ภาษาไทยที่เกิดจากผลงานการขอวิทยฐานะของครู
แล้วนำนวัตกรรมมาจัดทำเป็นรูปเล่ม หรือ ไฟล์
แจกจ่ายให้ทุกโรงเรียนในสังกัดเพื่อนำไปพัฒนา
นักเรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายต่อไป

6. จัดทำเครื่องมือแบบรายงานออนไลน์ /
แบบรายงานข้อมูล

7. จัดประชุมชี้แจงเพื่อแจ้งแนวทางการ
พัฒนาการอ่านออก รวมทั้งยกผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยแก่ครูวิชาการ
โรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน

8. ศึกษาวิเคราะห์ และชมรมครูภาษาไทย
และคณะกรรมการฯ ดำเนินการประเมินเพื่อคัดกรอง
นักเรียนทุกระดับชั้นทุกปี แล้วจัดกลุ่มนักเรียน เป็น
กลุ่มอ่าน ประเภทละ 4 กลุ่ม

9. จัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนกลุ่ม
เป้าหมายโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม (อ่าน 4 กลุ่ม)

10. จัดทำเครื่องมือแบบทดสอบ แบบ
ประเมินการอ่าน เพื่อออกติดตาม ตรวจสอบ

11. คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ
ประเมินและนิเทศการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ตลอด
ทั้งชมรมครูภาษาไทย ออกติดตามตรวจสอบและ
ประเมินนักเรียนกลุ่มเป้าหมายภาคเรียนละ 1 ครั้ง
อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยภาคเรียนที่ 1 ให้
ดำเนินการภายในเดือนสิงหาคมของทุกปี และ
ภาคเรียนที่ 2 ให้ดำเนินการภายในเดือน กุมภาพันธ์
ของทุกปี

12. ศึกษาวิเคราะห์ออกติดตาม ตรวจสอบ
และประเมินโรงเรียน

13. สรุป รายงานผลการพัฒนาทุกเดือน

14. แจ้งประกาศผลโรงเรียนที่ดำเนินการได้
สำเร็จ ที่มีนักเรียนสามารถอ่านออกร้อยละ 100

15. จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านภาษาไทย เพื่อเข้าประกวดแข่งขันกิจกรรมในวันภาษาไทยแห่งชาติ และกิจกรรมประกวดแข่งขันในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน

ข. มาตรการระดับโรงเรียน/ผู้บริหารโรงเรียน ที่นักวิจัยเสนอให้ทำ

1. โรงเรียนประกาศนโยบายให้เป็นโรงเรียนปลอดนักเรียนที่อ่านไม่ออกแก่คณะครูกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองตลอดทั้งผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

2. ให้จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่าง ผู้อำนวยการโรงเรียน กับครูประจำชั้นทุกคนเพื่อพัฒนาการอ่านออกตั้งแต่ ป.1 ขึ้นไปอ่านออกทุกคน

3. ให้โรงเรียนพิจารณาจัดหาครูที่มีความรู้ความสามารถ ใจดี รักเด็กเสียสละ ทุ่มเท ขยันสอนไม่ทิ้งห้องเรียนให้สอนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ นักเรียนสามารถอ่านออกทุกคน โดยให้ดำเนินการก่อนเปิดเรียนในภาคเรียนที่ 1 ของทุกปีการศึกษา

4. ให้โรงเรียนดำเนินการคัดกรองนักเรียนที่มีความบกพร่องหรือเด็กพิเศษ โดยใช้เครื่องมือมาตรฐานที่ส่วนกลางกำหนด โดยครูประจำชั้นเริ่มคัดแยกนักเรียนภายในชั้นด้วยการสังเกต แล้วร่วมกับครูการศึกษาพิเศษที่ผ่านการอบรมการคัดกรองแล้วดำเนินการคัดกรองตามเครื่องมือที่กำหนดทุกปีพร้อมสรุปผลการคัดกรอง

5. ให้โรงเรียนดำเนินการสำรวจนักเรียนรายชั้นเรียนโดยใช้เครื่องมือแบบทดสอบการอ่านและเกณฑ์การพิจารณาการผ่านที่สำนักงานเขตพื้นที่เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนที่อ่านไม่ออกทุกปี หนึ่งเด็กพิเศษเมื่อผ่านการคัดกรองด้วยเครื่องมือมาตรฐานและครูที่มีความชำนาญแล้ว จะไม่นับรวมเป็นเด็กกลุ่มเป้าหมาย และให้ดูแลเด็กพิเศษกลุ่มนี้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

6. ให้โรงเรียนวิเคราะห์สาเหตุและระดับของปัญหาพร้อมจัดกลุ่มนักเรียนที่อ่านไม่ออกตามระดับของปัญหา อาทิ ยังไม่รู้จักพยัญชนะสระประสม และหรือวรรณยุกต์บางรูป ผันวรรณยุกต์ไม่ได้ ยังสะกดคำไม่ได้ อ่านคำที่ประสมในแม่ ก กา ไม่ได้ คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราตัวสะกด คำที่มีตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา คำที่มีสระลดรูป คำควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ คำที่มีตัววรรณยุกต์ เป็นต้น

7. ให้โรงเรียนกำหนด/มอบหมายให้มีครูผู้รับผิดชอบนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหา ตามอาคารหรือสาเหตุที่พบ เพื่อวางแผน กำหนดปฏิทิน กิจกรรมรวมทั้งจัดทำ จัดหาสื่อ นวัตกรรม เทคนิควิธีการที่เหมาะสม อาทิ กิจกรรมห้องเรียนบริหาร กิจกรรมบูรณาการ กิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมฝึกหัดอ่านและเขียน เพื่อแก้ปัญหา นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้พัฒนาสูงขึ้นอย่างน้อย 1 กลุ่มระดับ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคมของทุกปีเป็นต้นไป หรือดำเนินการแก้ไขทันทีที่ทราบสาเหตุและระดับของปัญหา

8. ให้โรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนรายบุคคล รายกลุ่มตามปัญหาและระดับของปัญหาตลอดทั้งรายชื่อนักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่อ่านไม่ออกรวมทั้งปฏิทิน กิจกรรม เทคนิควิธีการ สื่อ นวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหา แล้วรายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกปี

9. ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการ กำกับ นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบด้วยตนเอง อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

10. ให้โรงเรียนรายงานผลการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมายตามแบบรายงานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 กำหนดภายในวันที่ 25- 30 ของเดือน ทุกเดือน อย่างต่อเนื่อง

11. ให้โรงเรียนประกาศความสำเร็จระดับห้องเรียนที่มีนักเรียนอ่านออกทุกคนเป็นรายห้อง

12. ให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นเลิศด้านภาษาไทยเพื่อเตรียมเข้าประกวดแข่งขันใน

งานวันภาษาไทยแห่งชาติ และงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน

13. ให้โรงเรียนจัดทำแนวปฏิบัติในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติม อาทิ กิจกรรมอ่านข่าวผ่านทางหอกระจายข่าว วางทุกงานอ่านทุกคน ให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้ฝึกบ่อย ๆ

14. ให้ทุกโรงเรียนร่วมกันเอาใจใส่ในการพัฒนานักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และเด็กพิเศษอย่างจริงจังและจริงใจ

ค. มาตรการระดับห้องเรียน/ครูประจำชั้นที่นักวิจัยเสนอให้ทำ

1. จัดทำประกาศวาระสำคัญระดับห้องเรียนปลอดนักเรียนอ่านไม่ออก

2. ครูประจำชั้นร่วมกับครูที่มีความรู้ความสามารถด้านการคัดกรองเด็กพิเศษดำเนินการคัดกรองนักเรียนภายในห้องเรียนที่รับผิดชอบ โดยใช้เครื่องมือมาตรฐานที่กำหนด เพื่อคัดกรองเด็กพิเศษ และเด็กปกติ แล้วบันทึกเสนอผู้บริหารโรงเรียน

3. ครูประจำชั้นนำแบบทดสอบการอ่านและแบบทดสอบการเขียน ซึ่งแบบทดสอบทั้ง 2 ชนิดมาจากการนำคำศัพท์พื้นฐานที่เหมาะสมกับระดับชั้น โดยใช้คำศัพท์ ฉบับละ 10 คำ (สุ่มคละคำ) จำนวนชนิดละ 10 ฉบับ สำหรับเกณฑ์การผ่านแต่ละฉบับ จะใช้เกณฑ์นักเรียนสามารถอ่านออกร้อยละ 60 ขึ้นไป และผ่านทั้ง 10 ฉบับ หากพบว่า มีนักเรียนที่อ่านไม่ออก ให้วิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลว่ามีปัญหาอะไรและปัญหานั้นอยู่ระดับใด เช่น ไม่รู้พยัญชนะ สระ ประสม สระเกิน วรรณยุกต์ ตัวสะกด ตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา คำควบกล้ำ อักษรนำ คำที่มีตัวการ์นต์ หรือสะกดคำยังไม่ได้ และวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาว่า มาจากอะไร เช่น มีพัฒนาการไม่เป็นไปตามวัย ขาดเรียนบ่อย ย้ายโรงเรียนบ่อย ป่วยเรื้อรัง อาศัยอยู่กับตายาย ฯลฯ แล้วรวบรวมรายชื่อ จัดกลุ่มนักเรียน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการ

เรียนรู้หรือเด็กพิเศษไม่ต้องนับรวมเป็นเด็กกลุ่มเป้าหมาย

4. จัดทำและมีข้อมูลสารสนเทศนักเรียนเป็นรายบุคคล/รายกลุ่ม ทั้งกลุ่มอ่าน และรายกลุ่มตามระดับของปัญหา

5. จัดหา/จัดทำนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาของแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม และกำหนดปฏิทินในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

6. จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้นักเรียนสามารถอ่านออกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

7. สังเกต ตรวจสอบ ประเมินพัฒนาการนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกเดือน

8. บันทึกสรุปรายงานผลต่อผู้อำนวยการโรงเรียนทุกเดือนอย่างต่อเนื่อง

9. รายงานความสำเร็จต่อผู้บริหารโรงเรียน หากนักเรียนสามารถอ่านได้ทุกคนแล้วให้แจ้งเขตพื้นที่

10. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นเลิศด้านภาษาไทยเพื่อเข้าแข่งขันในระดับศูนย์เครือข่าย หรือระดับเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

11. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติม อาทิ กิจกรรมอ่านข่าวผ่านทางหอกระจายข่าว วางทุกงานอ่านทุกคน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับระดับชั้น โดยให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้ฝึกบ่อย ๆ

12. จัดกิจกรรมสำหรับเด็กพิเศษด้วยวิธีการที่เหมาะสม และเอาใจใส่ในพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กอย่างต่อเนื่อง พร้อมรายงานผู้บริหารโรงเรียนทุกเดือน

ง. การจัดกลุ่มนักเรียน ที่นักวิจัยเสนอให้ทำ

สำหรับการจัดกลุ่มนักเรียนด้านการอ่าน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มอ่านไม่ออก

2. กลุ่มอ่านได้แต่ไม่คล่อง
3. กลุ่มอ่านได้คล่องแต่สื่อสารไม่ได้
4. กลุ่มอ่านได้คล่องและสื่อสารได้

จ. เกณฑ์ในการประเมินเพื่อพิจารณาตัดสินการจัดกลุ่มนักเรียน ที่นักวิจัยเสนอให้ทำ

1. กลุ่มอ่านไม่ออก เกณฑ์การประเมินให้พิจารณาจาก นักเรียนสามารถอ่านคำศัพท์พื้นฐานที่เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนได้น้อยกว่า ร้อยละ 60 ของคำศัพท์ที่อยู่ในแบบทดสอบ อย่างน้อย จำนวน 10 ฉบับ

2. กลุ่มอ่านได้แต่ไม่คล่อง เกณฑ์การประเมินให้พิจารณาจาก นักเรียนสามารถอ่านคำศัพท์พื้นฐานที่เหมาะสมกับระดับชั้นเรียนได้ถูกต้องตั้งแต่ ร้อยละ 60 – 100 ของคำศัพท์ที่อยู่ในแบบทดสอบ อย่างน้อย จำนวน 10 ฉบับ แต่ใช้เวลาในการอ่านมากกว่าปกติ อาทิ ใช้เวลาในการสะกดคำ อ่านตะกุกตะกัก อ่านตุ๋มตุ๋ม ตัดคำ

3. กลุ่มอ่านได้คล่องแต่สื่อสารไม่ได้ เกณฑ์การประเมินให้พิจารณาจาก เมื่อนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องจากบทความ นิทาน ข่าว เหตุการณ์ วรรณคดี หรือวรรณกรรม ต่าง ๆ แล้ว นักเรียนสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 60

4. กลุ่มอ่านได้คล่อง เกณฑ์การประเมินให้พิจารณาจาก เมื่อนักเรียนอ่านเนื้อเรื่องจากบทความ นิทาน ข่าว เหตุการณ์ วรรณคดีหรือวรรณกรรม ต่าง ๆ แล้ว นักเรียนสามารถตอบคำถามได้ถูกต้องตั้งแต่ร้อยละ 60 ขึ้นไป

จ. จัดระดับของปัญหาการอ่านไม่ออก ที่นักวิจัยเสนอให้จัด

ระดับของปัญหา ที่ทำให้นักเรียนไม่สามารถอ่านออก แบ่งระดับปัญหาได้ ดังนี้

ระดับที่ 1 นักเรียนไม่รู้จักพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

ระดับที่ 2 นักเรียนไม่รู้จักพยัญชนะ บางตัว อาทิ สม ฌ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ฌ ๗๗

ระดับที่ 3 นักเรียนไม่รู้จักสระ อาทิ เอะ และ แอ โอะ เอาะ เออะ เออ เอียะ เอีย เอื้อะ เอื้อ อัวะ อิว เออ เป็นต้น

ระดับที่ 4 นักเรียนไม่สามารถอ่านคำที่มีประสมในแม่ ก กา ได้ หรือสะกดแล้ว ไม่ถูกต้อง

ระดับที่ 5 นักเรียนไม่สามารถอ่านคำที่มีสะกดตรงตามมาตราได้

ระดับที่ 6 นักเรียนไม่สามารถอ่านคำที่มีสะกดไม่ตรงตามมาตราได้

ระดับที่ 7 นักเรียนไม่สามารถอ่านคำที่มีสระลดรูป หรือ สระเปลี่ยนรูปได้

ระดับที่ 8 นักเรียนไม่สามารถอ่านคำควบกล้ำได้

ระดับที่ 9 นักเรียนไม่สามารถอ่านคำที่มีอักษรนำได้

ระดับที่ 10 นักเรียนไม่สามารถอ่านคำที่มีตัวกรันต์ได้

ข. สาเหตุของปัญหา ที่นักวิจัยระบุ

นักเรียนที่อ่านไม่ออกอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ อาทิ ขาดเรียนบ่อย ย้ายโรงเรียนบ่อยป่วยเรื้อรัง ขาดความอบอุ่น อาศัยอยู่กับตา ยาย มีภาวะทุพโภชนาการ พัฒนาการทางด้านร่างกายหรือทางสมองช้ากว่าปกติ ฯลฯ ซึ่งครูผู้รับผิดชอบต้องหาสาเหตุให้พบ

ข. กิจกรรมและนวัตกรรมที่ควรดำเนินการที่นักวิจัยเสนอให้ดำเนินการ

กิจกรรมที่ควรดำเนินการเมื่อครูสามารถจัดกลุ่มนักเรียน รู้จักระดับปัญหา รู้สาเหตุของปัญหาแล้ว อาทิ จัดห้องเรียนบริบาล จัดกิจกรรมบูรณาการ จัดกิจกรรมสอนซ่อมเสริม กิจกรรมฝึกหัดอ่าน ฝึกหัดเขียน กิจกรรมฝึกแจกลูกประสมคำ ฝึกสะกดคำบ่อย ๆ จนเคยชิน ควรจัดกิจกรรมบ่อย ๆ ควรฝึกตามลำดับของระดับปัญหาทั้ง 10 ระดับ

ณ. ทักษะที่เกี่ยวข้องที่ต้องฝึกไปพร้อมกันที่นักวิจัยเสนอ

ทักษะที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องฝึกให้นักเรียนประกอบด้วย ทักษะการอ่าน ทักษะการฟัง ทักษะการดู ทักษะการพูด และทักษะการเขียน ซึ่งครูต้องให้นักเรียนได้ฝึกบ่อย ๆ โดยฝึกอ่านพร้อมกันทั้งห้อง และหลังจากนั้นให้ฝึกอ่าน ฝึกสะกดคำ ทีละคน เพื่อจะให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง กล้าอ่าน กล้าแสดงออก ด้วยตนเองโดยไม่ต้องกลัวผิด

บทสรุป

จากที่กล่าวมาผู้เขียนได้ชี้ประเด็นปัญหาของการอ่านไม่ออกของเด็กไทย ที่ส่งสมปัญหา มาตั้งแต่การเริ่มการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และประถมศึกษา จากการสำรวจพบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวนประมาณ 25,000-26,000 คน ซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ การอ่านหนังสือของเด็กไทย จากเดิม 52 นาทีต่อวัน ได้ลดลงเหลือเพียง 39 นาทีต่อวัน ทั้งที่กระทรวงศึกษาธิการหลังจากมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้พยายามปฏิรูปการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ เพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาโรงเรียนในฝัน (Lab School) การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Stand-School) การพัฒนาโครงการยกระดับคุณภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา การจัดทำโครงการพัฒนาครู Browser in Service โดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) โครงการส่งเสริมการอ่านการเขียนของเด็กจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางเพื่อการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน ทั้งนี้รัฐมนตรีในทุกยุคสมัยของรัฐบาลที่เข้ามาควบคุมกระทรวงศึกษาธิการก็พยายาม

มีนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการอ่านอย่างต่อเนื่อง แต่สภาพการเรียนรู้ด้านการอ่านยังไม่ถึงเป้าหมายที่กำหนด ทว่ากลับด้อยลงเรื่อยๆ ดังกล่าวแล้ว

นักวิชาการได้ประมวลเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดสภาพปัญหาเด็กไทยอ่านหนังสือไม่ออกไว้หลายปัจจัย 1) คือ ผู้บริหารการศึกษา/กระทรวงศึกษาธิการ นโยบายไม่ตกต่ำชั้น ประเมินผลด้านการอ่านไม่ชัดเจน หนังสือเรียนไม่มีคุณภาพ ทฤษฎีอ่านเป็นคำไม่แจกลูกสะกดคำ ไม่คัดเลือกครูสอน ป.1 ที่มีคุณภาพและมีความรู้ด้านภาษาไทย ไม่แก้ปัญหาคัดพิเศษ 2) ครูได้แก่ บังคับจิตใจเด็กที่ไม่พร้อมอ่าน ให้อ่านในสิ่งที่ไม่มีความหมาย ให้จำในสิ่งที่ผิดๆ ขาดเทคนิคการสอน ชอบลงโทษ 3) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ได้แก่ ไม่ช่วยกวดขันเด็กในเรื่องการอ่าน 4) ตัวเด็ก ได้แก่ ไม่สนใจเรียน ไม่รักการอ่าน นอกจากนี้วิทยากรภาคเอกชนเสนอให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองปรับพฤติกรรมในเรื่อง การไม่ให้เตรียมเด็ก ทำไม่ต่อเนื่อง ไม่มีความสุขกับการอ่าน ไม่อ่านตามบทประพันธ์ ไม่มีความรู้เกี่ยวกับหนังสือ ไม่ตอบคำถามเด็ก ไม่สร้างสรรค์นิสัยเด็ก เลือกไม่เหมาะกับวัย อีกด้วย การแก้ปัญหาการอ่านไม่ออกต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ไข ปัญหา การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตและการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ ทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาชาติ เพราะประเทศที่จะพัฒนาได้ต้องอาศัยประชาชนในชาติที่มีความสามารถในการอ่านเลือกนำความรู้และความคิดมาพัฒนาชาติให้เจริญรุ่งเรือง การแก้ปัญหา ยังไม่สายเกินแก้ แต่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และคุณครูต้องพยายามแก้มันไปพร้อมๆ กับเด็ก และพึงระลึกไว้เสมอว่าเด็กทุกคนล้วนมีความสามารถอยู่ในตัว

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองบัวลำภู เขต 1. (2558). **แนวทางการ
พัฒนาการอ่านออก เขียนได้ อ่านคล่อง
เขียนคล่อง และสื่อสารได้รวมทั้งยก
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระ
การเรียนรู้ภาษาไทย** [ออนไลน์] สืบค้น
เมื่อ 18 พฤษภาคม 2559. จาก [www.nb1.
go.th](http://www.nb1.go.th)

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). **การอ่านและการส่งเสริม
การอ่าน**. กรุงเทพมหานคร: ศิลปาบรรณาคาร.

ฟาฏินา วงศ์เลขา. (2552). **อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้
ปัญหาที่ทำทนาย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดลินิวส์.

ทวีศักดิ์ สิริวิรัตน์เรขา. (2551). **จิตแพทย์เด็กและ
วัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชน

นรินทร์ สังข์รักษา. (2556). **คุณภาพการศึกษา
กับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 :
พันธกิจที่ต้องทบทวน**. นครปฐม: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

นฤมล เนียมหอม. (2556). **เจาะลึกครอบครัวไทย
ทำไมปลูกฝังการอ่านไม่สำเร็จ**. [ออนไลน์]
สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2559. จาก [www.
manager.co.th](http://www.manager.co.th)

ภาณุวัฒน์ ต๊ะสือ. (2556). **10 วิธีฝึกให้ลูกมีนิสัยรัก
การอ่าน**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม
2559. จาก www.theasianparent.com

ศิริวรรณ ฉายะเกษตริน. (2552.) **การสอนแจกลูก
สะกดคำ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดลินิวส์.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามจุดเน้น
การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านอ่านออก
เขียนได้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6**.
[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2559.
จาก www.academic.obec.go.th

เดลินิวส์. (2558.) **สพฐ.สนองรับสั่งสอนอ่านแจกลูก
สะกดคำ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดลินิวส์.

ASTV. (2558). **สาเหตุที่เด็กไทยไม่รักการอ่าน
หนังสือ**. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม
2559 จาก [www.noyshop.com/web-board/
board.php?newsId=1720](http://www.noyshop.com/web-board/board.php?newsId=1720)

แนวความคิดการจัดการเรียนรู้ : การพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

The Thought on Learning Management : Skill Development on Critical
Thinking for Self – Directed Learning

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์*

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้เป็นเทคนิคหนึ่งสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ นำไปสู่การสร้างปัญญา ปัจจุบันเป็นยุคสารสนเทศซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองด้านการคิดวิเคราะห์โดยกระบวนการดีแคส (D=CAS Model) ซึ่งมีองค์ประกอบคือ 1) การศึกษาค้นคว้า (Discovery) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นจริง และเหมาะสม 2) การจับประเด็น (Capture) เพื่อให้ได้สาระที่เป็นประโยชน์จากการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์สรุปผลเป็นประเด็นสำคัญ 3) การนำความรู้ไปใช้ (Application) เพื่อให้เกิดการปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานที่ได้จากการค้นคว้า การจับประเด็นสำคัญ ส่งผลต่อการเรียนรู้ และการจัดประสบการณ์ของผู้เรียน 4) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – directed Learning) เพื่อการพัฒนาตนเองให้เป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความกระตือรือร้น แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นเครื่องมือทางการศึกษาต่อไป

Abstract

Learning management is a technique for acquiring knowledge that effecting to thinking development and creating wisdom which composed of discovery stage, capture stage, application stage, and self-directed learning. In the information age, learners are able to access the information and collect the data rapidly and comfortably because of the modernization of medias and technology. The learners could have more skill development on critical thinking, enhancing on self-directed learning. The technique is presented as “ D-CAS model ” . Therefore, learning management as in the descriptions will be useful to critical thinking which could employ for educational tool

* รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เป็นเทคนิควิธีของการศึกษาหาความรู้เพื่อผลแห่งการพัฒนาความคิดและสร้างปัญญา ในยุคปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารที่สามารถเข้าถึง เก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมากมายเพราะเรามีสื่อที่สามารถสืบค้นได้ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการคิด มีกระบวนการ สามารถวางแผน การเรียนรู้ของตนเองได้ จากรายงานการประกันคุณภาพ

ส่วนใหญ่พบว่าตัวชี้วัดด้านทักษะการคิดวิเคราะห์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับตัวชี้วัดอื่นๆ จากผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนพบว่าผู้เรียนไม่มีหลักและวิธีการจัดการเรียนรู้ ดังตัวอย่างที่ปรากฏขึ้นคือนักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์รวมทั้งการสอบ ONET ต่ำกว่าเกณฑ์มาโดยตลอดทุกระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

นอกจากนี้ยังพบว่าสังคมไทยในปัจจุบันประชาชนคนไทยโดยรวมมีความคิดวิเคราะห์ลดลง ประชาชนถูกชักจูงและหลงเชื่อคำบอกเล่าหรือเชื่อปรากฏการณ์ทางธรรมชาติได้ง่าย เช่น การดูดวง การเชิญชวนหรือโฆษณาชวนเชื่อทางสื่อต่างๆ โดยปราศจากการคิดวิเคราะห์ จนกระทั่งบางคนต้องสูญเสียเงินค่าใช้จ่ายหรือเสียสุขภาพจิต และข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดเจนในห้องเรียนจะมีนักเรียนหรือนักศึกษาน้อยมากที่แสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์หลังจากการสอนแล้ว อันเนื่องมาจากขาดข้อมูลหรือความรู้เชิงการตัดสินใจ และไม่มีทักษะการคิดวิเคราะห์

การจัดการเรียนรู้ (Learning Management) หมายถึง กระบวนการที่นำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล การจับประเด็นสาระสำคัญของข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และ

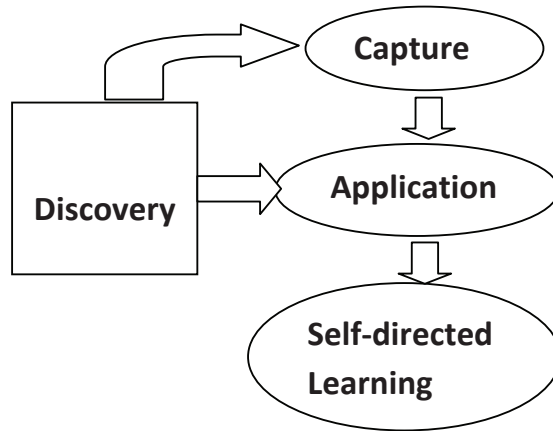
สร้างปัญญาของผู้เรียนด้วยตนเองเป็นการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ซึ่ง Smith and Lynch (2010) แห่งมหาวิทยาลัยควีนส์แลนด์ ได้พัฒนาแนวความคิดจากการออกแบบการจัดทรัพยากร มุ่งเน้นความสำคัญกับการนำวิธีการทางจิตวิทยาไปใช้เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ภายใต้การสร้างความรู้ใหม่และการเพิ่มทักษะใหม่ การคิดวิเคราะห์จึงเป็นตัวสร้างระบบช่องความคิดต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับความรู้ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ หลักเหตุผลทางศีลธรรม และปรัชญา

กระบวนการคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการสืบหาข้อมูลและการประเมินข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปหรือคำตอบที่เชื่อถือได้ การคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย “ตรรกะที่ไม่เป็นทางการ” (Informal logic) ผลการวิจัยด้านการรับรู้เชิงจิตวิทยา (Cognitive Psychology) ทำให้นักการศึกษาเริ่มเชื่อมากขึ้นว่าสถาบันการศึกษาทุกแห่งควรเน้นการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ให้มากขึ้นแทนการสอนให้เรียนรู้แบบท่องจำ

วัตถุประสงค์ของบทความเรื่องนี้เพื่อนำเสนอแนวความคิดการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยจำแนกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการค้นคว้ารวบรวม (Discovery)
2. ขั้นตอนประเด็นสำคัญ (Capture)
3. ขั้นตอนนำข้อมูลไปใช้ (Application)
4. ขั้นตอนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed learning)

เทคนิคการจัดการเรียนรู้วิธีนี้จึงใช้ชื่อย่อว่า D – CAS Model เพื่อช่วยให้ง่าย เข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนแสดงกระบวนการเป็นวงจรได้ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง (D-CAS)

ขั้นที่ 1 การศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล (Discovery) ผู้เรียนเก็บรวบรวมข้อมูลได้หลากหลายวิธี เช่น การสังเกต การไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ การอ่านหนังสือ การรับฟังจากสื่อต่างๆ ทั้งที่เป็นตัวบุคคล วิทยุ โทรทัศน์ การค้นหาจากตำรา งานวิจัย สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต รวมทั้งการได้รับประสบการณ์โดยตรง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะเรื่องนั้นๆ ให้มากที่สุด ตัวอย่างของเทคนิควิธีนี้ คือ การศึกษาค้นคว้า การจัดทำรายงานของผู้เรียน การทำวิจัย เป็นต้น ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ให้มากที่สุด ยิ่งเก็บได้มากยิ่งสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้น ยิ่งมีข้อมูลมากอาจสืบได้ง่าย ในยุคอดีตที่ผ่านมา ผู้เรียนเก็บข้อมูลโดยการบันทึกไว้ในสมุด แต่ปัจจุบันมีเครื่องช่วยจำในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบคือ คอมพิวเตอร์ ดังนั้นผู้เรียนต้องเรียนรู้ในระดับสูงขึ้นไป จำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยจัดเก็บข้อมูล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ หากผู้เรียนไม่ได้ถูกฝึกเก็บรวบรวมข้อมูลให้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ และเป็นระบบถูกต้อง ย่อมไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้ สร้างปัญญา เพราะผู้เรียนไม่มีข้อมูล

ครูผู้สอนมีวิธีการให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลโดยวิธีใด ใช้เครื่องมืออะไร ย่อมส่งผลต่อพัฒนาการทางความคิดของผู้เรียน ขั้นนี้จึงเป็นขั้น

สำคัญในการนำไปสู่การกระทำกับข้อมูล ครูบางคนเพียงพูดให้ผู้เรียนฟังโดยมิได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ผู้เรียนจะเก็บข้อมูลได้น้อยมาก ผู้เรียนจะมีความรู้้อย่างจำกัดเท่าที่ครูพูดให้ฟัง หากผู้เรียนเป็นคนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ไปอ่านเพิ่มเติม ศึกษาเพิ่มเติม เก็บข้อมูลไว้เป็นระบบย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น เทคนิควิธีนี้จึงเปลี่ยนจากการจำเป็นการใช้เครื่องช่วยจำ และนำไปสู่การศึกษาค้นคว้าซึ่งเป็นวิธีที่เรียกว่า Self-Directed Learning

ขั้นที่ 2 จับประเด็นสำคัญ (Capture) เป็นเทคนิควิธีที่ผู้เรียนต้องใช้การคิดวิเคราะห์ เรียกว่า “การจับประเด็น” โดยการนำเอาข้อมูลที่ต้องการมาแปลความ ตีความ ขยายความเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เรียนสามารถนำไปอภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ได้ ทำให้รู้จักการเปรียบเทียบความแตกต่าง ความสัมพันธ์ จัดกลุ่ม จัดลำดับ เป็นการฝึกความคิดอย่างมีเหตุผล อาศัยหลักการและทฤษฎีต่างๆ มาประกอบซึ่งได้ศึกษาค้นคว้ามาอย่างมากมาย ย่อมส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์และพัฒนาปัญญา

สภาพปัญหาที่มักเกิดขึ้นในปัจจุบันคือครูที่ไม่ได้ฝึกขั้นตอนที่สอง ให้กับผู้เรียนเพียงแต่กระทำในขั้นตอนที่ 1 เท่านั้น คือการให้ความรู้หรือการเก็บข้อมูล

ไม่ได้ฝึกผู้เรียนจับประเด็นสำคัญ เช่น การสรุป การอภิปราย และเสนอแนะประเด็นที่ 1 ให้เป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวคือ การวิจัยที่ต้องประกอบด้วยการสรุปผล แล้วนำเอาประเด็นที่สรุปไปอภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ หาความสอดคล้อง ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพื่อนำเสนอแนวคิด แนวทางการนำไปปฏิบัติต่อไป ถ้าคุณครูฝึกผู้เรียนทำ เช่นนี้ได้ ผู้เรียนก็จะเสริมสร้างปัญญา รู้จักคิดวิเคราะห์ มากยิ่งขึ้น

ดังนั้นการจับประเด็นสำคัญ จึงเป็นเทคนิค วิธีการคิดวิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษานำมาคิดวิเคราะห์หาเหตุผลประกอบ เพื่อตอบคำถามว่า เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น มีข้อเท็จจริงหรือหลักวิชาอะไรสนับสนุนบ้าง ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ด้านการเรียนรู้ และรู้จักการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 การนำข้อมูลไปใช้ (Application)

เป็นผลจากการจับประเด็นสำคัญ ซึ่งได้สรุป อภิปราย และเสนอแนะแนวทางไว้เพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติ หรือนำไปใช้ การนำผลการวิจัยหรือข้อมูลไปประยุกต์ใช้ที่ไม่ได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์เป็นการ “แขวนหัว” ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือองค์กรเลย ทำให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา โดยเฉพาะงานวิจัยที่ลงทุน ค่าใช้จ่ายสูงแต่เกิดประโยชน์น้อยมากทำให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษาค้นคว้า

ดังนั้น ในขั้นการนำข้อมูลไปใช้จึงนิยมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงาน ดีพิมพ์ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลไปใช้ เช่น การนำไปใช้ในเชิงนโยบาย และสู่การปฏิบัติจริง การเรียนรู้ในลักษณะเช่นนี้ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางปัญญาเพราะสามารถนำข้อมูลหรือความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้กับการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรงและพัฒนาการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้ด้วยตนเอง

(Self – Directed Learning) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ของตนเอง เพราะสามารถนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดการสรุป อภิปราย และเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ด้วยการปฏิบัติจนเป็นนิสัยต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียนนำไปสู่การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและกระตือรือร้น (Active Learner) มีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนโดยใช้ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ของตนเอง มีการตัดสินใจ ที่ถูกต้อง เพราะข้อมูลชัดเจนและนำไปสู่การคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณ เสริมสร้างปัญญาให้กับผู้เรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การบันทึก การจัดประเภทหมวดหมู่ การสังเคราะห์ การแสวงหาและการใช้แหล่งความรู้ เทคโนโลยีและสื่อ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา กำหนดแนวทางและเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ ดี-แคส (D-CAS) จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นผู้เรียนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต พัฒนาตนเองอยู่เสมอการวิเคราะห์ด้วยตนเองตามกระบวนการดังกล่าวตอบวัตถุประสงค์อย่างน้อยสาม ประเด็นคือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างระบบการแก้ปัญหา และนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ 2) เพื่อพัฒนาทักษะตนเองในการตอบสนองหรือมีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อม 3) เพื่อตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ให้ครูจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และเป็นการเรียนรู้ในโลกข้อมูลข่าวสารอย่างแท้จริง เหมาะสำหรับการจัดการเรียนทุกระดับจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการ ดี-แคส (D-CAS) เพราะต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจรรย์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้อง ชัดเจน

ซึ่งเรียกว่ามีความตรงทั้งภายในและภายนอก
ดังนั้นในบทสรุปท้ายของการวิจัย คือ การสรุปผล
การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ (Summary /
Conclusion / and Recommendation) จากการศึกษา
วิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์
(สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สพฐ., 2549)
ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคใหม่ควร
เน้นอย่างน้อยสามประการคือ 1) เน้นการคิดสร้างสรรค์
และนวัตกรรม 2) เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
และการแก้ปัญหา 3) เน้นการสื่อสารและความร่วมมือ
ซึ่งสอดคล้องกับ Lynch (2012) ได้กล่าวถึงการเตรียม
ครูในยุคของการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ควรจัดให้
ครูมีความรู้ ความสามารถด้านการศึกษาค้นคว้า
การวิจัย นำแนวคิดและเทคนิคการเรียนรู้ด้วยตนเอง
ไปใช้กับการเรียนการสอนดังนั้นทักษะสารสนเทศ
สื่อและเทคโนโลยี จึงมีความจำเป็นสำหรับผู้เรียน
ยุคใหม่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดที่ได้นำเสนอ
รูปแบบดังกล่าวจึงเป็นวิธีหนึ่งที่สอดคล้องและนำไป
สู่การคิดวิเคราะห์ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งจะเป็น
ประโยชน์ต่อผู้เรียนยุคใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559).www.moe. go.th
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน, (2549), **แนวทางการจัดการ
เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์.**
กรุงเทพมหานคร.
- Lynch, David (2012), **Preparing Teachers in
Times of Change: Teaching Schools,
New Content and Evidence.** Tarragindi
: Primrose Hall Publishing Group.
- Smith and Lynch (2010). **Rethinking Teacher
Education:Teacher Education in the
Knowledge Age.** Sydney:AACLM Press.

การอ่านภาษาอังกฤษเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ระดับประถมศึกษา English Reading Based On Task-Based Learning for Develop Analytical Thinking Skills of Primary School Students

อุษษา มะหะหมัด*

บทคัดย่อ

ทักษะการคิดเป็นทักษะที่มีความจำเป็นในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่มีความสำคัญที่ใช้ในการต่อยอดขยายความรู้ การประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เช่นเดียวกับกับการอ่านที่ถือว่าเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ ประกอบกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นภาระงาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากที่สุด การใช้ภาษาต้องสัมพันธ์กับภาระงาน ภาระงานจูงใจเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ใช้ภาษาเป้าหมายที่เน้นด้านความหมายมากกว่ารูปแบบของภาษา หรือเน้นผลของกิจกรรม มากกว่ารูปแบบภาษา โดยแบ่งการปฏิบัติภาระงานเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นก่อนปฏิบัติภาระงาน 2) ขั้นปฏิบัติภาระงาน และ 3) ขั้นหลังปฏิบัติภาระงาน

Abstract

Analytical thinking skill was the skill necessary for the 21st century, the skill had important for using to continue and expand the knowledge, adapt in their life likewise reading as the necessary skill for learning English as a second language or second language. Task – Based learning focusing on the learners used language as much as the daily life. Language using was connection the task, the task allured for the setting goal. Using the language goal emphasized the meaning more than the language form or the result of activities more than the language form. Task – Based learning had 3 steps; 1) pre-task, 2) task cycle, and 3) language focus.

บทนำ

โลกของการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในศตวรรษที่ 21 การติดตามความรู้ ข่าวสาร ความก้าวหน้า เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ในโลกปัจจุบันล้วนอาศัยการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญ การอ่านถือว่าเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง หรือภาษาต่างประเทศ สำหรับคนส่วนใหญ่แล้ว ทักษะการอ่านจึงเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะต้องเรียนรู้ให้ลึกซึ้ง สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนในลักษณะ “7Cs Skills” และทักษะพื้นฐาน “3Rs” ซึ่งทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการอ่าน ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน บทความนี้เขียนโดยมุ่งนำเสนอสาระสำคัญ 4 ประเด็น คือ 1) ความหมาย ขั้นตอน และองค์ประกอบการสอนอ่านเน้นภาระงาน 2) ความหมาย

* ครู ดร. โรงเรียนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ของทักษะการคิดวิเคราะห์ 3) การสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และ 4) การอ่านภาษาอังกฤษเน้นภาระงานที่ส่งเสริมทักษะการคิด

ความหมาย ขั้นตอนและองค์ประกอบการสอนอ่านเน้นภาระงาน

ภาระงาน (Task) หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมให้เสร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านั้นมีการระบุขั้นตอนของการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยผู้เรียนจะดำเนินกิจกรรมโดยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเพื่อให้เกิดผลสำเร็จอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้ภาษาเป้าหมายที่เน้นด้านความหมายมากกว่ารูปแบบของภาษาหรือเน้นผลของกิจกรรมมากกว่ารูปแบบภาษา

ขั้นตอนการสอนเน้นภาระงาน

ขั้นตอนกระบวนการเรียนการสอนของกิจกรรมการเรียนแบบเน้นภาระงาน 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นก่อนปฏิบัติภาระงาน (Pre-Task) เป็นขั้นตอนการเตรียมตัวผู้เรียนก่อนจะปฏิบัติงานเป็นการนำเข้าสู่บทเรียน โดยมุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานเป็นการให้ตัวป้อน (Input) แก่ผู้เรียน กิจกรรมในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะเตรียม รูปภาพ เทปเสียง วีดีโอ คำศัพท์ วลี สำนวนที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ผู้เรียนได้รับรู้ ครูต้องแน่ใจว่าผู้เรียนเข้าใจงาน ให้ผู้เรียนได้ศึกษารูปแบบการปฏิบัติงานที่มีลักษณะคล้ายกันกับงานที่ต้องปฏิบัติจริง รวมถึงแนะนำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

2. ขั้นปฏิบัติภาระงาน (Task Cycle) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติงาน ผู้เรียนจะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ โดยมุ่งเน้นด้านความหมายในการสื่อสาร ผู้เรียนอาจทำงานอยู่ในรูปงานคู่ (Pair Work) หรือกลุ่มย่อย (Small Group) โดยภาระงานมีรูปแบบกิจกรรมหลากหลาย เช่น การหา

ลักษณะเหมือนหรือแตกต่าง (Same or Different) การเติมข้อมูลที่ขาดหายไป (Information Gap) หรือการเล่าเรื่อง (Retelling Story) เป็นต้น ในขั้นตอนนี้มี 3 ขั้นตอน ย่อยๆ ได้แก่

2.1 ขั้นปฏิบัติงาน (Task Stage)

ผู้สอนบอกให้ผู้เรียนเริ่มปฏิบัติงานตามขั้นตอนโดยมีกำหนดเวลาให้

2.2 ขั้นวางแผน (Planning Stage)

ผู้สอนบอกให้ผู้เรียนวางแผนเพื่อการรายงานผลงานที่ปฏิบัติ ผู้เรียนอาจจะทำการเรียบเรียงข้อมูลที่ไดมาจากภาระงาน ขณะเดียวกันผู้สอนจะให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับ การใช้คำศัพท์ สำนวนและอาจมีการซ้อมก่อนการรายงานจริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการรายงานมากยิ่งขึ้น

2.3 ขั้นรายงาน (Report Stage)

ผู้เรียนจะนำเสนอผลการปฏิบัติงานอาจจะรายงานโดยการพูด การเขียน การใช้เทปบันทึกเสียงหรือการใช้วีดีโอ

3. ขั้นหลังปฏิบัติภาระงาน (Language Focus)

มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาด้านความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาและความถูกต้องตามรูปแบบและโครงสร้างทางไวยากรณ์ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นวิเคราะห์ภาษา (Analysis)

ผู้เรียนจะร่วมกันคิดวิเคราะห์และเรียนรู้รูปแบบโครงสร้างภาษาที่ถูกต้องเพื่อใช้ในชีวิตจริง ผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 ขั้นฝึกหัดใช้ภาษา (Practice)

หลังจากผู้เรียนได้เรียนรู้รูปแบบ โครงสร้างทางภาษาที่ถูกต้องแล้ว ผู้เรียนจะได้ฝึกใช้ภาษาที่ถูกต้องให้เกิดความคล่องแคล่วมากขึ้น ในขั้นตอนนี้อาจฝึกโดยใช้สถานการณ์หรือเงื่อนไขที่แตกต่างจากภาระงานแรก

3.3 ขั้นติดตามผล (Follow-up)

ผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาระงาน บันทึกสิ่งที่

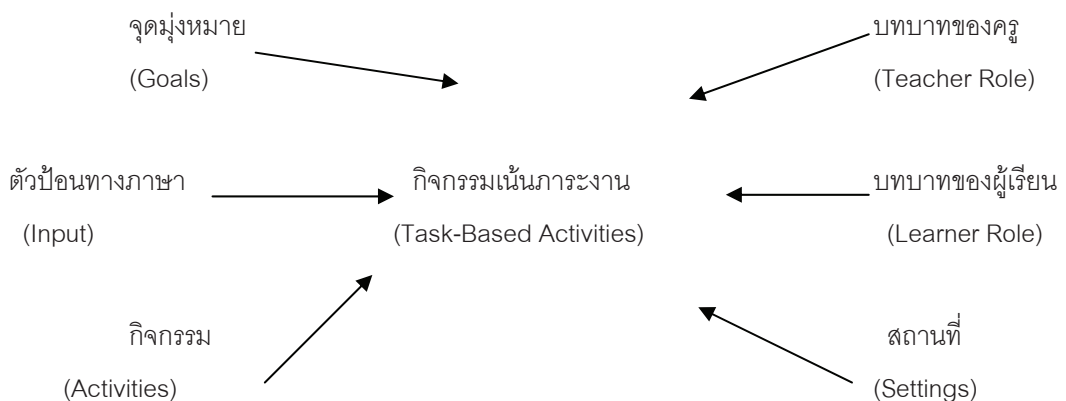
ได้พัฒนา ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไขการปฏิบัติงานเพื่อการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นครั้งหน้า ผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ให้ผู้อื่นชมต่อไป

สรุปได้ว่ากิจกรรมเน้นภาระงานที่ใช้ มีจุดมุ่งหมายเน้นความหมายในการสื่อสารเป็นหลัก ให้ความสำคัญของพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเน้นว่าผู้เรียนต้องปฏิบัติภาระงานในรูปแบบของการสื่อสาร เพื่อพฤติกรรมความเป็นอัตโนมัติทางภาษา แม้ในการเรียนรูปแบบภาษาที่กำหนด (Declarative Knowledge) ผู้เรียนควรได้ปฏิบัติจากกิจกรรมการเรียนรู้ภาษา ที่เน้นให้ผู้เรียนได้

ใช้ภาษาเป้าหมายในบริบทของการสื่อสารที่เรียกว่า มุ่งไปที่ภาระงาน (Focused Task) แตกต่างจากแบบฝึกหัดที่เรียกว่า สถานการณ์ของไวยากรณ์ (Situational Grammar) เพราะไม่ได้เน้นให้ผู้เรียนมุ่งเรียนรู้ที่รูปแบบของภาษาที่กำหนดในลักษณะของการฝึกฝนหรือเรียนรู้รูปแบบภาษาที่ครูจัดเตรียมให้ มุ่งไปที่ภาระงาน ซึ่งเป็นภาระงานที่ให้นักเรียนสังเกตรูปแบบทางภาษาด้วยตนเองขณะปฏิบัติภาระงาน เกิดการคิดเปรียบเทียบและเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษา และสามารถใช้ภาษาพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Willis, 2000; Ellis, 2004; Skehan, 1996)

องค์ประกอบของภาระงาน

Nunan (1989: 10-11) ได้กำหนดองค์ประกอบของกิจกรรมภาระงาน โดยแสดงไว้ในภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของกิจกรรมแบบเน้นภาระงานของ Nunan
ที่มา : David Nunan, Deigning tasks for the communicative classroom
(Glassgow: Bell and Bain Ltd., 1989), 10-11

จากแผนภาพที่ 1 จะเห็นว่าองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการเลือกปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลง และสร้างกิจกรรมเน้นภาระงาน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกการใช้ภาษาในสภาพการณ์ที่สมจริง ซึ่งองค์ประกอบของกิจกรรมเน้นภาระงาน ประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมาย (Goal) คือการบอกขอบเขตของงานปฏิบัตินั้น ๆ ว่าต้องการให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายใด ในการดำเนินภาระงานนั้น เช่น เพื่อพัฒนาทักษะการพูดหรือการเขียน
2. ตัวป้อนทางภาษา (Input) คือข้อมูลที่มีลักษณะสมจริงเพื่อให้ผู้เรียนใช้ในการดำเนินภาระงานนั้นซึ่งอาจเป็นรูปของจุดหมาย ข้อความจาก

หนังสือพิมพ์ รูปถ่าย ภาพวาด ตารางเวลา โฆษณา จากสิ่งพิมพ์ แผนที่ เป็นต้น

3. กิจกรรม (Activities) คือการระบุถึงวิธีการดำเนินการกิจกรรมของผู้เรียนที่มีต่อตัวป้อน (Input) ในกิจกรรมนั้นๆ กิจกรรมดังกล่าวควรเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางภาษาในลักษณะที่สมจริง เหมือนอยู่ในสถานการณ์จริง การจัดกิจกรรมควรอยู่ในลักษณะที่กำหนดให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยการให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มแก้ปัญหาให้กิจกรรมลุล่วงไป

4. บทบาทของครู (Teacher Role) คือการระบุว่าขณะดำเนินการกิจกรรมนั้นครูมีบทบาทอย่างไร เช่น ครูอาจเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ผู้ร่วมกิจกรรม (Participant) หรืออาจเป็นผู้สังเกตการณ์ (Observer) เป็นผู้ให้คำแนะนำ (Counselor) เป็นต้น

5. บทบาทของผู้เรียน (Learner Role) คือการระบุว่าขณะดำเนินการกิจกรรมนั้นผู้เรียนมีบทบาทอย่างไร เช่น ผู้เรียนเป็นผู้ร่วมการสนทนา (Conversational Partner) เป็นผู้ฟัง (Listener) เป็นต้น

6. สถานที่ (Setting) คือการจัดสภาพการณ์ในห้องเรียนให้เป็นสถานที่ต่างๆ ตามหน้าที่ทางภาษา เช่น ในร้านอาหาร ที่ทำการไปรษณีย์ เป็นต้น

Candlin (1987: 10-12) ได้จำแนกองค์ประกอบของภาระงานไว้ 6 ประการ โดยองค์ประกอบดังกล่าวคือ

1. ตัวป้อน (Input) คือข้อมูลที่ใช้ในการทำกิจกรรมซึ่งอาจเป็นข้อมูลทั่วไปจากสื่อต่างๆ เช่น สิ่งพิมพ์ หรืออาจเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน

2. บทบาท (Role) คือการกำหนดบทบาทของผู้เรียนแต่ละคนว่าจะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างไรขณะทำกิจกรรม

3. สถานที่ (Settings) คือการกำหนดห้องเรียนให้เป็นสถานที่ต่างๆ ตามหน้าที่ทางภาษาที่ระบุไว้ขณะทำกิจกรรม ซึ่งการระบุดังกล่าวนี้จะเป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมในชั้นเรียนเข้ากับสถานการณ์จริงนอกชั้นเรียน

4. การดำเนินกิจกรรม (Actions) คือการระบุขั้นตอนว่าผู้เรียนดำเนินการกิจกรรมอย่างไรจึงบรรลุผลสำเร็จ

5. ผลลัพธ์ (Outcomes) คือการระบุว่าหลังจากภาระงานนั้นลุล่วงไปแล้ว มีผลลัพธ์ใดทางเดียวหรือหลายทางก็ได้ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม

6. ผลสะท้อนกลับ (Feedback) คือการประเมินค่าของภาระงานว่าผู้เรียนสามารถดำเนินการกิจกรรมได้บรรลุผลสำเร็จหรือไม่ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่อย่างไร ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนกับสถานการณ์จริงได้ดีหรือไม่

Pica et al. (1993: 11-17) กล่าวถึงองค์ประกอบของกิจกรรมเน้นภาระงานว่ามี 2 ส่วนคือจุดมุ่งหมาย (Goal) และงานหรือกิจกรรม (Work or Activities) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จุดมุ่งหมาย (Goal) ของภาระงาน คือการระบุว่าผู้เรียนร่วมกันทำงานเป็นกลุ่มหรือทำงานเดี่ยว เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของภาระงานนั้น

2. งานหรือกิจกรรม (Work or Activities) แบ่งเป็นสองชนิด คือ

2.1 งานที่ระบุความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน (Interaction Relationship) ว่าผู้เรียนจะเป็นผู้ให้ข้อมูล (Suppliers) หรือเป็นผู้ร้องขอข้อมูล (Requesters) ขณะร่วมทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานนั้น

2.2 งานที่ระบุว่าผู้เรียนจำเป็นต้องมีหรือไม่ปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction requirement) งานบางชนิดผู้เรียนจำเป็นต้องเป็นทั้งผู้ร้องขอและผู้ให้ข้อมูล งานประเภทนี้ทำให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและต่อภาษาค่อนข้างมาก เพราะเกิดการสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) งานบางชนิดผู้เรียนคนหนึ่งเป็นผู้ร้องขอข้อมูล และอีกคนหนึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล งานชนิดนี้ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและต่อภาษาค่อนข้างน้อย เพราะเกิดการสื่อสารเพียงทางเดียว (One-way Communication)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบของภาระงานจะประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย ตัวบ่งชี้ที่สมจริง ภาระงานจะต้องมีการระบุขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการกำหนดบทบาทของครูและนักเรียนว่าจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะใด

ความหมายของทักษะการคิดวิเคราะห์

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของทักษะการคิดวิเคราะห์ พอสรุปได้ว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการใช้เหตุผล และความละเอียดถี่ถ้วนในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ประกอบด้วยอะไร มีสาระสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และเป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร หากว่าทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไร เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นการคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมินและมีหลักฐานอ้างอิงเพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้อง สมเหตุสมผล ประกอบด้วยทักษะสำคัญ 3 ด้านดังนี้

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่าสิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ประกอบด้วย

1.1 วิเคราะห์ชนิด เป็นการให้นักเรียนวินิจฉัยว่า สิ่งนั้น เหตุการณ์นั้นๆ จัดเป็นชนิดใดลักษณะใด เพราะเหตุใด เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญเป็นการค้นคว้าหาสาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อยของสิ่งต่างๆ

1.3 วิเคราะห์เลศนัย เป็นการมุ่งเน้นสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น หรืออยู่เบื้องหลังจากสิ่งที่เห็นซึ่งมิได้ บ่งบอกตรงๆ แต่มีร่องรอยของความเป็นจริง ซ่อนเร้นอยู่

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน ได้แก่

2.1 วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์ เช่น มุ่งให้คิดว่าเป็นความสัมพันธ์แบบใดมีสิ่งใด สอดคล้องกัน หรือไม่สอดคล้องกัน มีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และมีสิ่งใดไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ มีข้อความใด มีสิ่งใดไม่สมเหตุสมผล เพราะอะไร คำกล่าวใด สรุปผิด การตัดสินใจอะไรหรือการกระทำอะไรไม่ถูกต้อง ภาพที่ 1 คู่กับภาพที่ 2 ภาพที่ 3 คู่กับภาพใด สองสิ่งนี้เหมือนกันหรือไม่

2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ เช่น สิ่งใดเกี่ยวข้องมากที่สุด สิ่งใดเกี่ยวข้องน้อยที่สุด สิ่งใดสัมพันธ์กับสถานการณ์ หรือเรื่องราวมากที่สุด การเรียงลำดับมากน้อยของสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์ เช่น เมื่อเกิดสิ่งนี้แล้ว เกิดผลลัพธ์อะไรตามมาบ้าง ตามลำดับ การเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ วงจรของสิ่งต่างๆ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน

2.4 วิเคราะห์จุดประสงค์และวิธีการ เช่น การกระทำแบบนี้เพื่ออะไร การทำบุญตักบาตร (สุขใจ) เมื่อทำอย่างนี้แล้วจะเกิดผลสัมฤทธิ์อะไร ออกกำลังกายทุกวัน (แข็งแรง) ทำอย่างนี้มีเป้าหมายอะไร มีจุดมุ่งหมายอะไร

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผล เช่น สิ่งใดเป็นสาเหตุของเรื่องนี้ หากไม่ทำอย่างนี้ผลจะเป็นอย่างไร หากทำอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างไร ข้อความใดเป็นเหตุเป็นผลแก่กันหรือขัดแย้งกัน

2.6 วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปไมย เช่น บินเร็วเหมือนนก ซ้อนคู่ล้อม ตะปูจะคู่กับอะไร ควายอยู่ในนา ปลาอยู่ในน้ำ ระบบประชาธิปไตยเหมือนกับการทำงานของอวัยวะในร่างกาย

3. การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึงการค้นหาโครงสร้างระบบ เรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่างๆ ว่า สิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ได้ในสภาพเช่นนั้นเนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอะไรหรือยึดถือคติใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยงการคิดวิเคราะห์หลักการ เป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญที่สุด การจะวิเคราะห์เชิงหลักการได้ดีจะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดีเสียก่อน เพราะผลจากความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้ ประกอบด้วย

3.1 วิเคราะห์โครงสร้างเป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่างๆ เช่น การทำวิจัยมีกระบวนการทำงานอย่างไร สิ่งนี้บ่งบอกความคิดหรือเจตนาอะไร คำกล่าวนี้มีลักษณะอย่างไร (เชิงชวน โฆษณาชวนเชื่อ) โครงสร้างของสังคมไทยเป็นอย่างไร ส่วนประกอบของสิ่งนี้มีอะไรบ้าง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.2 วิเคราะห์หลักการเป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่างๆ แล้วสรุปเป็นคำตอบหลักได้ หลักการของเรื่องนี้มีว่าอย่างไร หลักการในการสอนของครูควรเป็นอย่างไร

จากแนวคิดของนักการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่า การคิดวิเคราะห์เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้เหตุผลเป็นการคิดอย่างลุ่มลึกและหลากหลาย มีการคิดพิจารณาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนรอบด้านและมีเหตุผลเพื่อสรุปและตัดสินใจและนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างสมเหตุสมผล

การสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การสอนที่เน้นการคิดเป็นสำคัญ (Thinking - based Instruction) เป็นกระบวนการส่งผ่านความรู้ และฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ

ต่อสิ่งหนึ่ง ดังนั้นการพัฒนาทักษะการคิดจึงจำเป็นต้องสอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนของครูเพื่อนักเรียนนั้นได้ฝึกคิดจากสถานการณ์หรือกิจกรรมการสอนที่ครูจัดให้การสอนคิดที่เน้นการคิดเป็นสำคัญมี 4 วิธี ดังนี้ (วัชรมา เล่าเรียนดี, 2554: 13 -17)

1. วิธีการสอนคิดโดยการเลือกเนื้อหาบางส่วนจากหลักสูตร (Thinking Through Think Point Approach) เป็นเทคนิคการสอนคิดที่นำเนื้อหา หรือหน่วยการเรียนรู้ หรือเนื้อหาบางส่วนมาช่วยในพัฒนาทักษะการคิด ใช้ได้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตร โดยนำประเด็นต่างๆ ในแต่ละเรื่องเป็นจุดเริ่มต้นของการฝึกคิดและสืบค้นข้อมูลเรื่องที่เป็นปัญหาเลือกทักษะการคิดที่เหมาะสมกับประเด็นที่เลือกมาให้ให้นักเรียนได้ฝึกคิด จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่เรียนลึกซึ้งมากขึ้น โดยมองหาประเด็นหรือเลือกเรื่องที่นักเรียนจะต้องตัดสินใจ หรือมีการประเมินหลักฐานที่ปรากฏนำมาให้นักเรียนได้ฝึกคิดและสืบค้นหาข้อมูลเรื่องที่เป็นปัญหา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนในการให้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องที่กำหนด หรือประเด็นที่แตกต่างกัน เลือกทักษะการคิดที่เหมาะสมกับประเด็นที่เลือกมาให้ให้นักเรียนได้ฝึกคิดนอกจากจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ยังฝึกการเป็นนักคิดที่ดีในการแก้ปัญหา สืบหาข้อเท็จจริงที่ให้เกิด โดยความร่วมมือในชั้นเรียน พยายามจูงใจให้นักเรียนมองเห็นว่าโอกาสที่จะได้ใช้ทักษะการคิด ที่ดีนั้นมีอยู่รอบตัวเอง เลือกประเด็นหรือเรื่องที่จะต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดให้ลึกซึ้งมากขึ้น และสร้างสรรค์ โดยนำความรู้ที่ได้มาก่อนหน้านั้นเป็นประเด็นหรือจุดที่จะฝึกคิดต่อไป การเริ่มต้นฝึกคิด ซึ่งนักเรียนควรให้คิดเรื่องที่สำคัญที่สุดโดยอาจจะเริ่มต้นด้วยคำถามปลายเปิดหรือให้บอกเหตุผลทั้งข้อดี ข้อจำกัดของเรื่องนั้นๆ ฝึกนักเรียนให้มองประเด็นหรือจุดที่จะฝึกคิดจากทุกแหล่งเรียนรู้ เช่น นวนิยาย หนังสือพิมพ์ หรือจากตำรา การสอนคิดด้วยวิธีดังกล่าว ครูผู้สอนอาจเคยใช้วิธีนี้

มาก่อน แต่ไม่ได้เน้นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดโดยตรง ผู้เรียนจึงรู้แต่เนื้อหาสาระแต่เพียงอย่างเดียว

2. วิธีสอนคิดจากลักษณะของการคิดที่ดี (Thinking Through Dispositions Approach) หมายถึง แนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมทางสติปัญญาที่ดีและเฉพาะอย่าง เฉพาะที่อย่างเหมาะสม ซึ่งก็คือรู้เกี่ยวกับการคิดของตนเองและมีทักษะในการคิดนั่นเอง บ่อยครั้งจะเข้าใจว่าการคิดที่ดี คือการมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ แต่การเป็นนักคิดที่ดี (Good Thinking) คือการมีลักษณะการคิดที่ดีแต่ละแบบแต่ละประเภท ซึ่งรวมถึงแรงจูงใจ ค่านิยม เจตคติ และลักษณะนิสัยในการคิดของบุคคลนั้นๆ ด้วยการสอนคิด ด้วยวิธีที่ปฏิบัติได้ เช่น ฝึกให้คิดด้วยวิธีคิดตามรูปแบบหรือใช้วิธีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และหรือการให้ข้อมูลย้อนกลับและการอธิบายโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมความคิดที่ดีประกอบด้วยลักษณะการคิดที่พึงประสงค์ (Thinking Through Dispositions Approach) การสอนคิดด้วยวิธีดังกล่าวมีความเชื่อพื้นฐานดังนี้คือ ลักษณะการคิดที่ดี (Thinking Dispositions) สอนได้และเรียนรู้ได้ การได้รู้เกี่ยวกับลักษณะการคิด แต่ละอย่างช่วยให้ผู้เรียนรู้วิธีที่จะเข้าถึงความรู้ใหม่ด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การคิดที่ดีเริ่มต้นด้วยการสังเกตและการค้นหา ผู้เรียนจะต้องไวต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่จะประยุกต์ใช้ทักษะการคิดแต่ละประเภท ซึ่งผู้เรียนจะขาดคุณลักษณะในด้านนี้ทำให้เกิดไม่ทันการณ์ หรือคิดไม่ถูกต้องในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยเลือกเรื่องประเด็นหรือแนวคิดที่ต้องเรียนและใช้ความคิดอย่างลึกซึ้งรวมถึงสถานการณ์ที่นักเรียนจะต้องตัดสินใจ ความคิดรวบยอดที่ผู้เรียนต้องรู้หรือเรื่องที่จะต้องมีการประเมิน ต้องใช้ทางเลือกหลายอย่าง หรือใช้มุมมองที่แตกต่างจากเดิมและพยายามหาวิธีจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ไวต่อเหตุการณ์เหล่านี้ สอนลักษณะต่างๆ ของการคิดที่ดี

พร้อมกับช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจกับเรื่องที่น่ามาให้ฝึกคิด เรียนรู้การคิดด้วยการปฏิบัติควบคู่กับเรียนเนื้อหา เช่น การสร้างทางเลือกที่หลากหลาย การแสวงหามุมมองอื่นๆ การค้นหาปัญหา การหาสิ่งแอบแฝง และการให้เหตุผลที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย นักเรียนส่วนใหญ่ที่ขาดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์ ครูควรสอนและอธิบายให้ชัดเจนว่าจะคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างไรให้นักเรียนศึกษา สำนวญ เหตุการณ์ต่างๆ ในชั้นเรียนที่ต้องใช้ความคิดร่วมกับเพื่อน ซึ่งจะทำให้นักเรียนมองเห็นโอกาสที่จะฝึกคิดที่ถูกรอบตัวเองมากมายหลายเรื่อง ส่งเสริมกระตุ้นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างนักเรียนในชั้น เช่น บางครั้งนักเรียนอาจจะร่วมมือกันคิดแก้ปัญหา หรือบางวันนักเรียนอาจร่วมปฏิบัติงานกับครู กับผู้อื่น ๆ หรือปฏิบัติงานตามลำพัง เพื่อให้โอกาสที่หลากหลายในการคิด มีการประเมินผลโดยเน้นการคิดเป็นสำคัญด้วยหลาย ๆ วิธี เช่น การให้ข้อมูลย้อนกลับ การใช้ Rubrics ประเมินผลตนเอง ประเมินผลโดยเพื่อน และเพิ่มสะสมงาน ฯลฯ เพื่อจะวัดและประเมินการปฏิบัติที่บ่งบอกถึงการคิดของผู้เรียน ผู้เรียนได้รู้และเรียนเกี่ยวกับคำสำคัญ และคำศัพท์ที่เน้นการคิดเป็นสำคัญโดยผสมผสานคำเหล่านี้ให้เข้ากับบทเรียนหรือเนื้อหาที่เรียน เช่น แทนที่จะถามว่า “นักเรียนคิด อย่างไร” อาจใช้คำถามว่า นักเรียนสงสัยหรือคาดคะเนอะไร ซึ่งผู้เรียนได้เรียนรู้คำเกี่ยวกับการคิดมากเท่าใด เขาจะมีแนวโน้มที่จะเข้าใจกระบวนการคิดต่างๆ ยิ่งขึ้น ให้ตัวอย่างรูปแบบการคิดที่ดีหลายๆ แบบโดยพิจารณาว่าลักษณะใด การกระทำแบบใดที่จัดเป็นการคิดที่ดี การมีความสามารถในการคิดนั้นดีอย่างไร แสดงให้เห็นหรือปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ครูอาจจะไม่แสดงแบบเอง แต่ให้ผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญมาสอนและแสดงแบบการคิดประเภทต่าง ๆ แทนก็ได้ โดยให้มีการอภิปรายร่วมกันกับนักเรียน เกี่ยวกับประเภทการคิดที่บุคคลนั้นแสดง ให้ดูหรือครูปู๊ดให้นักเรียนฟังด้วยตัวเองกระตุ้นและปลุกฝัง

เจตคติที่ดีต่อการคิด ทักษะการคิดจะพัฒนาได้น้อย ถ้าผู้เรียนไม่อดทน ไม่ทุ่มเท ใส่ใจ ที่จะฝึกคิดอย่างสม่ำเสมอ ครูควรพยายามหาวิธีที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมการคิดแบบต่างๆ เช่น ความใจกว้าง การคิดอย่างไตร่ตรองการจัดการกับการคิด การใฝ่รู้ การเป็นคนช่างสงสัย อดทน มีความรอบคอบและซื่อสัตย์โดยหาวิธีที่จะเชื่อมค่านิยมเกี่ยวกับการคิดเจตคติและทักษะ จากเรื่องหนึ่งสู่อีกเรื่องหนึ่งหรือจากบริบทหนึ่งสู่อีกบริบทหนึ่งก็ได้ ซึ่งความหมาย ความเข้าใจเจตคติ ค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับการคิดในทุกๆ เรื่องนั่นเอง

3. วิธีสอนคิดด้วยการถ่ายโยง (Thinking Through Transfer Strategy) การถ่ายโยง (Transfer) หมายถึงการเชื่อมโยงเรื่องที่เรียนหรือเรื่องที่รักกับสถานการณ์อื่น หรือบริบทอื่น การที่จะช่วยผู้เรียนให้สามารถเชื่อมโยงหรือประยุกต์ใช้ทักษะและความคิดรวบยอดที่มีอยู่กับการเรียนรู้อื่น เป็นเป้าหมายสำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาในปัจจุบัน แต่การถ่ายโยงความความรู้หรือการเรียนรู้อื่นเรื่องอื่นหรือสถานการณ์อื่นไม่ได้เกิดขึ้นง่ายนัก แต่จะพบว่านักเรียนมีการถ่ายโยงความรู้หรือการเรียนรู้น้อย การที่จะส่งเสริมและฝึกให้นักเรียนถ่ายโยงความรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้อื่น ครูจะต้องสนใจเอาใจใส่ต่อการถ่ายโยงความรู้อย่างจริงจัง ครูต้องสอนและฝึกการถ่ายโยงความรู้หรือการเรียนรู้อื่นซึ่งการถ่ายโยงของครูนั้นสอนได้และเรียนรู้ได้เช่นเดียวกับทักษะการคิด นักเรียนได้ฝึกการถ่ายโยงความรู้และทักษะการคิดมากเท่าใด นักเรียนจะเข้าใจในเรื่องที่เรียนลึกซึ้งมากขึ้น การสอนคิดโดยการถ่ายโยงนั้นจะทำให้รู้แจ้งว่าการถ่ายโยงคืออย่างไร ช่วยในการสร้างความเข้าใจมากขึ้นอย่างไร และยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดด้วย โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงแนวคิดที่สำคัญ หรือทักษะการคิดกับบริบทอื่นที่คล้ายคลึงกัน องค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ก็คือครูต้องแสวงหา

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมที่จะสอนคิดด้วยการถ่ายโยงจากหลักสูตรที่ใช้อยู่ ครูต้องอยู่เคียงข้างผู้เรียน ควรอธิบายเป้าหมายวัตถุประสงค์ของการถ่ายโยง เพื่อการเรียนรู้ฝึกทักษะการคิด อธิบายมิติต่าง ๆ ของการถ่ายโยงและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ ในการวางแผนบทเรียนโครงงานหรือชิ้นงานของนักเรียน ครูต้องพยายามจัดกิจกรรมในเนื้อหาที่มีโอกาสถ่ายโยงการคิดมากที่สุด เช่น อาจมาจากความสนใจของผู้เรียน ความเหมาะสมของเรื่อง และเป็นเนื้อหาที่สำคัญของหลักสูตร เลือกรวบรวมเนื้อหาแนวคิด ความคิดรวบยอดในหลักสูตรที่ผู้เรียนจะได้ฝึกคิดอย่างแท้จริง เช่น ได้ฝึกตัดสินใจ ฝึกการประเมินผลหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ฝึกพิจารณาทางเลือกที่หลากหลาย ครูต้องหาวิธีช่วยให้ผู้เรียนไวต่อสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตัวเองนำเสนอและอธิบายทักษะการคิดที่ต้องฝึก กระตุ้นให้ผู้เรียนให้ตัวอย่างแสวงหาวิธีเชื่อมโยงที่ซับซ้อนเป็นนามธรรม เพื่อส่งเสริมการคิดระดับสูง

4. วิธีสอนคิดโดยการประเมินผล (Thinking Through Assessment Strategy) การคิดโดยการประเมินผล (Thinking Through Assessment) เป็นวิธีสอนคิดอีกแบบหนึ่งที่มีเป้าหมาย เพื่อกำหนดมาตรฐานลักษณะการคิดเฉพาะอย่าง และการทำความเข้าใจกับการปฏิบัติที่สะท้อน ทั้งจากการคิดที่นักเรียนต้องปฏิบัติได้ โดยทำให้มาตรฐานนั้นชัดเจน สำหรับผู้เรียนการเรียนรู้ที่ปฏิบัติในปัจจุบันไม่ได้มุ่งประเมินผลการคิดที่มีความหมาย เพราะการทดสอบและการประเมินที่ปฏิบัติอยู่ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการคิด บุคลิกลักษณะของการคิด และความโน้มเอียงในการคิดของผู้เรียนน้อยมาก โดยอธิบายวิธีการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการคิดให้กับนักเรียนกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานของการคิด กำหนดมาตรฐานที่กระตุ้นการปฏิบัติ ให้ตัวอย่างและรูปแบบการประเมินที่เน้นการคิดเป็นสำคัญ อธิบายเหตุผลผลการประเมินที่เป็นทักษะการคิดมาส่วนหนึ่งสามารถจะวัดและปฏิบัติได้ด้วย

เครื่องมือต่อไปนี้เป็นแบบ Rubrics การตรวจสอบรายการ และแฟ้มสะสมงาน การปฏิบัติงานกลุ่ม และวิธีการประเมินผลความคิด สอนผู้เรียนเกี่ยวกับวิธีใช้การประเมินการคิดในลักษณะที่เป็นเครื่องมือในการวัดและเครื่องมือในการเรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบแบบประเมินที่จะใช้ประเมินการปฏิบัติของตนเอง ใช้วิธีการประเมินที่เน้นการคิดเป็นสำคัญอย่างสม่ำเสมอตลอดโครงการและให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติเกี่ยวกับทักษะการคิดโดยตลอดเช่นกัน ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงแก้ไขหลายๆวิธี เพราะผู้เรียนเรียนรู้ได้กว้างไกลลึกซึ้งจากเพื่อนจากครู และจากผู้เชี่ยวชาญ สอนและทำแบบให้ดูถึงวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพราะการประเมินผลเพื่อนจำเป็นต้องใช้วิธีที่เหมาะสม ต้องเคารพและนับถือในบุคคลอื่นเสมอ

การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด สามารถทำได้หลายวิธี แต่ครูต้องรู้ชัดเจนว่าเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการคืออะไร เช่น 1) ถ้าต้องการให้นักเรียนรู้จักทักษะการคิด ต้องรู้ชัดเจนว่าครูสามารถดำเนินการสอนด้วยวิธีใดก็ได้เพื่อให้คำตอบหรืออธิบายได้ว่าทักษะการคิดคืออะไร หมายความว่าอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร และทักษะการคิดมีอะไรบ้าง 2) ถ้าต้องการให้มีกระบวนการคิดมีวิธีคิดที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หมายความว่า รู้กระบวนการคิดและปฏิบัติได้ นำไปใช้ได้ อาจดำเนินการสอนด้วยการให้ความรู้และฝึกปฏิบัติกระบวนการคิด ขั้นตอนการคิด หรือเทคนิคการคิดแต่ละแบบก็ได้ หรืออาจดำเนินการโดยให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยนำขั้นตอน กระบวนการหรือเทคนิควิธีมาให้ปฏิบัติทีละขั้นตอนจนเกิดความเข้าใจทุกขั้นตอนด้วยตนเอง 3) ถ้าต้องการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดที่นำไปสู่นักคิดที่มีประสิทธิภาพและเป็นบุคคลที่มีความคิด มีทักษะการคิด ตัดสินใจเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีความคิดสร้างสรรค์ จำเป็นต้องมีการบูรณาการ (Infusion) การสอนให้คิดเป็นและฝึกทักษะ

การคิดทุกๆ ประเภทในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องเรียนรู้ทุกระดับชั้นและต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งหมายความว่าครูจะต้องรู้จักทักษะการคิด ลักษณะการคิดในแต่ละประเภท รู้จักเทคนิคพัฒนาทักษะการคิดวิธีและกิจกรรมการฝึกคิดต่างๆ ที่จะนำมาส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดให้กับผู้เรียน รวมทั้งที่คิดเป็นกระบวนการคิดเป็นระบบ ซึ่งจะต้องบูรณาการทักษะการคิดแบบต่างๆ มาใช้เพื่อจะได้สามารถคิดหาคำตอบหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง มนุษย์ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ใช้ความสามารถในการคิดของตนเองน้อยมาก จนขาดการพัฒนาทักษะการคิดของตนเอง ทำให้สมรรถภาพในการเรียนรู้ลดลง การคิดเป็นทักษะที่จะพัฒนาได้ก็ต่อเมื่อมีการใช้และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญทางสมองที่ว่าสมองมนุษย์ยิ่งใช้คิดมากขึ้นยิ่งมีสมรรถภาพสูงจะเสื่อมสมรรถภาพช้าลง ในการจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดมากขึ้น วิธีคิดและเครื่องมือพัฒนาการคิดที่ควรใช้ประจำคือการใช้คำถามที่ประกอบด้วยคำถามสำคัญที่นำไปสู่การคิดก่อนตอบ โดยใช้คำถามเพื่อให้เชื่อมโยง (Concept) ขยายความคิด (Extend) และท้าทายความคิด (Challenging) ใช้คำถามเพื่อสังเกต (See) คิด (Think) และตั้งข้อสงสัย (Wonder) ใช้คำถามเป็นกรอบนำในการคิด ช่วยให้เกิดได้ลึกซึ้ง ครอบคลุม ตรงประเด็นได้มากยิ่งขึ้นการฝึกให้นักเรียนคิดโดยการถามคำถามที่ต้องคิดโดยละเอียดก่อนตอบ จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดได้มากยิ่งขึ้นวิธีหนึ่ง (วัชรภา เลาเรียนดี, 2554: 17-18, 58-59)

การอ่านภาษาอังกฤษเน้นภาระงานที่ส่งเสริมทักษะการคิด

การใช้คำถามในการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด คำถามประเภทต่างๆ และวิธีถามคำถามและทักษะการถามคำถามเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะ

ช่วยพัฒนาทักษะการคิดได้ ส่วนใหญ่ครูจะมุ่งเน้นการสอนให้นักเรียนรู้และจำข้อมูลมากกว่าที่จะฝึกคิด เพราะการถามคำถามอย่างหลากหลายระดับและทั่วถึงต้องใช้เวลา จึงไม่มีใครยอมเสียเวลา เกรงว่าจะสอนไม่ทัน ปัจจุบันถึงเวลาแล้วที่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิดให้ผู้เรียนทุกระดับชั้น ตัวอย่างการสอนภาษาอังกฤษง่ายๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดทั้งที่ทักษะการคิดระดับต่ำ (Lower-order Thinking) และทักษะการคิดระดับสูง (Higher-order Thinking) ซึ่งสามารถพัฒนาได้ตามสาระความรู้ ตัวอย่าง บทอ่านภาษาอังกฤษดังต่อไปนี้สามารถสอนให้เข้าใจเนื้อหาสาระ คำศัพท์ โครงสร้างประโยค และหลักไวยากรณ์ได้ พร้อมกับฝึกอ่านและเขียนในเวลาเดียวกัน

Ali does not like cats. He hits the cat. It runs away. Ammi likes cats. She plays with the cats always. It likes Ammi to pat it.

1. จากบทอ่านนี้ครูสามารถที่จะฝึกและพัฒนาทักษะการคิดระดับต่ำ (Lower-order Thinking) ให้กับผู้เรียนได้ โดยถามคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องนี้

- What does Ali hate?
- Who hits the cat?
- Who likes cats?
- Who plays with the cat?
- What does the cat like Ammi to do?

คำตอบของคำถามเหล่านี้ เพียงแต่รู้คำศัพท์อ่านข้อความในเรื่องเข้าใจก็จะสามารถตอบได้ เพราะคำตอบมีคำตอบเดียว คือ จากการถามเกี่ยวกับความจริงที่ปรากฏในเรื่องเท่านั้นเป็นการใช้ทักษะการคิดระดับต่ำ

2. จากบทอ่าน ครูสามารถพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง (Higher-order Thinking) ให้กับผู้เรียนได้ โดยคำถามที่ให้ผู้เรียนตอบใช้ความคิดที่ลึกซึ้งมากขึ้น เช่น

- ถามว่า Why does Ali hit the cat? ซึ่งนักเรียนอาจจะตอบ สาเหตุของการตีแมวของ Ali hits the cat because he hates cats. (จากเรื่อง)

- ถามว่า What happens when Ali hits the cat? นักเรียนอาจจะตอบผลที่เกิดขึ้น เช่น When Ali hits the cat it runs away.

- ถามให้เปรียบเทียบลักษณะที่ต่างกันของ Ali กับ Ammi เช่น Compare and contrast the characters of Ali and Ammi. จากเรื่องนักเรียนสามารถตอบได้ว่า Ali hates cats but Ammi likes cats.

จากคำถามดังกล่าวข้างต้น ครูอาจจะถามคำถามอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องแต่ไม่ปรากฏในเรื่องที่อ่าน ซึ่งอาจจะตอบด้วยการคาดคะเน หรือจินตนาการด้วยเหตุผลส่วนตัวแต่มีความเป็นไปได้ เช่น คำถาม Why does Ali hit the cat? What will the cat do when Ali hit? Compare and contrast the characters of Ali and Ammi. และคำถาม Should Ali hit the cat? เป็นคำถามที่ไม่มีคำตอบในเรื่อง แต่นักเรียนสามารถตอบตามความคิดเห็น และนักเรียนควรประเมินคำตอบของตนเองได้ จากคำถามลักษณะทำนองเดียวกันครูสามารถส่งเสริมเจตคติที่มีต่อสัตว์เลี้ยงให้นักเรียนได้ การที่นักเรียนสามารถตอบคำถามทั้งหมดเป็นการพัฒนาความคิดระดับสูง นักเรียนควรได้รับการสอนและฝึกทักษะการคิดแบบอื่นๆ ก่อน เช่น ให้เหตุผลเป็นระบุผลที่เกิดขึ้นได้ จัดและจำแนกประเภทได้ เปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างได้ เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ถูกต้องเหมาะสม ทักษะต่างๆ เหล่านี้ สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้จัก และมีความชำนาญโดยใช้กิจกรรมเหล่านี้ ฝึก เช่น การถาม-ตอบคำถาม การระดมสมอง การใช้เกมการแข่งขัน การทดสอบ ผลการได้ว่าที่และการทำโครงการ เป็นต้น วิธีที่ง่ายและสะดวกที่สุดในการพัฒนาทักษะการคิดคือการใช้คำถามที่ถูกต้องเมื่อใดก็ตามที่ครูเรียนรู้ที่จะถามคำถามหรือใช้คำถามที่

เหมาะสมเพื่อกระตุ้นกระบวนการคิดของนักเรียน การเรียนรู้ของนักเรียนจะสนุกสนานมากขึ้น ไม่ว่าจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม คำถามประเภทต่าง ๆ จะต้องอาศัยระดับการคิดที่แตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะแนวคิดของ Bloom (Bloom's Taxonomy) กำหนดพฤติกรรมขั้นตอนการเรียนรู้ไว้ชัดเจน และลำดับขั้นของกระบวนการคิด 6 ประเภท ตามลำดับดังนี้ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการนำไปใช้จัดเป็นการคิดที่เป็นรูปธรรม (Concrete thinking) ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ ด้านการประเมินผล และด้านการสร้างสรรค์ จัดเป็นการคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract Thinking) หรือที่เรียกว่าทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skills) โดยมีรายละเอียดของการเรียนรู้แต่ละประเภทดังนี้

1. ความรู้ ความจำ (Remembering) ด้านความรู้ ความจำ การระลึกได้ถึงข้อมูลที่เรียนไปแล้ว คำถามประเภทความรู้จึงมีคำตอบเดียว เพราะเป็นการถามข้อเท็จจริง คำถามที่จะประกอบด้วยคำตอบต่าง ๆ เช่น ใคร อะไร เมื่อไร ที่ไหน มากน้อยเท่าไร ใ้บอก อธิบาย เป็นต้น นักเรียนไม่ได้ใช้การคิดสำหรับการตอบคำถามเลย

2. ความเข้าใจ (Understanding) หมายถึง ความสามารถในการบอก การอธิบายความหมายเรื่องราวต่างๆ ด้วยความเข้าใจ คำที่ใช้ในการถามความเข้าใจ เช่น ให้อธิบายพรรณนา ทำทนาย ระบุบอกความแตกต่างให้แปลความ ตีความหมาย และขยายความ เป็นต้น นักเรียนได้ใช้ในการคิดบ้างเล็กน้อย

3. การนำไปใช้ (Applying) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ที่ไม่คุ้นเคย คำที่ใช้ในการถามเกี่ยวกับการนำไปใช้ เช่น ให้สาธิต ให้ประยุกต์ ให้แสดงให้ตรวจสอบ ให้ขยายความ ให้จำแนก ให้ทดลองเป็นการกระตุ้น ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ นักเรียนได้ใช้การคิดมากขึ้นกว่าเดิม

4. การวิเคราะห์ (Analyzing) หมายถึง ความสามารถในการแจกแจง แยกแยะ แยกย่อย การทำให้นักเรียนจะใช้การคิดมากขึ้น เป็นส่วนย่อยของข้อมูลความรู้ คำที่ใช้ถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์ เช่น อะไรคือความแตกต่าง อะไรคือความคล้ายคลึงกัน อะไรคือตัวร่วม เช่น ให้วิเคราะห์ ให้เปรียบเทียบ ให้แยก ให้จัดกลุ่ม เป็นต้น

5. การประเมินผล (Evaluating) หมายถึง การตัดสินใจคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ไม่มีคำตอบใดที่ถูกหรือผิด คำที่ใช้ในการถามให้ประเมินผล เช่น ให้ประเมิน ตัดสิน วัด เลือกรูป เปรียบเทียบ หรือสรุปผล นักเรียนได้ใช้การคิดมากที่สุด

6. การสร้างสรรค์ (Creating) หมายถึง การมีความคิดใหม่ๆ ผลิตรายการ ออกแบบ สร้างสิ่งใหม่ที่ยังไม่มีใครเคยทำมาก่อน

สรุปได้ว่าในการจัดการเรียนรู้นั้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระและฝึกการคิดทุกประเภทในเวลาเดียวกันซึ่งมีผลการวิจัยยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิด ทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น เช่น จินดา ย์ญทิพย์ (2547) พัฒนาระบบการบูรณาการทักษะการคิดในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้และเมตาคognition โดยนำกระบวนการเรียนการสอนที่ได้พัฒนาไปใช้บูรณาการทักษะการคิดในขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน โดยศึกษาทักษะการคิด 11 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการระบุทักษะการจำแนกประเภท ทักษะการเรียงลำดับ ทักษะการเปรียบเทียบ ทักษะการสรุปอ้างอิง ทักษะการทำนาย ทักษะการเชื่อมโยง ทักษะการขยายความ ทักษะการให้เหตุผล และทักษะการสรุปย่อความ ซึ่งผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการบูรณาการทักษะการคิดในการสอนอ่าน

ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และทักษะการคิด หลังการทดลองสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนที่เรียนโดยกระบวนการบูรณาการทักษะการคิดในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการสรุปย่อความหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Brow et al. (1993, อ้างถึงในทิตินา แคมมณีและคณะ, 2549: 36) ที่กล่าวถึงงานวิจัยในอเมริกาเหนือที่ต้องการศึกษาว่านโยบายการศึกษาที่ใช้อยู่สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดของผู้เรียน (Literacy of thoughtfulness) ได้ดีเพียงใด ซึ่งหมายรวมถึงความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การสืบเสาะอย่างเป็นระบบ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินข้อมูลข่าวสาร ข้อโต้แย้งการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่ายังไม่มีโรงเรียนใดที่สามารถจัดการศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวครูและนักเรียนในด้านการอ่าน การเขียน การพูด และการคิด ได้ตามต้องการ จึงเป็นสิ่งที่นักการศึกษาทั้งหลายควรหันมาช่วยกันหาวิธีที่จะส่งเสริมเรื่องนี้ให้เกิดผลอย่างแท้จริง

บทสรุป

สังคมในโลกขณะนี้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะการอ่านเป็นทักษะสำคัญในการได้มาซึ่งข้อมูลใหม่ๆ ในขณะเดียวกันผู้อ่านควรพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ให้เกิดขึ้นในตนเอง เพื่อให้การอ่านประสบผลสำเร็จ นักเรียนในระดับประถมศึกษาเป็นผู้เรียนในระดับขั้นพื้นฐานที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการสอนคิดสามารถทำได้หลายวิธีแต่ครูต้องรู้ชัดเจนว่าเป้าหมายหรือ

วัตถุประสงค์ที่ต้องการคืออะไร สำหรับการสอนเน้นภาระงานนั้นเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อหาแนวทางลดความขัดแย้งทางความคิดของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางปัญญาในการจัดกระทำกับข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจกับประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับอย่างมีความหมาย มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สิ่งแวดล้อม สถานการณ์ และความขัดแย้งทางปัญญาก่อให้เกิดกิจกรรมไตร่ตรอง (Reflective Activity) การไตร่ตรอง เป็นองค์ประกอบหลักที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา (Cognitive Restructuring) ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ อย่างตื่นตัว (Active) เป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ สร้างความหมายให้กับสิ่งนั้นด้วยตนเอง และรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ร่วมกัน ครูทำหน้าที่จัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ให้ตรงกับความสนใจของผู้เรียนและดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับนักเรียน (Share Knowledge) แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งกันและกันระหว่างครูกับนักเรียน (Shared Authority) ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานเพื่อเชื่อมโยงความรู้ (Mediators) โดยมีการจัดกลุ่มของผู้เรียนแบบคละความสามารถ (Heterogeneous Grouping) ซึ่งเหมาะสมกับห้องเรียนในระดับประถมศึกษาที่มีผู้เรียนซึ่งมีความสามารถในการเรียนภาษาอังกฤษที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

จินดา ยัญทิพย์. (2547). "การพัฒนากระบวนการบูรณาการทักษะการคิดในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้เดิมและเมตาดาอกนินชัน." วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทิตินา แซมมณี. (2549). **รูปแบบการจัดการเรียน การสอนทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วีชรา เล่าเรียนดี. (2554). **รูปแบบและกลยุทธ์ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ การคิด**. พิมพ์ครั้งที่ 8. นครปฐม: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Candlin, Christopher N. (1987). **Towards task-based language learning**. In C. Candlin and D. Murphy (eds.) Englewood Cliffs NJ: Prentice – Hall.
- Ellis Rod. (2004). **Task-based language Learning and Teaching**. Oxford: Oxford University Press.
- Nunan, D. (1989). **Second language teaching and learning**. New York: Heinle & Heinle.
- Pica, Teresa and others. (1993). **Choosing and using communication tasks for second language instruction and research**. In Graham Crooks and Susan M. Gass Tasks and language learning: Integrating theory and practice, 18. Bristol: London Press.
- Skehan, P. (1996). **A Framework for implementation of task-based instruction**. *A lied Linguistics*, 17, 38-62.
- Wills, J. (1996). **A framework for task-based learning**. London: Longman.

การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2545 – 2548*

A Follow – up Study of Graduates of the Suranaree University of Technology
Institute of Science's Graduate Programs' Academic Year 2002 – 2005

พิบูล ประดับศรี**

ภัทราวรรณ์ สุนทราศรี***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ (2) ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา เก็บข้อมูลจาก ผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 99 คน ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 66 คน รวม 165 คน ผู้สำเร็จการศึกษาดตอบแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 65 คน ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาดตอบแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ แบบสอบถาม ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ และแบบสอบถามฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยเป็นดังนี้ (1) ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาต่อหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก (2) ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาต่อความรู้ความสามารถด้านวิชาการและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

Abstract

The objectives of this research were to 1) Studied the level of opinions of the graduates 2) Studied the level of opinions of the employer in graduate's performances and graduate's characteristics.

The Data were collected from 99 graduates and 66 graduate's employers. The total were 165 people. The 65 questionnaires were returned from graduates (65.66%) and 44 from graduate's employers. (66.67%) The instruments of research consisted of questionnaires for graduates and

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

** อาจารย์ ดร. กลุ่มสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

*** เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

graduate's employers. Statistics used for analyze the data obtained were percentages, means, standard deviation and content analysis.

The result of this study were (1) The opinions of the graduates toward the curriculum were totally high level. (2) The opinions of the employer toward the performance and characteristics of the graduates were totally high level.

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความแตกต่างจากการศึกษาระดับปริญญาตรี เนื่องจากการจัดการศึกษาระดับนี้จะเน้นความลึกซึ้ง และความเชี่ยวชาญเฉพาะ เสริมสร้างคุณลักษณะของผู้ศึกษา เพื่อให้เป็นผู้มีความสามารถในการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ ปรัชญาของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามุ่งเน้นการพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพที่มีความรู้ความสามารถในระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยในการสืบเสาะหาความรู้ มีความสามารถในการบูรณาการและสร้างสรรค์ทั้งศาสตร์ของตนและเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีจุดเน้นที่การพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาวิชาการ การพัฒนาบุคคล การพัฒนาวิชาชีพและการพัฒนาสังคม สร้างความเป็นนักวิชาการ (Scholarship) และความเชี่ยวชาญเฉพาะ (Specialization) ความเป็นเลิศ (Excellence) และการพัฒนา (Development) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2549: 21, เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541: 129 – 133, ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543ข : 8 – 9) แนวคิดของบัณฑิตศึกษาจึงเป็นเรื่องของการคิดค้น แสวงหาอย่างประณีต เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ นำไปใช้พัฒนาและคิดค้นแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง การพัฒนามหาบัณฑิตศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยี เพื่อจะสร้างผู้นำและผู้สร้างสรรค์ความเจริญของประเทศชาติ เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิชาการและความสามารถในเชิงประยุกต์ภาคปฏิบัติ อันเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ ในการ

ศึกษาผู้เรียนต้องศึกษาด้วยตนเอง ทำการวิจัยค้นคว้า เข้าร่วมประชุมสัมมนาวิชาการต่าง ๆ และต้องฟังบรรยายความก้าวหน้าใหม่ ๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอ รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมในระดับบัณฑิตศึกษาจึงควรประกอบด้วยการสอนที่เน้นการวิจัยและการสอนอื่น ๆ ผสมผสานกัน การสอนที่เน้นการวิจัยซึ่งผู้เรียนจะวิจัยได้ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง เข้าใจและมองเห็นปัญหาต่าง ๆ ได้ดี เมื่อวิจัยเพื่อแก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้ได้แล้ว จำเป็นต้องวิพากษ์วิจารณ์และสร้างเป็นผลงานที่ตกผลึกทางความคิดของตัวเองได้ ดังนั้น กระบวนการเรียนการสอนหลักในระดับบัณฑิตศึกษาจึงควรประกอบด้วย (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543ก: 91 – 92, ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543ข: 33) รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self Directed Approach) รูปแบบการเรียนการสอนที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับปัญหาและความเป็นจริงในสังคม (Problem – Based Approach) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ (Research – Based Approach) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ (Critical – Based Approach) รูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้วิธีสร้างผลงานจากการตกผลึกทางปัญญา (Crystal – Based Approach) สิ่งที่แสดงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาคือบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ดังนั้นคุณลักษณะของบัณฑิตที่จบออกไปจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ทราบว่าจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

(2549: 2) ได้ประกาศนโยบายเรื่องมาตรฐานอุดมศึกษา 3 มาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานหนึ่งคือมาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต ที่กำหนดเป้าหมายให้บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก

สำหรับคุณลักษณะนั้น ผลการวิจัยจากรายงานการวิจัยของทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องหลักเกณฑ์และรูปแบบหลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับบัณฑิตศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543: 11 - 16) ได้กล่าวถึงหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษาว่าควรจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ มีความเป็นผู้นำ ให้เป็นผู้นำในสังคมและสามารถชี้แนะสังคมและชุมชนได้ ดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม สร้างความรู้และพัฒนาการนำไปใช้ปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาการอย่างสม่ำเสมอ มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ รู้จักตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักการปฏิบัติงานบนพื้นฐานทางจริยธรรมของวิชาชีพ เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นผู้มีความทันสมัยและมีวิสัยทัศน์ เป็นผู้มีความรู้ลึกและกว้าง เป็นผู้มีความรอบรู้ รู้จักการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การมีเหตุผล และการคิดอย่างเป็นอิสระ และเป็น ผู้ใฝ่รู้ มีความสามารถในการใช้ภาษา ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและความเป็นประชาธิปไตย สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยคอนเนล (Cornell University, College of Veterinary Medicine, 2009.) ที่ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่ประสบความสำเร็จว่า จะต้องเป็นผู้มีการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ มีเป้าหมาย ทำงานด้วยตนเองได้อย่างอิสระ มีความกระหายใฝ่รู้ มีความสุขกับการเรียนรู้ นอกจากนั้นอดุลย์ วิริยะชุกุล (2541: 6) ยังกล่าวว่า คุณสมบัติของผู้มีคุณวุฒิคุณฐิบัณฑิตจะต้องมีความ

สามารถเชิงวิจัย หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นนักวิจัยมืออาชีพ (Professional Researcher) อันนับบอกรถึงความรู้ความชำนาญในการวิจัย และจะต้องมีทักษะการวิจัย (Research Skill) ชอบทำงานที่ยากและท้าทายผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญเฉพาะในเชิงลึกทั้งทางด้านวิชาการ วิชาชีพ การวิจัย มีความรู้กว้างทันสมัย สามารถปรับตัวได้ทันต่อเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงในสังคม มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่แสดงออกได้อย่างชัดเจนถึงความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมโดยใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม

สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทาง (Specialized University) เน้นการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาประเทศ มุ่งที่จะเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีชั้นสูง (Hi - Tech) มุ่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัยพัฒนา และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยเน้นภารกิจด้านการปรับเปลี่ยนถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อมุ่งให้ประเทศไทยพึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยีได้ตั้งขึ้น ดังนั้นการผลิตบัณฑิตจึงยึดหลักเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา (Technology for Development) (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2547: 49) สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นหน่วยงานระดับคณะของมหาวิทยาลัยที่มีภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานระดับปริญญาตรี โดยได้เปิดทำการสอนในปีการศึกษา 2536 เป็นระยะเริ่มแรก ซึ่งได้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับ สำหรับหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรรวมทั้งหลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งเปิดสอนเพิ่มเติมในภายหลัง ส่วนหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาได้เปิดทำการสอนในปีการศึกษา 2539 เป็นหลักสูตรที่เน้นการวิจัย เปิดสอนทั้งสิ้น 16 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรระดับ

ปริญญาโทและหลักสูตรระดับปริญญาเอก สาขาวิชาเคมี สาขาวิชาชีวเคมี สาขาวิชาคณิตศาสตร์ประยุกต์ สาขาวิชาชีววิทยาสิ่งแวดล้อม สาขาวิชาจุลชีววิทยา สาขาวิชาฟิสิกส์ สาขาวิชาเทคโนโลยีเลเซอร์ และสาขาวิชาภูมิสารสนเทศ มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 - 2548 จำนวนทั้งสิ้น 129 คน แต่ยังไม่เคยมีการติดตามผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาแต่อย่างใด และเนื่องจากหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา และหลักสูตรที่ดีจะต้องมีระบบการตรวจสอบและติดตามประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มีการปรับปรุงและเป็นหลักประกันว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไปจะมีคุณภาพตามที่ต้องการ รวมทั้งผลจากการประเมินตรวจสอบยังใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น การติดตามประเมินจึงเป็นการพัฒนาระบบ (Brady and Kennedy, 2003 :238, Oliva, 2009 : 449-450) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้มีนโยบายให้สถาบันการศึกษากำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของคณะกรรมการการอุดมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานอื่น ๆ โดยกำหนดให้มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตเป็นมาตรฐานหนึ่งในการกำหนดมาตรฐานอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทบวงมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543 : 96) ที่ได้เสนอแนวคิดว่าหลักสูตรเมื่อนำไปใช้ได้ระยะหนึ่งจะต้องมีการตรวจสอบถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยการพิจารณาคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ดังนั้นการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ทราบว่าการจัดการเรียนการสอนของสำนักวิชามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด และเนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษา เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2539 โดยกำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบและกลไกการ

ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเตรียมพร้อมรับการตรวจประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2549: 10) มหาวิทยาลัยจึงได้ประกาศนโยบายการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และกำหนดให้การติดตามผลของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งจากผลการตรวจประเมินคุณภาพภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำปีการศึกษา 2548 ในส่วนของหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ ถึงแม้จะพบว่าจุดเด่นคือ มีหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่ทันสมัยได้มาตรฐาน เช่น หลักสูตรวิทยาศาสตร์สุขภาพบัณฑิตและวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจุลชีววิทยา และสาขาวิชาเคมี และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาพื้นฐานภาพน้อย นอกจากนี้ นักศึกษาที่มีการตีพิมพ์บทความจากวิทยานิพนธ์ได้รับรางวัลดีเด่นด้วย แต่ก็ยังมีจุดที่ควรปรับปรุงคือยังไม่มีระบบติดตามการทำงาน ความก้าวหน้าทางการทำงานของบัณฑิต (ศิษย์เก่า) (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2549) ที่จะแสดงถึงคุณภาพมาตรฐานของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์รวมทั้งเป็นการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และเป็นตัวชี้วัดหรือเกณฑ์คุณภาพสำคัญตัวหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายในเพื่อแสดงถึงร่องรอย (Awareness) ความตระหนักความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2010)

การวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2545 - 2548 จึงเป็นการดำเนินการติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา และเป็นข้อมูลในการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักวิชา การประเมินภายนอก

โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตลอดจนจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การกำหนดนโยบายของสำนักวิชา ให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน สอดคล้องตามแนวทางการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรบัณฑิตศึกษานักวิชาวิทยาศาสตร์

2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาจากผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่องการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษานักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2545 – 2548 ใช้ระเบียบวิธีเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ศึกษาความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2545 - 2548 จำนวน 99 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาที่ปฏิบัติงาน จำนวน 66 คน โดยศึกษาเฉพาะคนไทยเท่านั้น และศึกษาเฉพาะบัณฑิตที่ทำงานเท่านั้น มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 65.66 และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67

เครื่องมือการวิจัย

ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ

แบบสอบถามฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107 – 108) ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตร เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questions)

แบบสอบถามฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษา แบ่งเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษานักวิชาวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษา และเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 107 – 108) ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questions) โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้

1) ศึกษาเอกสารทางวิชาการและวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและวิธีการสร้างแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหาของพฤติกรรมบ่งชี้ แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการวิจัยสถาบันเพื่อพิจารณา แล้วปรับตามข้อเสนอแนะ

2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและภาษา (Content Validity)

และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร, 2555: 119-126) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับตัวแปรหรือไม่ โดยได้ค่าเฉลี่ยดังนี้ แบบสอบถามสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาได้ 0.80 แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ได้ 0.92 จากนั้นจึงปรับข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับปรับความชัดเจนของภาษา จัดกลุ่มของข้อคำถาม และเรียงลำดับข้อคำถามตามกลุ่มรายด้าน

3) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) โดยแบบสอบถามสำหรับผู้สำเร็จการศึกษา ทดลองใช้กับนักศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 30 คน ส่วนแบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ทดลองใช้กับคณาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (อ้างถึงในบุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร, 2555: 272-281) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้ แบบสอบถามสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาได้ 0.95 แบบสอบถามสำหรับผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาได้ 0.98 จึงได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาใช้ร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยสนับสนุน ด้านการจัดสรรทุนเพื่อนำเสนอ ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับ

ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาเพศหญิงและเพศชายมีจำนวนใกล้เคียงกัน และประกอบอาชีพหลังสำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยของรัฐทั้งส่วนราชการและองค์กรของรัฐ ประกอบอาชีพเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่ได้รับเงินเดือนมากกว่า 30,000 บาท

1.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 46-55 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าภาควิชา/หัวหน้าสาขา/ประธานโปรแกรมวิชา องค์กรที่สังกัดส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานราชการ และมีความคุ้นเคยกับผู้สำเร็จการศึกษามาก

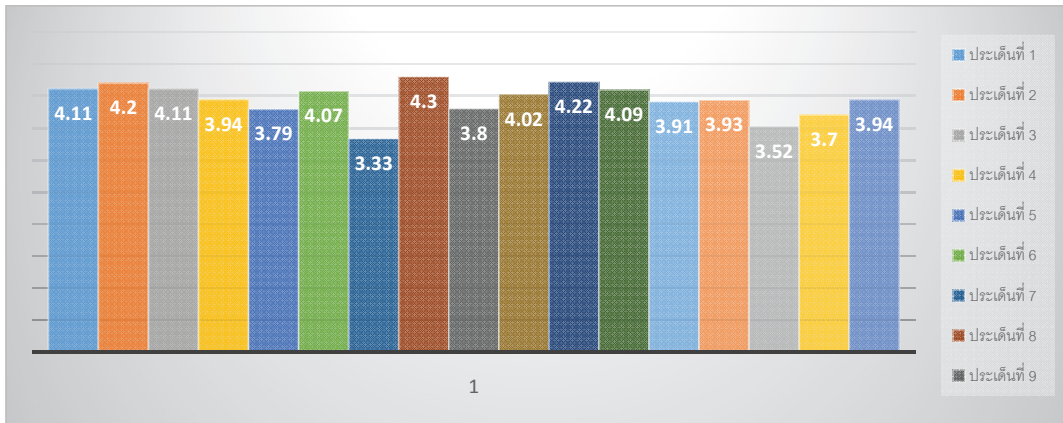
2. ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา

2.1 ผลการสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดโดยมีความเหมาะสมในระดับปานกลางคือ ด้านปัจจัยสนับสนุนด้านการจัดสรรทุน เพื่อนำเสนองานวิจัย ส่วนความคิดเห็นเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

2.1.1 ด้านหลักสูตร ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และประเด็นย่อยที่มีค่า

เฉลี่ยสูงสุด โดยมีความเหมาะสมในระดับมาก ได้แก่
หลักสูตรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพื้นฐานทางวิชาการเพื่อ
สามารถเข้าศึกษาระดับสูงในโอกาสต่อไป ส่วนประเด็น

ย่อยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดโดยมีความเหมาะสมในระดับ
ปานกลาง คือ หลักสูตรมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกด้าน
คุณธรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาด้านหลักสูตร

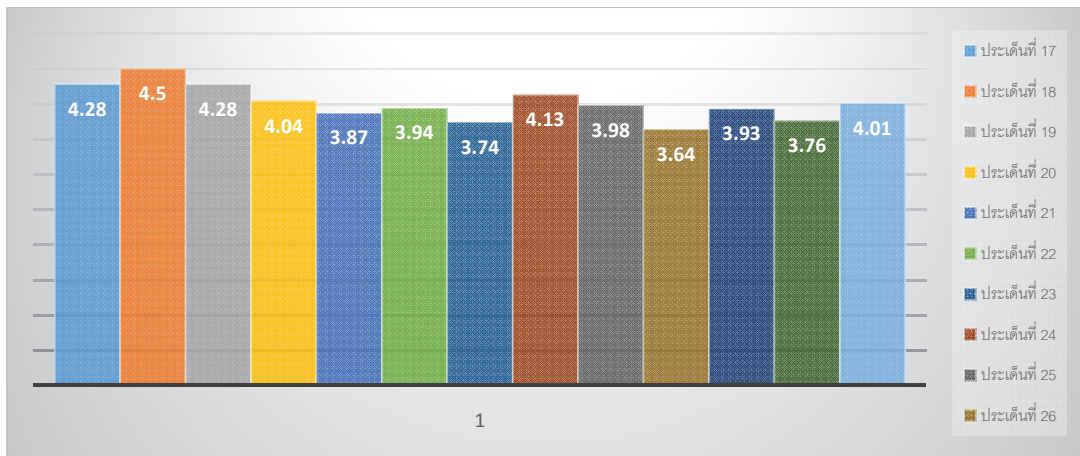
จากภาพที่ 1 ประเด็นย่อย หลักสูตรส่งเสริม
ให้ผู้เรียนมีพื้นฐานทางวิชาการเพื่อสามารถเข้าศึกษา
ระดับสูงในโอกาสต่อไป มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้อง
กับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรว่าเป็นหลักสูตร
ที่ดี มีความทันสมัยอยู่แล้ว แสดงให้เห็นว่าหลักสูตร
ของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์มีความเหมาะสม ทันสมัย
มีคุณภาพ มีเนื้อหาทั้งความรู้ด้านวิชาการที่เข้มข้น
และมุ่งพัฒนาทักษะของผู้เรียน กระบวนการนำ
หลักสูตร ไปใช้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย
ของทบวงมหาวิทยาลัย (2543ก: 83-85) ที่ได้ศึกษา
โครงสร้างและรูปแบบของหลักสูตรสรุปได้ว่าหลักสูตร
ต้องมีความลึกซึ้งทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติเฉพาะทาง
ตามสาขาอาชีพ ต้องมีเนื้อหาสาระที่ทันสมัย ทัน
เหตุการณ์และวิทยาการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้
เนื่องจากแต่ละขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรของ
สำนักวิชาวิทยาศาสตร์มีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร
ที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชา ทำให้
หลักสูตรมีความทันสมัย มีความลึกซึ้งในเนื้อหาสาระ
และเป็นการประกันคุณภาพของหลักสูตรให้คงไว้ซึ่ง
คุณภาพมาตรฐาน

อย่างไรก็ตามมีประเด็นย่อยที่ผู้สำเร็จการ
ศึกษาเห็นว่าความเหมาะสมในระดับปานกลาง คือ
หลักสูตรมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม วัฒนธรรม
และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นหลักสูตร
ทางด้านวิทยาศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาความถนัดทาง
วิชาการตามศาสตร์เฉพาะทาง หลักสูตรจึงไม่ได้กำหนด
สาระด้านการปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรม วัฒนธรรม
และภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่จากผลการสอบถามความ
คิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับ
คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาด้านคุณธรรม
จริยธรรม ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษามีความ
คิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ผลการวิจัย
ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้หลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ไม่ได้กำหนดสาระที่มีขอบเขต
ด้านคุณธรรมจริยธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่
บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาได้รับการปลูกฝังและพัฒนา
ในระบบการเรียนการสอน ซึ่งเรียกว่าเป็น หลักสูตร
แฝง (Hidden Curriculum) เนื่องจากหลักสูตรแฝง
เป็นหลักสูตรที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดค่านิยม ความ
เชื่อและระเบียบแบบแผนที่ยึดเป็นแนวปฏิบัติหรือ

เป็นพฤติกรรมทางสังคม (Eric Magolis, 2013, รัตนา
ดวงแก้ว, 2013)

2.1.2 ด้านการจัดการเรียน
การสอน ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นภาพรวม

ว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมในระดับ
มาก โดยประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ คณาจารย์
มีความรู้ทางวิชาการในสาขาวิชาที่สอนอย่างดี
มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอน

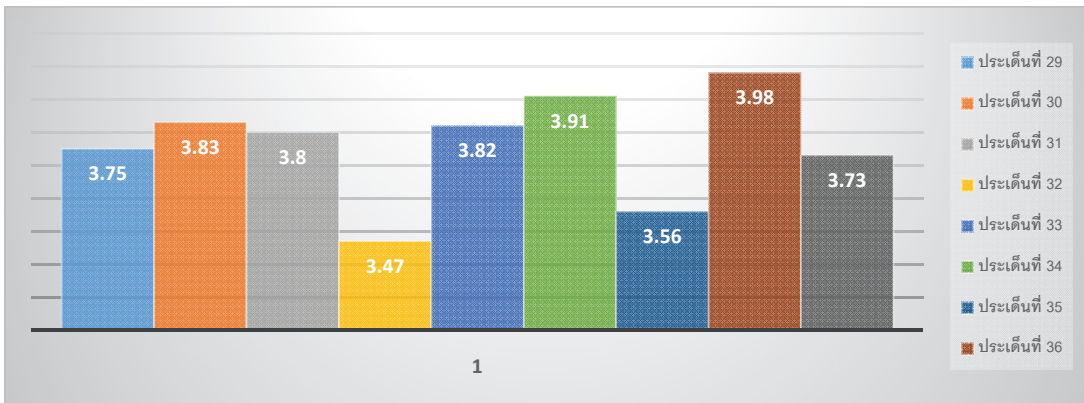
ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าการ
จัดการเรียนการสอนภาพรวมมีความเหมาะสมใน
ระดับมาก โดยเห็นว่า คณาจารย์มีความสามารถใน
การสอน/ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักศึกษา คณาจารย์
เป็นผู้มีคุณธรรมและมีจิตสำนึกในความเป็นครู
คณาจารย์เป็นผู้มีความเข้าใจในบทบาทของ
มหาวิทยาลัยต่อการพัฒนาประเทศ การจัดการเรียน
การสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวางโดยใช้
เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการเรียนการสอนส่งเสริม
ให้ผู้เรียนนำเสนอสาระความรู้ด้วยการพูดและการ
เขียนที่ถูกต้องเป็นระบบ สื่อความหมายเข้าใจง่าย
จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนยืดหยุ่น
หลากหลายและทันสมัย การจัดการเรียนการสอนมุ่ง
เน้นการวิเคราะห์ ตัดสิน แก้ปัญหา และแสวงหาความรู้
ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนส่งเสริมการคิด
และการทำงานร่วมกันอย่างอิสระ การจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยง และมองเห็น
ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาความรู้และชีวิตจริง กิจกรรม
การเรียนการสอนเน้นกระบวนการคิด และการมี

ส่วนร่วม เน้นประสบการณ์ตรง ทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ
การวัดและประเมินผลใช้วิธีการหลากหลาย มี
หลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เหมาะสมยุติธรรมและเชื่อถือได้
ทั้งนี้ มีประเด็นย่อยที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
มากที่สุด คือ คณาจารย์มีความรู้ทางวิชาการในสาขา
วิชาที่สอนอย่างดี ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าสำนัก
วิชาวิทยาศาสตร์มีการจัดการเรียนการสอนที่มี
ประสิทธิภาพ เนื่องจากมีคณาจารย์ประจำหลักสูตร
เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการตาม
ศาสตร์แต่ละสาขาอย่างดีเยี่ยม นอกจากนั้นยังมี
คุณลักษณะของความเป็นครู สอดคล้องกับงานวิจัย
ของ พิบูล ประดับศรี (2547) ในการประเมินหลักสูตร
วิศวกรรมศาสตรบัณฑิตสาขาวิศวกรรมเครื่องกล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ด้านปัจจัยนำเข้าที่
พบว่านักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็น
ว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มีความรู้
ทางวิชาการในวิชาที่สอนอย่างดีและอาจารย์มีคุณธรรม
จริยธรรมและจิตสำนึกของความเป็นครู โดยมีความ
คิดเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด และ

จากรายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2548 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์ ตามตัวชี้วัด ร้อยละ ของคณาจารย์ปริญญาเอกที่มีอยู่จริง ซึ่งสำนักวิชา วิทยาศาสตร์มีคณาจารย์ระดับปริญญาเอก ร้อยละ 98.39 ได้ระดับผลประเมิน 5 และร้อยละของ คณาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการอยู่จริง สำนักวิชา วิทยาศาสตร์มีคณาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ร้อยละ 72.58 ได้ระดับผลการประเมิน 5 ซึ่งสูงที่สุดในระดับมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี, 2550 :18) สอดคล้องกับผลวิจัยของ กอร์ และสติคเคอร์ (Goe and Stickler, 2008) และดาสาร์ ดาสาร์ และไฟซ์ (Dahar, Dahar and Faize, 2011) ที่พบว่าคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนโดยเฉพาะอาจารย์

ที่มีความรู้เฉพาะศาสตร์อย่างลึกซึ้งซึ่งมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางวิชาการของผู้เรียน

2.1.3 ด้านปัจจัยสนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมว่าปัจจัย สนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก โดยประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีความ เหมาะสมในระดับมาก คือ ห้องเรียน อาคารสถานที่ เพื่อต่อการเรียนรู้ (ความสะอาด และบรรยากาศทาง วิชาการ) ส่วนประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ จำนวนเครื่องมือปฏิบัติการมีพอเพียง มีความเหมาะสม ระดับปานกลาง ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาด้านปัจจัยสนับสนุน ด้านวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก

ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าปัจจัย สนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีระบบการบริหาร จัดการที่เอื้อต่อการสนับสนุนการเรียนการสอน มีระบบการจัดการที่เรียกว่า รวมบริการประสานภารกิจ ทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามมีประเด็นย่อยที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีความ

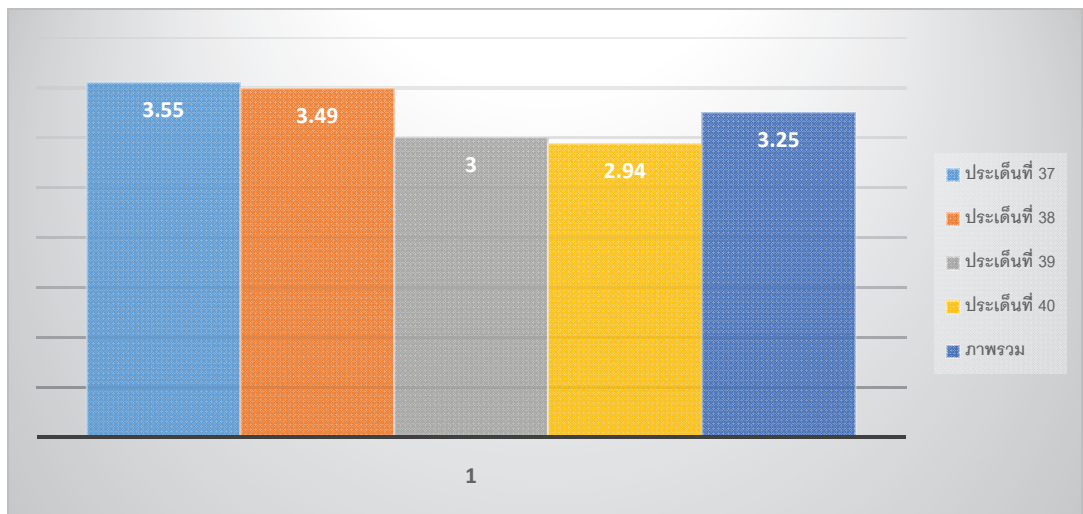
เหมาะสมระดับปานกลาง คือ จำนวนเครื่องมือ ปฏิบัติการมีพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ ปฏิบัติการ ผู้สำเร็จการศึกษาสงเกตว่า ควรจัดสรรวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือในการวิจัยและ ปฏิบัติการให้เพียงพอ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัย เน้นการจัดตั้งสนับสนุนการเรียนการสอนในลักษณะ รวมบริการประสานภารกิจที่มุ่งให้มีการใช้ทรัพยากร

ต่าง ๆ เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ผู้ใช้งานมีมาก อาจทำให้มีผู้ต้องการใช้มากและเครื่องมือนี้อาจเกิดความสะดวกในการทำปฏิบัติการ

2.1.4 ด้านปัจจัยสนับสนุนด้านการจัดสรรทุนเพื่อนำเสนอผลงานวิจัย ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมว่าปัจจัยสนับสนุน

เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง โดยประเด็นย่อยมีความเหมาะสมในระดับปานกลางทุกข้อ ยกเว้นประเด็นประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสรรทุนสนับสนุนการเสนอผลงานระดับบัณฑิตศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาด้านปัจจัยสนับสนุนด้านการจัดสรรทุนเพื่อนำเสนอ

จากผลการวิจัยพบว่าประเด็นย่อยมีความเหมาะสมในระดับปานกลางทุกข้อ สอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทุนวิจัยและการนำเสนอผลงาน ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีทุนสนับสนุนงานวิจัย และไปเสนอผลงานให้มากกว่าเดิม และในการดำเนินการจัดสรรควรมีความสะดวกรวดเร็ว ตลอดจนมีการพิจารณาเงินที่จัดสรรให้ในการนำเสนอผลงานวิจัยเป็นกรณีโดยให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และควรสนับสนุนนักศึกษาทุกคนอย่างไรก็ตาม มีประเด็นย่อยเพียงประเด็นเดียวที่มีความเหมาะสมในระดับมาก คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดสรรทุนสนับสนุนการเสนอผลงานระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าระบบการจัดสรรทุนวิจัยยังไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น

ของผู้ใช้บริการหลัก คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ วันวิสาข์ แก้วสมบุญ (2555) ได้รวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาพบว่าเหตุจูงใจที่ทำให้บัณฑิตเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษานั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ และปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งคือ ปัจจัยด้านความครบถ้วนสมบูรณ์ของสถานบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมีหลักสูตรการเรียนการสอนตรงตามความต้องการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมีอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย มหาวิทยาลัยมีชื่อเสียง อาจารย์ที่สอนมีชื่อเสียงและมีคุณภาพ มีการทดลองปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง และความสะดวกสบายของห้องเรียนและสวัสดิการของห้องอเนกประสงค์ต่างๆ

2.1.5 ความคิดเห็นทั่วไปจาก
คำถามปลายเปิด เกี่ยวกับหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

1) ผู้สำเร็จการศึกษา
ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรว่า
เป็นหลักสูตรที่ดีที่มีความทันสมัยอยู่แล้ว แต่ควรมีการ
จัดการเรียนเป็นหลักสูตรนานาชาติ และควรเน้นการ
ประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมมากขึ้น ควรปรับหลักสูตร
ให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยและการพัฒนาประเทศ
นอกจากนั้นควรปรับปรุงรายวิชาในหลักสูตร เน้นการ
วิจัย เช่น การวิจัยชุมชน การวิจัยที่นำไปสู่เชิงพาณิชย์
ควรให้ทุกหลักสูตรใช้มาตรฐานเดียวกัน เช่น การทำ
โครงร่างวิทยานิพนธ์ การสอบ เงื่อนไขการจบการศึกษา
ที่ต้องลงตีพิมพ์งานวิจัย

2) ผู้สำเร็จการศึกษาได้
ให้ความคิดเห็นต่อคำถาม หากมีผู้สนใจจะศึกษาต่อ
ระดับบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และมาปรึกษา ผู้สำเร็จ
การศึกษาจะสนับสนุนหรือไม่ เพราะเหตุใด ส่วนใหญ่
ตอบว่า สนับสนุน เหตุผล ได้แก่ คุณภาพของอาจารย์
ผู้สอนซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญสูง หลักสูตรมี
ความเป็นสากล มีความพร้อมด้านแหล่งทุนวิจัย
ประหยัดค่าใช้จ่ายเนื่องจากมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ต่าง
จังหวัด มหาวิทยาลัยมีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ
และมีคอมพิวเตอร์ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ทันสมัย
มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการศึกษามีความพร้อม
ด้านวิชาการสูง

3) ข้อเสนอแนะของผู้
สำเร็จการศึกษาต่อผู้ที่จะมาศึกษาต่อในระดับบัณฑิต
ศึกษา สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
สุรนารี มีประเด็น ได้แก่ ควรมีความขยันและตั้งใจมี
การเตรียมตัวที่ดี ควรศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร ระบบ
การศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ควรเตรียม
ความพร้อมด้านภาษาอังกฤษ ควรเตรียมเรื่องค่าใช้จ่าย
และความคิดเห็นอื่นๆ

4) ความคิดเห็นและข้อ
เสนอแนะอื่นๆ ได้แก่

4.1) ข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับทุนวิจัยและการนำเสนอผลงาน ผู้สำเร็จการ
ศึกษาให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีทุนสนับสนุนงานวิจัย
และไปเสนอผลงานให้มากกว่าเดิม และในการดำเนิน
การจัดสรรควรมีความสะดวกรวดเร็ว ตลอดจนมีการ
พิจารณาวงเงินที่จัดสรรให้ในการนำเสนอผลงานวิจัย
เป็นกรณีโดยให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และควร
สนับสนุนนักศึกษาทุกคน

4.2) ข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับการปรับระบบการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษา
เสนอว่าควรปรับเป็นระบบทวิภาคเฉพาะหลักสูตร
บัณฑิตศึกษาเพื่อให้นักศึกษามีเวลาในการศึกษา
ค้นคว้าทำความเข้าใจ รวมทั้งให้พิจารณาปรับรูปแบบ
การสอนสัมมนา

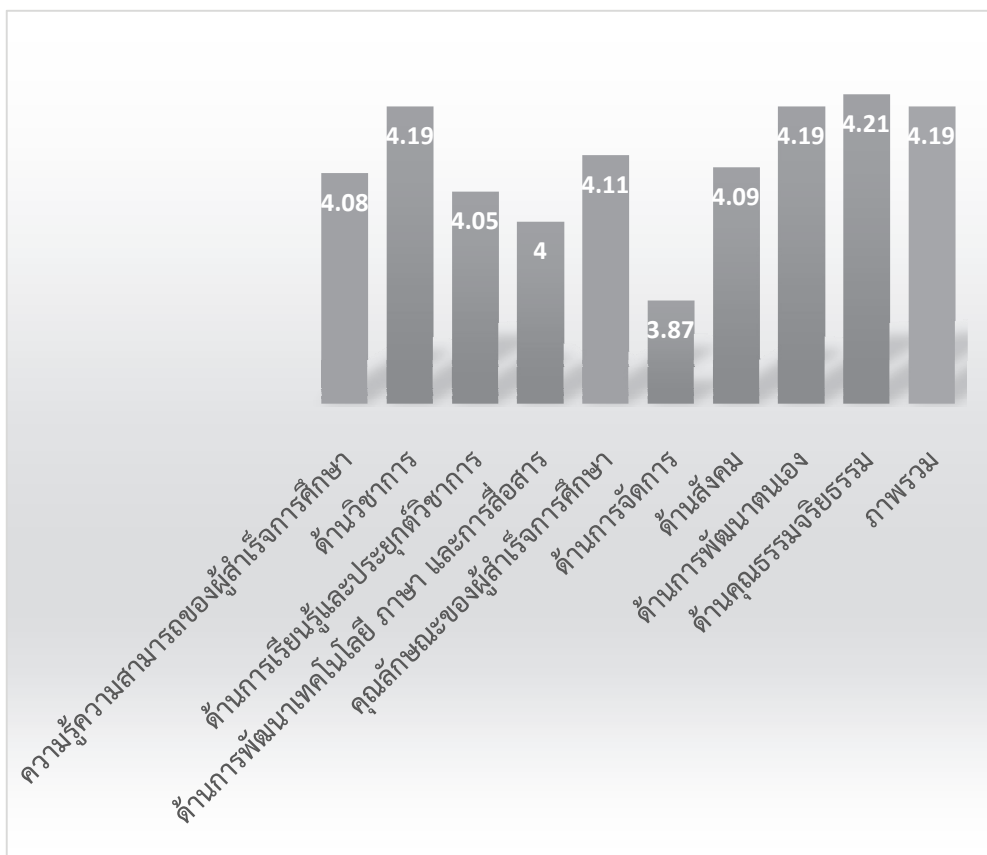
4.3) ข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์
เครื่องมือปฏิบัติการ ผู้สำเร็จการศึกษาเสนอแนะว่า
ควรจัดห้องทำงานของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและ
อาจารย์ที่ปรึกษาให้มีบรรยากาศในการทำงาน มีความ
เป็นสัดส่วน และควรจัดสรรวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือใน
การวิจัยและปฏิบัติการให้เพียงพอ

2.2 ผลการสอบถามความคิดเห็นของ
ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาผู้บังคับบัญชา
ของผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นต่อผู้สำเร็จการ
ศึกษาด้านความรู้ความสามารถและด้านคุณลักษณะ
ภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยด้านที่มี
ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านคุณลักษณะ โดยสรุปความ
คิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาต่อ
ผู้สำเร็จการศึกษา ในแต่ละด้านมีดังนี้

2.2.1 ความรู้ความสามารถของ
ผู้สำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา
มีความคิดเห็นต่อผู้สำเร็จการศึกษาด้านความรู้ความ
สามารถของผู้สำเร็จการศึกษภาพรวมมีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และ
ประยุกต์วิชาการ ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ
สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์แก่งาน
ได้อย่างเหมาะสม ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี
ภาษา และการสื่อสาร ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
คือ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใน
การเข้าถึงความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ด้านการจัดการ ซึ่ง
ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความสามารถแก้ไข
ปัญหาเฉพาะหน้า มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง

2.2.2 คุณลักษณะของผู้สำเร็จ
การศึกษา ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษามีความ
คิดเห็นต่อผู้สำเร็จการศึกษาด้านคุณลักษณะของ
ผู้สำเร็จการศึกษา ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ใน
ระดับมาก ได้แก่ ด้านสังคม ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ย
สูงสุดคือ มีบุคลิกภาพดี วางตัวได้เหมาะสม จนเป็นที่
ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและสังคม ด้านการพัฒนา
ตนเอง ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กระตือรือร้น
หาความรู้ใหม่อยู่เสมอ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่ง
ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปฏิบัติงานบนพื้นฐาน
ทางจริยธรรมของวิชาชีพ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาด้านความรู้ความสามารถและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในด้านการเรียนรู้และประยุกต์วิชาการ ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ภาษา และการสื่อสาร และด้านการจัดการ เช่นเดียวกับด้านคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าเหมาะสมในระดับมากที่สุดด้านสังคม ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิดของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้กล่าวว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ประโยชน์แก่หน่วยงานได้อย่างเหมาะสมเป็นผู้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเข้าถึงความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร มีความสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะของนักวิชาการมีความรู้และคุณธรรม มีบุคลิกภาพดี วางตัวให้เหมาะสม จนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและสังคม พัฒนาตนเองและกระตือรือร้นหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ มีการปฏิบัติงานบนพื้นฐานทางจริยธรรมของวิชาชีพ สะท้อนให้เห็นว่า บัณฑิตศึกษาที่สำเร็จการศึกษิตตามหลักสูตรของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์เป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2543: 21) เนื่องจากหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถทั้งด้านวิชาการ ด้านสังคม การสื่อสาร และคุณธรรมจริยธรรม ที่สามารถแข่งขันได้กับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ อมรเทพ (2543) และ แวนเนตร แม้นศรีพัฒนากุล (2546) ที่วิจัยติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของแต่ละสถาบัน สรุปได้ว่าผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะและความ

สามารถในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ระดับดีมาก มีเพียงบางสถาบันที่ความสามารถด้านวิชาการอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ และสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านที่ได้กล่าวถึงหลักสูตรบัณฑิตศึกษาว่าจะต้องสร้างบัณฑิตให้มีความสามารถในการมีความรู้ เจาะจงเฉพาะด้าน แต่บูรณาการกับสาขาอื่นๆ ได้ มีความสามารถในการประยุกต์จากทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ และจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในการวิจัย หรือเป็นนักวิจัยมืออาชีพ เป็นผู้ใฝ่ใจในวิชาการ แสวงหาและพัฒนาความรู้อยู่ตลอดเวลา ไหวตัวต่อความรู้ใหม่ ต้องใคร่ครวญความรู้นั้น สามารถแสดงความรู้ให้ปรากฏ ประยุกต์ใช้ความรู้เป็นและมีคุณธรรมของนักวิชาการ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2541: 129 – 133, อุดุลย์ เวชวิริยะกุล 2541: 5)

2.2.3 ความคิดเห็นอื่นๆ จากคำถามปลายเปิด สรุปได้ดังนี้

1) จุดเด่นของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษามีจุดเด่นในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถผู้สำเร็จการศึกษเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ศึกษาเป็นอย่างดี และมีความสามารถในการปฏิบัติงานสูง สามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดี ส่วนจุดเด่นของผู้สำเร็จการศึกษาด้านคุณลักษณะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีสัมมาคารวะ บุคลิกภาพดี วางตัวเหมาะสม มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่น ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ มีความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดี

2) จุดที่ควรพัฒนาของผู้สำเร็จการศึกษามีจุดที่ควรพัฒนาดังนี้ ด้านความรู้ความสามารถ ผู้สำเร็จการศึกษิตควรพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้งการพูดและการเขียน พัฒนาความเป็นผู้นำ การทำวิจัย นอกจากนั้นผู้สำเร็จการศึกษิตยังขาดแรงจูงใจ ขาดความคิดรวบยอด ความคิดสร้างสรรค์เชิงวิทยาศาสตร์ ความรับผิดชอบต่อการสอน การมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมทาง

สังคม และการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3) ผล ต า ม ค ว า ม
คาดหวังของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับความรู้ความ
สามารถของผู้สำเร็จการศึกษา กรณีหน่วยงานส่งไป
ศึกษา ส่วนใหญ่ตอบว่าเป็นไปตามที่คาดหวัง ผู้สำเร็จ
การศึกษามีความรู้ความสามารถ สามารถนำความรู้
ที่ได้ศึกษามาใช้กับงานและพัฒนาหน่วยงานได้เป็น
อย่างดีมีเพียงบางคน ที่ตอบว่ายังต้องปรับปรุง เช่น
เรื่องความเป็นผู้นำ ความกระตือรือร้น และการทำงาน
เป็นทีม

4) ผล ต า ม ค ว า ม
คาดหวังของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับความรู้ความ
สามารถและคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา เมื่อ
ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับการคัดเลือกให้ปฏิบัติงาน
หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ส่วนใหญ่ตอบว่าเป็น
ไปตามที่คาดหวัง ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความ
สามารถเพิ่มขึ้น มีคุณสมบัติตรงตามที่หน่วยงาน
ต้องการ มีเพียงบางส่วนที่ตอบว่าผู้สำเร็จการศึกษา
ยังต้องพัฒนา ได้แก่ ด้านสังคม ด้านคุณธรรม จริยธรรม
บุคลิกภาพ อยู่ในระดับปานกลางในภาพรวม สังคม
การพัฒนาตนเอง และบางส่วนตอบว่ามีรู้ความ
สามารถตามที่คาดหวัง แต่ยังไม่นำมาใช้ได้ไม่เต็ม
ศักยภาพ เนื่องจากยังขาดกระบวนการคิดรวบยอด
อย่างเป็นระบบ และขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์
งานใหม่ๆ

5) ความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะอื่นๆ ในการผลิตบัณฑิตของสำนักวิชา
วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สรุปได้
ดังนี้ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ ควรยึดมั่นในหลักการที่
ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูง โดยจะต้องควบคุมคุณภาพ
บัณฑิตที่จบให้มีศักยภาพทั้งด้านวิชาการ ด้านการ
พัฒนาตนเองมากพอที่จะไปใช้ความรู้ที่ร่ำเรียนมา
เพื่อประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่ม
การผลิตบัณฑิตที่มีรู้ความสามารถและทำงาน
วิจัย ดีพิมพ์เผยแพร่ผลงานอย่างต่อเนื่อง เน้นการ

พัฒนาทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ การคิดอย่าง
เป็นระบบ ความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ
เชิงนโยบายและข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1.1 นโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทุน
เพื่อนำเสนองานวิจัยของบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย
ควรพิจารณาเพิ่มจำนวนทุนวิจัยในการนำเสนอผล
งาน และพิจารณาวางเงินจัดสรรให้เหมาะสมตามสภาพ
ปัจจุบัน และควรปรับปรุงระบบการจัดสรรทุนวิจัยให้
รวดเร็วมีประสิทธิภาพ โดยอาจมีการสำรวจความ
คิดเห็นของผู้รับบริการเพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน
โดยไม่ขัดต่อระเบียบปฏิบัติของมหาวิทยาลัย ซึ่ง
หากมีการบริหารจัดการที่ดีอยู่แล้ว ควรมีการประชุม
ชี้แจงและเปิดรับฟังข้อเสนอแนะจากนักศึกษาและ
อาจารย์เพื่อสร้างความเข้าใจและพัฒนาระบบการ
ดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษามี
ความคิดเห็นว่าปัจจัยสนับสนุนการจัดสรรทุนเพื่อนำ
เสนองานวิจัยมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ซึ่ง
สอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ
ทุนวิจัยและการนำเสนอผลงาน ที่ผู้สำเร็จการศึกษา
ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีทุนสนับสนุนงานวิจัย และ
ไปเสนองานให้มากกว่าเดิม และในการดำเนินการ
จัดสรรควรมีความสะดวกรวดเร็ว ตลอดจนมีการ
พิจารณาวางเงินที่จัดสรรให้ในการนำเสนอผลงานวิจัย
เป็นกรณีโดยให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และควร
สนับสนุนนักศึกษาทุกคน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว
สะท้อนให้เห็นว่าระบบการจัดสรรทุนวิจัยยังไม่
สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้ใช้บริการ
หลัก คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

1.1.2 นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนา
ทักษะภาษาต่างประเทศในระดับบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบัณฑิตศึกษาด้านทักษะภาษาต่างประเทศทั้งการพูดและการเขียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งเป็นผู้ใช้บัณฑิตโดยตรงได้เสนอแนะจุดที่ควรพัฒนาของผู้สำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถที่ควรที่จะพัฒนาเกี่ยวกับทักษะภาษาต่างประเทศทั้งการพูดและการเขียน

1.1.3 นโยบายเกี่ยวกับมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยควรคงหลักการในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานในทุกสาขาวิชาโดยยึดแนวทางของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์ในการผลิตบัณฑิตคุณภาพสูงที่มีศักยภาพทั้งด้านวิชาการ การพัฒนาตนเอง มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยและตีพิมพ์ผลงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการคัดเลือกอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีศักยภาพด้านการศึกษา การควบคุมมาตรฐานของการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยของบัณฑิตศึกษา การสนับสนุนแหล่งทุนและการวิจัย การนำเสนอผลงานวิจัย เพื่อให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร และสอดคล้องตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตซึ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานเป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาและเป็นนักวิชาการระดับสูง

เนื่องจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษายอมรับในคุณภาพของอาจารย์ผู้สอน มาตรฐานของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนและความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับในศักยภาพของอาจารย์ผู้สอน จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีต่อหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมในระดับมาก

โดยเฉพาะผลการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ อาจารย์มีความคิดเห็นทางวิชาการในสาขาวิชาที่สอนอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นจากคำถามปลายเปิดในคำถามเกี่ยวกับการสนับสนุนผู้สนใจศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาสำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่าสนับสนุนเนื่องจากคุณภาพของอาจารย์ผู้สอนซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญสูง ความพร้อมของสถานที่และเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ในการทำวิจัยและการเรียนการสอน

นอกจากนั้นผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษายังยอมรับในคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากสำนักวิชาวิทยาศาสตร์ ดังผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาต่อความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลจากคำถามปลายเปิดที่แสดงให้เห็นว่าผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะเป็นไปตามที่คาดหวัง โดยมีจุดเด่น คือ มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ศึกษาเป็นอย่างดี และมีความสามารถในการปฏิบัติงานสูง มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่น ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ มีความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการผลิตบัณฑิตว่า ควรยึดมั่นในหลักการที่จะทำให้บัณฑิตที่ผลิตให้มีคุณภาพสูง โดยจะต้องควบคุมคุณภาพบัณฑิตที่จบให้มีศักยภาพทั้งด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาตนเองมากพอที่จะไปใช้ความรู้ที่ร่ำเรียนมาเพื่อประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถและทำงานวิจัย ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานอย่างต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ การคิดอย่างเป็นระบบ ความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีม

1.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.2.1 ควรมีการติดตามผล

ผู้สำเร็จการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ผลการวิจัยครอบคลุมการนำไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

1.2.2 ควรมีการวิจัยติดตามผล

บัณฑิตที่ศึกษาต่อ เนื่องจากการวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะการติดตามผลบัณฑิตที่ปฏิบัติงานเท่านั้น

1.2.3 ควรมีการศึกษาในลักษณะ

การประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบและครบวงจรของหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). มหาวิทยาลัยที่ทางแยก : จุดประกายวิสัยทัศน์อุดมศึกษาไทยในอนาคต. กรุงเทพฯ : ชัคเซสมีเดีย จำกัด.

ทบวงมหาวิทยาลัย. (2543ก). รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องหลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.

_____. (2543ข). รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.

_____. (2544). บทสรุปผู้บริหารโครงการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

บุญใจ ศรีสถิตนรากร. (2555). การพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย : คุณสมบัตินวัตตเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2558). วิจัยวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พิบูล ประดับศรี. (2547). การประเมินหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (วิทยานิพนธ์).

มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2547). รายงานการศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตและมหาบัณฑิตที่มีต่อการดำเนินงานทำและการศึกษาในมหาวิทยาลัยทักษิณ. ปีการศึกษา 2545-2546.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2549). เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานประสานและติดตามการดำเนินงานตามผลการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ครั้งที่ 1/2549 วันที่ 20 ธันวาคม 2549

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2547). รายงานผลการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2546 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. นครราชสีมา : ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2549). รายงานการประเมินตนเอง สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2548. นครราชสีมา : สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2549). มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). “การประเมินหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ.” วารสารการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. [On-line]. Available: http://www.edu.tsu.ac.th/major/old_eva/journal/scan1.pdf

- แววเนตร แม่นศรีพัฒน์กุล. (2546). การติดตามผู้สำเร็จ
การศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(นานาชาติ) วิทยาลัยปิโตรเลียมและ
ปิโตรเคมี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
(ปริญญาโท). Thesis.swu.ac.th/
swuthesis/Hi_Ed/Waeonet_M.pdf.
- ณรงค์ อมรเทพ. (2543). การติดตามผลการปฏิบัติ
งานของมหาบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์ สาขา
วิศวกรรมไฟฟ้าคณะวิศวกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร
เหนือ. (วิทยานิพนธ์). Doms.thailis.or.th.
- วันวิสาข์ แก้วสมบุญ. (มปป). เหตุจูงใจในการศึกษา
ต่อระดับบัณฑิตศึกษา. [On-line]. Available:
www.tsu.ac.th/grad/.../06044949200949.
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. (2541). คู่มือการจัดการเรียน
การสอนระดับบัณฑิตศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Brady, Laurie and Kennedy, Kerry. (2003).
Curriculum Construction. Pearson
Education, Australia.
- Cornell University, College of Veterinary Medicine.
(2009). What are the characteristics of
the successful graduate student?
Available: [http://www.cc.gatech.edu/~
ellendo/characteristics.pdf](http://www.cc.gatech.edu/~ellendo/characteristics.pdf).
- Eric Magolis. (nd). The Hidden Curriculum in
Higher Education. [On-line]. Available:
[http://www.udel.edu/anthro/ackerman/
hidden%20curr.pdf](http://www.udel.edu/anthro/ackerman/
hidden%20curr.pdf)
- Goe Laura Goe and Stickler M. Leslie. (2008).
Teacher Quality and Student Achievement.
Available: [www.tqsource.org/publications
/March2008Brief.pdf](http://www.tqsource.org/publications
/March2008Brief.pdf).
- Panjab (Pakistan). European Journal of Social
Sciences. Volume 19, Number 1 (2011).
- Oliva, Peter F. (2009). 7th edition. Developing
Curriculum. Pearson Education, USA.

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สารทัศนศิลป์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Enhancing Creative Thinking through the Performance Process with Six Thinking Hats Technique, Visual Arts Strand, Protomsuksa 6 Students

ศิรินทิพย์ ดาทอง*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สารทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ E1/E2 กำหนดเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เพื่อศึกษาคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบุญจรัส อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง 2) แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test

ผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สารทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 83.83/84.16
2. นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, $S.D. = 0.17$)

* นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Abstract

This research aimed to 1) develop learning management through performance process and six thinking hats technique, Visual Arts strand for Pratomsuksa 6 students in accordance with the criteria set (E1/E2) as80/80, 2) compare creative thinking of students who had learned with the developed performance process and six thinking hats technique before and after the implementation, 3) verify the average score of creative thinking of students who had learned through performance process and six thinking hats technique with the percentage of 70 or more, and 4) determine the satisfaction of students toward leaning management through performance process and 6 thinking hats process. Target group were 10 pratomsuksa 6 students in 2nd semester of academic year 2013, Panjarakschool, Selapumi district, Roi-Et, under the supervision of Roi-Et Primary Educational Service Office Area 3. Research instruments were 1) 6 lesson plans the plan vacates 2 hours, total up 12 hours, 2) creative thinking assessment form, and 3) satisfaction questionnaire. Statistics employed for analyzed of the data included percentage, means, standard deviation, and Wilcoxon Signed Ranks Test.

The results were as follows:

1. The efficiency of learning management which emphasized creative thinking through performance process and six thinking hats technique of Pratomsuksa 6 students was 83.83/84.16
2. The creative thinking of students who learned through performance process and six thinking hats was significantly higher than before at the level of .01
3. The percentage of students who learned through performance process and six thinking hats technique and possessed the average score at the percentage of 70 or more was at the percentage of 90 of all students.
4. Satisfaction score as a whole of students were satisfied with the developed learning management which emphasized creative thinking through performance process and six thinking hats technique was at a high level ($\bar{X} = 4.31$, S.D.= 0.17)

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและการเจริญเติบโตของเทคโนโลยีในสภาวะการณ์ที่โลกไร้พรมแดนเป็นกระแสซึ่งกลายเป็นกติกาของสังคมได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทุกประเทศจึงต้องแข่งขันกัน ในเวทีโลก ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยมีวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวขับเคลื่อน จึงควรให้ความสนใจพัฒนาและเสริมสร้างความสามารถด้านการคิดโดยเฉพาะเด็ก

และเยาวชน เนื่องจากการคิดเป็นกระบวนการทางสมองที่เป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ อันเป็นผลมาจากประสบการณ์เดิม สิ่งเร้าและสภาพแวดล้อมที่เข้ามากระทบ ทำให้เกิดความคิดในการแก้ไขปัญหาหรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งสร้างสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นได้ และสามารถเลือกตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มี

คุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551:1-4) การปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ ได้บรรจุลงในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยทอร์แรนซ์ได้อาศัยแนวคิดของ กิลฟอร์ด (Guilford, 1967:61-62) อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของสมองที่คิดได้หลากหลายหรือการคิดแบบอนกนัย (Divergent Thinking) ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ลักษณะดังกล่าวนี้ ทอร์แรนซ์ได้แนะแนวทางให้ครูและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาสังเกตและพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เจริญงอกงามไปจนถึงขีดสุดความสามารถของแต่ละบุคคล (บรรพต สุวรรณประเสริฐ, 2544:23-25)

กิจกรรมการเรียนรู้ทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพได้ โดยมุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ ทักษะศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทักษะธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ เทคนิค วิธีการที่เหมาะสม ของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้ระบุไว้ว่า มาตรฐานการเรียนรู้ ศ. 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่า

งานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะ ซึ่งตัวบ่งชี้ คือ ระบุสีคู่ตรงข้าม และอภิปรายเกี่ยวกับการใช้ สีคู่ตรงข้าม ในการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์ อธิบายหลักการจัดขนาดสัดส่วนความสมดุลในการสร้างงาน สร้างสรรค์งานจากรูปแบบ 2 มิติ เป็น 3 มิติ โดยใช้หลักการของแสงเงาและน้ำหนัก สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ โดยใช้หลักการของรูปและพื้นที่ว่าง สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ โดยใช้สีคู่ตรงข้าม หลักการจัดขนาดสัดส่วน และความสมดุล สร้างงานเป็นแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบ เพื่อถ่ายทอดความคิด หรือเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551:168-176)

จากรายงานประจำปีของโรงเรียนปทุมฉัตรชัย ปีการศึกษา 2555 เนื่องจากเป็นโรงเรียนเอกชนที่ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2554 ซึ่งผู้สอนยังขาดประสบการณ์ในการสอน ขาดสื่อที่เร้าความสนใจ ขาดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผู้สอนไม่ตรงกับรายวิชา และที่พักอาศัยของนักเรียนอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนต้องใช้เวลามากในการเดินทาง ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักสูตรและการจัดกิจกรรม เพื่อเตรียมความพร้อม มีฐานะยากจน ทำให้การบริหารจัดการไม่คล่องตัว ครอบครัวยากแค้นมีผลกระทบต่อสุขนิสัย คุณธรรมและจริยธรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี เป็นผลให้นักเรียนขาดทักษะการคิด ขาดกระบวนการปฏิบัติในการสร้างชิ้นงาน การตั้งคำถาม และแสวงหาความรู้น้อย และในรายวิชาศิลปะผลงานศิลปะของนักเรียนมีลักษณะเหมือนกันทั้งภาพ เนื้อหาไม่มีความหลากหลาย ชิ้นงานซ้ำแบบกันและไม่น่าสนใจ มีแนวความคิดในการนำเสนอเรื่องราวน้อย และขาดความสามารถถ่ายทอดแนวคิด ความรู้สึก การสื่อความหมายจากชิ้นงานที่สร้างขึ้น (โรงเรียนปทุมฉัตรชัย, 2555:12)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม การใช้คำถามที่ช่วยให้นักเรียนฝึกคิด ตามเทคนิคหมวก 6 ใบ เป็นหลักคิดให้นักเรียนพัฒนาทักษะ

การคิด จำแนกความคิดเป็น 6 ด้าน เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ชิ้นงานและอธิบายความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นๆ ตามแนวคิดหมวก 6 ใบ ของเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (Edward de Bono) เป็นสัญลักษณ์ พัฒนาความคิดอย่างรอบด้าน โดยไม่จำกัดเชื้อชาติและวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้งานได้ ช่วยให้ผู้เรียนได้พยายามใช้ความคิดทั้ง จุดดี จุดด้อย จุดที่น่าสนใจ และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นๆ (ทิสนา แชมมณี และคณะ, 2543:69) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน สร้างชิ้นงานตามเป้าหมาย เน้นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง และการแก้ปัญหา ฝึกคิด ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ ด้วยตนเอง และฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ ทั้งทางทฤษฎี และปฏิบัติตามแนวทางประชาธิปไตย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นศึกษา/วิเคราะห์ ขั้นปฏิบัติ/ฝึกหัด/ทดลอง ขั้นสรุป/เสนอผลการเรียนรู้ ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้/นำไปใช้และขั้นประเมินผล ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมและสื่อ การจัดการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัดและศักยภาพของตน และสรุปองค์ความรู้ได้ทำให้เกิดความกล้าแสดงออกและเชื่อมั่นในตนเอง เป็นแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ใฝ่เรียน ช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยการวางแผนทำงานร่วมกัน มีความรับผิดชอบ เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยและสามารถค้นหาวิธีการและคำตอบได้ด้วยตนเอง แสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล โดยให้แต่ละคนเรียนรู้เติมตามศักยภาพของตน ผู้เรียนแข่งขันกับตนเอง ไม่เล็งผลเลิศจนเกินไปและเกิดการพัฒนารอบด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2550:5)

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ ซึ่งประกอบด้วย 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนกระตุ้นความสนใจของนักเรียน 2) ขั้นศึกษา/วิเคราะห์

ครูนำประเด็นหัวข้อมาให้ให้นักเรียนช่วยกันศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้ลักษณะของสีหมวกมาใช้ในการแสดงความคิดในด้านต่าง ๆ ตามสีของเทคนิคหมวก 6 ใบ 3) ขั้นปฏิบัติ/ฝึกหัด/ทดลอง นักเรียนนำแนวคิดจากการศึกษา/วิเคราะห์มาใช้สร้างชิ้นงาน 4) ขั้นสรุป/เสนอผลการเรียนรู้ นักเรียนสรุปและนำเสนอผลการเรียนรู้หน้าชั้นเรียน 5) ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้/นำไปใช้ นักเรียนนำข้อสรุปและผลการเรียนรู้ที่ได้มาปรับปรุงและนำไปใช้กับชิ้นงานของตนเอง 6) ขั้นประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์สามารถช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อย่างรอบด้านให้ผู้เรียนเรียนรู้การสร้างชิ้นงานจากกระบวนการปฏิบัติ การกระทำถ่ายทอดแนวความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ ผ่านภาพวาดได้อย่างอิสระและอธิบายแนวคิดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ โดยคาดหวังว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปัญจรักษ์ อำเภอเสลภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 จะพัฒนาผลงานภาพวาดและความคิดสร้างสรรค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะทำวิจัยเรื่องนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระเทศศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพ E1/E2 กำหนดเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาคะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ ที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีประสิทธิภาพมีเพียงใด
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมากหรือไม่
3. นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ ผ่านเกณฑ์ความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนคิดเป็นร้อยละเท่าไร
4. นักเรียนมีความพึงพอใจหลังการเรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน โรงเรียนปัญญจักรักษ์ อำเภอเสลภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556
2. ตัวแปร
  - 2.1 ตัวแปรต้น การจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ
  - 2.2 ตัวแปรตาม
    - 2.2.1 ความคิดสร้างสรรค์
    - 2.2.2 ความพึงพอใจของนักเรียน
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ด้านเนื้อหา สาระทัศนศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะ ประกอบด้วยเรื่อง การใช้สีซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบของวงจสีและสีคู่ตรงข้าม นอกจากนี้ยังรวมถึงเรื่องการจัดภาพโดยมีเนื้อหาของ การเรียนรู้หลักความสมดุลของภาพ การจัดขนาด

ของภาพ การจัดสัดส่วนของภาพ รูปและพื้นที่ว่างของภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน โรงเรียนปัญญจักรักษ์ อำเภอเสลภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3 ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน ใช้เวลาสอน 12 ชั่วโมง ประกอบด้วย
  - แผนที่ 1 เรื่อง วงจสีและสีคู่ตรงข้าม ใช้เวลาสอนจำนวน 2 ชั่วโมง
  - แผนที่ 2 เรื่อง การใช้สีคู่ตรงข้าม ใช้เวลาสอนจำนวน 2 ชั่วโมง
  - แผนที่ 3 เรื่องการจัดความสมดุลของภาพใช้เวลาสอนจำนวน 2 ชั่วโมง
  - แผนที่ 4 เรื่องการจัดขนาดของภาพใช้เวลาสอนจำนวน 2 ชั่วโมง
  - แผนที่ 5 เรื่องการจัดสัดส่วนของภาพใช้เวลาสอนจำนวน 2 ชั่วโมง

แผนที่ 6 เรื่อง รูปและพื้นที่ว่าง ใช้เวลา
สอนจำนวน 2 ชั่วโมง

ทั้งนี้ การตรวจสอบคุณภาพและประเมิน
ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ นำเสนอ
ต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบการใช้ภาษาและความ
เหมาะสม จำนวน 5 ท่านโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน
ตามแบบประเมินของลิเคิร์ต (Likert) แบบมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับซึ่งผลการ
ตรวจสอบคุณภาพ มีคะแนนความเหมาะสมเฉลี่ย
เท่ากับ 4.50 ตามค่าคุณภาพเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย
3.51- 5.00 สรุปว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความ
เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้

2. แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ โดย
ได้ทำการศึกษาและออกแบบการประเมินมีหัวข้อ
การประเมิน 4 ข้อ ประกอบด้วย 1) ความคิดริเริ่ม
2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น 4) ความ
คิดละเอียดลออทั้งนี้ ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของเนื้อหาแบบประเมินความคิดสร้างสรรค์โดย
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (IOC) ตรวจสอบค่าดัชนี
ความสอดคล้องระหว่างแบบประเมินความคิด
สร้างสรรค์กับเกณฑ์ความคิดสร้างสรรค์ได้พิจารณา
ว่า แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์มีความเที่ยงตรง
ตามเนื้อหาเพราะวัดตามจุดประสงค์เชิงปฏิบัติได้จริง
และสอดคล้องกับเกณฑ์ความคิดสร้างสรรค์เกือบ
ทุกข้อ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.90 ถือว่าเป็นแบบประเมิน
ความคิดสร้างสรรค์ที่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา
โดยค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ละข้ออยู่ระหว่าง
0.80 – 1.00

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน
แบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ
1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อ
และอุปกรณ์การเรียนรู้ 4) ด้านการวัดผลประเมินผล
โดยแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับการส่งเสริม
ความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับ
เทคนิคหมวก 6 ใบเป็นแบบประมาณค่า มี 5 ระดับ

คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด
จำนวน 20 ข้อ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน (IOC) ตรวจสอบ
ความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามความพึงพอใจ
กับเนื้อหาสาระที่ต้นศิลป์ได้พิจารณาว่า แบบสอบถาม
ความพึงพอใจมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเพราะวัด
ตามจุดประสงค์เชิงปฏิบัติได้จริง โดยแบบประเมิน
สอดคล้องกับพฤติกรรมเกือบทุกข้อ ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ
0.93 ถือว่าแบบสอบถามความพึงพอใจมีความ
เที่ยงตรงตามเนื้อหาโดยมีค่าดัชนี 0.80 – 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
ทดลอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นก่อนการทดลองให้นักเรียน
กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบก่อนเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นทดลองได้ดำเนินการจัดการ
เรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้
กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ คือ
การแสดงบทบาทสมมติตามลักษณะของสีหมวก
เป็นการฝึกแสดงบทบาทที่ชัดเจนและแสดงบทบาท
อื่นๆ ที่แตกต่างกัน การกำหนดและควบคุมความคิด
ให้เกิดความชัดเจนเฉพาะด้าน ฝึกคิดที่ละเอียดตาม
ลักษณะของสีหมวก ที่แตกต่างกัน ฝึกให้คิดหลากหลาย
และคิดออกจากตัวเอง การฝึกเปลี่ยนความคิดไม่ให้
ยึดติดอยู่ในความคิดเดิมๆ โดยการกำหนดให้คิดที่ละเอียด
อย่างชัดเจนและมีทิศทาง ซึ่งส่งเสริมให้การคิดมี
ประสิทธิภาพโดยให้หมวก 6 ใบมีสีดังนี้

1. หมวกสีขาว หมายถึง ความเป็นกลาง
ความว่างเปล่า ข้อเท็จจริง และจำนวนตัวเลข การ
สวมหมวก หมายถึง ต้องการได้ข้อเท็จจริงที่เป็นปรนัย

2. หมวกสีแดง หมายถึง อารมณ์ ความ
รู้สึก สัญชาตญาณ ความโกรธ ความขุ่นเคือง เมื่อมี
การสวมหมวก หมายถึง สามารถบอกความรู้สึกของ
ตนเกี่ยวกับประเด็นนั้นได้

3. หมวกสีดำ หมายถึง ความมีเดมและการปฏิเสธ การคัดค้าน การสวมหมวก หมายถึง ต้องการให้พูดถึงจุดด้อย ข้อผิดพลาด สิ่งที่ไม่ดี โดยใช้เหตุผลประกอบ

4. หมวกสีเหลือง หมายถึง การคาดการณ์ ในทางบวก ความคิดเชิงบวก ความหวัง การมองโลกในแง่ดี การสวมหมวก หมายถึง ความคิดด้านดี คิดถึงประโยชน์ คุณค่า จุดเด่น ความคิดใหม่ๆ ที่ดีมีคุณค่า ต่อส่วนรวมและสังคม

5. หมวกสีเขียว หมายถึง ความคิดนอกกรอบที่มีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสวมหมวก หมายถึง การคิดอย่างสร้างสรรค์ หลากหลาย แปลกใหม่ ก้าวไปข้างหน้า สร้างความเป็นไปได้ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

6. หมวกสีฟ้า หมายถึง สงบเยือกเย็น การควบคุมและการบริหารกระบวนการคิดมีความชัดเจน การยุติข้อขัดแย้งมีขั้นตอนเป็นระบบ การสวมหมวก หมายถึง การควบคุมสิ่งต่างๆ ให้อยู่ในระบบระเบียบที่ดีถูกต้อง

กระบวนการปฏิบัติเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะจากการปฏิบัติจริงที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันผ่านการฝึกสร้างชิ้นงานด้วยตนเองตามหัวข้อที่กำหนดให้และนำเสนอชิ้นงานต่อหน้าชั้นเรียน และนำข้อสรุปที่ได้ไปปรับปรุงชิ้นงานให้สมบูรณ์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการปฏิบัติประกอบด้วย 6 ขั้นตอนได้แก่ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน ครูเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนกระตุ้นความสนใจของนักเรียน 2) ขั้นศึกษา/วิเคราะห์ครูนำประเด็นหัวข้อมาให้ให้นักเรียนช่วยกันศึกษาวิเคราะห์ โดยใช้ลักษณะของสีหมวกในการแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ตามสีของเทคนิคหมวก 6 ใบ 3) ขั้นปฏิบัติ/ฝึกหัด/ทดลอง นักเรียนนำแนวคิดจากการศึกษา/วิเคราะห์มาใช้สร้างชิ้นงาน 4) ขั้นสรุป/เสนอผลการเรียนรู้ นักเรียนสรุปและนำเสนอผลการเรียนรู้หน้าชั้นเรียน 5) ขั้นปรับปรุง

การเรียนรู้นำไปให้นักเรียนนำข้อสรุปและผลการเรียนรู้ที่ได้มาปรับปรุงและนำไปใช้กับชิ้นงานของตนเอง 6) ขั้นประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์

ระยะเวลาทดลอง ทำการทดลอง จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ทั้งนี้ไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยเป็นเนื้อหาสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สาระทัศนศิลป์ มาตรฐานที่ ศ 1.1 ตัวชี้วัดที่ 1, 2, 5, 6 และ 7 จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การใช้สีและหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การจัดภาพ รวม 12 แผน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นหลังการทดลอง เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปประเมินความพึงพอใจของนักเรียน และรวบรวมข้อมูลทั้งหมดนำมาวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้สูตรของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน

2. เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ ก่อนเรียนกับหลังเรียน

3. ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

4. วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการหาผลลัพธ์

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 83.83/84.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80)

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยการนำคะแนนจากการตรวจชิ้นงาน โดยใช้แบบประเมินความคิดสร้างสรรค์ มาเปรียบเทียบความแตกต่างและคำนวณด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test ผลการคำนวณปรากฏดังตาราง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ

คนที่	คะแนนความคิดสร้างสรรค์ (12 คะแนน)					
	คะแนนก่อนเรียน Y _i	คะแนนหลังเรียน X _i	d _i = (x _i -y _i)	อันดับ (Rank)	T ⁺	T ⁻
1	4	9	5	4	+5	-
2	8	9	1	1	+1	-
3	9	10	1	1	+1	-
4	6	12	6	5	+6	-
5	7	12	5	4	+5	-
6	4	9	5	4	+5	-
7	7	12	5	4	+5	-
8	8	11	3	3	+3	-
9	6	9	3	3	+3	-
10	6	8	2	2	+2	-
รวม	65	101	36	31	36	0

$n = 10, T_{\alpha} = .005, T^- = 0$

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ เรื่อง การใช้สีและการจัดภาพ มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน

สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ

ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.17)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 83.83/84.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80) ผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 10 คน มีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 83.83/84.16 หมายความว่า นักเรียนทำคะแนนระหว่างเรียน การปฏิบัติ และชิ้นงาน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 150.9 คะแนน จากคะแนนเต็ม 180 คิดเป็นร้อยละ 83.83 และความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.16 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ที่เป็นเช่นนี้อาจมาจาก 1) ก่อนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การสร้างและการจัดการเรียนรู้ที่ดีจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ 2) วิธีการชัดเจน

จัดสื่อการเรียนรู้และมีวิธีการวัดและการประเมินผลตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) การจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรอง การตรวจสอบแก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของคณะผู้เชี่ยวชาญ 4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ สาระทัศนศิลป์ เป็นการสอนจากพื้นฐาน และนักเรียนได้เรียนรู้เป็นลำดับขั้น ทำให้สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นแบบ 6 ด้าน จึงสามารถคิดสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็วและมีเนื้อหาประกอบ นักเรียนสามารถอธิบายแนวความคิดในการนำเสนอชิ้นงานหน้าชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับสมพร หลิมเจริญ (2552:157-166) พัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมที่พัฒนาขึ้น พบว่า องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 มิติ คือ 1) มิติด้านการคิด ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่ม และ 2) มิติด้านจิตใจและบุคลิกภาพ และพบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนกลุ่มทดลองมีระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรเสริมอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับ Corcoran และ Sim (2008:1-16) ทำการวิจัยโดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการผลิต - ผลผลิต (Process - Product) เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติ พบว่า วิธีการสอนโดยการใช้เหตุผลและการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยให้การเรียนและการสอน เรื่อง การสร้างสรรค์ ประสบผลสำเร็จ

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการทำงานของสมองในการคิด คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกล นำไปสู่การแก้ปัญหาและการประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่หรือที่เรียกว่า อเนกนัย (Divergent thinking) คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่นและคิดละเอียดลออ ซึ่งสอดคล้องกับ Alter (2009:11-12) สำรวจอิทธิพลของการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อการเรียนการสอนทัศนศิลป์ พบว่า การเอาใจใส่ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การกระตุ้นจินตนาการควบคู่กับการให้ประเด็นปัญหา ที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อเนื้อหาทางศิลปะ และการให้คำแนะนำปรึกษาของครูผู้สอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการให้ผู้เรียนแสดงความประทับใจและการวิพากษ์งานศิลปะจะช่วยให้ความสามารถทางกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มขึ้น

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ ให้มีคะแนนร้อยละ 70 ขึ้นไป จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังเรียน จากกลุ่มตัวอย่าง 10 คน ผ่านเกณฑ์ความคิดสร้างสรรค์ร้อยละ 70 จำนวน 9 คน โดยนักเรียนที่มีคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 70 มีจำนวน 1 คน เมื่อดำเนินคะแนนรวมความคิดสร้างสรรค์ คะแนนร้อยละของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน มีคะแนนเท่ากับร้อยละ 90 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิค

หมวก 6 ใบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและแผนการจัดการเรียนรู้มีมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพงษ์ เพียศิริ (2550 : 187-197) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และมีทักษะในการผลิตผลงาน ด้วยกิจกรรมการศึกษาด้านศิลปะ พบว่า คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.17) จากผลการวิจัย ความพึงพอใจของนักเรียน มีคะแนนความพึงพอใจทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 86.2 คะแนน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.17) แสดงว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้กระบวนการปฏิบัติร่วมกับเทคนิคหมวก 6 ใบ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้และค้นพบความรู้ จากการคิดแบบเทคนิคหมวก 6 ใบ และใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีความสุข แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างรอบด้าน ยินดีรับฟังข้อดีและข้อด้อยของตน ได้เรียนรู้จากเพื่อน ครูผู้สอน และสื่อต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภารัตน์ บัวบุญจ้ำมา (2555:84-89) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ เรื่อง ราวมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้
1.1 การใช้รูปแบบการสอน ควรเตรียมสื่อประกอบอื่นๆ เช่น วีดิทัศน์ แผ่นภาพ สี และอุปกรณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

1.2 ควรกำหนดเวลาของแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามเวลาที่กำหนด

1.3 ควรให้นักเรียนมีการทบทวนความหมายของสีเทคนิคหมวก 6 ใบบ่อยๆ เพื่อป้องกันความสับสน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรนำไปทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีทางสังคม โดยการช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การวางแผนและทำงานร่วมกันกับเพื่อน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พิศนา เขมมณี. (2553). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรพต สุวรรณประเสริฐ. (2544). **การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. เชียงใหม่: The KnowledCenter.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). **การพัฒนาการคิด**. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.

โรงเรียนปัญจรักษ์. (2555). **รายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2555**. ร้อยเอ็ด: เอกสารสำเนา.

ศิริพงษ์ เพ็ญศิริ. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิตด้วยกิจกรรมศิลปะ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการผลิตผลงาน**. ปริญญาวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพร หลิมเจริญ. (2552). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิต สาขาวิชาการศึกษาและพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สุราษฎร์ธานี บัณฑิตวิทยาลัย. (2555). **พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ เรื่อง ราวมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (นาฏศิลป์) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนาถนุประชาสรรค์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริมวัดกรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.

Alter, F. (2009). Understanding the role of critical and creative thinking in Australian primary school visual arts Education. *International Art in Early Childhood Research Journal* 1: 1-12.

Corcoran, K. & Sim, C. (2008). *Pedagogical Reasoning, Creativity and Cooperative Learning in the Visual Art Classroom*. Brisbane Australia: Cannon Hill Anglican College and Griffith University.

Guilford, J.P. (1997). *The Nature of Human Intelligence*. McGraw-Hill: Book Company.

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

The Curriculum Evaluation of Bachelor's Degree Program in Teaching Chinese as a Foreign Language, Faculty of Education, Silpakorn University

ศศิณัฐ์ สรรคบุรานุรักษ์*

วนิตา ชูเกียรติวัฒนากุล*

เก็จวิมล ตั้งสิริวิมล*

WEI JIE*

QIN DONG DONG*

บทคัดย่อ

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรในด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการและด้านผลผลิต 2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ.2556) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร จำนวน 117 คน ได้แก่ 1) นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 100 คน 2) คณาจารย์ประจำหลักสูตรผู้สอนรายวิชาต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศจำนวน 10 คน และ 3) ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ (คณบดีรองคณบดีฝ่ายบริหารรองคณบดีฝ่ายวิชาการประธานบริหารหลักสูตรและกรรมการบริหารหลักสูตร) จำนวน 7 คนเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นนักศึกษปัจจุบันเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ 3) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และผลการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1) หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรในด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการและด้านผลผลิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือการจัดกิจกรรมที่ได้ฝึกภาษา

* อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กับเจ้าของภาษามากกว่านี้ทางคณะกรรมการจัดห้องวิชาเอกการสอนภาษาจีนฯ เพื่อความสะดวกของนักศึกษาและอาจารย์ภายในเอกมีการเรียนรู้นอกสถานที่และค่าเทอมที่มีราคาสูงควรที่จะจัดหาสถานที่อุปถัมภ์หรือให้การสนับสนุนให้มากกว่านี้

2) ปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร(หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ.2556) แบ่งเป็นรายด้านได้ดังนี้คือ 1) สภาวะแวดล้อม (Context หรือC) 2) ปัจจัยนำเข้า (Input หรือI) 3) กระบวนการ (Process หรือ PC) 4) ผลผลิต (Product หรือ PD) โดยสรุปหลักสูตรมีระดับคุณภาพหรือการมีผลผลิตตามวัตถุประสงค์ในระดับดีสมควรที่จะดำเนินการต่อไป เพียงแต่ต้องปรับปรุงองค์ประกอบย่อยบางประเด็นเพื่อให้มีคุณภาพมากขึ้น

Abstract

For the curriculum evaluation of Bachelor degree of Education on Teaching Chinese as Foreign language major in Faculty of Education, Silpakorn University, it aimed to 1) evaluate Bachelor degree of Education curriculum focusing on Teaching Chinese as Foreign language major (the Edition of B.E. 2556). It was included the context, input, process, and product, 2) to study the problems and guidelines for curriculum development of Bachelor degree of Education curriculum focusing on Teaching Chinese as Foreign language major (the Edition of B.E. 2556)

Data collection was collected from 117 subjects who were 100 students from freshmen, sophomores, and juniors, 10 peoples who were instructors and experts, and 7 people who were Faculty of Education dean, deputy dean, program chairperson, and program administrative board. The instructors' opinions about the current curriculum interview forms, students' opinions questionnaires toward curriculum were research instrument. Moreover, there were more interview form for Faculty of Education dean, deputy dean, program chairperson, and program administrative board. Means and standard deviation were analyzed and follow up with content analysis.

The results were followed as

1. The evaluation of input, process, and product on Bachelor degree of Education curriculum focusing on Teaching Chinese as Foreign language major (the Edition of B.E. 2556) were at high level. However, there were some suggestions from the study that practical activities with native speakers should be provided increasingly. Moreover, the faculty should set the Chinese room for being convenience instructors and students. Besides this, it should offer the field trip for real experience. While the high education cost, it should be prepared the place, materials or other supports.

2. The problems and guidelines for curriculum developments were considered on 44 aspects which were 1) context or "C" 2) input or "I" 3) processor "PC" and 4) product or "PD". In conclusion, this curriculum was reached the quality or providing products according to the objectives at high level and ought to continue operation with some aspects development for the higher quality

บทนำ

จากกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551-2565) ได้กล่าวถึงโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ของอุดมศึกษาซึ่งเป็นทั้งหัวใจและปัจจัยสำคัญของอุดมศึกษาครอบคลุมทั้งโครงสร้างเชิงสารัตถะและโครงสร้างทางกายภาพที่สำคัญ 4 ประการส่วนหัวใจคือโครงสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและสังคมในปัจจุบันและอนาคตรวมถึงปัจจัยความเปลี่ยนแปลงและพลวัตของสถานการณ์ในโลกและภายในประเทศก็มีผลกระทบต่อการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิเช่นการเปิดเสรีทางการค้าทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศใหญ่ เช่น จีน อินเดียซึ่งมีสัมพันธภาพและความร่วมมือที่ดีทั้งกับประเทศและอุดมศึกษาไทยซึ่งหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีพ.ศ.2552 เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านครูสอนภาษาจีนให้กับสังคมและมีการทำสัญญาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยยูนิฟานเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกฝนทักษะภาษาจีนกับเจ้าของภาษาการปรับหลักสูตร 5 ปีตามแนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อเป็นการประเมินหลักสูตรศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศและเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2556) ของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรโดยใช้รูปแบบจำลองชิป (CIPP model) (Stufflebeam, 1971) ได้แก่การประเมินบริบทการประเมินปัจจัยนำเข้าการประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิตเพื่อนำผล

วิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากรในด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการและด้านผลผลิต
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2556)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสอบถามและสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 ชุดดังนี้ ชุดที่ 1 สำหรับคณาจารย์ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ

ชุดที่ 2 สำหรับนักศึกษาปัจจุบันประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ

ชุดที่ 3 สำหรับผู้บริหารประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และงบประมาณในการผลิตบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการประเมินหลักสูตรทั้งสี่ด้าน

โดยเครื่องมือทั้ง 3 ชุดสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการประเมินหลักสูตรทั้ง 4 ด้านคือองค์ประกอบของการประเมินหลักสูตรคือ สภาวะแวดล้อม (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product)

เครื่องมือชุดที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวในเรื่องของคุณวุฒิการศึกษาประสบการณ์การสอนและการทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโครงสร้างแผนการดำเนินงานของภาควิชา จุดอ่อน/จุดแข็งของสาขาวิชาเนื้อหาสาระของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียน

ตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาหลักสูตร

เครื่องมือชุดที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 สอบถามข้อมูลความรู้ที่นักศึกษาได้รับจากการศึกษาตามหลักสูตร

เครื่องมือชุดที่แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวในเรื่องของคุณวุฒิการศึกษาประสบการณ์การสอนและการทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรโครงสร้างแผนการดำเนินงานของภาควิชา จุดอ่อน/จุดแข็งของสาขาวิชาเนื้อหาสาระของหลักสูตร คุณสมบัติของผู้เรียนคุณสมบัติของคณาจารย์/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ กิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนสื่อการเรียนการสอน

การวัดและการประเมินผลการบริหารหลักสูตรและรายวิชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยประเมินผล (Evaluative research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) รูปแบบการประเมินของ Daniel L. Stufflebeam รูปแบบการประเมินนี้เป็นกรอบแนวคิดที่สร้างความเข้าใจสำหรับการดำเนินการประเมินในการปฏิบัติการ (Formative) และการประเมินสรุป (Summative) ของรายการโครงการบุคลากรผลผลิตองค์กรและระบบการประเมินทั้งหมด (Stufflebeam & Shinkfield, 2007:325) โดยมีหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ดังนี้คือนักศึกษาคณาจารย์สาขาวิชาและผู้บริหารคณะรูปแบบการประเมินชิปปี้มีรายละเอียดดังนี้

1. Context (C) สภาพแวดล้อมประกอบด้วย C1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร C 2 โครงสร้างของหลักสูตร C 3 แผนการดำเนินงานหลักสูตร C 4 จุดอ่อน/จุดแข็งหลักสูตร เช่น การร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานอื่น การเป็นที่รู้จักของกลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้องของพัฒนาการของหลักสูตรความรู้และประสบการณ์ของคณาจารย์ในหลักสูตรกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

2. Input (I) ปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า Input (I) I1 เนื้อหาสาระของหลักสูตร I2 คุณสมบัติของผู้เรียน I3 คุณสมบัติคณาจารย์/ I4 สภาพแวดล้อมทางกายภาพวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ I5 งบประมาณ

3. Process (PC) กระบวนการประกอบด้วย PC1 ด้านพฤติกรรมของผู้สอน PC2 ด้านพฤติกรรมของผู้เรียน PC3 การจัดการเรียนการสอนรายวิชาเรียน PC4 การให้บริการและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง PC5 ด้านการบริหารหลักสูตร PC6 ด้านการประกันคุณภาพ

4. Product (PD) ผลผลิตประกอบด้วย PD1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา PD2 พฤติกรรมของนักศึกษา PD3 ผลการเรียนของนักศึกษา PD4 คุณภาพของนักศึกษา

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ทางสาขาวิชาได้มีการประชุมเพื่อจัดเตรียมแบบเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอทุนสนับสนุนจากคณะศึกษาศาสตร์ โดยความร่วมมือกันของสาขาวิชาในภาค ได้แก่ สาขาวิชาการสอนภาษาต่างประเทศ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย สาขาวิชาประถมศึกษา และสาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ซึ่งได้รับผิดชอบโครงการวิจัยหลักสูตรที่แต่ละสาขารับผิดชอบจากนั้น ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารหนังสือตำราข้อมูลสารสนเทศ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดระเบียบวิธีวิจัยหรือรูปแบบการประเมินหลักสูตรต่อมาผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างเพื่อการเก็บข้อมูลพร้อมกันนี้ได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยเพื่อนำเสนอคณะเพื่อขอรับการอนุมัติทุนวิจัย

ขั้นที่ 2 การดำเนินการวิจัยโดยคณะผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะกรรมการดำเนินงาน/อาจารย์ประจำหลักสูตรผู้สอน/ผู้ทรงคุณวุฒิประจำหลักสูตรบุคลากรที่เกี่ยวข้องสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศนักศึกษาที่กำลังศึกษาในสาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศเพื่อขอนัดหมายกำหนดเวลาการสัมภาษณ์หรือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายครบตามจำนวนที่กำหนดร้อยละ 100 จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และการวิเคราะห์เนื้อหาผู้วิจัยนำเครื่องมือวิจัยทั้งหมดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้วางแผนไว้ได้แก่แบบสอบถามการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสาร

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการตอบแบบสอบถามได้ถูกนำมาวิเคราะห์ทางสถิติส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และการศึกษาจากเอกสารได้รับการวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ทั้งสองด้านมาแปรผลเพื่อสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาวะแวดล้อม (Context หรือ C)

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรโครงสร้างของหลักสูตรแผนการดำเนินงานหลักสูตรกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20, S.D = 0.71$) มีความเห็นต่อโครงสร้างของแผนการศึกษามีความเหมาะสมแผนการเรียนหลักสูตรการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.9, S.D = 0.75$) และแผนการเรียนหลักสูตรร่วมกับคณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัย ยูนนานผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.87, S.D = 0.79$) ด้านเนื้อหา รายวิชาในหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.93, S.D = 0.75$) ด้านการดำเนินงาน หลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.98, S.D = 0.79$)

2. ปัจจัยนำเข้า (Input หรือ I) ในส่วนของการประเมินปัจจัยนำเข้าในด้านคุณสมบัติอาจารย์ผู้สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.14, S.D = 0.73$) ในด้านคุณลักษณะของผู้เรียนก่อนเรียนในหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.15, S.D = 0.8$) ในด้านทรัพยากร/สภาพแวดล้อมที่ใช้ในการดำเนินการตามหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.91, S.D = 0.81$) และในส่วนของด้านงบประมาณในการจัดดำเนินการหลักสูตรเรื่องความเหมาะสมของค่าหน่วยกิตผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 3.58, S.D = 0.99$)

3. กระบวนการ (Process หรือ PC) ใน ส่วนของการประเมินกระบวนการในด้านการวัดและ ประเมินผลการศึกษาโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.68) ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนใน หลักสูตรโดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็น ด้วยมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.79) ในด้านการวัดและ ประเมินผลการศึกษาโดยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.68)

4. ผลผลิต (Product หรือ PD) ในส่วน ของการประเมินผลผลิตในด้านคุณภาพของผู้เรียน โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D = 0.67)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาวะแวดล้อม (Context หรือ C) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เป้าหมายหลักสูตรกำหนด ได้สอดคล้องกับบริบทของสังคมซึ่งหมายถึงความ ต้องการการผลิตครูที่มีประสิทธิภาพหลักสูตรมีความ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนนอกจากนี้ วัตถุประสงค์ดังกล่าวมีลักษณะที่ดีตามแนวคิดของ Oliva (2005: 422) เนื่องจากมีความเจาะจงใน ศาสตร์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ (ด้านทักษะแ่งมุม ของภาษาจีน ทั้งด้านภาษาศาสตร์วรรณคดีและ วัฒนธรรม)

โครงสร้างของรายวิชามีความเหมาะสม แต่ อยากรให้มีการเปิดวิชาเลือกเสรีที่เป็นภาษาต่างประเทศ อื่น ๆ เพื่อเป็นทางเลือกบ้าง และปรับหน่วยกิตให้ กระชับขึ้น ในส่วนของการเรียนที่ประเทศจีนควรแจ้ง วันเวลาการสอบกลางภาคและปลายภาคให้ชัดเจน เหมือนในระบบ reg ของทางมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อความสะดวกและการเตรียมตัวในการอ่านหนังสือ และเดินทางกลับประเทศไทยเพราะเมื่อไม่ทราบวัน เวลาที่แน่นอนทำให้ไม่สะดวกในการจองตั๋วเครื่องบิน และเสียค่าใช้จ่ายแพงกว่า และสำหรับชั้นปีที่ 1 ควร

เพิ่มรายวิชาภาษาจีนเพิ่มขึ้นอีกเพื่อเป็นการแบ่ง รายวิชาในชั้นที่สูงขึ้นไปบ้างทั้งนี้ทางสาขาเห็น ควรจัดประชุมปรึกษาหารือก่อนการจัดแบ่งรายวิชา และร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการสอนและ การวัดประเมินผลในทุกภาคการศึกษา

การไปเรียนที่มหาวิทยาลัยยูนิานามีค่าใช้จ่าย ที่สูงมากทำให้บางคนเสียโอกาสจากการได้ไป เรียนในสถานที่จริงสภาพแวดล้อมจริงๆอยาก ให้ พยายามลดค่าใช้จ่ายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความ ต้องการไปเรียนแต่มีปัญหาเรื่องเงินได้ไปหา ประสบการณ์บ้าง

ในส่วนของรายวิชาพื้นฐานของหลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า รายวิชา ภาษาอังกฤษมีระดับความยากอยากให้อัดหลักสูตร ภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกว่านี้

2. ปัจจัยนำเข้า (Input หรือ I) ค่าลง ทะเบียนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการสนับสนุนด้าน สถานที่ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่างๆ ในการเรียน ในด้าน อาจารย์ผู้สอนจะจัดผู้สอนควรมีความรู้ความสามารถ ตรงตามเนื้อหาตรงตามทักษะรายวิชานั้น ๆ วิชาเลือก เกี่ยวกับทักษะความรู้เกี่ยวกับภาษาจีน/ประเทศจีน ควรมีให้เลือกที่หลากหลายกว่านี้จึงเห็นควรที่ผู้สอน มีหน้าที่ร่างหลักสูตรโดยตรงมีการปรึกษาหารือร่วม กันในการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชา เพื่อมิให้เกิดการซ้ำซ้อนซึ่งเป็นความรับผิดชอบหนึ่ง ที่ผู้สอนพึงมี (Kelly, 1999: 155) ด้านสภาพแวดล้อม ทางกายภาพวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่าความเพียงพอเป็นด้านหนึ่ง ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ต้องทำการปรับปรุง จากทั้งหมดสี่ด้านได้แก่ความเพียงพอความเหมาะสม ประสิทธิภาพ และความประหยัด (สุนทร โคตรบรรเทา, 2553: 64) โดยในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามเสนอ ให้มีห้องศูนย์การสอนภาษาจีนและเพิ่มการสนับสนุน ด้านทุนการศึกษามากกว่านี้และต้องการให้ทางสาขา จัดหาห้องของสาขาให้เป็นของตนเองเพื่อให้นักศึกษา

ทางสาขาสามารถใช้ประโยชน์ในการค้นหาความรู้ อีกทั้งทรัพยากรทางด้านตำรานั้นยังมีระดับปานกลางไม่ถึงกับมากจนเกินไปหนังสือตำราวารสารหรือบทความวิชาการมีจำนวนไม่เพียงพอ (พรพรรณ โชติพิถกษวัน, 2547:ง) อยากให้มีหนังสือใหม่ ๆ อยากให้ทางสาขามีการจัดให้ไปศึกษาดูงานของมหาวิทยาลัยอื่นๆ และมีกิจกรรมของสาขาร่วมกับโรงเรียนต่าง ๆ ให้มากกว่านี้ ทั้งนี้ในปัญหาเร่งด่วนเบื้องต้นซึ่งเป็นปัญหาที่ยังมิได้รับการแก้ไข คำตอบจากผู้บริหารคณะคืองบประมาณซื้อตำราสำหรับหอสมุดถูกต้องทุกปีคณะต้องใช้งบรายได้ของตนสนับสนุนด้านนี้แทนซึ่งก็มีข้อจำกัดเนื่องจากผู้สอนกับการจัดการงบประมาณทรัพยากรแยกส่วนกันอย่างชัดเจน (Kelly, 1999: 154) และการบริหารงบประมาณของหลักสูตรขึ้นกับหน่วยงานที่สังกัด ดังนั้นด้านจึงเป็นปัจจัยภายนอกที่ผู้บริหารหลักสูตรควบคุมได้ยากทางสาขาได้ชี้แจงเหตุผลและความจำเป็นแก่ผู้เรียนให้ได้ทราบถึงข้อจำกัดของสถานที่ งบประมาณซึ่งขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของทางคณะศึกษาศาสตร์ ทั้งนี้ทางสาขาวิชาไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ แต่กำลังเร่งแก้ไขเพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นเพื่อเอื้อประโยชน์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. กระบวนการ (Process หรือ PC)

ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้มีการจัดกิจกรรมเสริมสำหรับนักศึกษากับเจ้าของภาษาให้มากยิ่งขึ้นเพราะผู้เรียนบางคนยังรู้สึกเขินอายไม่กล้าใช้ภาษาจีนเพราะกลัวตัวเองใช้ผิด

นอกจากนี้ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการเสนอให้ลดปริมาณนักศึกษาลงโดยควรคำนึงถึงคุณภาพการเรียนการสอนมากกว่า และทางคณะควรจัดห้องวิชาเอกการสอนภาษาจีนเพื่ออำนวยความสะดวกของนักศึกษาและอาจารย์ภายในเอกควรมีการจัดทำโครงการต่างๆ ภายในเอก เช่น จัดการตอบปัญหาภาษาจีนเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สาขาการสอนภาษาจีนของเราและจัดโครงการ

ทัศนศึกษาออกสถานที่หรือมีการจัดชมรมภาษาจีนขึ้น

ในด้านการวัดประเมินผลอยากให้มีมาตรฐานการเรียนการสอนและการวัดผลในรายวิชาภาษาจีนเป็นไปอย่างมีมาตรฐานมากกว่านี้ จึงเห็นควรให้ผู้สอนตระหนักในเรื่องการประเมินให้เด่นชัดในการวางแผนการสอนครั้งต่อไปโดยควรคำนึงถึงการออกแบบการประเมินที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรกลยุทธ์การประเมินที่เป็นธรรมชาติและหลากหลายและการรายงานผลการประเมินแก่นักศึกษาและสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ (March, 2001:25) นอกจากนี้ระบบการประเมินควรมีความชัดเจนโดยระบุเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับการเรียนรู้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดที่มีอยู่ในหลักสูตรสามารถปฏิบัติได้โดยมีรูปแบบที่ใช้ชัดเจนจัดระบบและลำดับอย่างดีมีรูปแบบที่ใช้ง่าย (คาร์, 2546:15) ซึ่งโดยทั่วไปทางสาขาจะมีการประเมินการประเมินเพื่อวินิจฉัย (Diagnostic Evaluation) เป็นการประเมินก่อนการเรียนการสอนแต่เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาแยกแยะว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในสาระที่จะเรียนรู้มากน้อยเพียงใดมีพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนในเรื่องที่จะสอนหรือไม่จุดใดสมบูรณ์แล้ว (ทิวดีท์ มณีโชติ : บทความOnline)

ในส่วนของหลักสูตรร่วมกับทางคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยยุคนานนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้จัดกิจกรรมที่ได้ใช้ภาษากับเจ้าของภาษาให้มากกว่านี้

4. ผลผลิต (Product หรือ PD) เนื่อง

จากการประเมินหลักสูตรในครั้งนี้เป็นการประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตร ดังนั้นในส่วนของผลผลิตนั้นจึงไม่มีการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาและข้อมูลผู้ใช้บัณฑิตเนื่องจากนักศึกษาที่ใช้หลักสูตรดังกล่าวยังไม่ผู้สำเร็จการศึกษา

ทั้งนี้ในส่วนของผลการประเมินผลผลิต ในด้านคุณภาพของผู้เรียน โดยภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเมื่อพิจารณา

เป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยพบว่า ลำดับที่ 1 คือความเหมาะสมของคุณภาพผู้เรียนด้าน คุณลักษณะ/ความประพฤติ ($\bar{X}$ = 4.08, S.D = 0.66) ลำดับที่ 2 คือความเหมาะสมของคุณภาพผู้เรียนด้าน เจตคติ/คุณธรรม/จริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.07, S.D = 0.7) ลำดับที่ 3 คือความเหมาะสมของคุณภาพผู้เรียนด้าน ทักษะ/การปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.01, S.D = 0.64) และลำดับ ที่ 4 คือความเหมาะสมของคุณภาพผู้เรียนด้าน ความรู้/ความสามารถในเนื้อหา ($\bar{X}$ = 3.98, S.D = 0.68)

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการประเมิน หลักสูตรไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่าในการปรับปรุง หลักสูตรครั้งต่อไป ประเด็นที่ควรคำนึงถึง ได้แก่

1. อาจารย์ผู้สอนในสาขาประชุมหารือร่วมกันตลอดเวลาโดยเฉพาะในการปรับปรุงหลักสูตรครั้ง ใหม่เพื่อมิให้เกิดปัญหาเรื่องการจัดผู้สอนที่ไม่เหมาะสม กับความถนัดของผู้สอนเองและปรึกษาหารือกันเรื่อง วิธีการวัดประเมินผลรวมถึงการจัดการเรียนการสอน ที่ไม่ตรงกับจุดประสงค์รายวิชา

2. ผู้บริหารหน่วยงานควรพิจารณาการจัดสรรงบประมาณสำหรับวัสดุอุปกรณ์ เอกสารตำรา ภาษาจีนในการเรียนรู้จัดห้องพักสาขาการสอนภาษา จีนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ประโยชน์ และเวลาว่างในการสนทนาพูดคุยกับอาจารย์ในสาขา

3. เพิ่มการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ ให้โอกาสผู้เรียนใช้ภาษาจีนกับเจ้าของภาษาให้มากที่สุดหรือการออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่

4. ให้มีการจัดโครงการทางวิชาการ สำหรับนักศึกษาในสาขา เพื่อเปิดโอกาสและเป็นเวที ในการแสดงออกทางภาษา สนับสนุนความกล้า แสดงออกในการใช้ภาษา และ เพื่อเป็นการ ประชาสัมพันธ์สาขา

5. เปิดรายวิชาเลือกเสรีที่เป็นภาษาอื่นๆ

6. การให้คำแนะนำ ปรัชญาในเรื่องการลง ทะเบียนให้ชัดเจน

โดยสรุปแล้วหากพิจารณาผลการประเมิน 4 องค์ประกอบผู้วิจัยสามารถจัดทำรายการข้อเสนอแนะอันเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการประเมิน หลักสูตร (Sowell, 2005:241) และหลักการของการ ประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPP Model คือ ใช้ผลของการ วิเคราะห์ข้อมูลในการตัดสินใจ (สัจด์ อุทรานันท์, 2532: 281) ข้อเสนอแนะดังกล่าวสามารถเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงหลักสูตรครั้งต่อไปบทบาทของสาขา ในการปรับปรุงหลักสูตรคือการแต่งตั้งคณะกรรมการ ปรับปรุงหลักสูตรซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ในสาขา และผู้เชี่ยวชาญภายนอกเพื่อวิพากษ์หลักสูตร อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าในการปรับปรุงบาง องค์ประกอบได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (I4) สภาพแวดล้อมทางกายภาพวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (I5) งบประมาณและ (PC4) การให้บริการและการสนับสนุนจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สาขาอาจจะไม่มีอำนาจในการปรับปรุง มากนักเนื่องจากเป็นอำนาจการตัดสินใจของ คณะกรรมการคณะศึกษาศาสตร์โดยตรงสิ่งที่สาขา สามารถกระทำได้ในกาปรับปรุงองค์ประกอบดังกล่าว คือแสดงข้อเสนอแนะผ่านหัวหน้าภาควิชาซึ่งเป็นหนึ่งใน กรรมการของคณะกรรมการ คณะผู้วิจัยจึงขอเสนอ ให้คณะกรรมการคณะหรือฝ่ายบริหารของหน่วยงาน ต้นสังกัดของหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ อย่างหนึ่งในหลักสูตรนอกเหนือจากเป้าประสงค์ เนื้อหาการจัดการเรียนการสอนหรือการประเมินผล (ชวลิต ชูกำแหง, 2551:16-19 และประสาท เนื่องเฉลิม, 2553:22-24) ดังนั้นการปรับปรุงหลักสูตร ครั้งนี้จะดำเนินการให้สำเร็จได้หรือไม่อาจจะขึ้นอยู่กับ นโยบายจากคณะกรรมการคณะศึกษาศาสตร์ มิใช่จากสาขาผู้รับผิดชอบหลักสูตรแต่เพียงผู้เดียว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรในรอบต่อไปเพื่อให้การปรับปรุงหลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นควรคำนึงถึงข้อปฏิบัติดังนี้คือเก็บข้อมูลกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและข้อมูลจากผู้ใช้บัณฑิตเพื่อรับทราบผลผลิตของหลักสูตรโดยเสนอให้ประเมินหลักสูตรตามรูปแบบCIPPIest Model ของ Stuffle Beam โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation)การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation)และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ทั้งนี้ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นพิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมิน (Evaluation Questions) แต่ละมิติ (Stufflebeam, Gulickson and Wingate, 2002:66; Stufflebeam and Shinkfield, 2007: 327) หลังจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและมีการวิเคราะห์ผลแล้วควรมีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเฉพาะกลุ่มโดยแบ่งเป็นกลุ่มที่เลือกเรียนที่คณะศึกษาศาสตร์ตลอดภาคการศึกษาและกลุ่มที่เลือกไปเรียนกับทางคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

เอกสารอ้างอิง

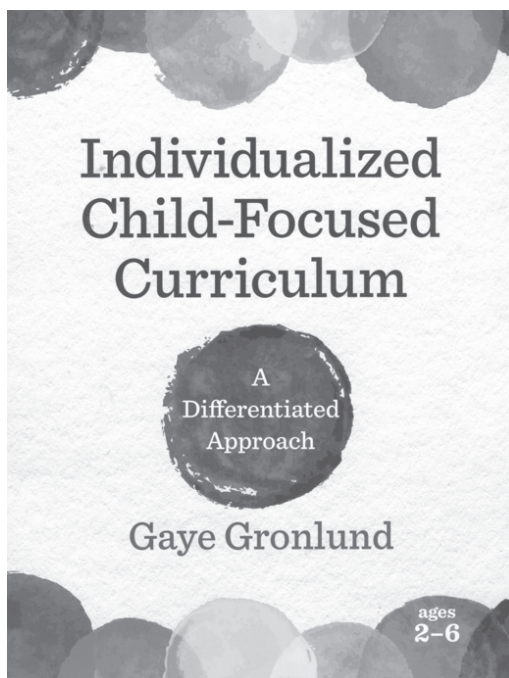
ชวลิต ชูกำแพง.(2551). **การพัฒนาหลักสูตร**.
มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ประสาธ เนืองเฉลิม.(2553).**หลักสูตรการศึกษา**.
มหาสารคาม:มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรพรรณ โชติพิทักษ์วัน. (2547).**การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศช่วงชั้นที่ 1 และ 2 โรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2554**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
สุนทร โคตรบรรเทา.(2553).**การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้**. กรุงเทพมหานคร: ปริญญาชน
Kelly,A.V.(1999).**The curriculum**. London: Paul Chapman.
March, C.(ed.). (2001). **Curriculum and assessment**. Sydney:Pearson Education Australia.
Oliva.(2005).**Developing the curriculum**. New York: Pearson Education.
Sowell, E.J.(2005).**Curriculum: An integrative introduction**.Princeton:Pearson Education.
Stufflebeam ,D.L. and Shinkfield, A.J.(2007). **Evaluation theory, models & applications**. CA:Jossey-Bass.
Stufflebeam, Gulickson and Wingate. (2002). **The Spirit of Consuelo: An Evaluation of Ke Aka Hòona**.
The Evaluation Center, Western Michigan University. Stufflebeam and Shinkfield. (2007). **Evaluation Theory, Models and Applications**. John Wiley and Son, Inc.

บทปริทัศน์หนังสือ

หลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็ก เป็นรายบุคคล: แนวการสอนตามความแตกต่าง Individualized Child-Focused Curriculum: A Differentiated Approach

กันต์ฉวีพัชญ์ อยู่อำไพ*

บทนำ

หนังสือเรื่อง Individualized Child-Focused Curriculum: A Differentiated Approach หรือ “หลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็กเป็นรายบุคคล: แนวการสอนตามความแตกต่าง” เขียนโดย Gaye Gronlund นักวิชาการผู้เป็นที่ปรึกษาคนสำคัญทางการศึกษาปฐมวัยหลายองค์การ ตีพิมพ์ครั้งแรกโดยสำนักพิมพ์ Redleaf Press เมื่อปลายเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 2016 มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อตั้งคำถามและตอบ

คำถามสำคัญว่าในยุคสมัยที่ชั้นเรียนเต็มไปด้วยประเด็นละเอียดอ่อน อีกสารพัดเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงกันทันตาจนนำความยุ่งยากปรากฏขึ้นหลายระดับ เช่นนี้แล้วเราจะสามารถให้ความสำคัญกับเด็กเป็นรายบุคคลได้อย่างไร ซึ่ง ผู้เขียนได้ทำหน้าที่ทั้งทฤษฎีและเสนอแนวปฏิบัติแก่ครูอนุบาลและนักการศึกษาปฐมวัยอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนจุดมุ่งหมายรองอีกประการของผู้เขียนคือคาดหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะสามารถนำความรื่นรมย์ปีติกลับคืนสู่หัวใจของครูอนุบาลและนักการศึกษาปฐมวัยที่ต้องเผชิญความท้าทายทางวิชาชีพได้

ในเชิงนัยทางวิชาการ อาจตีความได้ว่านี่เป็นตำราทางการศึกษาปฐมวัยอีกเล่มหนึ่งในช่วงทศวรรษที่ 2 ของศตวรรษที่ 21 ซึ่งอาจถูกเขียนมาเพื่อโต้แย้งข้อวิจารณ์ของ Schmoker (2010) คอลัมน์นิสต์และนักการศึกษาผู้มีชื่อเสียงคนสำคัญของยุคสมัยที่เคยเสนอว่าหลักสูตรหรือแนวทางการสอนตามความแตกต่างนั้นรังแต่จะเพิ่มภาระและสร้างความอึดหนาระอาใจให้แก่ครู อีกทั้งหมิ่นคุณค่าของศาสตร์ด้านหลักสูตรการสอนที่เต็มไปด้วยสารพันแนวทางการสอนชั้นเรียนกลุ่มใหญ่ให้ประสบความสำเร็จซึ่งมีทั้งรูปแบบและวิธีสอนให้เลือกมากมายอยู่แล้วต้องมึมลทิน โดยข้อวิจารณ์อันโด่งดังนี้แม้เริ่มต้นจะมีฐานะเป็นแรงต้าน กระนั้นก็อาจกลายเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนนำเสนอสาระในหนังสือเล่มนี้ด้วย

* อาจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำนวนภาษาที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อน พร้อมแนบตัวอย่าง
สำเร็จรูปเพื่อให้ครูนำไปประยุกต์ใช้ไว้ในภาคผนวก
ท้ายเล่มร่วม 100 หน้า จากจำนวนหน้ากระดาษทั้งหมด
221 หน้า

ส่วนรูปแบบการนำเสนอที่ Gronlund เลือก
ใช้วิธีที่เปี่ยมชีวิตชีวาด้วยการยกประโยคสนทนา
ระหว่าง เด็กกับครู และเรื่องเล่าเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย
เพื่อกำหนดสถานการณ์ในจินตภาพให้ตรงกันระหว่าง
ผู้เขียนกับผู้อ่าน ตามด้วยการนำเสนอโมโนทัศน์หรือ
ประเด็นปัญหาและทางออกแก่ผู้อ่าน ซึ่งสอดคล้อง
กับแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนิสิตนักศึกษา
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยที่ควรเรียนรู้ทฤษฎีอย่าง
สัมพันธ์แบบเนื้อเป็นเนื้อเดียวกับการปฏิบัติ ทำให้
หนังสือเล่มนี้นอกจากจะเป็นอาวุธทางปัญญาชั้นดี
ของครูนักปฏิบัติผู้ใฝ่รู้ อีกทั้งเป็นคู่มือชั้นเยี่ยมเพื่อใช้
ประกอบการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนให้แก่
ครูของศึกษานิเทศก์แล้ว ยังเหมาะสมที่อาจารย์
มหาวิทยาลัยจะให้เป็นตำราประกอบการสอนในระดับ
ปริญญาตรีอย่างยิ่ง

สำหรับความหมายของแนวการสอนตาม
ความแตกต่างนั้น Gronlund (2016) ได้นิยามและนำ
เสนอไว้ในส่วนของบทนำโดยเทียบเคียงกับคำว่าความ
เป็นปัจเจกบุคคล (Individualization) ในลักษณะ
ของการวางแผนหลักสูตรและยุทธวิธีการสอนที่ยึด
โยงกับความต้องการของเด็กในชั้นเรียนเป็นรายบุคคล
อันหมายรวมทั้งการตระหนักถึงความแตกต่างเฉพาะตัว
ของเด็กแต่ละคน การชื่นชมยินดีในความหลากหลาย
ที่เกิดขึ้น การพิจารณาเลือกยุทธวิธีสอนที่ริเริ่มจาก
ความเข้าใจเรื่องจุดเด่นของเด็ก และจัดเตรียม
ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ทำทลายความสามารถ
ของเด็กแต่ละคน ซึ่งใกล้เคียงกับนิยามก่อนหน้าจาก
นักการศึกษาฝั่งออสเตรเลียอย่าง Kennedy และ
Stonehouse (2012) ซึ่งบัญญัติว่าแนวทางนี้หมายถึง
การจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กอย่างตอบสนอง
ความสามารถเฉพาะตัวแต่ละบุคคล วัฒนธรรม

มุมมอง จุดเด่น และรูปแบบการเรียนรู้เข้าใจ
พัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก อีกทั้งเป็นไปใน
ทิศทางเดียวกันกับนิยามของ Tomlinson (2001) ที่
เสนอในเชิงรูปธรรมว่าการสอนความแตกต่างนั้นหมายถึง
การจัดให้เด็กที่มีความแตกต่างในชั้นเรียนเดียวกันได้
มีช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งสาระ กระบวนการ
วิธีการสร้างความรู้ การทำความเข้าใจแนวคิดต่าง ๆ
รวมทั้งการออกแบบสื่อการสอนและวิธีวัดประเมินผล
ที่สอดคล้องเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก
แต่ละคน

สาระสำคัญและความน่าสนใจของแต่ละบท

นอกจากบทนำในตอนต้นและภาคผนวกใน
ตอนท้าย หนังสือ “หลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็ก
เป็นรายบุคคล: แนวการสอนตามความแตกต่าง”
มีการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 12 บท ดังนี้

บทที่ 1 การมุ่งเน้นความสำคัญ ของเด็กและหลักสูตรรายบุคคล (Staying Child - Focused and Individualizing Curriculum)

บทนี้ Gronlund เริ่มต้นด้วยการอภิปรายถึง
บทบาทของครูอนุบาลในฐานะผู้ที่สามารถสร้างความ
แตกต่างอันแสนพิเศษแก่ชีวิตของเด็ก อีกทั้งย้ำถึง
ความสำคัญของการศึกษาปฐมวัยที่ต้องยึดถือคุณค่า
สากลอย่างแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่เหมาะสมกับ
พัฒนาการ (Developmentally Appropriate Practice
: DAP) ซึ่งไม่ไปด้วยกันกับแนวคิดเรื่องการจัด
การเรียนรู้แบบเดียวกันทั้งชั้น (One-size-fits-all) ทว่า
ต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์มาเป็นแนวทางการสอนตาม
ความแตกต่างของเด็กแต่ละบุคคล ยังผลให้ครูต้อง
มีบทบาทเป็นนักวิจัยร่วมด้วยโดยใช้กระบวนการจัด
ทำสารนิทัศน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสังเกตและ
จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็กอย่างเป็นระบบ ซึ่งแนว
การสอนตามความแตกต่างจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดได้
นั้นจำเป็นต้องมีเงื่อนไขสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การ
มีเป้าหมายที่ครอบคลุมทั้งการให้ความสำคัญกับเด็ก
เป็นรายบุคคล การรู้จักเด็กเป็นอย่างดี และการชื่นชม

ยินดีในความแตกต่างของเด็กแต่ละคน 2) การออกแบบหลักสูตรโดยใช้การเล่นเป็นฐาน เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการเล่น 3) การประเมินตามสภาพจริงโดยอาศัยการสังเกตอย่างเป็นระบบและจัดทำสารนิทัศน์ 4) การใช้ข้อมูลที่ครูสังเกตเด็กวางแผนออกแบบการเรียนรู้สำหรับเด็ก และ 5) ครูและครอบครัวร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของเด็ก

บทที่ 2 การทำความรู้จักเด็กและครอบครัวของเด็กแต่ละคน (Getting to know Each Child and Family)

สาระสำคัญของบทที่ 2 วิพากษ์ถึงครอบครัวในฐานะสถาบันที่ประกอบสร้างและก่อร่างชีวิตของเด็ก ความสำคัญของการร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน แนวทางและประโยชน์ของการสร้างบรรยากาศเอื้อให้เด็กรู้สึกที่โรงเรียนอบอุ่นเหมือนบ้าน ซึ่งการทำความรู้จักเด็กและครอบครัวของเด็กแต่ละคนไม่ได้หมายถึงแค่การพูดคุยกับเด็กและผู้ปกครองเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการบันทึกข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคลใน 10 ประเด็นด้วยกัน คือ 1) ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของครอบครัว 2) ประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านมาของเด็ก 3) องค์ประกอบของครอบครัว 4) รูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก 5) จุดเด่นทางพัฒนาการของเด็ก 6) ความสนใจของเด็ก 7) ความก้าวหน้าทางพัฒนาการที่เริ่มปรากฏ 8) วิธีการเรียนรู้และวิธีที่เด็กตอบสนองต่อความท้าทายต่าง ๆ 9) การแสดงออกทางอารมณ์ และ 10) สุขภาพและความต้องการด้านกายภาพของเด็ก

บทที่ 3 ความสำคัญของการเล่น (The Importance of Play)

หลักสูตรที่ใช้การเล่นเป็นฐานและการเรียนรู้ที่สนุกสนานคือรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้ครูเข้าใจเด็กอย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งครูจำเป็นต้องวางแผนตารางประจำวันเพื่อให้มั่นใจได้ว่าแต่ละวัน

เด็กทุกคนจะได้มีโอกาสเล่น โดยวางเป้าหมาย 3 ประการในการจัดบันทึกข้อมูลคือ 1) เป้าหมายการเรียนรู้ 2) ความสนใจของเด็ก และ 3) คำศัพท์ที่เด็กใช้ และทำการสังเกตผ่านช่วงเวลาที่เด็กเล่นบล็อก เล่นบทบาทสมมติ เล่นมุมประสาทสัมผัส สร้างสรรค์งานศิลปะ เล่นสร้าง ทำกิจกรรมในมุมหนังสือ ชีตเขียนหรือเล่นในมุมกิจกรรมอื่น ๆ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างสูงสุด

บทที่ 4 เรียนรู้เกี่ยวกับความสนใจและกิจกรรมที่เด็กโปรดปราน (Learning About Children's Interests and Favorite Activities)

Gronlund เสนอให้ครูทำแบบบันทึกความถี่ในการเล่นมุมต่าง ๆ ของเด็ก อีกทั้งทำการสำรวจความสนใจของเด็กแล้วบันทึกในรูปของการจัดทำสารนิทัศน์ โดยครูจะต้องมีการสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กแต่ละคนในชั้นเรียนของตนเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ 6 ประการ คือ 1) เรื่องที่เด็กชอบทำที่สุดเมื่ออยู่ในโรงเรียน 2) มุมการเล่นหรือกิจกรรมที่เด็กชอบมากที่สุด 3) เรื่องที่เด็กรู้สึกตัวเองทำได้ดีเป็นอย่างไร 4) เรื่องที่เด็กอยากให้ตนเองเก่งขึ้น 5) เรื่องที่เด็กอยากจะได้เรียนรู้ให้มากขึ้น และ 6) เรื่องอื่น ๆ ที่เด็กอยากจะได้บอกครูเพิ่มเติม ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้ครูได้เรียนรู้เกี่ยวกับความสนใจและกิจกรรมที่เด็กแต่ละคนโปรดปรานได้อย่างตรงไปตรงมาที่สุด อันจะนำไปสู่การออกแบบการเรียนการสอนที่สอดคล้องสัมพันธ์กับจริตและความต้องการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

บทที่ 5 การวางแผนการเล่นตามความสนใจของเด็ก (Planning for Play Based on Children's Interests)

เพื่อจะประสบความสำเร็จในการวางแผนการเล่นตามความสนใจของเด็กได้นั้น ครูจะต้องบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึกแผนการเล่นของเด็กเป็นรายบุคคล เริ่มจากการระบุนิสัย ความชอบ และ

กิจกรรมที่แสดงให้เห็นจุดเด่นของเด็กควบคู่ไปกับ ระบุรายชื่อเพื่อนร่วมชั้นคนอื่น ๆ ของเด็กที่มีความ สนใจและพัฒนาการด้านเด่นที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งใน ส่วนนี้สามารถใช้ข้อมูลจากสารทัศนที่จัดทำไว้ในบท ที่ 4 ได้ จากนั้นจึงวางแผนการจัดประสบการณ์การ เล่นให้เด็กที่ออกแบบขึ้นจากความสนใจและจุดเด่น ของเด็ก เช่น มุมการเล่นที่เด็กจะเข้าไปเล่น อุปกรณ์ การเล่น และกลยุทธ์สำคัญที่ครูเลือกใช้เพื่อสนับสนุน การเล่นของเด็ก ท้ายที่สุดคือการบันทึกผลที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติตามแผนการเล่นที่วางไว้ทั้งประเด็นที่ สำเร็จและยังไม่สำเร็จ รวมถึงแนวทางในการปรับปรุง แผนการเล่นให้สมบูรณ์ขึ้นในโอกาสต่อไป

บทที่ 6 การใช้ดุลยพินิจประกอบ กระบวนการประเมินผลจากการสังเกต (Practical Considerations about the Observational Assessment Process)

นอกจากการวางระบบที่รัดกุมเพื่อให้ กระบวนการสังเกตเป็นไปอย่างราบรื่นเป็นเนื้อเดียวกับ การจัดการเรียนการสอน ประเด็นสำคัญที่ละเลย ไม่ได้คือการใช้ดุลยพินิจพิจารณาเลือกถ้อยคำที่จะใช้ บันทึกลงในแบบบันทึกต่าง ๆ ซึ่ง Gronlund นำเสนอ ทั้งถ้อยคำที่ครูควรเลือกใช้ซึ่งเป็นลักษณะของ ข้อเท็จจริงที่ตรงไปตรงมาปราศจากการตัดสิน และ ถ้อยคำที่ครูพึงหลีกเลี่ยงซึ่งเป็นลักษณะของคำที่ชี้ว่า มาจากความคิดเห็นที่มีอคติไม่ว่าจะเป็นอคติทางบวก หรือลบก็ตาม

บทที่ 7 สารนิทัศน์ประเภทแฟ้มสะสม ผลงานที่อุดมไปด้วยข้อมูล (Rich, Informative Portfolio Documentation)

ในบทที่ 7 นี้ นอกจากจะนำเสนอคุณูปการ ของการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานแล้ว Gronlund ยัง ให้ตัวอย่างของแบบบันทึกต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ครูกัด สรรและนำเสนอข้อมูลสำคัญที่สะท้อนแสดงถึง เอกลักษณะเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน ซึ่งมีใช้เรื่อง เหลือปากว่าแรงหรือกลายเป็นภาวะที่ออกเงยจาก

งานประจำจนนำมาซึ่งความอดทนระอาใจอย่าง ที่ Schmoker เคยวิพากษ์วิจารณ์แนวการสอนตามความ แตกต่างแต่อย่างใด เพราะการจัดทำแฟ้มสะสมผล งานตามที่คุณเขียนเสนอนั้นสามารถพิจารณาได้ว่าเป็น เรื่องของการคัดสรรข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึก อย่างเป็นระบบตั้งชื่อเชิญให้ปฏิบัติไว้ในบทก่อนหน้า มานำเสนอเท่านั้น

บทที่ 8 การมีส่วนร่วมในการสะท้อนเชิง ลึกเกี่ยวกับเด็ก (Engaging in Deep Reflection about Children)

หลังจากผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามสาระ สำคัญในแต่ละบทที่ผ่านมาแล้วนั้น บทที่ 8 เป็นเรื่อง ของการให้แนวทางแก่ครูเพื่อที่จะไตร่ตรองสะท้อน ความคิดเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อปรับปรุงการวางแผนงานต่าง ๆ ของตนให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผ่านข้อคำถามสำคัญ 3 ประการคือ 1) อะไรบ้างที่ทำแล้วได้ผล 2) อะไรบ้างที่ ทำแล้วไม่เกิดผล และ 3) ได้เรียนรู้อะไรเกี่ยวกับ เด็กแต่ละคนทั้งในลักษณะของปัจเจกบุคคลและการ สัมพันธ์กับคนอื่น ๆ แบบกลุ่มของเด็ก แน่ใจว่าเพื่อให้ ผู้อ่านเห็นแนวทางอย่างเป็นรูปธรรมพร้อมนำไป ปฏิบัติได้จริง Gronlund จึงนำเสนอแนวทางและ ตัวอย่างของการเขียนสะท้อนความคิดเพื่อให้ครูได้มี ส่วนร่วมในการระบุข้อมูลสำคัญจำเป็นของเด็กแต่ละ คนในเชิงลึกได้ ซึ่งในส่วนนี้มีประโยชน์ทั้งในแง่ของ การพัฒนาเด็กและการพัฒนาตนเองของครูได้อย่าง คู่ขนาน

บทที่ 9 การวางแผนเป้าหมายต่าง ๆ เป็นรายบุคคล (Planning for Individualized Goals)

ยิ่งครูมีโอกาสใช้เวลากับเด็กมากเท่าไร ไร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กแต่ละคนก็ยิ่งจะลึกซึ้ง มากขึ้น ซึ่งเมื่อมาถึงขั้นนี้ สิ่งที่คุณพึงทำลำดับต่อไปจึง เป็นการกำหนดเป้าหมายต่าง ๆ สำหรับเด็กเป็นราย บุคคล ซึ่งจะใกล้เคียงกับการวางแผนการเล่นตาม ความสนใจของเด็กในบทที่ 5 ทว่ายกระดับจากการ

วางแผนการเล่นเป็นการเป้าหมายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กนั่นเอง เป็นต้นว่าการสนับสนุนให้เด็กเขียนชื่อจริงของตนเองได้ การเปลี่ยนจากการเล่นคู่ขนานเป็นการเล่นอย่างมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนคนอื่น เป็นต้น ซึ่งการวางแผนในลักษณะนี้ ครูจะต้องเลือกและระบุกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมกับเป้าหมาย เช่น ใช้วิธีชมเชยเมื่อเด็กประสบความสำเร็จ ใช้กลวิธียกระดับการเรียนรู้ของเด็ก (Scaffolding children's learning) ตามแนวคิดของ Vygotsky และอาจปรับหรือจัดเตรียมสถานการณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการที่จะพัฒนาของเด็กเป็นรายบุคคล รวมทั้งการยั่วยุท้าทายความสามารถของเด็ก เป็นต้น

บทที่ 10 การเตรียมตัวสำหรับการประชุมครูและผู้ปกครอง (Preparing for Family/Teacher Conferencing)

ในบทนี้จะเป็นการยกระดับสารนิทัศน์ที่ทำในบทก่อนหน้าทั้งหมดสู่การวัดและประเมินผล ซึ่ง Gronlund ไม่เสียเวลายืดเยื้อ แต่มุ่งสู่การเสนอ 7 ขั้นตอนสำคัญทันที นั่นคือ 1) ยุติการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) พิจารณาพิเคราะห์สารนิทัศน์ของเด็กแต่ละคนทีละด้าน 3) เพิ่มเติมข้อมูลที่ตกหล่นให้ครบถ้วน 4) เชื่อมโยงข้อมูลของเด็กแต่ละคนกับมาตรฐานการเรียนรู้ หรือตัวบ่งชี้สำคัญเพื่อประเมินผล 5) ระบุหมายเหตุสำคัญที่เด็กแต่ละคนประสบผลสำเร็จบรรลุตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ต่าง ๆ 6) เขียนรายงานสรุปผลสำหรับเด็กแต่ละคน และ 7) จัดตารางประชุมครูและผู้ปกครองเพื่อนำเสนอแฟ้มสะสมผลงานรวมถึงผลสรุปเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประชุม และเอกสารข้อมูลที่จะใช้นำเสนอแต่ละครั้งในหนึ่งปีการศึกษาให้ชัดเจน

บทที่ 11 การใช้ดุลยพินิจประกอบการออกแบบการศึกษาพัฒนาการ (Practical Considerations When Creating Developmental Studies)

Gronlund วิพากษ์ถึงความสำคัญของการที่ครูอนุบาลควรมุ่งหาทางคงความสุขในการสอนเด็กปฐมวัยไว้ ควบคู่ไปกับการสร้างความร่วมมืออันดีกับแต่ละครอบครัวของเด็กในห้องไว้ให้ได้ อีกทั้งต้องพยายามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ต้องรับผิดชอบต่อหน้าที่ กระนั้นก็ต้องยืดหยุ่นและปรับกระบวนการตามสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ และรู้จักให้อภัยตนเองเมื่อเกิดความผิดพลาด เพราะงานของครูอนุบาลนั้นเต็มไปด้วยข้อเรียกร้องหลายประการ

บทที่ 12 การเริ่มต้นอีกครั้งของเส้นทางแห่งความสุข (Continuing the Journey of Delight)

ในบทที่ 12 ซึ่งเป็นบทสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ Gronlund เสนอว่าครูจะต้องหาทางถนอมรักษาความมุ่งมั่นและปรารถนาอันแรงกล้าในวิชาชีพของตนเองไว้ ทั้งนี้การที่จะเป็นครูอนุบาลที่มีความสุขได้จำเป็นต้องหาหนทางด้วยตนเอง แต่นั่นไม่ได้หมายความว่าต้องฝ่าฟันอุปสรรคในหน้าที่การงานเพียงลำพัง ครูควรร่วมแรงร่วมใจกับเพื่อนร่วมงานเพื่อทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับเด็กปฐมวัยร่วมกัน รวมทั้งไม่มีที่ที่จะจัดเวลาให้ตนเองได้ทำกิจกรรมที่นำความเพลิดเพลินมาให้ เพราะความสุขของครูย่อมส่งไปยังความรู้สึกของเด็ก เช่นเดียวกับที่ความสุขของเด็กย่อมสะท้อนกลับมาอย่างหัวใจของครูเช่นกัน

บทส่งท้าย

จะเห็นได้ว่าจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือต่อการจัดลำดับความคิดโดยเริ่มต้นจากแนวคิดเชิงทฤษฎีไล่เรียงไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเมื่อเทียบกับหนังสือที่ว่าด้วยหลักสูตรการสอนตามความแตกต่างของเด็กปฐมวัย ที่ใกล้เคียงกัน พบว่ามีผลงานของ Middendorf (2012) เรื่อง Differentiating Instruction in Kindergarten หรือ “การจัดการเรียนการสอนตามความแตกต่างในโรงเรียนอนุบาล” อีกเล่มหนึ่ง ซึ่งให้นำหน้ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสัดส่วนเท่า ๆ กัน ทว่าผลงานของ Gronlund จะพิเศษกว่า

ตรงที่มีภาคผนวกซึ่งเอื้อต่อการนำความรู้ความเข้าใจไปปฏิบัติจริงได้ทันที กล่าวคือมีแบบฟอร์มพร้อมตัวอย่างการบันทึกข้อมูลในการจัดทำสารนิทัศน์ทุกรูปแบบที่หนังสืออ้างอิง อีกทั้งมีการสร้างแรงบันดาลใจและเสนอมุมมองที่น่าจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกเปี่ยมสุขที่ได้เป็นครูของเด็กปฐมวัยร่วมด้วย

อนึ่ง เนื่องจาก “เด็ก” ในหนังสือทางการศึกษาปฐมวัยเล่มนี้หมายรวมเฉพาะเด็กวัย 2-6 ปี เท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากช่วงอายุของเด็กปฐมวัยในทางสากลที่สมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Association for the Education of Young Children: NAEYC) กำหนดว่าเด็กปฐมวัยคือเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ปีบริบูรณ์ ประเด็นนี้อาจพิจารณาได้ว่าหลักสูตรที่มุ่งเน้นความสำคัญของเด็กเป็นรายบุคคลเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กที่มีความแตกต่างหลากหลายและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในช่วงที่เด็กมีอายุ 2-6 ปี ตามที่ Gronlund เสนอเป็นหลักเท่านั้น

ทั้งนี้ผู้เขียนมิได้นำเสนอว่าเหตุใดสาระ วิธีการ และแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอในเล่มจึงไม่แนะนำให้ปรับใช้ในระดัประดับศึกษาตอนต้น ทั้งที่ความเป็นเด็กปฐมวัยยังขยายไปอีกจนถึงเมื่อเด็กมีอายุ 8 ปี แม้ว่าฐานคิดสำคัญของหนังสือเล่มนี้จะเป็นแนวคิดเรื่องการปฏิบัติที่เหมาะสมกับพัฒนาการของ NAEYC ก็ตามที่ กระนั้นก็อาจพิจารณาได้ว่าการสอนบนความแตกต่างที่ว่านี้ น่าจะทำได้ง่ายกว่าเมื่อเป็นการสอนในระดับการศึกษาปฐมวัย ซึ่งหากข้อสันนิษฐานนี้เป็นจริง บทวิจารณ์ของ Schmoker เมื่อปี ค.ศ. 2010 ก็น่ารับฟังมิใช่น้อย

อย่างไรก็ดี ในทางการศึกษาปฐมวัยไทย มีงานหลายชิ้นที่ใช้แนวคิดย่อยร่วมกันกับแนวทางการสอนตามความแตกต่าง โดยเฉพาะงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำสารนิทัศน์และการได้ตรงของสารนิทัศน์ที่ช่วยให้ครูอนุบาลรู้จักเด็กดีขึ้น มีทักษะในการสังเกตจัดบันทึก และประโยชน์ในการประเมินพัฒนาการ

และการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามสภาพจริง (ศิริประภา พงศ์ไทย, 2542: ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ, 2544: เกสร กอกอง, 2545: จังรอง สมมิตร, 2547: สนิหนากุญชร นารณพินิจ, 2553) ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษแรกของการปฏิรูปการศึกษาเท่านั้น ทว่าหลังจากนั้นเป็นต้นมา ยังไม่ปรากฏงานเขียนหรืองานวิจัยที่ใช้แนวคิดของหลักสูตรการสอนหรือแนวการสอนตามความแตกต่างโดยตรง กอปรกับแนวคิดนี้ยังมีแง่มุมให้วิพากษ์ได้อีกมาก เป็นต้นว่าสัดส่วนของภาระงานครูที่เพิ่มขึ้นจากการใช้หลักสูตรการสอนตามความแตกต่างของเด็กต่อความก้าวหน้าทางพัฒนาการและการเรียนรู้ที่เพิ่มพูนของเด็ก หรือแม้กระทั่งการพัฒนาแบบฟอร์มต่าง ๆ เพื่อจัดทำสารนิทัศน์ให้ใช้ประโยชน์ได้จริงในชั้นเรียนระดับปฐมวัย เหล่านี้จึงเหมาะสมยิ่งหากจะมีการนำแนวการสอนตามความแตกต่างไปศึกษาวิจัยในบริบทไทยให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- เกสร กอกอง. (2545). การรับรู้และการจัดทำสารนิทัศน์ของครูอนุบาลในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จังรอง สมมิตร. (2547). ผลการพัฒนาทักษะการสังเกตและจัดบันทึกของครูปฐมวัยโดยใช้การนิเทศแบบได้ตรงของสารนิทัศน์. ปรินญาณิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิลักษณ์ ชัยนิกิจ. (2544). การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริประภา พงศ์ไทย. (2542). **การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับครูอนุบาลโดยใช้วิธีการไตร่ตรองสารนิทัศน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนีนางุย์ นารถพินิจ. (2553). **การศึกษากิจการนิทัศน์การเรียนรู้ของเด็กโดยครูอนุบาล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gronlund, G. (2016). **Individualized child-focused curriculum: A differentiated approach**. USA.: Redleaf Press.
- Kennedy, A. and Stonehouse, A. (2012). **Three high expectations for every child**. [Online]. Available from: <http://www.education.vic.gov.au/earlylearning> [2016, July 6]
- Middendorf, C. (2012). **Differentiating instruction in kindergarten**. USA.: Scholastic Teaching Resources.
- Schmoker, M. (2010). **When pedagogic fads trump priorities**. *Education Week*, 30(5), 22-23.
- Tomlinson, C. A. (2001). **How to differentiated instruction in mixed-ability classrooms**. 2nd edition. USA.: Association for Supervision and Curriculum Development.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Review)
ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มิถุนายน 2559 – ตุลาคม 2559)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ	วณิชวัฒน์นวรชัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ	ไพวิทยศิริธรรม
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา	เตียเจริญ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอกนถน	บางท่าไม้
5. อาจารย์ ดร.สงวน	อินทร์รักษ์
6. อาจารย์ ดร.เพ็ญพนอ	พ่วงแพ
7. อาจารย์ ดร.อภิรักษ์	จิตรกร
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.น้ำมนต์	เรืองฤทธิ์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัญญัติ	เรืองศรี (เกษียณอายุราชการ)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์พล	วิวรรมงคล	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขมณัฐ	มิ่งศิริธรรม	ศูนย์วิชาการเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. อาจารย์ ดร.จิตตรงค์	เยี่ยมสำอาง	วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการพาณิชย์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด	เชื้อสุวรรณทวี	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์ ดร.ชวณพิศ	สิริพันธ์นะ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
6. ดร.โชติมา	หนูพริก	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์	วัฒน์กุลเจริญ	แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
8. อาจารย์ ดร.ปณัต	นัจนฤตย์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา	ทองนิล	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ	ธารัทศนวงศ์	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
11. รองศาสตราจารย์พรเพ็ญ	ฮันตระกูล	คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
12. อาจารย์ ดร.พรภิรมย์	หลงทรัพย์	คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา	พุ่มพชาติ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
14. รองศาสตราจารย์พิมพ์พรณ	เทพสุเมธานนท์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
15. อาจารย์ ดร.มนต์ชัย	พงศกรณฤวงศ์	แผนกวิชาอิเล็กทรอนิกส์ วิทยาลัยเทคนิคนครปฐม
16. อาจารย์ ดร.รักษนก	โสภภาพิศ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุจิราพร	รามศิริ	โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพร	ภู่งศ์พันธุ์	คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายวรุณ	น้อยนิมิต	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพร	บุญส่ง	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสงเดือน เจริญนิม		คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายละเอียดสถานที่ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิอาวุโสประจำกองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์	พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ	บัวสนธิ์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
3. ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล	ว่องวานิช	ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.กาญจนา	คุณารักษ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สำลี	ทองธิว	ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย	วงศ์ใหญ่	สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. รองศาสตราจารย์ลิขิต	กาญจนามภรณ์	ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สมัครสมร	ภักดีเทวา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ	คุณารักษ์	มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
10. ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.อัฉรวา	จันทร์ฉาย	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สมถวิล	ธนะโสภณ	สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
12. รองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์	อินทรกำแหง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี	พิศมูมิวิติ	มหาวิทยาลัยมหิดล
14. รองศาสตราจารย์สมบัติ	ตัญจรัยรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
15. รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวคนธ์	สุดสวาสดี	ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนะนำผู้เขียน

อาจารย์พัชรพร ศุภกิจ

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เลขที่ 295 แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300

E-mail : pacharaporn.wis@gmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ หลักสูตร การสอน และการนิเทศ

นางสมภาพร มณีอ่อน

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เลขที่ 79/4 หมู่ 6 ตำบลเสาชงหิน

อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140

E-mail : rojsiponpam@gmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ วัดและประเมินผล การนิเทศ หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ ดร.จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนวิทยการราชดำเนิน 378 ซอยอิสรภาพ 42 แขวงวัดอรุณ

เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร 10600

E-mail : mkmitl_26@hotmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ หลักสูตร การสอน และการนิเทศการสอน

อาจารย์ภรณ์ ศิริวิศาลสุวรรณ

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ โรงเรียนวัดบางปะกอก เลขที่ 124 ซอยสุขสวัสดิ์ 19 แขวงบางปะกอก เขตราชบุรีบูรณะ

กรุงเทพมหานคร 10140

E-mail : marukozaaa@hotmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ ด้านการจัดการเรียนการสอนพลศึกษา

นางสาวศศิธร นาม่วงอ่อน

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ 15/7 ตำบลแม่สอด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก 63110

E-mail : sasithornn57@email.nu.ac.th

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ เทคโนโลยีทางการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ 99 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง

จังหวัดพิษณุโลก 65000

E-mail : tipparats@nu.ac.th

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ เทคโนโลยีทางการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ประหยัด จิระวรพงศ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ 99 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง
จังหวัดพิษณุโลก 65000

E-mail : prayatj@nu.ac.th

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ เทคโนโลยีทางการศึกษา

อาจารย์เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร เลขที่ 6 ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail : akesit.ch@gmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ ดร.อภิณภัศ จิตรกร

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง
จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail : apinapus@gmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ หลักสูตรและการสอน และเทคโนโลยีการศึกษา

อาจารย์นันทพร รอดผล

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 6 ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail : tmg_s@hotmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ การสอนเศรษฐศาสตร์

อาจารย์เอกชัย ภูมิระริน

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (มัธยมศึกษา)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 6 ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

E-mail : panyo034@gmail.com

สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ ประวัติศาสตร์ ศาสนา

อาจารย์ไพรินทร์ พึ่งพงษ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปทุมวันและประถมศึกษา)
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เลขที่ 6 ถนนราชมรรคาใน ตำบลพระปฐมเจดีย์
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : noosatit2523@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ ภาษาไทย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชুমศักดิ์ อินทร์รักษ์

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : choomintarak@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ การบริหารการศึกษา

อาจารย์ ดร.อุษา มะหะหมัด

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ โรงเรียนวัดบางหลวง เลขที่ 66 หมู่ 6 ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน
จังหวัดนครปฐม 73190
E-mail : angle939@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ การสอนภาษาอังกฤษ

อาจารย์ ดร.พิกุล ประดับศรี

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
เลขที่ 186 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000
E-mail : pikunc@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ หลักสูตรและการสอน

นางสาวภัทราวรรณ สุทธาศรี

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ สำนักวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
เลขที่ 111 ตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000
E-mail : fiat@sut.ac.th
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ หลักสูตรและการสอน

นางสาวศิรินทิพย์ ดาทอง

สถานที่ทำงาน/ที่อยู่ โรงเรียนศรีนครินทรวิद्याคาร หมู่ 4 ตำบลนครังค์ อำเภอศรีนครังค์ จังหวัดสุรินทร์ 32150
E-mail : puncivilize@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ สาขาทัศนศิลป์

อาจารย์ศศิณัฏฐ์ สรรคบุรานุรักษ์

สถานที่ทำงานที่อยู่ สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : sankaburanurak@gmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ วรรณกรรมจีน การสอนภาษาจีน

อาจารย์วันดา ชูเกียรติวัฒนากุล

สถานที่ทำงานที่อยู่ สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : besttie_8359@hotmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ ไวยากรณ์จีน

อาจารย์เก๋จวิรัช ตั้งสิริวัสถ์

สถานที่ทำงานที่อยู่ สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : chen_xiu_yu171@hotmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ การสอนไวยากรณ์จีน

อาจารย์ WEI JIE

สถานที่ทำงานที่อยู่ สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : -
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ กิจกรรมการสอนภาษาจีน

อาจารย์ QIN DONG DONG

สถานที่ทำงานที่อยู่ สาขาวิชาการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : -
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ การอ่านภาษาจีนนอกห้องเรียน

อาจารย์ ดร.กัณต์มพัชญ์ อยู่อำไพ

สถานที่ทำงานที่อยู่ สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
E-mail : matimae@hotmail.com
สาขาที่เชี่ยวชาญและสนใจ -

การเสนอบทความเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นวารสารวิชาการ โดยกำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีการศึกษาละ 2 ฉบับ (มิถุนายน-ตุลาคม และ พฤศจิกายน-มีนาคม) คณะศึกษาศาสตร์จัดพิมพ์ขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ ข้าราชการ นักวิชาการศึกษาและนักศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ได้มีโอกาสเสนอผลงาน วิชาการเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยน วิทยาการในสาขา ศึกษาศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง

เรื่องเสนอเพื่อตีพิมพ์

ผลงานวิชาการที่รับตีพิมพ์ อาจเป็น บทความ วิชาการ บทความวิจัย บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review) บทความที่เสนอเพื่อตีพิมพ์จะต้องไม่เคย ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ใน ระหว่างพิจารณาของวารสารอื่น บทความที่นำเสนอ เพื่อตีพิมพ์จะต้องผ่านการกลั่นกรองและพิจารณา จากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ ของบทความนั้นๆ ในลักษณะ Peer Review ผู้ทรงคุณวุฒินี้ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นอกจากนี้บทความที่ได้รับการ ตีพิมพ์ต้องได้รับความเห็นชอบจากกอง บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีสิทธิในการแก้ไข บทความตามความเหมาะสม

การเตรียมต้นฉบับ

บทความวิชาการ บทความวิจัย หรือบทปริทัศน์ หนังสือ อาจนำเสนอเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ก็ได้ ให้พิมพ์ต้นฉบับด้วยกระดาษขนาด A 4 หน้าเดียว โดยใช้ฟอนท์ Angsana UPC ขนาด 16 ความยาวประมาณ 10-15 หน้า ให้ส่งบทความพร้อม

แผ่นดิสเกตต์ได้ที่บรรณาธิการ

บทความทุกประเภทต้องมีส่วนประกอบ ทั่วไปดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (ครบทุกคนกรณี ที่เขียนหลายคน) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. วุฒิการศึกษาขั้นสูงสุด และตำแหน่ง ทางวิชาการ (ถ้ามี) ของผู้เขียนทุกคน
3. หน่วยงานที่สังกัด (สาขาวิชา/ภาควิชา คณะพร้อมสถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์ และ E-mail Address)
4. ชื่อเรื่องประจำหน้า (running title) หรือชื่อเรื่องย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความวิชาการหรือบทความวิจัยต้อง มีส่วนประกอบเพิ่มเติมคือ ต้องมีบทคัดย่อ (abstract) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวรวมกัน ประมาณ 200 คำ โดยโครงสร้างของบทความวิชาการ ควรประกอบด้วย บทนำ ตัวบทความหลัก บทสรุป และเอกสารอ้างอิง บทความวิจัยควรประกอบด้วย บทนำ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา อภิปรายผลสรุป/ ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง

บทปริทัศน์หนังสือ มีความยาวรวมประมาณ 5-10 หน้า ส่วนโครงสร้างของบทความให้เหมาะสมกับ บทปริทัศน์หนังสือและตอนท้ายให้มีเอกสารอ้างอิง เช่นกัน กรณีที่มีตารางหรือรูปประกอบ ต้องแยกออก จากเนื้อเรื่อง รูปถ่ายอาจเป็นภาพสี ขาว-ดำ สไลด์

ภาพวาด ควรวาดด้วยหมึกอินเดียนิ่งค์ หรือ เป็นไฟล์คอมพิวเตอร์ (JPEG, GIF) หรือภาพที่ปริ้นต์ จากเครื่องพิมพ์เลเซอร์

การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิง

กรณีผู้เขียนต้องระบุแหล่งที่มาของข้อมูลใน เนื้อเรื่องให้ใช้วิธีการอ้างอิงในส่วนเนื้อเรื่องแบบนาม-

ปี(author-date in text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่งที่อ้างถึง พร้อมปีที่พิมพ์เอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิงเพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น และอาจจะระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างก็ได้หากต้องการ กรณีที่อ้างมาแบบคำต่อคำต่อจบบทเลขหน้าของเอกสารที่อ้างทุกครั้ง และให้มีการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม (Reference) โดยการรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนอ้างอิงในการเขียนบทความจัดเรียงรายการตามลำดับตัวอักษรผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อเอกสารอ้างอิงสำหรับบทความที่นำเสนอเป็นภาษาไทย และ Reference สำหรับบทความที่นำเสนอเป็นภาษาอังกฤษโดยใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบ APA (American Psychology Association) (หาอ่านเพิ่มเติมได้จากหนังสือ Publication Manual of the American Psychological Association) ดังตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิงต่อไปนี้

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. (ฉบับพิมพ์). สถานที่พิมพ์: ผู้จัดพิมพ์

บำรุง ไตรรัตน์. (2534). **การออกแบบงานวิจัยสาขาภาษาศาสตร์ประยุกต์**. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Carver, R. P. (1984). **Writing a publishable research report in education, psychology, and related disciplines**. Springfield, IL : Charles C Thomas.

2. บทความในวารสาร

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ลำดับที่), เลขหน้าที่บทความปรากฏในวารสารที่อ้าง. สุกรี รอดโพธิ์ทอง. (2535). "การออกแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน," **วารสารรามคำแหง**, 15, 13, 40-49.

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. **Consulting Psychology Journal** :

Practice and Research, 45, 2, 10-36

3. บทความ/เรื่อง/ตอน ในหนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณานุกรม (บรรณานุกรม), **ชื่อหนังสือ** (หน้าที่บทความปรากฏ). สถานที่พิมพ์ : ผู้จัดพิมพ์.

เสรี ลีลาภัย. (2542). เศรษฐกิจชาตินิยมในประเทศไทยกำลังพัฒนาและสถานการณ์ในประเทศไทย. ใน **ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ** (บรรณานุกรม), 1999 **จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย** (หน้า 90-141). กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bjork, R.A.(1989). Retrieval inhibition as and adaptive mechanism in human memory. In H.L. Roediger III & F.I.M. Crail (Eds.), **Varieties of memory & consciousness** (pp. 309-330). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

4. บทความเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต

4.1 วารสารอินเทอร์เน็ต

4.1.1 วารสารอินเทอร์เน็ตที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารปกติด้วย (Internet articles based on a print source)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ลำดับที่), เลขหน้าที่บทความปรากฏในวารสารที่อ้าง, วัน เดือน ปี ที่สืบค้นจากที่อยู่ของเว็บไซต์

VandenBos, G., Knapp, S., & Doe, J. (2001). Role of reference elements in the selection of resources by psychology undergraduates. **Journal of Bibliographic Research**, 5, 117-123. Retrieved October 13, 2001, from <http://jbr.org/articles.html>.

4.1.2 วารสารอินเทอร์เน็ตที่พิมพ์เผยแพร่เฉพาะในอินเทอร์เน็ต (Internet articles)

ชื่อผู้แต่ง, (ปี,เดือนที่พิมพ์). ชื่อบทความ ชื่อวารสาร, ปีที่ (ลำดับที่หรือลำดับบทความ), วัน เดือน ปี ที่สืบค้น, จาก ที่อยู่ของเว็บไซต์

Fredickson, B.L. (2000, March 7). Cultivating positive emotions to optimize health and wellbeing. *Prevention & Treatment*, 3, Article 0001a. Retrieved November 20, 2000, from <http://journalsapa.org/prevention/volume3/pre00300001a.html>.

4.2 บทความหรือเอกสารเผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต
(Nonperiodical documents on the Internet)

ชื่อผู้แต่ง, (ปี, เดือน ที่พิมพ์). ชื่อบทความ.
วัน เดือน ปี ที่สืบค้น, จากที่อยู่ของเว็บไซต์
Glueckauf, R.L., Whitton, J., Baxter, J.,
Kain, J., Vogelgesang, S., Husson, M.,
et al. (1988, July). Videocounseling for
families of rural teens with epilepsy
project update. Retrieved October 8,
1988, from http://www.telehealth.net/subscribe/newsletr_4a.html#1.

ใบบอกรับเป็นสมาชิก

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้าพเจ้า.....

ขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กำหนด..... ปี

ตั้งแต่ปี..... ฉบับที่..... ถึงปีที่..... ฉบับที่.....

โดยจัดส่งไปที่.....

.....
.....
.....
.....

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้จัดส่งธนาคติ/ตัวแลกเงิน มูลค่า..... บาท
มาด้วยแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร
(.....)

อัตราค่าสมาชิก 1 ปี (2 ฉบับ) ส่งเป็นธนาคติหรือตัวแลกเงิน มูลค่า 150 บาท

ส่งจ่ายในนาม นางนิตยา จิตรคำ สำนักงานเลขานุการคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 ส่งจ่าย ณ ปณ. สนามจันทร์
โทรศัพท์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร 0-3425-5095

